Biankó bírói béregyezség

ÁRUKAPCSOLÁS Az igazságügyben dolgozók illetményének emelését és a kormány vázlatos reformterveit összekötő megállapodást fogadott el az OBT. A bírói egyesület tiltakozik.

SIMON ZOLTÁN

A legszűkebb többséggel ugyan, de megszavazta szerdai, Gyulára kihelyezett ülésén az Országos Bírói Tanács (OBT) az Igazságügyi Minisztérium (IM) négyoldalú megállapodás megkötésére vonatkozó kezdeményezését, amely a bírói bérek régóta szorgalmazott emelését a kormány igazságszolgáltatási „reformjának” támogatásától teszi függővé. Az OBT honlapjára felkerült összefoglaló szerint a 15 tagú bírói tanács 8:7 arányban szavazott a megállapodás mellett; a tagok közül Bagdi Árpád Gyula, Félegyházy Megyesy Fatime, Hegedűs János, Kovács Gergely, Kovács Ildikó, Surányi József, Szabó Péter OBT-elnök és Varga Zs. András, a Kúria elnöke támogatta a kezdeményezést, míg Csik Attila, Hild Ágnes, Kardos Dóra, Kozlovszky Ágnes, Nagy István András, Pecsenye Csaba és Varga Rita tagok ellenezték azt. A megállapodástervezet szövege – amely az OBT-ülés napján ugyancsak kikerült a tanács honlapjára – szerint a dokumentumot az IM-et képviselő Tuzson Bence miniszter és az OBT-elnök Szabó Péter mellett a Kúria, illetve az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöke írja alá. Varga Zs. András Kúria-elnök támogatása nem kétséges, hiszen ő OBT-tagként is mellette szavazott, de vélhetően Senyei György OBH-elnök is szignálja majd.

Pedig a megállapodás épp az OBH-elnök által a bírói illetményalap 35 százalékos, visszamenőleges emelésére tett javaslatát kerüli meg, amely – a kormánytagok fizetéséhez hasonlóan – az előző évi bruttó átlagkeresethez (annak 150 százalékához) kötné a bírói illetményalapot, vagyis évről évre automatikus béremelést tenne lehetővé. Bár a törvény szerint a kormány köteles az OBH-elnök által a bírósági költségvetésre tett javaslatot változatlan formában a parlament elé terjeszteni, a nemrég benyújtott 2025-ös büdzsé tervezetében ennek nyoma sincs, abban az 566 600 forintos idei (és tavalyi) illetményalap szerepel. Néhány napja a hvg.hu-nak nyilatkozó OBT-elnök, illetve az OBH is arra utalt, hogy a költségvetési vitában még változhatnak a számok.

Ehhez képest a négyoldalú megállapodás alapján a bírák és az igazságügyi alkalmazottak 2025. január 1. és 2027. január 1. között három ütemben kapnának béremelést. Az ideihez képest 2027-re az átlagos jövedelem bírák esetében 48 százalékkal, havi bruttó 2 250 000 forintra nőne, a bírósági titkárok és fogalmazók 82 százalékos emelést kapnának, így bruttó jövedelmük a bírói bérek felét, 1 125 000 forintot érné el. A további bírósági tisztviselők 100 százalékos béremelésre kaptak ígéretet, átlagbérük így elérné a bruttó 850 ezer forintot.

A Magyar Bírói Egyesület (Mabie) közleményben tiltakozott a megállapodás ellen, mondván: „az jelentősen eltér az OBT és az OBH illetményemelési javaslatától”, így visszalépést jelent. A Mabie számára elfogadhatatlan a javaslat, „ugyanis abból nem állapítható meg, hogy milyen összegű lesz a kezdő bírói illetményalap, hogy változnak a pótlékok, a fizetési fokozatok, az igazságügyi alkalmazottak, ezen belül a bírósági titkárok és a fogalmazók illetménye miként fog alakulni, és mi indokolja utóbbiak elkülönítését a bírósági tisztviselőktől”. A Mabie azt is kifogásolta, hogy nem vehetett részt a koncepció kialakításában.

A megállapodás támogatásáért cserébe az OBT elfogadott néhány nagyon vázlatosan ismertetett, az „igazságszolgáltatás hatékonyságát” szolgáló javaslatot. Ezek közé tartozik kérelem esetén a bírói jogviszony 70 éves korig való kitolása, illetve a bíróvá válás jelenlegi 30 éves korhatárának 35 évre való emelése. Az előbbi már csak azért is érdekes, mert 2011-ben épp a kormánypártok kezdeményezésére szállították le a 70 éves bírói (és ügyészi) nyugdíjkorhatárt a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárra (akkor 62 évre), amivel „lefejezték” a bírói kart. Bár utóbb az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bírósága is elkaszálta a kényszernyugdíjazást, az így is 200-nál több bírót érintett. További javaslatként szerepel a megállapodásban a bíróságok működésének és szervezetrendszerének áttekintése, a Kúria esetében például a jogalkalmazás egységének biztosítása, továbbá a járásbírók működésének kiterjesztése a törvényszékek teljes illetékességi területére, vagy éppen a felesleges adminisztratív terhek csökkentése. Ahogy a Mabie írta, a „szükségszerűnek ítélt változtatások (...) felváltva tartalmaznak koncepcionális elképzeléseket (...) valamint konkrét terveket, a részletek ismertetése nélkül”. Vagyis a kormány a béremelésért cserébe biankó csekket íratott alá, hiszen szövegszerűen, törvényjavaslat formájában nem ismertek az igazságszolgáltatást átalakító tervei. A Mabie szerint „a bírói szervezetnek nem kell nyújtania és nem is nyújthat a béremelésért cserébe »ellenszolgáltatást«, mert még ha ez egy megállapodás aláírásában is nyilvánul csak meg, az a harmadik hatalmi ág függetlenségét sértené. A szervezeti átalakítással kapcsolatos kormányzati tervek támogatása nem lehet a kormányzat által is elismerten szükséges béremelés ára!”

Veszélyes alku. Jelentősen nő a bírók bére, de meglehet, nagy árat fizetnek ezért

2,25 millió
forintra emelkedik a bírák havi bruttó bére

Polt Péter idő előtt távozik?

ELŐKÉSZÜLET Politikailag csak akkor van értelme az Alaptörvény készülő, tizennegyedik módosításának, ha Polt Péter nem tölti ki jelenlegi kilencéves legfőbb ügyészi mandátumát. Az igazságügyi bizottság által már megtámogatott javaslat szerint a jövőben az Országgyűlés nem csak az ügyészek közül választhat legfőbb ügyészt.

Mivel Poltot 2019-ben választották újra a legfőbb ügyészi posztra, így mandátuma 2028-ig tart, ezért négy évvel az utód kiválasztása előtt jogilag semmi nem indokolja a változtatást – ráadásul a mai szabályok szerint Polt mindaddig hivatalában maradhat, amíg utódját nem választották meg. Forrásunk szerint két indok jöhet szóba: az egyik, kevésbé valószínű szerint a legfőbb ügyészre is kiterjesztenék az igazságügyi dolgozók (bírák, ügyészek) általános nyugdíjkorhatárát, így a jövőre 70 éves Poltnak is le kellene mondania posztjáról. Sokkal valószínűbb azonban, hogy a 2026-os kormányváltástól tartó Fidesz–KDNP még a választások előtt lecserélné Poltot, s a még meglévő kétharmados többséggel újabb kilenc évre egy új személyt választana legfőbb ügyésznek, akit már nem kell az ügyészek közül jelölni. Egy 2026 elején megválasztott új legfőbb ügyész például egészen 2035-ig, tehát két teljes parlamenti cikluson keresztül hivatalában maradhatna. Forrásunk szerint már meg is van a posztra kiválasztott személy, aki akár Tuzson Bence mai igazságügyi miniszter is lehet.

Forrásaink szerint Senyei György OBH-elnöksége is „veszélybe került”, lehet, hogy ő sem tölti ki 2019-ben megkezdett, kilencéves mandátumát. Utódja Répássy Árpád, a Miskolci Törvényszék korábbi elnöke, az OBH volt elnökhelyettese, az IM államtitkárának, Répássy Róbertnek az unokatestvére lehet. S. Z.

Már nem zsarolnak az ellopott katonai iratokkal

KÖVETELÉS Eltűntek csütörtökre virradó éjjel az Inc Ransom nevű nemzetközi hackercsoport üzenőfalként is üzemelő blogjáról a honvédségi és a rendőrségi felszerelések beszerzéséért felelős Védelmi Beszerzési Ügynökség (VBÜ) honlapjáról ellopott, majd közzétett dokumentumok. Ezzel egy időben az aktuális zsarolások listájáról is lekerült a VBÜ neve.

Mint arról beszámoltunk, néhány napja derült ki, hogy még október közepén a hackercsoport behatolt a VBÜ szervereibe. Az ott talált szenzitív katonai dokumentumok fájljait titkosította, illetve letöltötte, így a VBÜ dolgozói nem férhettek hozzá ezekhez. Később a zsarolás lebonyolítására szolgáló üzenőfalra az Inc Ransom mintegy 49 dokumentum képernyőképét tette ki, hogy jelezze: ha a magyar kormányzat nem fizet 5 millió dollárt, úgy az összes, a VBÜ honlapján lévő dokumentum kikerülhet a netre. Bár a kormány szerint a VBÜ szerverén nem voltak szigorúan titkos, illetve titkos minősítésű dokumentumok, a letöltött mappák nevei igencsak beszédesek voltak. Voltak közöttük, amit úgy neveztek el: a magyar honvédségi beszerzések műszaki részletei, a magyar haderő bizonyos képességeinek a listája, hadsereg-irányítási rendszerek részletezései, minisztériumi belső ellenőrzések anyagai. Azaz igencsak kényes katonai adatokat tartalmazó dokumentumok kerültek ki a VBÜ gépeiről.

A honvédelmi tárca akkor elismerte a betörés tényét, ám ezen túlmenően nem nyilatkozott. Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter ugyanakkor kizárta, hogy fizetnének a zsarolóknak. Szakmai források szerint ez amúgy is eléggé kétesélyes ügylet lenne, mivel többnyire hiába fizetnek a zsarolóknak, azok csak a dokumentumok egy részéről oldják fel a titkosítást. Előfordul, hogy így sem adják vissza az ellopott dokumentumokat, ráadásul arra sincsen semmi garancia, hogy a birtokukba jutott katonai adatállományt nem publikálják vagy nem értékesítik tovább.

Az ügyben megkerestük a kormányzatot, többek között azt kérdeztük: Fizettek-e a zsarolóknak? Mivel magyarázható, hogy az Inc Ransom blogjáról eltűnt a VBÜ neve? A kormány csütörtöki esti lapzártánkig nem válaszolt a kérdéseinkre. B. Z.

FOTÓ: FRÉSZ FERENC FACEBOOK OLDALA

Az Inc Ransom hackercsoport üzenőfala, ahol a magyar iratokat is közzétették

Hadüzenet a fővárosi parkolóautomatáknak

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A parkolási bevételeknek – saját számításai szerint – akár a felét is elviheti ezeknek az eszközöknek a működtetése. Ráadásul szerinte egyre kevésbé használják ezeket, az autósok jóval több mint 80 százaléka már mobilon fizet. Éppen azért azt javasolja, hogy térjenek át teljes egészében az egész városban a mobilfizetéses rendszerre, ahogy az Európa számos nagyvárosában működik.

Automaták helyett rendszámhoz kötött online parkolási rendszer bevezetését indítványozza, amely szerinte hatékonyabb és sokkal olcsóbb a jelenleginél. Ehhez alkalmassá kellene tenni a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) által kifejlesztett, jelenleg elsősorban közlekedéstervezésre használt Budapest Go applikációt a parkolási ügyek intézésére is. Ez azért százmillió forint feletti költség lehet, ráadásul kifejlesztése több hónap. A parkolóórák kiiktatásával párhuzamosan Vitézy Dávid megszabadulna a jelenleg dolgozó több száz parkolóőrtől is, ami jelentősen csökkenti a parkolásból megmaradó bevételt. Helyette kamerával felszerelt autókkal végeztetné az ellenőrzést.

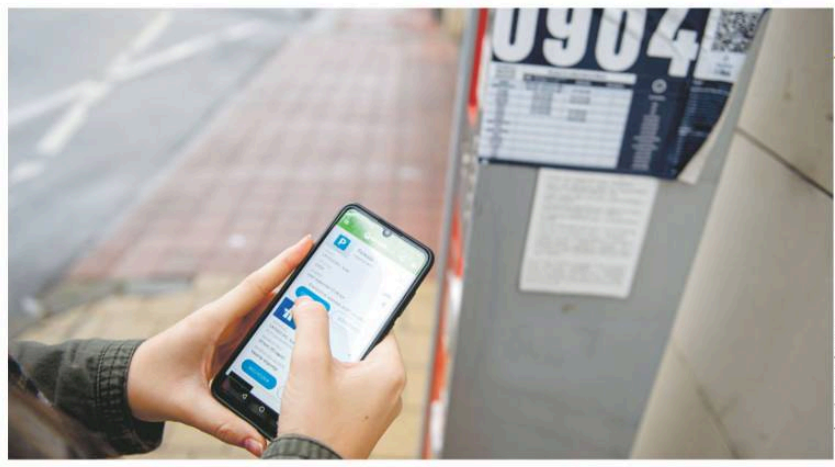

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Nemcsak az oszlopoktól, hanem sok parkolóőrtől is megválnának

A mobilparkolás bevezetésének emellett van egy másik kényes pontja is. Az egyik a várakozási díjon felül fizetendő „kényelmi díj”. A Nemzeti Mobilfizetési Zrt. által beszedett díj miatt sokan berzenkednek. Éppen ezért Vitézy azt javasolja a közgyűlésnek, hogy élve felterjesztési jogával, kezdeményezze a kormánynál ennek eltörlését. A Budapest Go esetében pedig egyáltalán ne is legyen. Ennek kifejlesztésére 2025 végi határidőt adna a BKK-nak.

A Nemzeti Mobilfizetési Zrt. vélhetően nem fog repesni az örömtől, hiszen jelentős bevételtől esne el a budapesti piac elvesztésével. Az állami tulajdonban lévő cég 2014-től 2020 végéig kizárólagos joggal bonyolította – a többi között – a mobilparkolást az egész országban. Az érintett önkormányzatok pedig szép összegeket fizettek/fizetnek a szolgáltatásért. Holott az Európai Bíróság már 2018-ban kimondta, hogy a magyar állam megsértette az európai uniós jogot a mobilfizetési rendszer állami monopóliummá alakításával. A kormány erre kitalálta, hogy koncesszióba adja a teljes mobilfizetési rendszert, így együtt adta volna át az elektronikus matrica- és jegyvásárlást, legyen az autópályadíj, parkolási díj, buszjegy, illetve vonatjegy. Csakhogy ezt a koncessziós pályázatot mind a mai napig nem írta ki a kormány, így az önkormányzatok saját applikáció híján továbbra is az állami cégnek fizetnek. SZALAI ANNA

LAPSZÉL

Testkamerát tennének a postásokra

Testkamerával látná el a kormány a postásokat, mert reményei szerint ezzel megakadályozhatnák az ellenük elkövetett erőszakos cselekményeket. Erről nyújtott be törvénymódosítási javaslatot az Országgyűlés törvényalkotási bizottsága – írta a hvg.hu. A törvényjavaslat szerint a felvételt 14 nap múlva törlik, kivéve, ha hatósági vagy bírósági eljárás indul. A MÁV jegyvizsgálóinál már korábban bevetették a testkamerákat. NÉPSZAVA

Pikó a pápától kért segítséget

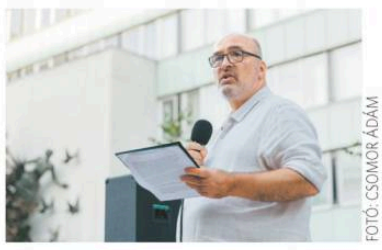

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

– Megsüllyedhet az a VIII. kerületi lakóház, ami a Magyar Rádió volt épületének közvetlen szomszédjában található. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem új campusának építését megelőző bontás miatt ugyanis stabilitásvesztés léphet fel, ami az épület dőléséhez és további szerkezeti gyengüléséhez vezethet – derül ki abból a szakértői vizsgálatból, amit a józsefvárosi polgármester rendelt meg. Pikó András azt írta: „az én dolgom minden szálat megmozgatni a helyben élőkért, ezért tegnap levélben fordultam Ferenc pápához, amelyben közbenjárását kérem, hogy állítsák le a bontást, és az érintett felek bevonásával kezdődjön meg a campus újratervezése”. NÉPSZAVA

Kiutasították az amerikai tanárt

Egy budapesti középiskola amerikai tanárát kiutasította az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF) annak ellenére, hogy a tanár 10 éve él Magyarországon – írta a Telex. A középiskola igazgatója levelet írt a szülőknek és a diákoknak, amely alapján egy eljárási hiba miatt utasították vissza a tartózkodási engedélyének megújítását, de azt pontosan nem lehet tudni, hogy mi történt. Az igazgató szerint a procedúra „teljességgel értelmetlen és értelmezhetetlen”. NÉPSZAVA

„Végtelen politikai aljasság”

CSAPDA Ha a Tisza és a többi ellenzéki párt külön-külön saját jelölteket indít a fővárosban, akkor mindegy, hol húzódnak a választókerületi határok, borítékolható a Fidesz győzelme – véli Horn Gábor, a Republikon vezetője.

CZENE GÁBOR

Budapesten sok helyen értelmét veszíti az inkumbens, azaz pozícióban lévő egyéni képviselő fogalma. Azzal ugyanis, hogy a Fidesz 18-ról 16-ra csökkenti a fővárosban megválasztható képviselők számát, és a választókerületek határait is jelentősen átalakítja, jó néhány 2022-ben mandátumot szerzett ellenzéki politikus rá sem ismer majd eddigi körzetére.

Az új fővárosi választókerületi határok a közigazgatási kerületek határait vágják összevissza, keresztbe-hosszába, valójában minden természetes logika nélkül – tiltakozott többek között Gyurcsány Ferenc is. A DK elnöke megemlítette, hogy a XI. kerületet négy részre fogják osztani: Újbudának nem lesz önálló országgyűlési képviselője. Ahogyan Újpestnek vagy például a XVIII. kerületnek sem.

László Róbert, a Political Capital választási szakértője elemzésében nem kalkulált mellékhatásnak minősítette, hogy a fővárosban a Tisza Párttal folytatott tárgyalás során a már megválasztott ellenzéki képviselők kevésbé tudnak majd azzal érvelni, ők jól beágyazottak a kerületükben, ezért a Tiszának is érdeke lenne támogatni őket.

– Egészen biztos, hogy egy demokráciában nem ilyen módon szokták átalakítani a választókerületek határait – utalt Győri Gábor, a Policy Solutions vezető elemzője lapunknak nyilatkozva arra, hogy a Fidesz az erről szóló javaslatot egyeztetés nélkül, puccsszerű eljárással vitte a parlament Igazságügyi Bizottsága elé. Ahhoz, hogy az ellenzéknek 2026-ban esélye legyen leváltani a kormányt, Budapesten és Pest megyében mindenképpen tarolnia kell a választáson – hangsúlyozta Győri Gábor, aki ebből a szempontból másodlagos kérdésnek tartja, hogy hol húzódnak a körzethatárok és az adott választókerületben kit tekintünk inkumbens képviselőnek.

Horn Gábor, a Republikon Alapítvány vezetője emlékeztetett arra, hogy az eddigi 18 fővárosi választókerületből 17-ben ellenzéki politikust választottak egyéni képviselővé. Az, hogy a határok átírása miatt nem lehet egyértelműen megmondani, a különböző körzetekben ki számít inkumbensnek, bonyolítja ugyan a helyzetet, de nem ez a legfőbb probléma. Hanem az, hogy a Tisza Párt – amennyire Magyar Péterék mozgását követni lehet – nem akar velük együttműködni.

– Ha nem változik a Tisza Párt álláspontja, így végül a Fideszszel szemben a 2022-ben megválasztott ellenzéki képviselők és a tiszás jelöltek is külön-külön indulnak, akkor ez bizonyosan a Fidesznek kedvez – mondta Horn Gábor. A jelenlegi parlamenti ellenzéki pártok még meggyengülve, szétszórtan is képesek viszonylag jó eredményeket, 10-15 százalékot, vagy annál is többet elérni a fővárosban, „akár akarja a Tisza, akár nem”. Ha nem születik valamifajta megállapodás, akkor borítékolható a Fidesz győzelme. Ha viszont születik, akkor a körzethatároktól függetlenül borítékolható a közös ellenzéki jelölt győzelme. Budapesten nagy az ellenzék fölénye.

– Ezzel együtt végtelen politikai aljasság, amit a Fidesz művel – jelentette ki Horn Gábor. Nem véletlen, hogy a mai választókerületi határok – bár most is akadnak kivételek – többé-kevésbé lefedik a közigazgatási határokat. A kormánypárt javaslata nem felel meg annak az alapvető követelménynek sem, hogy arányos legyen a választás, minden szavazat ugyanannyit érjen.

A Fidesz vidéken a számára kedvező körzetekhez egyáltalán nem nyúl hozzá, a fővárosban szétveri a körzethatárokat. A kormánypárt nem csupán közjogi értelemben, hanem a fejekben is létező identitásokat vesz semmibe: hiszen az létező identitás, hogy valaki újbudai, erzsébetvárosi vagy óbudai. A Fidesz célja – állította Horn Gábor – a bajkeverés. Az, amit látunk, klasszikus gerrymandering: manipuláció a választókerületi határokkal, azok politikai érdekből történő csalárd átalakítása.

FOTÓ: KUNHALMI ÁGNES FACEBOOK-OLDALA

Kunhalmi Ágnes 2022-ben is nyert a főváros XVIII. kerületét magában foglaló 15-ös választókörzetben, amit most darabokra szaggat a Fidesz. A szocialista politikus erről úgy beszélt: „Hirtelen egyszerre négy körzet képviselője lettem”

BAJKEVERÉS

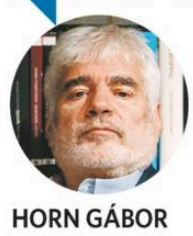

HORN GÁBOR

szerint az, amit látunk, klasszikus gerrymandering: manipuláció a választókerületi határokkal, azok politikai érdekből történő csalárd átalakítása

„Felújításra nincs pénz”

GONDOSKODÁS Ez nem a kivétel, hanem az általános helyzet a gyermekotthonokban – ezt mondták szakemberek a miskolci intézmény lepusztult fürdőjéről készült képek láttán.

MUHARI JUDIT

– Általános ez az állapot a gyermekotthonokban, de vannak rosszabbak is – így vélekedtek vidéki gyermekotthonokban dolgozók, akiket azokról a fotókról kérdeztünk, amelyeket Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke tett közzé egy miskolci intézményről. A gyermekotthonok a nyilvánosság elől elzártak, Magyar Péter EP-képviselőként jutott be a miskolci intézménybe. Az ott készített egyik képen, videón állítása szerint a 3–7 évesek fürdője látható: rohad a WC-ket elválasztó két paraván és a csempék közötti fuga, a falak foltosak, az egész helyiség lepusztult. Egy lapunknak nyilatkozó szakember a lesújtó állapotok mellett arra hívta fel a figyelmet: ha a legkisebbek is ezt a helyiséget használják, akkor az nem baj, hogy egy légtérben van minden, de az már gond, hogy nincsenek kicsiknek való apró WC-k vagy legalább kisebb, szűkített WC-deszkák. Ha viszont – tette hozzá – a nagyobb gyerekeknek is ez a mosdója, akkor már az sem fogadható el, hogy a WC-k nem szeparáltak, még egy függöny sincs. Végül hozzátette: „Borzalmas állapotban van a helyiség, de ennél sokkal rosszabbak is vannak.”

A Magyar Péter által közzétett fotók láttán egy másik gyermekotthoni dolgozó úgy vélekedett: az állami fenntartású intézmények, épületek többsége hasonlóan régimódi. Felújításra nincs pénz, a legszükségesebb karbantartás hónapokig elhúzódhat.

– Tavaly az egyik épületben elromlott a kazán, amit csak közbeszerzés útján lehet kicserélni. Mivel ez akár hónapokig tart, elektromos fűtéssel, radiátorral próbálták melegíteni a szobákat a nevelők. De például a vizes helyiségekbe ezeket nem lehet bevinni, ahogy a folyosót sem lehet kifűteni radiátorral – mesélte.

Egy másik informátorunk, akinek az ország több intézményére is rálátása van, azt mondta: a miskolcinál „sokkal jobb és sokkal rosszabbak is vannak”. Hozzátette: felújításra nincs pénz, de még a tervezett és szakszerű karbantartásra sincs fedezet. Szerinte óriási gond az intézményekben a zsúfoltság. „Arról nem készülhetnek fotók, hogy éjszakára a társalgóba és folyosóra tesznek ki matracokat, hogy a gyerekeket le tudják fektetni.”

Körkérdésünk nyomán feltűnő volt, hogy sok helyen még névtelenséget kérve sem akartak az otthonok állapotáról beszélni. Ennek kapcsán egy forrásunk úgy fogalmazott: „Biztos vagyok benne, hogy mostantól még erősebb lesz a hírzárlat.”

– Ebben a feszült helyzetben semmiféle infót nem lehet kiadni – mondta egy vidéki otthon munkatársa, aki azonban állította, az ő intézményük a jobbak közé tartozik: – Név nélkül annyit mondanék, hogy nálunk nem ilyen durva a helyzet, és ha valami tönkremegy, arra mindig kapunk pénzt javításra. A tárgyi eszközök nálunk biztosítva vannak.

Lesújtó képet fest az otthonokról az Állami Számvevőszék legutóbbi, november elején kiadott – lapunkban már ismertetett – jelentése. Ebben megállapították: az ellenőrzött 18 gyermekvédelmi szakellátást nyújtó intézményben nem tervezhettek beruházást, felújítást, mert nem volt rá pénz. A legszükségesebb beszerzésekre más előirányzatokból kellett átcsoportosítani – ezzel viszont annak a feladatnak a megfelelő színvonalú ellátása került veszélybe, ahonnan a pénzt elvonták. A személyi és tárgyi minimumfeltételek több helyen nem voltak biztosítva, emiatt a gyerekek nem kapták meg a korukhoz és szükségleteikhez igazodó gondozást, nevelést. A személyi és tárgyi minimumfeltételek hiánya a „telephely” működési státuszának ideiglenesre módosítását vagy felfüggesztését eredményezheti, amire sok példa volt tavaly.

> „Arról nem készülhetnek fotók, hogy éjszakára a társalgóba és folyosóra tesznek ki matracokat, hogy a gyerekeket le tudják fektetni.”

Mindezek ellenére a kormányzat még azt sem ismeri el, hogy lenne dolga az otthonokkal, volna min javítani. Fülöp Attila gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár tegnap egy – a gyermekjogok november 20-ai világnapja alkalmából tartott – díjátadón azt mondta: „A kormány eleget tesz a gyermekvédelmi gondoskodásban élők iránti felelősségének.” A Magyar Péter által közzétett fotókra reagálva azt mondta: „A díjátadó méltó megünneplése a gyermekjogok világnapjának, szemben azzal, ha valaki gyermekotthonokban »turnézik«, mert az nem visz előre.”

FOTÓ: MAGYAR PÉTER FACEBOOK-OLDALA

Öreg, lepusztult, korszerűtlen fürdő a miskolci gyerekotthonban. A kormányzat szerint minden rendben

ELÉGEDETT

FÜLÖP ATTILA

államtitkár: A kormány eleget tesz a gyermekvédelmi gondoskodásban élők iránti felelősségének.

Gyerekvédelem helyett hangrögzítés

„Igazgató asszony, nem szeretném felemelni a hangomat, elég volt ebből a stílusból. Felháborító, vérlázító, amit csinálnak, akárki parancsolja meg, és ennek k...rva nagy következményei lesznek, ebből elég volt” – a kormánylap Magyar Nemzet birtokába került felvétel szerint többek között ezt mondta a miskolci otthonban tett látogatása során Magyar Péter. Erre reagálva a politikus azt írta: „a szétvert gyermekvédelem vezetője politikai komiszszárként” megakadályozta, hogy a Tisza Párt gyermekvédelmi szakembere, operatőre bemenjen vele „a szabálytalanságok tömkelegével működő miskolci gyermekvédelmi otthonba”. Kitért arra is: „Megtiltotta, hogy az intézményben felvétel készüljön a tárgyalásunkról és a kérdéseimre adott válaszairól. És mit ad isten? Ő viszont a vele lévő fideszes aktivistával titokban felvetette telefonnal az egész tárgyalásunkat, majd a távozásom után 5 perccel kiadta a megvágott felvételt a propagandának és a Fidesznek.” Magyar szerint arra kellene választ adnia a gyermekvédelemnek: A miskolci otthon 3–7 éves gyerekei miért emberhez méltatlan, penészes, beázott mosdót használnak évek óta? Miként lehet, hogy egy 42 főre engedélyezett otthonban 60 gyermek van?

Egyedül nem megy, véli a plakátátfestésért elítélt jogász

ÍTÉLET Jogerősen megrovásra ítélte a bíróság a kormány óriásplakátjait átfestő Heindl Pétert. A pécsi jogász továbbra is ártatlannak vallja magát, és nemzetközi bírósághoz fordul.

Folytatólagosan elkövetett rongálás vétségében mondta ki bűnösnek a Pécsi Ítélőtábla a 64 éves Heindl Pétert. A büntetlen előéletű pécsi jogászt megrovásban részesítette a harmadfokú s immár jogerős verdikt. A táblabíróság felszólította Heindlt, hogy a jövőben tartózkodjon a plakátok rongálásától.

Mint arról már írtunk, Heindlt azért vádolták meg, mert 2022-ben a kormány ellenzéki pártokat és gondolkodást lejáratók óriásplakátjait átfestette. Például arra az LMBTQ-ellenes plakátra, amin az állt, hogy „Védjük meg a gyerekeket!”, hozzáírta, hogy: „az oroszoktól”, „Putyintól”, „Kaletától”. A hirdetményre – egy gépelt papíron – azt is ráírta, hogy a kormány ezekkel a plakátokkal jogsértést követ el, mivel beleavatkozik a választási harcba. A választási törvény ugyanis kimondja, hogy az államnak semlegesnek kell maradnia a pártok harcában. Ezt az alapelvet egy alkotmánybírósági állásfoglalás is megerősítette, s az Unió is ezt várja el a közösség valamennyi kormányától, hangsúlyozta Heindl Péter. Márpedig ha az állam a kormánypárt oldalán harcba száll a választáson, akkor a kormánypárt túlhatalomhoz jut, ami sérti a demokratikus szabályokat.

Heindl Péter, mielőtt korrigálta volna a plakátokat, jogi eszközökkel akarta elérni, hogy az Orbán-kormány hagyjon fel ezzel a szerinte törvénytelen gyakorlattal. Bejelentést küldött a Nemzeti Választási Bizottsághoz, az ügyészséghez, a Kúriához, az Alkotmánybírósághoz és az ombudsmanhoz, ám valamennyi jogi fórum – noha érvelését érdemileg nem cáfolta – elutasította a beadványát. Ezután kezdte átfesteni a kormányplakátokat. Mindezt nyíltan tette, olyannyira, hogy amikor nem bukott le, ő jelentette fel önmagát. A célja ezzel is az volt, hogy felhívja a figyelmet a kormány jogsértő magatartására.

Mindezek nyomán az ügyészség azzal vádolta meg Heindlt, hogy megrongálta négy baranyai település 21 óriásplakátját. Heindl a perben sosem tagadta tetteit – sőt elismerte, hogy sokkal többet is megrongált –, ám mindig elmondta, hogy ő egy az ország sorsát befolyásoló, súlyos jogsértésre hívta fel a figyelmet, ezért cselekedetének nincs társadalmi veszélyessége, így nem is követhetett el bűncselekményt.

A bíróság nem így látta. Első fokon a Pécsi Járásbíróság egy évre próbára bocsátotta, másodfokon a Pécsi Törvényszék megrovásban részesítette őt. A jogász fellebbezett, így csütörtökön a táblabíróság hozta meg a végső döntést. A harmadfokú bíróság kimondta, hogy a véleménynyilvánítási alapjogra hivatkozva nem lehet mások tulajdonát (vagyis a plakátokat) megrongálni.

A jogász a tárgyalóteremből kilépve azt mondta, ezután is átfesti a kormány törvénysértő plakátjait, és a strasbourgi nemzetközi bírósághoz fordul jogorvoslatért. A plakátkorrigálás folytatása persze azzal a veszéllyel jár, hogy visszaesőként legközelebb súlyosabb büntetést kap, s akár elzárással sújtják. Heindl nem fél ettől, úgy gondolja, ha börtönbe zárják, akkor tiltakozásának hatása erősödik. Tegyük hozzá, egzisztenciálisan már eddig is sokat vesztett, hisz állása bánta politikai harcát. Heindl évtizedekig egy civil szervezetnél dolgozott, ám a Belügyminisztérium illetékesei a szervezet értésére adták, hogy az állami közvetítéssel odaítélt uniós támogatások elmaradhatnak, ha Heindl nyíltan kritizálja a kormányt. A jogász erről értesülve felmondott, hogy ne hozzon bajt munkaadójára.

Heindl Péter persze tudja, hogy magányosan küzdve kevés az esélye. Lapunknak korábban azt nyilatkozta, a törvénysértő plakátok kiragasztása ellen fel kellene lépnie valamennyi ellenzéki pártnak. S ha megjelenik egy új, a választási erőviszonyokba beleavatkozó kormányhirdetmény, akkor az lenne a hatékony megoldás, ha a pártok aktivistái egy-két nap alatt átfestenék az összes ilyen plakátot. Akkor a kormány elállna ettől a módszerétől. Az ellenzéki pártok eddig nem tették magukévá Heindl javaslatát.

UNGÁR TAMÁS

FOTÓ: HEINDL PÉTER FACEBOOK-OLDALA

Heindl Péter folytatja akcióit, és a strasbourgi bírósághoz fordul

€/HUF 411,28 ↑ +0,35% | $/HUF 392,28 ↑ +0,88% | CHF/HUF 442,51 ↓ -0,67%

LAPSZÉL

A palackvisszaváltás szombaton ér csúcsra

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Az elmúlt hat hónap alatt már 700 millió palackot, üveget és dobozt váltottak vissza Magyarországon az új visszaváltási rendszerben – tette közzé a Mohu Mol Hulladékgazdálkodási Zrt. A legnépszerűbb visszaváltási mód jelenleg a boltban vagy bolthálózatban levásárolható utalvány. Eddig mintegy 30 milliárd forintnyi összeget kaptak így vissza a vásárlók. A hazai automatáknál Európában egyedi lehetőség, hogy a palackok díjat a saját bankszámlára is lehet utaltatni. A visszaváltók 15-17 százaléka választja ezt a megoldást. Eddig mintegy 5,7 milliárd forintot kértek ebben a formában vissza. A legnépszerűbb visszaváltási nap egyértelműen a szombat, július óta szombatonként átlagosan körülbelül 6 millió palackot visznek vissza az emberek. Kedden és szerdán váltunk vissza a legkevesebbet, de a szám ezeken a napokon is meghaladja a 4 milliót átlagosan. NÉPSZAVA

Éledezik a hazai autópiac

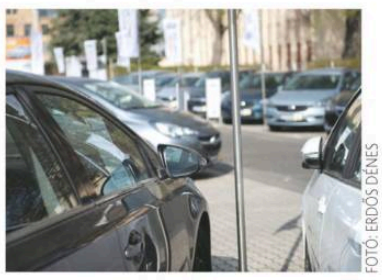

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Növekedett az eladott új autók darabszáma októberben az Európai Unióban. Éves összehasonlításban 1,2, míg havi alapon 7,1 százalék volt a fejlődés. Németországban 6, Franciaországban 11 százalékos volt az éves emelkedés szintje az év tizedik havában – írták az Erste Bank elemzői. Idehaza ráadásul egy év alatt 19,1, míg az előző hónaphoz képest 10,6 százalékkal ugrottak meg az eladások, ami arra utal, hogy stabilizálódik a magyar újautó-piac. A DataHouse szerint újabb havi rekordot döntött a hazai használtautó-piac is: októberben az előzetes adatok szerint 81 100 személygépkocsi cserélt gazdát. Ez a szám csaknem 12 százalékkal magasabb az egy évvel korábbi szintnél. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 229,24	↑	+0,17%
Mol		
2676 Ft	↓	-0,52%
MTelekom		
1228 Ft	↑	+0,99%
OTP		
21 600 Ft	↑	+0,42%
Richter		
10 810 Ft	↑	+0,19%

Önleleplező Paks 2 áremelése

ÁRAM A kedd éjjel beterjesztett törvényjavaslat nem tisztázza, milyen feltételek mellett és mennyivel emelhető a beruházás most – kamatok nélkül – több mint 5 ezer milliárd forintos vételára.

MARNITZ ISTVÁN

Azzal, hogy egy friss, ködös törvénymódosító javaslat feloldja a paksi nukleáris bővítésnek a 2014-es magyar–orosz kormánymegállapodás óta „fixként” hirdetett, 12,5 milliárd eurós vételára emelési tilalmát, újra kell számolni a terv korábbi megtérülési ígéreteit is – vélekedett a szerdán komoly társadalmi hullámokat vető kormányzati iratról lapunk megkeresésére Perger András, a Greenpeace klíma- és energiakampány-felelőse. A módosítás és az indoklás zavaros fordulatai a magyar és az orosz félen kívül sok mindenkire hárítják a kivitelezés nyilvánvaló csúszásának és az eddig „fixként” hirdetett vételár emelési szükségességének felelősségét – tette hozzá. Pedig a beruházást elemző (és ellenző) zöldszervezetek – így például a Greenpeace – a kezdetektől fogva figyelmeztettek: egy atomerőmű-építés ára nem lehet fix, hisz a nemzetközi tapasztalatok alapján az ilyen beruházások időtartama és költsége az eredeti tervekhez képest mindig többszöröződik. Azt, hogy ennyi idő elteltével az építőipari, munkaerő- és egyéb költségek jelentősen ugrottak, szintén minden független szakértő előre látta; így az áremelkedések érvényesítése – már ha a kabinet ragaszkodik a megvalósításhoz – önmagában kevéssé lepte meg. Az Orbán-kormány ugyanakkor, tévedésének beismerése helyett, lényegében mindezért külső körülményeket okol – hangsúlyozta.

A kedd este beterjesztett irat újrafogalmazott „preambuluma” leszögezi: a magyar–orosz kormánymegállapodáson alapuló paksi bővítés „alapvetően fontos” Magyarország energiafüggőségének nemzetgazdasági érdekeket és a fenntartható fejlődést szolgáló csökkentése érdekében. Így cél a minél gyorsabb megvalósítás. A beruházás meghiúsulása nagyobb kárt okozna, mint annak – esetleg új feltételek melletti – befejezése – állapítják meg. A tényleges módosítás egy tízsoros körmondatból álló betoldás. Ez úgy foglalható össze, hogy a fővállalkozói szerződést, tíz évvel annak megkötése után (vagyis mostantól), a tulajdonos (a magyar állam) hozzájárulásával a megrendelő (a Paks II. Zrt.) úgy módosíthatja, hogy a megállapodás szövege és az ellenérték módosításakor, elsődlegesen, a fővállalkozó által bemutatott vagy más módon tudomására jutó, a megvalósítást késleltető tényezőket, az eltelt időt, illetve az előrehaladást hátráltató gazdasági hatásokat áremelő tényezőként veszi figyelembe. Az általános magyarázat a végrehajtás zökkenőmentessége mellett tesz hitet. A részletes indoklás pedig a hátráltató okok között olyan „nemzetközi eseményeket” sorol fel, mint a Covid, az orosz–ukrán katonai konfliktus, az infláció vagy a háborús szankciók. Ezek után, egy újabb körmondat szerint, a módosítás lehetőséget nyújt arra, ha a hátrányos gazdasági és nemzetközi hatások, „minden egyéb körülmény mérlegelésétől függetlenül”, csak a törvényi szempontok alapján háríthatók el az ellenérték növelésével.

> A zöldszervezetek kezdetek óta figyelmeztetnek: egy atomerőmű-építés ára nem lehet fix.

A 2014-es Orbán–Putyin-megállapodás óta a civilek – hasztalan – számos alkalommal felhívták a kormány figyelmét arra is, hogy egy ilyen beruházás során több nem várt akadály merülhet fel, amit, józan tervezéssel, eredendően is figyelembe lehet venni – szögezte le Perger András. Ezek közé tartozott például az elhúzódó brüsszeli vizsgálat is. Arra viszont még jelzés szintjén sem térnek ki, hogy a beruházás csúszása leginkább az orosz fővállalkozó terveinek elfogadhatatlan minőségével magyarázható. Az iparági pletykák mellett ezt az a tényt is megerősíti, hogy a valós kivitelezés elindításához szükséges legfontosabb hatósági engedély még mindig hiányzik – szögezte le a Greenpeace szakértője.

Egy ködös törvénymódosítás oldja fel az áremelés tilalmát

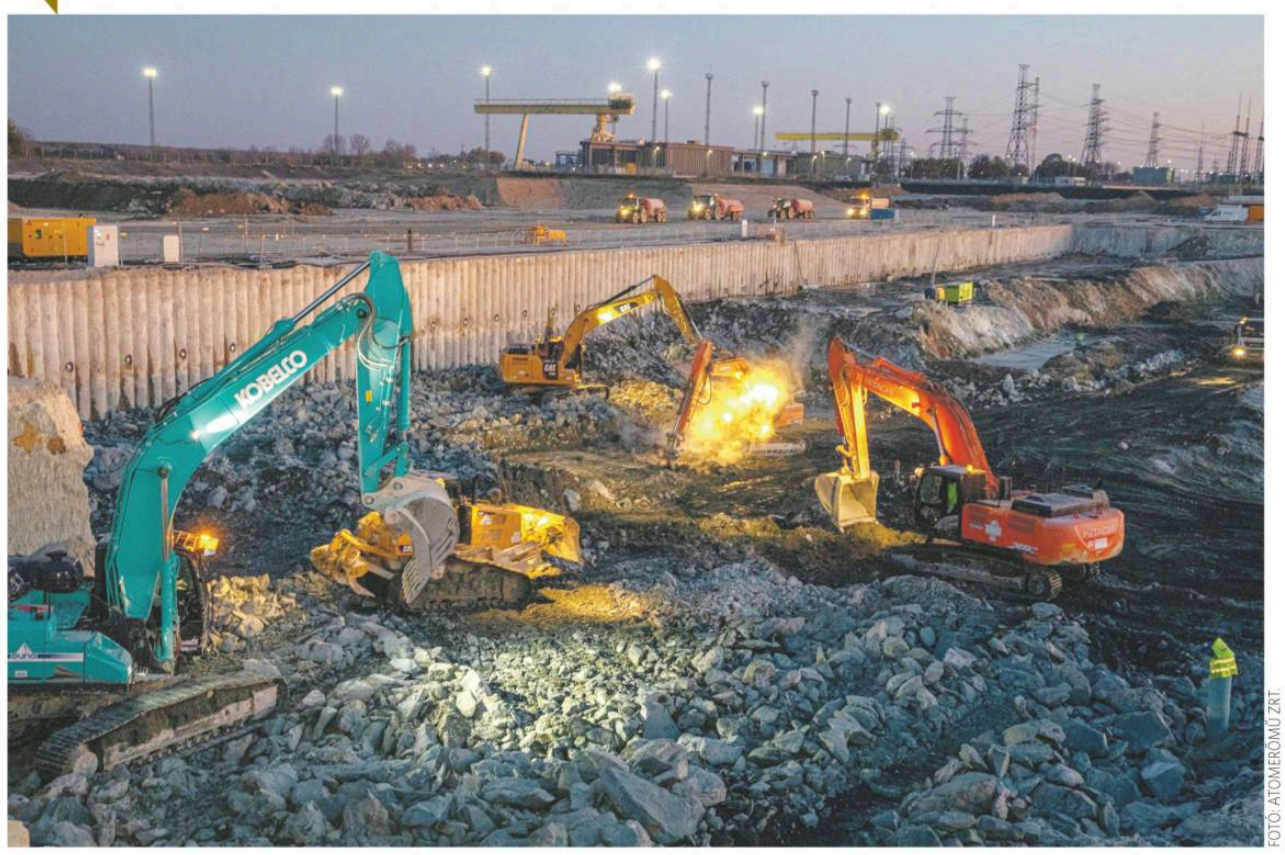

FOTÓ: ATOMERŐMŰ ZRT.

Jövőre 290 800 forint lesz a minimálbér

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

Mindezekhez „kiegészítésként” érkezne az állam szerepvállalása. Ez pedig a most fogalmazott megállapodás szövege szerint azt jelenti, hogy a munkáltató annyi munkavállalója után, amennyinek az alapbére az idei év szeptembere eleje és november 15. közötti időszak bármely időszakában legfeljebb a 290 800 forint volt, akkor a szociális hozzájárulási adót (szocho) a korábbi év minimálbérszintjének megfelelően kell megfizetni, nem pedig az adott évben érvényes összeg alapján. Ez – szakmai körök szerint – azért nem tűnik nagy „engedménynek”. A Népszava kalkulációi szerint az idei minimálbér esetében a szocho 34 684, a most elfogadott 290 800 forintnál pedig 37 806 forintot tesz ki. Eszerint munkavállalónként 3100 forintról van szó. Mindez azt jelent, hogy egy 120 fős, minimálbéren foglalkoztatott dolgozói állomány kell ahhoz, hogy a kedvezmény révén egy főnek a havi bére megspórolható legyen.

Ismereteink szerint a megállapodás bizonyos makrogazdasági mutatók teljesülését is figyelembe veszi. Így például a GDP-nek jövőre 3,4 százalékkal, 2026-ban 4,1, 2027-ben pedig 4,3 százalékkal kellene növekednie. Az inflációnak ugyanebben az időszakban 3,2, 3 és ismét 3 százalékkal emelkednie. A megállapodás szövege kitér arra, hogy ha az első három negyedév tényadatai pozitív vagy negatív irányban eltérnek az említett mutatóknál, akkor a VKF tagjai a 2026-os és a 2027-es minimálbér-emelés mértékét újratárgyalják. Ha ezeken a megbeszéléseken nem születne egyezség, akkor az általunk is említett minimálbér és garantált bérminimum az eltérésnek megfelelően módosul.

> Markáns pontja a megállapodásnak, hogy a kormány, támogatva a megegyezés végrehajtását, vizsgálja a munkaerőköltségek további csökkentésének lehetőségét. Ennél többet viszont egyáltalán nem mondanak.

Egy markáns pontja a megállapodás szövegének, hogy a kormány, támogatva a megegyezés végrehajtását, vizsgálja a munkaerőköltségek csökkentésének lehetőségét. Ennél többet viszont egyáltalán nem mond, így az sem derül ki, milyen típusú megoldásban gondolkodnak. Az ugyanakkor igencsak feltűnő, hogy az említett inflációs szintek mellett a három évben egészen tetemes reálbér-növekedés valósulna meg. Ez a jelenlegi gazdasági teljesítményből kiindulva igencsak nehézkesen hozható összhangba, s szakértőink szerint vitán felüli: ez csak állami szerepvállalással jöhet össze. Még valószínűleg úgy is, hogy időközben a gazdasági növekedés beindul.

Egy azonban biztosnak látszik: a közelmúltban sokat emlegetett, 2027-re előrevetített 400 000 forintos minimálbér a mostani számok alapján nem jön össze. Egyértelműen az sem jelenthető ki, hogy a minimálbér a kormány propagandaszlogenjévé emelt szintet, vagyis hogy a rendszeres bruttó átlagkereset 50 százalékát a jelzett hároméves időszak végére eléri-e. Ezen a téren mindössze az mondható biztosra, hogy a jelenlegi megállapodás szövegében a felek elkötelezik magukat emellett. A válaszokat azonban bizonyosan csak az idő adja majd meg.

A hírek kapcsán egy forrásunk kiemelte: a kormány részéről a szöveget még nem hagyták jóvá. Délután azonban Czomba Sándor, a Nemzetgazdasági Minisztérium államtitkára a számokat említve tényként beszélt a megállapodásról, így pedig aligha kérdés, hogy erre rábólint a kabinet. Á. A.

Jogi bomba Izraelre

412. NAP Izrael az igazságszolgáltatás fekete napjaként éli meg, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság elfogatóparancsot adott ki az ország kormányfője és védelmi minisztere ellen.

GÁL MÁRIA

Hatalmas jogi bombának nevezte a The Times of Israel azt, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) tegnap elfogatóparancsot adott ki Benjamin Netanjahu miniszterelnök és a nemrég menesztett védelmi minisztere, Joáv Galant ellen. A hágai bíróság egyben Mohammed Deif, a Hamász palesztin terrorszervezet katonai szárnyának egyik halott vezetője ellen is elfogatóparancsot adott ki. Izrael ugyan közölte, hogy egy augusztusi légicsapásban az IDF végzett Deiffel, de ezt a terrorcsoport sosem erősítette meg. Eredetileg több Hamász-vezetőt is célba vett az ICC, de haláluk után törölték őket a listáról.

Az ICC főügyésze, Karim Khan május végén kérte a nemzetközi elfogatóparancsot az izraeli és a Hamász-vezetők ellen, amit Izrael joghatóság hiányára hivatkozva szeptember 26-án megfellebbezett, és az eljárás leállítását követelte. Ezt elutasította a testület, amelynek három bírája tegnap egyhangúlag döntött az elfogatóparancsok kiadása mellett. Álláspontjuk szerint ehhez nem szükséges, hogy Izrael elfogadja a bíróság joghatóságát. A főügyész szerint Netanjahu és Galant emberiesség elleni és háborús bűncselekményekkel vádolhatók, amelyeket a Hamász elleni jelenleg is zajló gázai háború során követtek el. Ezen bűnök közé tartozik a civil lakosság éheztetése mint hadviselési módszer; a szenvedés vagy súlyos testi vagy lelki sérülés szándékos okozása; a kegyetlen bánásmód; a civil lakosság elleni támadások szándékos irányítása; üldöztetés és egyéb embertelen cselekmények.

A palesztin terrorcsoport halott vezetője ellen felhozott vádak között a tömeges gyilkosság, túszejtés; nemi erőszak és más erőszakos szexuális cselekmények; kínzás; fogva tartás során elkövetett embertelen cselekmények; kegyetlen bánásmód szerepel.

FOTÓ: AFP/GPO

A Netanjahu ellen kiadott elfogadóparancs nyomán az USA Nemzetbiztonsági Tanácsának szóvivője úgy nyilatkozott, hogy a bíróságnak nincs joghatósága az ügyben

Az elfogatóparancsot a Római Statútumot aláíró 124 tagállamnak tiszteletben kell tartania, és őrizetbe kell vennie a területére belépő körözött személyt. A végrehajtás azonban a tagállamokon múlik, amelyek akár meg is tagadhatják azt. Netanjahu és Galant ezzel azonos kategóriába került az Ukrajna elleni háborút kirobbantó Vlagyimir Putyin orosz elnökkel és az orosz gyerekjogi biztossal, Marija Lvova-Belovával, akik ellen háborús bűnök és az ukrán gyerekek elhurcolása miatt adott ki elfogatóparancsot tavaly márciusban a hágai testület, illetve a palesztin terrorcsoport vezető terroristáival.

Most azonkívül, hogy megnehezíti a közel-keleti fegyveres konfliktus tárgyalásos lezárását, gyakorlati következménye aligha lesz az ICC-döntésnek, amely nemzetközileg körözött gyanúsítottá teszi Izrael vezetőjét. Izrael legfőbb szövetségese, az Egyesült Államok nem tagja a bíróságnak, így a döntés vélhetően nem akadályozza meg a jövőbeli amerikai katonai segítséget az IDF számára.

Az ICC-döntés ugyanakkor olyan egységet kovácsolt Netanjahu köré, amelyet a sokat bírált miniszterelnök legmerészebb álmaiban sem célzott meg. A kormányfő lemondását követelő ellenzéki vezetők sorra ítélik el hágai bíróság lépését és „kettős mércéjét", szégyenletesnek nevezve azt. Emlékeztettek: ez az első alkalom, hogy az ICC elfogatóparancsot adott ki az Egyesült Államok fontos szövetségese ellen, valamint először adott ki elfogatóparancsot egy demokratikus ország vezetője ellen.

Netanjahu hivatala antiszemitának nevezte a bíróság döntését, míg a Galantot helyettesítő Israel Katz morális szégyennek titulálta az ítéletet, amelyet átjár az antiszemitizmus. Amir Ohana, a Knesszet elnöke, aki szerint a Netanjahu és Galant elleni ICC-parancs „támadás az igazság és az önvédelem egyetemes joga ellen", arra figyelmeztetett, hogy a hágai döntés veszélyes precedenst teremthet, ami „a terrorizmus csapása ellen küzdő összes nemzetet fenyegeti. Ma ez Izrael; holnap bármelyik demokrácia lehet az..." – állította Ohana.

> Izrael legfőbb szövetségese, az Egyesült Államok nem tagja a bíróságnak, így a döntés vélhetően nem akadályozza meg a jövőbeni amerikai segítséget az IDF számára.

Isaac Herczog izraeli államfő „az igazságszolgáltatás és az emberiség sötét napjaként" értékelte az ICC döntését. A szerinte rosszhiszeműen meghozott, felháborító döntés „egyetemes nevetség tárgyává tette az egyetemes igazságszolgáltatást". Az elnök szerint a döntés figyelmen kívül hagyja a Hamász által fogságban tartott 101 izraeli túsz helyzetét, valamint azt, hogy a terrorcsoport „cinikus módon saját népét használja fel emberi pajzsként. Figyelmen kívül hagyja azt az alapvető tényt, hogy Izraelt barbár módon megtámadták, és kötelessége és joga van megvédeni népét."

Az al-Dzsazíra pánarab hírtelevízió vezető politikai elemzője, Marwan Bishara „az igazságszolgáltatás rendkívüli, kivételes" napjaként méltatta az ICC-döntést. Hangsúlyozta: sok megfigyelő, köztük ő maga is szkeptikus volt, hogy ez valaha is megtörténik. „De végre a gázai nép egy év kibontakozó népirtás után láthatja, hogy elkövetőik igazságszolgáltatás elé néznek" – mondta Bishara, történelmi áttörésként jellemezve az ICC-döntést.

Neve Gordon, a londoni Queen Mary Egyetem nemzetközi jog professzora az al-Dzsazírának azt mondta, a Netanjahu és Galant ellen kiadott elfogatóparancsok kibocsátásával az ICC követeléseket támasztott az észak-amerikai és európai országokkal szemben is. Ha ugyanis Izrael vezetőit emberiesség elleni bűncselekmények elkövetésével vádolják, akkor az Izraelnek küldött fegyvereket emberiesség elleni bűncselekmények elkövetésére használják.

Kultúrharc a mosdóban

NO GENDER Nancy Mace, dél-karolinai republikánus képviselő asszony hétfőn törvényjavaslatot nyújtott be a washingtoni kongresszus házszabályának módosítására, amelynek elfogadása esetén a képviselőház tagjai ezentúl kizárólag a biológiai nemük szerinti mosdót használhatják majd az épületben.

A törvénytervezet feltehetően arra adott reakció a törvényhozás konzervatív tagjának részéről, hogy két hete kiderült: január 3-án, a washingtoni kongresszus történetében először transznemű képviselő veheti majd fel kétéves mandátumát. Sarah McBride a Demokrata Párt tagjaként Delaware állam 1-es számú választókerületében aratott győzelmet november 5-én, korábban a delaware-i szenátus tagja volt, valamint az USA-ban az LMBTQ-jogvédő szervezetek közül a legbefolyásosabb, Human Rights Campaign nevű civil szervezet sajtótitkáraként dolgozott.

„Sarah McBride-nak nincs beleszólása ebbe. Úgy értem, egy biológiai férfiról beszélünk" – nyilatkozta Mace a CNN kérdésére, és azt is hozzátette, hogy a képviselő „nem tartozik a nőknek fenntartott terekbe, mosdókba, öltözőkbe, nem, és kész".

Aznap McBride válaszolt a meglévő jogait korlátozni kívánó támadásra az X-es közösségi felületén: Ez egy arcátlan kísérlet a szélsőjobboldali radikálisok részéről, hogy elterelje a figyelmet arról a tényről, hogy nincsenek valódi megoldásaik azokra a kihívásokra, amelyekkel szembe kell nézniük az amerikaiaknak.

Mike Johnson, a képviselőház republikánus házelnöke a Reutersnek szerdán elmondta, a kongresszus épületének mosdói a biológiai nemek szerinti használatra vannak fenntartva. „A nőknek járnak a kizárólag általuk használható terek" – áll a házelnök által kiadott közleményben. Johnson arra is felhívta a figyelmet, hogy minden képviselőnek a rendelkezésére áll az irodájához tartozó fürdőszoba, amely csak tíz perc sétára található a képviselőház üléstermétől, valamint a kongresszus épületében uniszex tusolók is elérhetőek.

McBride előrebocsátotta, hogy be fogja tartani a módosított házszabályban foglaltakat, de továbbra is gumicsontnak látja a problémát. „Nem azért vagyok itt, hogy a mosdók ügyében vitatkozzunk, hanem hogy a delaware-i választókért küzdjek és csökkentsem a családok mindennapi kiadásait" – fogalmazott közleményében a 34 éves képviselő.

Az ügy azonban túlmutat az identitáspolitika szimbolikus keretein. Donald Trump elnökválasztási kampánya és a Republikánus Párt az elnökválasztás napjáig csak a transzjogok kiszélesítését ellenző televíziós hirdetésekre 215 millió dollárt költött el, ez áll az Adimpact reklámhirdetéseket monitorozó honlap adatbázisában. Ezenkívül Trump legbőkezűbb magánszemély donorja, Elon Musk milliárdos tudatosan provokatív kampányt szervezett, amely geolokáció és a keresési szokások alapján a felhasználók meggyőződésével ellentétes tartalmú hamis online hirdetéseket jelenített meg számukra. Az NPR adott hírt arról, hogy például Pennsylvaniában (és más billegő államokban) vidéken élő konzervatív választók olyan Facebook-hirdetésekkel találkozhattak, amelyek szerint Harris a Medicaid nevű egészségügyi szolgáltatást kiterjesztené az illegális bevándorlókra, illetve győzelme esetén kötelező fegyver-visszavásárlási programot hirdetne. Fontos hangsúlyozni: a Harris-kampány illetékesei nem rendeltek meg és nem hagytak jóvá hasonló tartalmú politikai hirdetéseket. A Facebook-hirdetések millió megtekintésszámot értek el, és egy Progress 2028 nevű profilról indították őket, amely nehezen félreérthető módon a Donald Trump szellemi holdudvarához tartozó Heritage Foundation által jegyzett Project 2025 nevű dokumentum képzeletbeli fonál változatára utal. Ugyan a Trump-kampány színleg elhatárolódott a Project 2025 című 990 oldalas konzervatív programtervtől, a megválasztott elnök kampányának honlapján az Agenda 47 nevű programpontok oktatási fejezetei explicit módon tartalmazzák a „genderideológia" iskolai tantervekből történő száműzését.

FOTÓ: AFP/PATRICK T. FALLON

Nancy Mace képviselő harcosan védelmébe vette a női privát tereket

FOTÓ: PROFIMEDIA

Sarah McBride az amerikai törvényhozás első transznemű tagja

Andy Kroll-lal, az amerikai Pro Publica nonprofit szervezet oknyomozó újságírójával készített augusztusi interjúnk is előrevetítette a trendet, miszerint vagyonos, evangéliumi keresztény csoportok a billegő államokban indított transzellenes kampánnyal igyekeznek elriasztani a bizonytalan szavazókat a demokrata jelölt támogatásától. Mára tudjuk, hogy a tervük sikerrel járt.

Nancy Mace képviselő Dél-Karolina Citadel nevű katonai akadémiája első női kadétjaként diplomázott. „Ha felbukkant volna egy férfi szoknyában, azt mondva, hogy nem, ez az én teljesítményem is, azt mondta volna rá, hogy a francokat. Nem fogom engedni, hogy a férfiak eltöröljék a nőiséget és a női jogokat" – húzta alá Mace.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

LAPSZÉL

Elsöpörte a vihar a spanyol minisztert

FOTÓ: FACEBOOK

A spanyolországi Valencia régióban a villámárvizek közel 230 ember életét követelték, a spanyol kormány pedig egy 3,7 milliárd eurós segélycsomagot ajánlott fel a károk enyhítésére. A katasztrófa azonnal felvetette a politikai felelősség kérdését is. A régió kormányfője a kereskedelmi, ipari és innovációs miniszter után tegnap menesztette Salome Pradas regionális bel- és igazságügy-minisztert is, írja az ORF. Pradas korábban elismerte, hogy nem tudott a vészhelyzetre figyelmeztető rendszer létezéséről. Pradast sok kritika érte amiatt, hogy október 29-én, a vihar estéjén az érintettek csak órákkal azután kaptak figyelmeztető üzeneteket a telefonjukra, hogy a medrükből kilépett folyók ellepték az utakat. NÉPSZAVA

London lépést tett a korrupció ellen

Az Egyesült Királyság kitiltással sújtotta Isobel dos Santos angolai milliárdost és Dmitro Firtasz ukrán oligarchát a szigetországból és egyúttal befagyasztotta az ott nyitott bankszámláik tartalmát. A tegnapi intézkedés egy lépést jelent a júliusi parlamenti választásokon győztes Munkáspárt korrupció elleni szankciós politikájának megvalósítása felé. „Ezek a gátlástalan egyének önző módon megfosztották honfitársaikat a oktatást, egészségügyi ellátást és infrastruktúrát fejlesztő forrásoktól a saját gazdagodásuk érdekében” – fogalmazott közleményében David Lammy brit külügyminiszter.

Puccsal vádolhatják Bolsonarót

FOTÓ: AFP/RAFAEL VIEIRA

A brazil Szövetségi Rendőrség hamarosan nyilvánosságra hozhatja vádiratát Jair Bolsonaro volt kormányfő ellen, amelyben az államhatalom megdöntésére irányuló összeesküvéssel fogják megvádolni, áll a Reuters jelentésében. Bolsonaro elveszítette a 2022 őszén tartott brazil elnökválasztást a baloldali elnökjelölt és ma hivatalban lévő államfő, Luiz Inácio Lula da Silvával szemben. A közel két éven át tartó rendőrségi nyomozás megállapította, hogy Bolsonaro szerepet játszott a választás eredményét tagadó mozgalomban, amely 2023 januárjában zavargásokhoz vezetett Brazíliaváros utcáin. Bolsonaro híveinek célja egy katonai puccs kikényszerítése lehetett. NÉPSZAVA

Cinikus orosz támadás

ERŐFITOGTATÁS Kijev tegnap azzal vádolta Oroszországot, hogy interkontinentális rakétával támadta Dnyiprót, tovább eszkalálva a háborút. Az orosz elnök közölte: egy nem nukleáris, hiperszonikus ballisztikus rakétájukat tesztelték a kelet-ukrajnai nagyvároson.

HARSÁNYI GYÖRGY

FOTÓ: AFP

A Dnyipro elleni támadásban egy ipari üzemet és egy fogyatékosok rehabilitációs intézetét ért komoly találat. 25 ember sebesült meg

Oroszország a háború kezdete óta először egy interkontinentális ballisztikus rakétával (ICBM) mért csapást Dnyipróra – jelentette az ukrán légierő tegnap délelőtt. Nyugati tisztségviselők kétkedéssel fogadták a hírt, az esetet Kijevben és Washingtonban is vizsgálták. Volodimir Zelenszkij elnök közben azt mondta, a csapás minden jellemzője „interkontinentális ballisztikus képességekre” vall.

Az ukrán légierő közlése szerint Moszkva kora reggel a kelet-ukrajnai Dnyipro nagyvárost vette célba több különböző típusú rakéta, köztük egy tipikusan atomfegyver hordozására alkalmas interkontinentális ballisztikus rakéta (ICBM) felhasználásával, amelyet Oroszország Asztrahányi területéről, mintegy 800 kilométeres távolságból indítottak. A támadásban mintegy 25 ember sebesült meg.

A feltételezett ICBM több robbantótöltetének egyidejű becsapódását videokamerák rögzítették, s a felvételeken látszott, hogy nem okoztak nagy robbanásokat. Fabian Hoffmann, az Oslo Nuclear Project kutatója a Kyiv Independent ukrán portálnak azt mondta, hogy az eszközt töltetek helyett ballaszttal indíthatták útnak, azaz bevetésének nem volt katonai értelme, csak a politikai fenyegetés.

Vlagyimir Putyin orosz elnök csütörtök esti tévébeszédében azt mondta, az egyik legújabb, Oresnyik kódnevűt közepes hatótávolságú ballisztikus rakétarendszerükkel (IRBM) hajtottak végre támadást Dnyipro ellen, válaszul az amerikai és brit nagy hatótávolságú fegyverek orosz területek elleni bevetésére. Szavai szerint összehangolt támadást hajtottak végre Ukrajna egyik hadiipari létesítménye ellen, ahol rakétákat és más fegyvereket gyártanak. Hozzátette, hogy harci körülmények között tesztelték az Oresnyiket (Mogyoróbokor), ami egy nem nukleáris, hiperszonikus ballisztikus rakéta. „A teszt sikeres volt, a célpontot eltaláltuk” - mondta.

Putyin állítását Kier Starmer brit miniszterelnök egyik szóvivője is megerősítette, úgy fogalmazva, hogy Oroszország egy általa először bevetett, „több ezer kilométer hatótávolságú” ballisztikus rakétát használt. „Ez egy újabb példa Oroszország vakmerő viselkedésére, ami csak megerősíti elszántságunkat abban, hogy kiállunk Ukrajna mellett, ameddig csak szükséges” - mondta a szóvivő. Ugyanakkor elzárkózott attól, hogy a ballisztikus rakétát „interkontinentálisnak” nevezze. Egy meg nem nevezett amerikai tisztségviselő a CNN-nek előzőleg azt mondta, hogy Oroszország egy „kísérleti közepes hatótávolságú” ballisztikus rakétát használt a támadáshoz, aminek lehetőségéről korábban Washington értesítette Ukrajnát és más baráti országokat.

> Egy szakértő szerint az eszközt töltetek helyett ballaszttal indíthatták útnak, azaz bevetésének csak a politikai fenyegetés lehetett az értelme.

Marija Zaharova orosz külügyi szóvivőt előzőleg sajtótájékoztatója közben, egy a mikrofonjába behallatszó telefonhívásban tiltották le arról, hogy válaszoljon a dnyiprói esetre vonatkozó kérdésekre. Beszélt viszont arról, hogy Moszkva jogos célpontnak tekintené a NATO néhány napja megnyitott lengyelországi légvédelmi bázisát, Redzikowóban, mert az fenyegetést jelent Oroszország számára.

Új szankciók az orosz árnyékflotta ellen

PRÉS Brüsszeli források szerint még a napokban új, Oroszország elleni szankciós csomag terve érkezhet a tagállamokhoz, amiről a magyar soros elnökségnek kellene az egyhangú döntést tető alá hozni.

Az Európai Bizottság hamarosan – egy tagállami forrásunk szerint már pénteken –, a tagállamokat tömörítő Tanács elé terjesztene egy javaslatot az Oroszország elleni tizenötödik szankciós csomagról. Magyarország sokszor kikelt a szankciók ellen, több esetben vétózott is, most viszont, mint soros elnök, a közös álláspont és kompromisszum megtalálása a feladata.

> Az Uniós cégeknek és magánszemélyeknek tilos lenne együttműködni a listára került cégekkel és hajókkal, az EU területén lévő érdekeltségeiket pedig befagyasztanák.

Bár eddig végül mind a tizennégy csomagot megszavazta Magyarország is, retorikában visszatérően kritizálja a kormány a korlátozó intézkedéseket. Legutóbb csütörtökön egy kereskedelempolitikával kapcsolatos brüsszeli sajtótájékoztatón érvelt Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter – ezúttal mint az EU Tanács soros elnöke – a szankciók hatástalanságáról. Valdis Dombrovskis, az Európai Bizottság kereskedelemért felelős alelnöke a magyar álláspontot ismertető Szijjártóra reagálva úgy fogalmazott, a most tervezett csomag többek között olyan hajókat tenne a szankciós listára, amelyek a G7-országok által megállapított olajársapkát kijátszó „árnyékflotta” részei. A szabály alapján tilos nyugati hajókkal vagy cégekkel egy bizonyos ár fölött orosz olajat szállítani, bármelyik ország is legyen az áru végcélja. Az árnyékflottát ezen szabályok kijátszására hozta létre Oroszország, vagyis a most készülő csomag éppen a szankciók betartatását és eredményességét segítené.

Lapunk úgy értesült egy bizottsági forrástól, hogy várakozásaik szerint még a magyar elnökség alatt el fogja fogadni a most javasolt szankciós csomagot a Tanács, a magyar kormány retorikájától függetlenül. A tankerhajók mellett várhatóan újabb olyan orosz cégek is a tiltólistára kerülhetnek, amelyek közvetlenül segítik az orosz háborús erőfeszítéseket. Az Uniós cégeknek és magánszemélyeknek tilos lenne együttműködni a listára került cégekkel és hajókkal, az EU területén lévő érdekeltségeiket pedig befagyasztanák. A mostani javaslatba azonban nem fognak bekerülni nagyobb vitát kiváltó vagy ellentmondásosabb elemek, a keményebb diókat jövőre, a lengyel elnökség idejére tervezi a Bizottság a Tanács elé vinni.

FOTÓ: EU/ALEXANDROS MICHAILIDIS

Szijjártó Péter külügyminiszter szerint a szankciók hatástalanok

Az oroszok árnyékflottája mintegy hatszáz, főleg elöregedett és rossz állapotban lévő tankerből áll. Az elmúlt időszakban többször is megtörtént, hogy olaj szivárgott valamelyik hajóból, de az átláthatatlan tulajdonosi hátterű, sokszor biztosítás nélkül működő hajókon nem lehet behajtani a költségeket. Így végső soron a tengerparti államok fizetnek a környezeti károkért a szennyezők helyett. Ezért azon túl, hogy a szállítmányok a Kreml háborús költségvetését finanszírozzák, komoly környezeti kockázatot is hordoznak. A bizottsági forrás szerint az eddigi tapasztalatok alapján a nyugati államok által szankcionált hajók nem tudják működésüket a korábbiak szerint folytatni, ezért is fontos, hogy az eddig mindössze 27 hajót tartalmazó uniós tiltólista tovább bővüljön.

PAPP ROLAND, BRÜSSZEL

Égetés

SZALAI ANNA

Nem biztos, hogy jó ötlet minden díjazott mellé odaállni egy fotóra. Sok évvel később kínossá válhat. Szentkirályi Alexandra 2018-ban – Fürjes Balázs magánszektorba átcsekkoló egykori államtitkárnál ugyan kevésbé széles mosollyal – álldogál a Snohetta két tervezője mellett a Budapest Déli Városkapu negyed mesterterv pályázatának eredményhirdetésén.

Az akkor még humán főpolgármester-helyettesként mondott beszédében kiemelte, hogy a terv magában foglalta egy 12 ezer egyetemi hallgatót fogadó diákváros kialakítását. A kormány, amelynél a fővárosi frakcióvezető most nyitott ajtókat dönget, már akkor is meghallotta a hangját, hiszen a projekt hamarosan kiemelt jelentőségű beruházás lett.

De 2021-ben változott a terv: a diákvárosnak szánt telkeket átengedték a kínai Fudan Egyetem 520 ezer négyzetméteres campusépítésére. Az 540 milliárdosra becsült beruházás kínai alapanyagokból, kínai munkával, kínai hitelből valósult volna meg, de a számlát a magyarok fizették volna részben a Kínai Fejlesztési Banktól felvett hitelből.

A Fudan-terv azon kevés kormányidiotizmusok közé tartozik, amelyeket sikerült elengedni. Sőt ez olyan jól sikerült, hogy már a kormánypárti emlékezetből is törlődött az egész sztori. Szentkirályinak különösen jól megy ez, hiszen idén ősszel egymás után kétszer is bejelentette, hogy a kormány egy diákvárost építene Budapesten egy olyan rozsdaövezeti területen, amelynek beépítésére korábban több javaslat is volt. Mintha sose hallott volna róla korábban. Talán kicsi volt a bejelentés utáni csinnadratta, mert a múlt héten újfent elmondta, hogy 12 ezer kollégiumi férőhellyel épül diákváros Budapesten, méghozzá a lakhatási válság enyhítésére, amelynek létezése szintén csak most tűnt fel az Orbán-kabinetnek.

A rogáni propaganda szokásos ügymenete szerint az üzenetre előbb a kultuszminiszter, majd államtitkára erősített rá. A kormány a 'zemberektől várja a megerősítést a legújabb nemzeti konzultációban. Mert most van ideje a kollégiumépítésnek. Jövő év első felében neki is látnak.

Ez persze erőteljes blöff, de az könnyen lehet, hogy még a következő, 2026-ban esedékes országgyűlési választások előtt látványos tempóban húzni kezdik a falakat. Nagy a baj, minden szavazatszerző ötlet jöhet, legyen az a választási körzethatárok átrajzolása vagy éppen a nagy hatalmi menetelésben elhagyott fiatalok megnyerése. Legalább a szavazás idejére. Hitel az ifjúmunkásoknak, kollégium az egyetemistáknak. A 2026-os választáson nagyságrendileg 390-400 ezer fiatal válik első választóvá, a Fidesz támogatottsága pedig minden mérés szerint éppen a fiatalok között alacsony.

Orbán Viktor Tusványoson már kiadta a jelszót: „Nemzeti érzelmű, bátor, fiatal harcosok kerestetnek!" A Fidesz kommunikációs igazgatója már egyenesen azon gondolkodik, hogy podcastet indít, ahol fiatalokkal fog beszélgetni. Hamarosan kormánybiztosa is lesz a fiatalok tudatformálásának. S talán azt is megérjük, hogy Orbán apánk képe kikerül minden iskola és kollégiumi szoba falára. Hadd égjen bele minden gyerek agyába idejekorán.

HARGITAI MIKLÓS

Autonómia

De szépen mondta Freund Tamás MTA-elnök: „Az Akadémia kötelessége fellépni annak érdekében, hogy a tudományos kérdésekben csak a tudomány képviselői és kizárólag tudományos szempontok alapján foglaljanak állást". Tény, hogy nem úgy általában, hanem a fontos pártkáder, Orbán Balázs fokozatszerzése kapcsán tartotta időszerűnek megfogalmazni, méghozzá a pártlapban (idézzük a cikk alcímét is, az is megható: „A Magyar Nemzet kérdésére Freund Tamás kiállt a tudomány szabadsága mellett"), de attól még igaz. Olyannyira, hogy ugyanezt írja a régi, meg a hatályos alkotmány is: tudományos igazság kérdésében kizárólag a tudomány művelői jogosultak dönteni.

Hogy Orbán Balázs fokozatszerzése a tudomány (és az ELTE) szabályainak megfelelő-e, az kétségkívül tudományos kérdés. Polyák Gábornak, az ELTE oktatójának, vagy akár Freund Tamásnak tehát van joga beleszólni, kormánypolitikusoknak, vagy pláne Megafon-influenszereknek meg a fideszes bohócválogatott többi tagjának viszont nem annyira.

Az Akadémiának ki kell állnia a tudomány autonómiájáért. Ki kellett volna állnia akkor is, amikor hagyta, hogy az ország legrangosabb egyetemét politikai bosszúból, mindenféle tudományos érv nélkül kiakolbólítsák az országból. Meg akkor, amikor az MTA-t megfosztották az intézethálózatától. Meg amikor a Fidesz lenyúlta a magyar egyetemek nagy részét. Meg most, amikor épp az államosított kutatóintézeteket akarja privatizálni. Fontos: a kiállás nem annyit jelent, hogy mormogunk valamit a bajszunk alatt, hanem hogy az összes rendelkezésünkre álló eszközzel, beleértve a nemzetközi tudományos kapcsolatrendszert, meg természetesen a jogot is, fellépünk a hatalom tudomány- és alkotmányellenes önkényével szemben.

A tudomány autonómiájába civilizált körülmények között az is beletartozna, hogy nagy hatalmú politikusként nem fojtogatjuk az egyik kezünkkel azt az egyetemet, amelyiktől a másik kezünkkel doktori fokozatot kérünk. Ilyen körülmények között ugyanis egyvalamit biztosan nem lehet: autonóm tudományos döntést hozni.

A tudomány autonómiájába az is beletartozna, hogy nagy hatalmú politikusként nem fojtogatjuk azt az egyetemet, amelyiktől doktori fokozatot kérünk.

JEGYZET

Balassa Tamás

Kim-számoló

Egymást érő világháborús vészharangkongatások után (és előtt) megszakította adását (és az eszkalációval való riogatását) a közösségi oldalán Orbán Viktor. Bulibusz című egyperces videójának tanúsága szerint népviseletes gyerekek ropták neki egy buszon, daloltak is hozzá derűsen-mosolygósan, elvégre fiatalok, mi bajuk lehetne azon túl, hogy biodíszletként használta őket a miniszterelnök a nemzeti konzultációs országjáráson. Nem tudni, hol, nem tudni, mikor történt a politikai gyermekbántalmazás minden ismérvét kimerítő eset, de az bizonyos: Kim Dzsongun is megnyalta volna a tíz ujját a látványtól, és tán még néhány ballisztikusat is eleresztett volna örömében, hogy még sincs veszve a nemzetközi posztsztálinizmus és kimirszenizmus ügye a Nyugaton.

Utánaszámolás nélkül is kijelenthetjük, hogy nincs olyan galaxis az univerzumban, amelyben rendben volna egy (papíron) demokratikus ország (papíron) miniszterelnökének efféle kampányolása. Még akkor is végtelenül ízléstelen volna, ha a szülőktől egyenként szereztek volna hozzájárulást arról, hogy egy politikai párt vezetőjének a hazug és együgyű konzultációjához használják őket. Innen is üzenjük a gyermekegyüttesek vezetőinek (felkészülnek a kórusok, szakkörök, egyletek, osztályok etc.), legyenek észnél: kísértet járja be az éji magyar ugart. A gyerekek egyébként egy felvidéki kiszámolót énekeltek (Tallós, 1968), miszerint: Piros kendő, pi-pi-pi, van alatta valami. Van a játékos rímeknek folytatása is: Piros kendő, pi-pi-pi, (Viktor) bácsi gyere ki! És igen: gyere, amíg jól van dolgod, reagáltak a kommentelők. Akik a vékony érdemű és érvkészletű fideszes közeget leszámítva alaposan kiakadtak a gyerekeket vegzáló bulibáróságon, és közülük az volt a legvisszafogottabb, hogy „Kérjük, az értékeikre fokozottan vigyázzanak!"

PÁPAI GÁBOR RAJZA

50. SZÜLINAP CSAK EGYSZER VAN AZ ÉLETBEN

Birkatrágyapára

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Még beragyogja a kőrisfát a déli napfény, még csillog a pára hajnalonta a fügefára száradt apró, kemény, semmire sem használható terméseken, amelyek az idén későn kaptak észbe. Szinte átaludták az egész tavaszt, hogy aztán majd csak július közepe felé bukkanjanak ki a kicsi kis zöld gubók, amelyekből talán ha tucatnyi érett be lilásan, bordósan, édesen, s az sem egyszerre. Lekvárunk így nem lett, legfeljebb piténk, megbolondítva savanykás rebarbaraszeletekkel, amelyekből viszont bőven ontotta a vaskos szárakat a tökföld közepébe ültetett két bokor. A nagydobosi sütőtökök már a hűvösben várják a további cukrosodást, magjukat eltesszük majd megint, visszakerülnek a kerti körforgásba, szaftos, húsos belsejük pedig szintén némi fényt csempész a leghosszabbnak tűnő, január végi délutánokba.

Már átmeneti a bágyadt napfény, hamarosan nyúlósak és ködösek lesznek a reggelek.

A kertünket őrző kerámiangyalt, az elszáradt ágakon himbálózó mázas cserepeket, a kidőlt fa tönkjén mélán ábrándozó, s tán a gyökerek mentén kinőtt késői laskagomba burjánzását figyelő szürke samott teknőst már melegebb helyre vittük. Eltűnt a házunk homlokzatáról is a színes madárszobor-együttes, ami akkor is jókedvre derítette a hazatérőt, ha valamiért komorabb hangulatban nyitotta ki a kaput. Jó trükk ez, vidám tárgyakkal megágyazni az örömnek, még akkor is, ha minden egyes napunkat nem párnázhatjuk ki efféle segédeszközökkel. Jól bebugyoláltuk, s a szekrény tetejére raktuk a tűzvörös agyagtulipánokat, a mély narancs pipacsokat, s az esténként szentjánosbogárként világító, nagy kupolás mécseseket is, nehogy a hideg megrepessze mázaikat, szétfeszítse megbúvó hajszálrepedéseiket.

Még nem fagyott be a kerti tó, és a félbevágott hordóban vackoló tavirózsa levelei is felsejlenek a mohásodó fadeszkák árnyékában. Egyelőre alkalmanként üzen a csípős hajnal az autó deressé vált szélvédője mögül, de már átmeneti a bágyadt napfény, hamarosan nyúlósak és ködösek lesznek a reggelek. Meleg sálban, sapkában kell kimenni az állatokhoz, akik nem szaladnak majd ki oly boldog örömmel, mint akár pár hete is, hanem először csak óvatosan kidugják az orrukat, csőrüket, kinek mije van, és tapogatózó léptekkel mérik fel, érdemes-e kijönniük, vagy jobb, ha bent maradnak az akol melegében. Friss szalmát terítünk nekik télre, a gazdag trágyával teli régit a magas ágyások tetejére halmozzuk, összekeverve a fűzfák alól felgereblyézett, többzsáknyi, s tavaszig remélhetőleg elrothadó avarral. A halványsárga paplantakaróra haragoszölden terül a zsálya, a petrezselyem is virgonckodik, a korianderrel karöltve, és feszesen tartja magát a zeller, a mángold és a menta is, mintha valamiféle kapaszkodót nyújtanának az átmeneti hónapokra, amíg először kandikálnak majd ki az apró hagyma- és borsóhajtások. Előbbit már október végén, utóbbit most, a népi hagyományokat követve, Erzsébet-nap körül dugtuk a hideg földbe, elfogadva egyfajta bölcsességet: ott is van élet, ahol a szemünk nem látja, s ott is kifejlődik majd valami új, ahol most éppen vastagon párállik a birkatrágya.

Rossz helyen spórolna Vitézy

LUKÁCS ANDRÁS
a Levegő Munkacsoport elnöke

Vitézy Dávid már a Partizán főpolgármester-jelölti vitáján is elmondta, majd pedig több alkalommal (például a Népszava 2024. október 24-i számában megjelent interjújában) megerősítette, hogy pénzt venne el a Fővárosi Önkormányzat egyik legfontosabb feladatától, a tájékoztatástól, és azt a közúti közlekedésnek adná. Ha ez megvalósul, akkor az éppen Vitézy Dávid programjának megvalósítását fogja nagymértékben megnehezíteni, valamint még inkább ellehetetleníti az önkormányzat alapvető törvényi kötelezettségeinek teljesítését.

Vitézy Dávid szerint ugyanis meg kell szüntetni a Budapest Brand támogatását, mivel az (és feltehetően a korábban a Budapest Brandhez tartozó enbudapestem.hu oldal) csak Karácsony Gergely propagandaoldala. Ha azonban bárki elolvassa az ezen oldalakon található anyagokat, akkor tárgyilagosan megírt írásokat talál, amelyek Budapest időszerű ügyeiről adnak tájékoztatást. Egyáltalán nem találhatók rajtuk olyan jellegű mocskolódó, személyeskedő, gyűlöletkeltő, pártpolitikai, illetve áltudományos anyagok, amelyek a kormányközeli média és közösségi média nagy részét jellemzik. (Ez utóbbiakban többek között rendszeresen megjelennek szándékosan félrevezető írások Bardóczi Sándor tevékenységével kapcsolatosan, amelyet egyébként Vitézy Dávid is nagyra értékel.)

> A Budapest Brandtől történő pénzelvonás ellentétes Vitézy Dávid programjával is, amely az állampolgári részvétel javítását tűzi ki, és helyesen állapítja meg: „A részvételiség alapja a tájékoztatás”.

Az pedig világszerte alapvető követelmény, hogy egy város vezetőinek intézkedéseiről, a különböző témákkal kapcsolatos álláspontjáról hiteles forrásból lehessen tájékozódni. Az önkormányzatnak továbbá a jelenleginél sokkal hatásosabb környezet- és egészségvédelmi szemléletformálást kellene végeznie, ugyanis – tapasztalataink szerint – a lakosság ez irányú ismeretei rendkívül szegényesek. (Ez egyébként az önkormányzat környezetvédelmi intézkedéseit is komolyan akadályozza.)

A fővárosi önkormányzat kommunikációs kiadásainak csökkentése azért is különösen visszás lenne, mert az elmúlt években és napjainkban is a fővárosénál nagyságrendekkel nagyobb összegeket költ a kormányzati média Karácsony Gergely és munkatársai tevékenységének – finoman szólva – félremagyarázására. Ráadásul az utóbbi hetekben már Vitézy kezdeményezéseit is támadja a kormányzati média – ami nem meglepő, hiszen Karácsony és Vitézy városüzemeltetéssel és -fejlesztéssel kapcsolatos alapvető nézetei, programjai csaknem 100 százalékban egyeznek.

Az elmúlt években számos olyan, a fővárosi önkormányzat által kezdeményezett egyeztetésen (például közösségi gyűléseken) vettem részt, amelyen civilek, illetve civil szervezetek képviselői vitatták meg, miként lehet élhetőbbé tenni Budapestet. A civilek minden alkalommal az egyik legfontosabbnak (sőt volt, amikor a legfontosabbnak) a szemléletformálást tartották. A téma kiemelt helyen szerepelt a civilek követelései között is, amelyeket eljuttattak a jelöltekhez a 2019. és 2024. évi önkormányzati választási kampány idején. Nyilván azért, mert ők is felismerték, amit a Világgazdasági Fórum „Global Risk Report 2024” című jelentésében megállapított: a világon a legnagyobb kockázat a hibás tájékoztatás és a szándékos félretájékoztatás (misinformation and disinformation).

A Budapest Brandtől történő pénzelvonás ellentétes a Vitézy Dávid programjában leírtakkal is, amely az állampolgári részvétel javítását tűzi ki, és helyesen állapítja meg: „A részvételiség alapja a tájékoztatás, a hozzáférés biztosítása az információkhoz.” Továbbá az önkormányzat még kevésbé tudná teljesíteni az információs törvény azon rendelkezését, hogy „köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását”. Márpedig ez a kötelezettség nem tudható le azzal, hogy az önkormányzat csupán a honlapján ad tájékoztatást, hiszen annak el kell jutnia az összes budapesti lakoshoz, és nagyon kevesen böngészik nap mint nap az önkormányzati honlapokat.

Természetesen lehet és kell javítani a fővárosi önkormányzat kommunikációján – Vitézy és csapata közreműködésével is. A pénzelvonás viszont nyilvánvalóan nem javítana, hanem rontana rajta. Annál is inkább így van, mivel az erre fordított eddigi összeg nevetségesen alacsony (a Budapest Brandé az önkormányzat költségvetésének mindössze 3 ezrelékét teszi ki). Tehát nemhogy csökkenteni kell a rá fordított összeget, hanem legalább a háromszorosára kellene növelni. (Bár érdemes megvizsgálni, hogy milyen szervezeti formában célszerű végezni az önkormányzati kommunikációt, azonban az ilyen célra fordított források bővítése mindenképpen elengedhetetlen.)

A Budapest Brand azonban nemcsak a lakosság tájékoztatását segíti elő. Amint a honlapjukon olvasható, „egyszerre alakítja a főváros márka- és turizmusstratégiáját, illetve felel az értékes kulturális tartalom előállításáért és a fesztiválok, vásárok szervezéséért”. Mások mellett a komoly nemzetközi hírnévnek örvendő Budapesti Tavaszi Fesztivált is szervezik. Az ezekre a rendezvényekre fordított összegek csökkentése szintén ellentétes lenne Vitézy programjával, amely szerint „az a feladatunk, hogy megtartsuk és megvédjük e kultúra szabadságát és sokféleségét”. Továbbá igencsak megnehezítené az önkormányzati törvény azon rendelkezésének végrehajtását, amely kötelezően előírja az önkormányzatoknak a kulturális szolgáltatások biztosítását.

Az pedig még inkább visszatetsző, hogy a tájékoztatástól és a kultúrától elvett összeget Vitézy egy rendkívül környezetszennyező tevékenység támogatására kívánja fordítani. Az útfelújításokat ugyanis az utak használóinak kell megfizetniük (egyebek mellett a magasabb parkolási díjakkal). A témával foglalkozó szakértők ugyanis jól tudják, hogy – a közhiedelemmel ellentétben – a közúti gépjárművek használói döbbenetesen nagy támogatásban részesülnek: a kormány hivatalos adatai szerint a GDP 6 százalékának megfelelő, vagyis évente mintegy 5000 milliárd forint állami támogatást kapnak.

Remélhetőleg ez az írás is hozzájárul Karácsony Gergely és Vitézy Dávid programjának sikeres megvalósításához.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Gyógyítani tilos

DR. KOPÁCSI JÁNOS
agrármérnök

Folyamatosan azt halljuk az egészségügy irányítóitól, hogy az egészségünk megőrzése érdekében a legfontosabb a megelőzés, a rendszeres szűrés. De mit is jelent ez konkrétan? Hiszen a háziorvosok munkáját szabályzó előírások és a beteg elvárásai, jogos igényei, azaz a valóság még sok esetben az utca két oldalán állnak. És az utca nagyon kátyús.

Vagy harminc évvel ezelőtt Európa nyugati részén volt szerencsém a szállodai szobámban úgy rosszul lenni, hogy orvost kellett hívni. Fél órán belül ott volt. Az ellátás és pár óra pihenés után meg kellett jelennem a rendelőjében, amit már akkor praxisnak hívtak. (A biztosító állta a számlát.)

A rendelőben recepciós fogadott, tudott rólam, már küldött is a szükséges laborvizsgálatokra. Csak egy másik ajtón kellett bemenni, és a végére a legfontosabb eredmények meg is lettek. De volt ott ultrahang- és röntgenkészülék is, meg ki tudja, még mi. Ott helyben megkaptam az alapos és szakszerű ellátást, nem kellett sehova sem mennem, onnan vissza, nem kellett a leleteket összegereblyézni, hogy végül is az orvos megállapítsa a bajt és gyógyítani tudjon. Nyilván egy pont felett továbbküldött volna, de nem azonnal, mint legtöbbször itthon, ahol mire körbejár a beteg, olykor magától is meggyógyul. De sajnos nem mindenkinek sikerül.

> Milyen rendszer az, ahol az éves rutin laborszűréskor a háziorvos nem küldhet PSA-vizsgálatra vért, mert nem jogosult rá?

A Házipatika oldaláról vettem le szó szerint az alábbi két bekezdést, amelyben egy háziorvos mondja el a valóságot: „Akadnak olyan laborvizsgálatok is, amelyeket háziorvosok nem kérhetnek NEAK által támogatott formában, pedig nagy segítséget jelentenének egy-egy betegség diagnosztizálásához, ráadásul elkerülhető lenne, hogy a beteget szakrendelésre kelljen küldeni. E körbe tartozik a prosztatabetegségek kiszűrésére alkalmas PSA(...). Bizonyos speciális immunológiai vizsgálatokat ugyancsak nem lehet kérni az alapellátás ezen ágában.”

„Van olyan eset is, amikor a beteg már rutinos, és nem szeretné a szakrendelést felkeresni, de szüksége lenne bizonyos vizsgálatokra, amelyekre a háziorvos nem jogosult. Ugyan ezeket is lehet kérni a vérvételnél, ilyenkor azonban a labor által meghatározott költséget is a betegnek kell kifizetnie (...). Működik ugyanakkor Magyarországon magánlabor is, így a betegeknek nem kell feltétlenül orvoshoz fordulniuk, hiszen térítés ellenében szinte bármit kérhetnek” – mutatott rá a háziorvos.

Akkor hogy is állunk a szűréssel? Számos kérdés vetődik fel bennem, hiszen a fent felsorolt tények arra utalnak, hogy az egészségügyi vezetés tartja – a lózungok ellenére, hogy milyen fontos is a munkájuk – másodrendű szakmai kollégáknak a háziorvosokat. Maradjunk a talán legegyszerűbb vizsgálatnál, a PSA-(prosztataspecifikus antigén) tesztnél: milyen rendszer az, ahol az éves rutin laborszűréskor a háziorvos nem küldhet erre a vizsgálatra vért, mert nem jogosult rá? (Hogy még mi mindenre nem jogosult, azt a jogszabály írja elő.) Tehát a szűrés menete a következő: irány az urológia, telefon, türelem, időpontkérés, sorban ülés, beutalókérés, laborban időpontkérés, majd vissza az urológiára, hogy a kapott értéket kellő várakozás után a szakorvos véleményezze.

Ha a kedves páciens mindezt el szeretné kerülni, fizesse ki a magánlabort. De minek, amikor egy ülésben az egész megoldható lenne? Vagy az, aki ezt a rendszert kitalálta, azt akarja sejtetni, hogy baj lehet a háziorvosok felkészültségével, netán alkalmatlanok egy egyszerű laborlelet kiértékelésére és a döntés meghozatalára? Vagy azt, hogy ennyivel többet érnek a szakorvosok, hogy az ilyen egyszerű alapellátást is a nyakukba varrják? Mi más oka van a szűrés megnehezítésének, mint hogy „magasabb helyeken” nem sokra tartják a háziorvosokat?

A jelek szerint annyit már elértek ezzel, hogy ők nem szívesen dolgoznak szinte megbélyegzetten, szakmai korlátok közt. Ezért is lehet üres hihetetlen mennyiségű háziorvosi praxis. Az ostor természetesen rajtuk csattan, miközben ők az elsődleges életmentők. Ez a gúzsba kötve táncoltatás. De nem erről volt, van szó!

Kérdezem: miért nem lehet egy tisztességes, a nálunk civilizáltabb országokban kiválóan működő betegbiztosítási rendszert kialakítani? Persze ehhez megfelelő jövedelmek is kellenének. Jó lenne, ha megszűnne az a ki nem mondott, de a rendszer minden pontján kivilágló kormányprogram, hogy jó ez így nekik, azaz nekünk, a pácienseknek. Ma ez a valóság, mi több, harmincnégy éve ebben élünk. Meddig még?

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Mozgó ikonok, néma sikolyok

TÁRLAT A kortárs videóművészet világhírű alkotójának, Bill Violának először nyílt Magyarországon önálló kiállítása, az alkotó halála után négy hónappal. Műveit inkább hozzák párhuzamba a csendéletfestészettel, szakrális képekkel, mint a hagyományos médiaművészettel.

TÖLGYESI GÁBOR

Bill Violát a „videókorszak Rembrandtjaként” és „hi-tech Caravaggióként” jellemezték, videóművészete a régi mesterekre jellemző érzelmi mélységet és technikai tudást hordozza, miközben a modern technológiát használja a mélyebb emberi tapasztalatok feltárására – idézi a brit Royal Academy of Arts méltatását a NEO Kortárs Művészeti Tér. Bár az állítás igazsága vitathatatlan, a bombasztikus megfogalmazásmód merőben idegen Bill Viola művészetének szellemiségéből, amelynek alkotói alapvetése az ego meghaladása, a lélek kiüresítése, egyfajta zen állapot. Az amerikai Bill Viola jellemzéséhez talán közelebb áll Bíró Yvette megfogalmazása: az esztéta Violát a video-haikuk mesterének titulálta, aki a képzőművészet hagyományos határait áthágó, a látványt mozgással, hanggal, az új technológiákkal alakító művészek között a legjelentősebb, a legvégső létkérdéseket feszegető filozófus-költő.

Az amerikai alkotó vallotta: „Ha egy kérdést kellő szertartással teszünk fel, az univerzum válaszol.” És Viola sosem súlytalan kérdéseken töprengett. Nantes-i triptichon című, 1992-es installációja láttán – amelyen egyszerre van jelen az érkezés és a távozás, a születés és az elmúlás pillanata – sokan kaptak zokogógörcsöt. Bár egy számítógép képernyőjén a YouTube-ot nézni közel sem olyan élmény, mint egy kiállítótérben egy hatalmas kivetítőt, Viola műve (e műve is) még ilyen szegényes technikai körülmények között is hat.

Persze érthető a NEO büszkesége, érthető, hogy elsőként Rembrandt és Caravaggio – könnyen beazonosítható, nagy alkotók – nevét idézi meg ajánlójában, és nem a nálunk talán ismeretlen (amúgy szintén világhírű) Nam June Paik és elektronikus tündére a hívószó: a Millennium Házának terében így is a kortárs videóművészet világhírű alkotójának első magyarországi kiállítása látható. A NEO Kortárs Művészeti Térben persze nincs annyi művészetnek adható hely, mint mondjuk például a frankfurti Modern Művészeti Múzeumnak, ahol Viola 1995-ös velencei biennálét követő sikere után szintén látható volt hatalmas retrospektív tárlata, és amelyről nemcsak képelményekkel, hanem hangemlékekkel is távozhattak a látogatók – Bill Viola ugyanis többnyire kép- és videóinstallációkat készített. Mint a NEO vetítőterében látható interjújában elmeséli: nagyapja hívta fel a figyelmét az élet zajaira, arra, hogy mindennek hangja van. (A hangszalagok és vinyl lemezek visszatérése is egyfajta elfordulás a digitális technika természetellenes zajtalanságától.) Ehhez képest – a tér adottságait szem előtt tartva – Petrányi Zsolt kurátor egy bátrat lépett: három olyan Bill Viola-művet mutat be, amelyeknek nincs hangja. Legalábbis füllel hallható.

A Csendes hegy két külön monitoron mutat egy férfit és egy nőt, akik portréit sokáig szemlélhetjük. Sokféle érzelmi állapoton mennek keresztül, amelyek különböző pózokban, sarcjátékokban nyilvánulnak meg, míg mindketten egy végtelennek tűnő, kétségbeesett, néma sikolyt mutatnak. „Ez valószínűleg a leghangosabb sikoly, amit rögzítettem” – mondta a mű kapcsán Bill Viola. A 2001-es diptichon a Thyssen-Bornemisza Art Contemporary gyűjteményéből érkezett, a The Passion sorozat része, amelyet Bíró Yvette szerint hiba Szenvedélynek fordítani – ugyanis itt inkább a Passió a téma, a szenvedéstörténet. A mintegy nyolcperces „cselekmény” végtelenül lassan történik, próbára teszi a befogadó percepcióját – részben ez is az idő koordinátái közé beemelt „festmény” szándéka. A másik két mű – a Találkozás, valamint az Ősök – 2012-ben született a Mojave-sivatagban, a Mirages, azaz Délibábok sorozat részei. Mindkét mű mintegy húszperces, végtelenül lelassított „ikon” – Petrányi Zsolt megfogalmazásában akár a rokonsági viszonyokban lévő konfliktusok egyfajta metaforái is lehetnek. Mindhárom mű a spiritualitás határait feszegeti, a képélmény személyes intimitást követel a szemlélőtől, a lassúság a láthatatlanra emlékeztet, és – Bíró Yvette-et idézve – „a fel nem ismertre, a szokásoson túli rétegre, egy szinte spirituális közelség élvezetére vezet(het)”.

– Bill Viola számára is az emberi lény áll a világ megértésének origójában, aki a történetében megalkotott műalkotások, filozófiai gondolatok sorával és alakulásával, egymásra épülésével bizonyította elkötelezett megismerési és megértési vágyát – fogalmazott a kiállítás megnyitója előtt Petrányi Zsolt. – Ebben a folyamatban vannak tárgyszerű ismeretek és olyan elemek, amelyek sokkal nehezebben írhatók le, nevezhetők meg. Ezeknek a bemutatásában a művészetek sokkal messzebbre jutottak, mint a tudomány, és talán ez a kihívás az, ami miatt Bill Viola művészete annyira egységessé vált. A művek egymásra épülnek, azok sora egy dilemma körül forog, akörül, hogy a konfliktus, a szenvedés és az azokon való felemelkedés lehetősége mögött milyen összefogó élményt vagy esszenciát kell keresni. Bill Viola az emberi életben és a halálban is a pozitív szemléletet keresi, amit mi sem bizonyít jobban, mint műveinek lenyűgöző szépsége és esztétikája. Az a kihívás nekünk – kurátoroknak és intézményeknek egyaránt – egy ilyen válogatásban, hogy egy más magatartásformára csábítsuk a nézőt, mint amit megszokott. Ami a telefonok eltüntetésével kezdődik, és avval folytatódik, hogy sok percen keresztül nézzünk egy képernyőn zajló folyamatot, amelyen emberekkel történnek valamiféle változások. A Szépművészeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Galéria kiállításain megszokhatták a látogatók, hogy egyszerre kapnak szöveget és képet, olvasni tudnak a látottakhoz. Itt viszont az a kérés, hogy mindenki forduljon befelé. A magyar művészet iránt érdeklődők számára ez az attitűd nem idegen, hiszen a magyar filmművészet kiemelkedő alakjai – mint Jancsó Miklós vagy Tarr Béla – ehhez már hozzászoktatták a magyar nézőket – mondta a tárlat kurátora.

Végezetül megjegyzendő: Bill Viola nem csak a médiaművészetre, a képzőművészetre és a kortárs táncra is jelentős hatást gyakorolt. Örömteli, hogy művészete a NEO Kortárs Művészeti Tér társadalmi projektje keretében ezúttal hallássérült és halló fiatalok alternatív videókiállítását inspirálhatta, ami a NEO-ban ingyenesen megtekinthető.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A találkozás című videóinstallációban egy fiatalabb és egy idősebb nő sokáig csak egymástól távol halad egy irányba a sivatagban

Bill Viola a video-haikuk mestere, a legvégső létkérdéseket feszegető filozófus-költő.

INFÓ

Bill Viola: Csend. Millennium Háza/NEO Kortárs Művészeti Tér. Kurátor: Petrányi Zsolt

HIRDETÉS

Átadták a Konok-Hetey Művészeti Díjat

FOTÓ: ILLYÉS BENCE

Kelemen Zénó szobrászművész vehette át a vándordíjat

ELISMERÉS Kelemen Zénó szobrászművész kapta a Konok-Hetey Művészeti Díjat szerda este a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeumban rendezett eseményen. A Konok-Hetey Művészeti Alapítvány idén, Hetey Katalin szobrászművész születésének centenáriumi évében pályázatot írt ki harmincöt évnél idősebb, nonfiguratív, geometrikus absztrakt, -konstruktív, -konkrét szobrászattal, objekt-, illetve térművészettel foglalkozó alkotók számára, akiknek újító munkái gazdagítják a művészeti szcénát. A dokumentáló oklevél mellett a díj háromszázezer forint pénzjutalommal jár az alapítvány jóvoltából, továbbá a nyertes hazavihette Botos Péter Ferenczy Noémi-díjas üvegművész felajánlásából a vándordíjat is, melyet a tavalyi nyertestől, Wolsky András festőművésztől vehetett át. A művészeti díjat és az azzal járó szobrot ugyanis egyik évben szobrász-, másik évben festőművész kapja.

A díjátadón a nyertest N. Mészáros Júlia művészettörténész méltatta, aki beszédében elmondta, Kelemen Zénót a kezdetektől a szobrászat legalapvetőbb kérdései foglalkoztatják, melyekre egyéni látásmódja alapján új, eredeti válaszokat ad. A művész polisztiroltömböket használ, amelyeket izzított dróthúrokkal formál, majd dörzspapírral csiszolja simára felületüket, illetve grafitvonalakkal fedi el az anyagot. – Művészetével, alkotásaival megkérdőjelezi a szobrászattal kapcsolatos, évszázados beidegződésünket, és elbűvöl bennünket, átrepít egy másik valóságba, ahol a gravitáció nem érvényesül – fogalmazott a művészettörténész.

A díjátadón Juhász Anna, az est házigazdája elmondta, hogy a Konok-Hetey Művészeti Alapítvány 2008-ban jött létre Konok Tamás festőművész és Hetey Katalin szobrászművész kezdeményezésére. Az alapítvány kiemelt feladatai közé tartozik a két névadó életművének gondozása, közzététele, kiállítása, és ehhez kapcsolódva a Konok-Hetey Művészeti Díj célja kettejük életművének szellemében a képzőművészet elismerése és támogatása.

Az idei zsűri tagjai voltak Szipőcs Krisztina művészettörténész, a zsűri elnöke, Konok Marianne, Konok Tamás özvegye, N. Mészáros Júlia művészettörténész, alapító, Hegyeshalmi László képzőművész, Juhász Anna irodalmár, Juhász László műgyűjtő és Molnár Ani galerista, a kuratórium elnöke. A pályázat finalistái között szerepelt még Bálványos Levente, Melkovics Tamás, Saxon-Szász János és Zalavári József szobrászművész.

P. SZABÓ DÉNES

LAPSZÉL

Érkezik a III. Egressy Feszt

Harmadik alkalommal rendezik meg, november 22. és december 1. között a csepeli Egressy Fesztet, az Egressy Béni Református Művészeti Szakgimnázium fesztiválját. A tíznapos sorozat a Református Művészeti Iskolák találkozójával kezdődik. Három napon rendhagyó koncertekkel várja az iskola a közönséget. Záróakkordként a zeneművészeti főiskolások Varasdy Frigyes Trombitaversenyével és Csepel adventi gyertyáinak meggyújtásával ér véget a fesztiválprogram. NÉPSZAVA

Bohócdoktorok karácsonyi történetei

Süss mosolyt! címmel megjelent a PIROS ORR Bohócdoktorok karácsonyi süteményeskönyve. A kötetben ismert gasztrobloggerek és influenszerek „piros orros” desszertreceptjei mellett helyet kaptak a bohócdoktorok karácsonyi, kórházi történetei is. Egy évvel ezelőtt indította el először a PIROS ORR Bohócdoktorok Alapítvány SÜSS MOSOLYT! karácsonyi kampányát. NÉPSZAVA

6,2 millió dollárért elkelt a banán

FOTÓ: SOTHEBY'S YOUTUBE

Minden idők legdrágább, falra szigszalagozott banánja 6,2 millió dollárért kelt el a New York-i Sotheby's árverésén – írta a BBC. Az aukciósház szerint Justin Sun kínai kriptopénz-vállalkozó szerdán hat konkurensét túllicitálva szerezte meg az olasz képzőművész, Maurizio Cattelan Comedian (Komédiás) című installációját. „Az elkövetkező napokban személyesen fogom megenni a banánt ennek az egyedülálló művészi élménynek a részeként” – mondta Sun. A konceptuális alkotás öt évvel ezelőtt vert világszerte nagy port, amikor 120 ezer dollárért adták el egy árverésen. HVG.HU

A Göta-parti Amszterdam

REKORDOK Göteborgban tobzódnak Skandinávia „legjei”. A nevezetességek a holland mintára kialakított csatornák partján találhatók.

HARGITAI MIKLÓS

FOTÓ: SHUTTERSTOCK/A. ALEKSANDRAVICIUS

A vadvízi evezést imitáló Kållerado, amelynek kör alakú gumicsónakjaiban úgy érzi magát az ember, mintha egy farönkökből ácsolt tutajon sodródna Észak-Svédország valamelyik vadregényes folyóján

Európa patinás nagyvárosai esetében többnyire nehéz meghatározni az alapítás időpontját. A svédországi Göteborgról azonban – amelyről a magyar sajtó beszámolói alapján olyan kép él a fejekben, mintha a 60-as évek Chicagója lenne, pedig kevés békésebb hely létezik a világon – nemhogy az évtized, az év vagy a nap, de elvileg az óra-perc is ismert (igaz, az utóbbiak inkább csak a történészek előtt). Ami tény: a Kattegatt beltenger mellett fekvő várost megalapító IV. Gusztáv Adolf svéd király 1621. augusztus 4-én írta alá azt a dokumentumot, amely rögzíti a város kiváltságait és címerét. A stratégiai fekvésű, a Göta folyó torkolatánál elhelyezkedő város helyén természetesen korábban is voltak kisebb-nagyobb települések. Ám mivel a skandináv népek folyamatosan hadban álltak egymással, és hosszú időn át a folyó jelentette a dán ősellenséggel közös határt, nagyobb centrum a királyi közbelépésig nem tudott kialakulni. A városalapítás fő indoka éppen az volt, hogy legyen ott egy erős bázisuk a svédeknek, amely képes katonai és kereskedelmi ellenőrzést gyakorolni a svéd–dán tengerszoros felett. (Az viszont tévedés, hogy Göteborg Hanza-város lett volna: volt a svédeknek az északi tengeri kereskedelmet domináló Hanza szövetséghez tartozó városuk – a Gotland szigetén található Visby –, de mire az első göteborgi tervvázlatok papírra kerültek, a 12. és a 16 század között virágzó szervezet már leszállóágba került.)

Az ilyen mesterséges városgründolások ritkán szoktak jól elsülni, a második Göteborg azonban kivétel. Azért mondjuk, hogy a második, mert az első kísérlet 1607-ben egy helyi háború miatt kudarcba fulladt. A második azonban fényes és máig tartó sikernek bizonyult. Hogy mi volt az ok és mi az okozat, azt megint csak a történészek tudnák fölfejteni, de a határ a 17. század második felére jóval délebbre került, a Göta-parti Amszterdam pedig gyors virágzásnak indult, olyannyira, hogy jelenleg a maga 600 ezres népességével Skandinávia ötödik legnagyobb városa Stockholm, Koppenhága, Oslo és Helsinki után. Az Amszterdam-hasonlatban természetesen van egy jó adag túlzás, de azért nem teljesen légből kapott: a várost a király hívására érkezett holland mérnökök tervezték, akik Amszterdamhoz hasonlóan csatornák köré rajzolták fel a városnegyedeket. A csatornahálózat a városképnek ma is meghatározó eleme, és a Paddannak nevezett városnéző hajókkal körbe is járható. Építészeti értelemben a város egyik súlypontját a csatornák partjainak épületállománya jelenti, a másikat pedig a Liseberg nevű vidám- és kultúrpark. A vízparton áll egyebek között a Göteborgs Rådhus (a Városháza), a Göteborgs Stadsteater (a városi színház), a talán legismertebb göteborgi épület, a piros-fehér csíkos Kungliga Skeppsbron (Királyi hajózási Társaság), a Feskekörka (Haltemplom – kívülről valóban templomra hasonlít, de valójában halpiac), a GöteborgsOperan (Operaház), a Tullhuset (az egykori vámház) és a Göteborgs stadsmuseum. Utóbbi, vagyis a várostörténeti múzeum eredetileg a Svéd Kelet-India Társaság székházának épült 1762-ben, és száz évvel később alakították múzeummá. A helyszínválasztás aligha véletlen: a város a máig tartó gazdagságát jelentős részben a selyemmel, porcelánnal, drágakővel, fűszerekkel kereskedő társaságnak köszönheti. A szervezet fennállásának háromnegyed évszázada alatt több mint 130 expedíciót indított az ázsiai országokba, ám idővel kiszorult a keleti világkereskedelem főáramából: az utolsó, a társaság zászlaja alatt hajózó szállítmány 1806-ban futott be Göteborg kikötőjébe, amely Skandinávia legnagyobb kikötője is egyben.

> Ha valaki befizet a Paddanra, megnézi a Liseberget, az Universeumot meg mellé mondjuk a Göteborgs konstmuseum gyűjteményeit, páratlanul sűrű Göteborg-élményt kap.

A Liseberg pedig Skandinávia legnagyobb vidámparkja (a Forbes szerint a tizedik legjobb a világon, a nemzetközi vidámparkszövetség szerint pedig a második legjobb Európában, közvetlenül a németországi Rustban működő Europa Park után), ahol többek között a kontinens legmagasabb szabadeséstornya, a beszédes nevű, 116 méternyi súlytalanságélményt kínáló AtmosFear is üzemel. Épp egy évszázada, 1823-ban alapították, és évente nagyjából 3 millió vendéget fogad, amit ahhoz érdemes viszonyítani, hogy egész Budapest tavaly mintegy 4 millió látogatót regisztrált, a Fővárosi Vidámpark pedig csak a csúcson, a 60-as–70-es években érte el az évi egymilliós látogatószámot. A Liseberg közönségét nem csupán az olyan hagyományos vidámparki attrakciók vonzzák, mint a Balder, amelyet már kétszer is megválasztották a világ legjobb fából épült hullámvasútjának, vagy a vadvízi evezést imitáló Kållerado, amelynek kör alakú gumicsónakjaiban úgy érzi magát az ember, mintha egy farönkökből ácsolt tutajon sodródna Észak-Svédország valamelyik vadregényes folyóján, hanem a városközponthoz még a mi Városligetünkhöz is közelebb eső intézmény kulturális programjai is. A park nagyszínpada a város egyik ikonikus koncerthelyszíne (a másik az Ullevi stadion), ahol Marlene Dietrichtől az Abbáig, a Rolling Stonestól a Led Zeppelinig mindenki fellépett már (egy kis ízelítő a közelmúlt koncertterméséből: Imagine Dragons, Liam Gallagher, Bryan Adams, Arcade Fire, Pet Shop Boys, Snoop Dogg, Kraftwerk...). A Liseberg egy sziklás domboldalra épült, ahonnan – pláne az AtmosFear-ről vagy a Lisebergshjulet óriáskerékről – a fél város belátható. A park esti kivilágítása olyan, mintha egész évben karácsonyra készülnének, a közeli erdők fenyőillata összekeverik a popcorn és a vattacukor szagával, és ez így együtt olyan felszabadult hangulatot generál, aminek a megtapasztalásáért akkor is érdemes keresztülsétálni a parkon, ha nem akarunk felülni semmire.

A Liseberg másik különlegessége, hogy szinte egybeépült a helyi vásárközponttal – magát a Liseberget is a göteborgi világkiállítás miatt hozták létre eredetileg – meg az Universeum nevű tudományos kalandparkkal, ami kívülről szokványos irodaház, belülről viszont az esőerdők összes szintjét és éghajlati verzióját magában foglaló mesterséges dzsungel. Ha valaki befizet a Paddanra, megnézi a Liseberget, az Universeumot meg mellé mondjuk a Göteborgs konstmuseum posztimpresszionista és skandináv gyűjteményét (mindkettő rekord a maga nemében), egy kompakt, de páratlanul sűrű Göteborg-élményt kap. És mindezt akár egy hétvége alatt is le lehet bonyolítani, a fapados járatoknak köszönhetően olykor meglepően barátságos árakon.

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

6. MUNKÁSHITEL FIATALOKNAK

▼ Vannak, akik azt gondolják, hogy nincs szükség újabb hitelprogramra a fiatalok számára, a Diákhitel elegendő.

▲ **A kormány álláspontja szerint a Diákhitelhez hasonlóan a munkát vállaló fiataloknak is nulla kamatozású hitelt kell adni. A munkáshitel segíti a fiatalok életkezdését.**

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Szabadkártyát kértek Lindsey Vonn-nak

FOTÓ: AFP/JONATHAN NACKSTRAND

December végén, St. Moritzban versenyezne hosszú kihagyás után ismét Lindsey Vonn olimpiai bajnok és négyszeres összetett világkupa-győztes alpesisíző. Az amerikai szövetség a héten kérte a svájci vk-viadal szervezőit, hogy biztosítsanak szabadkártyát Vonnnak a december 21-i és 22-i két szuper-óriásműlesiklásra. NÉPSZAVA

Újabb sorozat látogat a Balatonhoz

Jövőre MotoE-futamot is rendeznek a Balatonfőkajár mellett fekvő Balaton Park versenypályán. Az elektromos versenygépek küzdelme a gyorsaságimotoros-világbajnokság, a MotoGP, a Moto2 és a Moto3 küzdelmeivel egyszerre, az augusztus 22–24-i hétvégén látogat a Balaton melletti pályára. MTI

Vállműtéten esett át Szilágyi Dorottya

FOTÓ: AFP/ANDREAS SOLARO

Sikeres vállműtéten esett át Szilágyi Dorottya olimpiai bronzérmes vízilabdázó. Az egriek 28 éves játékosa tagja volt az idei párizsi olimpián ötödikként záró válogatottnak, a 2021-es tokiói ötkarikás játékokon harmadik, a 2022-es és az idei vb-n második, míg a 2020-as Európa-bajnokságon bronzérmes volt a csapattal. NÉPSZAVA

Adam Peaty még nem döntött

A háromszoros olimpiai bajnok mellúszó, Adam Peaty egyelőre nem döntött arról, hogy megcélozza-e a 2028-as Los Angeles-i játékokat. A britek 29 éves sztárja egy interjúban arról beszélt, még legalább fél évet fog pihenni, mielőtt elődönti, újra belevág-e egy olimpiai ciklusba. Szakértők szerint a döntését megkönnyíthetné, ha az ötkarikás programba a világszövetség törekvéseinek megfelelően bekerülne az 50 méteres szám is, ez ugyanis valamivel könnyebb felkészülést jelentene a veterán úszó számára. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

ÁCS, tetőfedő, bádogos munkát vállalunk. Garancia, számla, referencia. Hívjon bizalommal, 06-70/152-1968.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Las Vegas: első meccslabda

FORMA–1 Max Verstappen a kaszinók városában megünnepelheti negyedik világbajnoki címét, amennyiben 62 pontos előnyéből 60-at megőriz. Lando Norris eközben már lemondott a trónfosztásról.

NÉPSZAVA

Finisébe fordult a küzdelem a Forma–1-ben, Max Verstappen, a Red Bull holland kiválósága a hét végén Las Vegasban zsinórban negyedik világbajnoki címét szerezheti meg. A 27 éves pilótának tetemes az előnye a másik esélyessel, Lando Norrisszal szemben. Verstappen az utolsó két versenyhétvége kimenetelétől függetlenül ismét bajnok lesz, ha 62 pontos előnyéből 60-at megőriz a fény városában.

„Szó nincs arról, hogy hirtelen minden megoldódott, és minden nagyszerűnek nézne ki. Természetesen a brazíliai győzelemmel jó helyzetbe kerültem a bajnokságban, de reálisan nézve nem mi vagyunk a leggyorsabbak. Még bőven van miért versenyeznünk, a konstruktőrök között is van még esélyünk" – fogalmazott Verstappen a Las Vegas-i Nagydíj előtt.

A 27 éves pilótának a tavalyihoz képest nehezebb idénye volt, mert bár a szezon első felében tízből hét versenyt megnyert, a nyár folyamán a McLaren fejlesztéseinek köszönhetően jelentősen előrelépett. Verstappen helyzetét ugyancsak nehezítette, hogy csapattársa, a mexikói Sergio Pérez rendre gyenge teljesítményt nyújtott. A szurkolók már reménykedtek, hogy Norris az utolsó pillanatig nyomás alatt tarja majd Verstappent, de Brazíliában fordult a kocka, a pole pozícióból rajtoló brit csupán hatodik lett, míg a holland a mezőny végéről nyerte meg az utolsó futamot.

„Az ajtó számomra szinte teljesen bezárult" – fogalmazott a kaszinóvárosban Norris, aki gyakorlatilag lemondott a vb-cím megszerzéséről. A 25 éves pilóta elismerte, a Brazíliában történtek miatt egy hétig maga alatt volt, most viszont már úgy gondolja, nem állt még készen a trónfosztásra. Hozzátette, a következő szezonban ellenben újra megpróbálja.

„A legjobbamat adtam, de ez kevésnek bizonyult. Ezt elismerem és mindig is elismertem, viszont úgy gondolom, hogy Max minden idők egyik legjobb F1-es pilótája. Nem hiszem, hogy valaha is lesz nála sokkal jobb versenyző, és ellene most még talán nem voltam kész a győzelemre, de a nyári szünet óta egyre közelebb kerültem hozzá, és jövőre elég közel leszek ahhoz, hogy sikerrel harcolhassak a világbajnoki címért" – tekintett előre Norris.

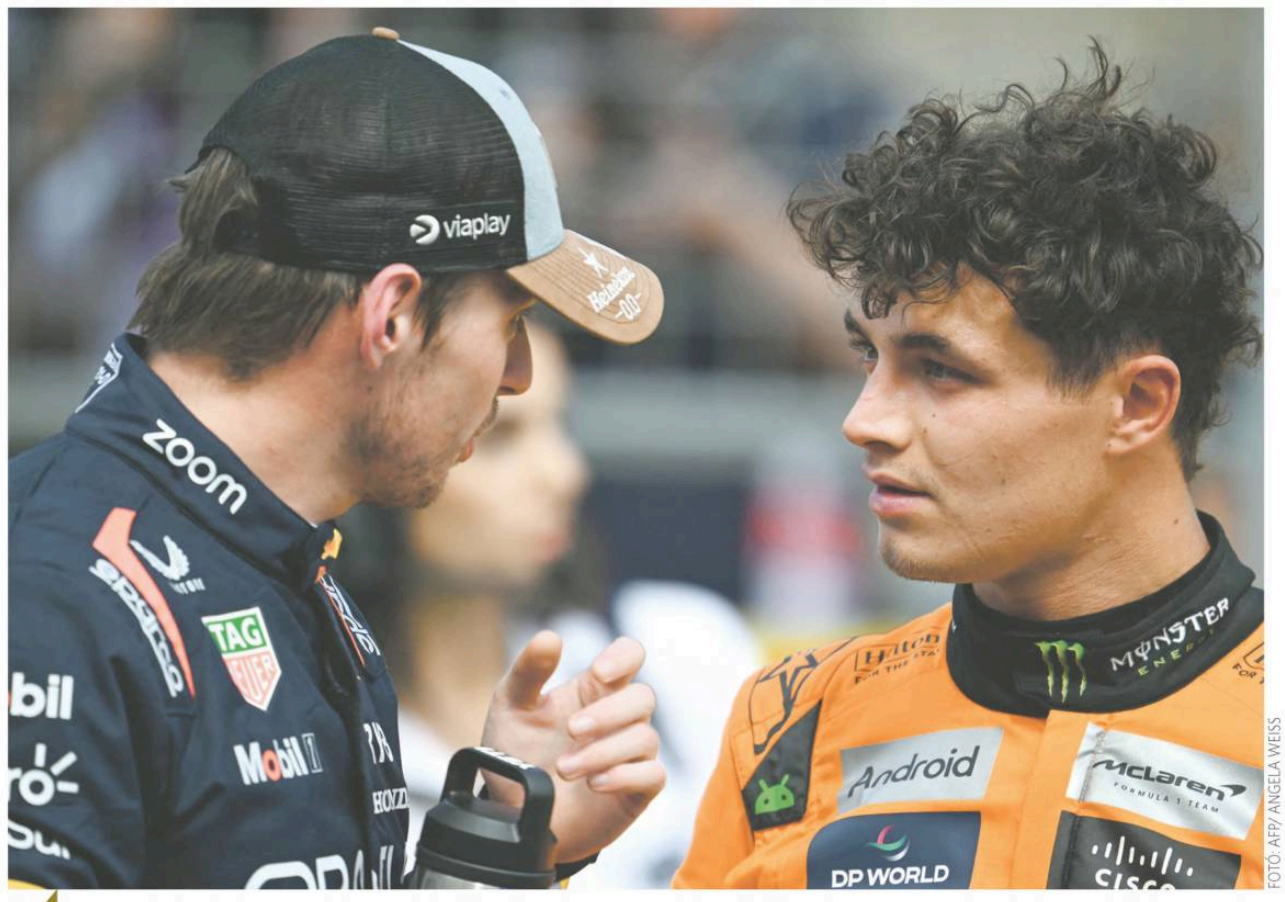

FOTÓ: AFP/ ANGELA WEISS

Verstappen (balra) elvette Norris kedvét, aki egy hétig maga alatt volt a brazil futam után

„Az ajtó számomra szinte teljesen bezárult" – fogalmazott a pontversenyben második Norris.

Nemcsak a brit pilóta, a McLaren is szemmel láthatólag letett az egyéni cím megszerzéséről, ugyanis Oscar Piastri megerősítette, a szezon hátralévő részében ismét szabadon versenyezhet a győzelmekért, és nem köteles elengedni csapattársát, mint tette Brazíliában, a sprintfutamon. „Gyakorlatilag visszatértünk a korábbi rendszerhez. Örülök, hogy mostantól kevésbé kell ilyen helyzetekkel foglalkoznunk" – szögezte le az ausztrál kiválóság.

Idő kérdése tehát, hogy mikor szerzi meg negyedik vb-címét Verstappen, aki illusztris társaságba csatlakozhat. A Forma–1 1950 óta íródó történetében kevesek voltak ennyire eredményesek: az egyformán hét vb-diadallal büszkélkedő Michael Schumacher és Lewis Hamilton, valamint az ötszörös győztes Juan Manuel Fangio mellett csupán Alain Prost, illetve Sebastian Vettel nyert legalább négy világbajnokságot pályafutása során.

A konstruktőrök között ugyanakkor még nagy csata várható! A McLaren 593 pontot szerzett eddig, a brit istállót az év végére jelentősen megerősödő Ferrari követi 557 egységgel, míg a Red Bull 544-gyel rendelkezik.

A kilencórás időeltolódás miatt ezúttal korán kell ébrednie annak, aki figyelemmel szeretné követni a Las Vegas-i Nagydíjat. Helyi idő szerint este rendezik az edzéseket és az időmérőt, a futamra pedig villanyfény mellett kerül sor.

A hétvége programja

PÉNTEK:
Első szabadedzés: 3:30–4:30
Második szabadedzés: 7:00–8:00
SZOMBAT:
Harmadik szabadedzés: 3:30–4:30
Időmérő: 7:00–8:00
VASÁRNAP:
Futam: 7:00-tól

Elődöntőbe jutottak az ausztrálok is

DAVIS KUPA A hollandok és a németek után az ausztrálok is biztosították a helyüket a tenisz Davis-kupa málagai nyolcas döntőjének elődöntőjében.

A csütörtökön rendezett harmadik negyeddöntős összecsapáson Ausztrália az Egyesült Államokat verte 2-1-re. Előbb Thanasi Kokkinakis nagy csatában, rövidítésben győzte le Ben Sheltont, majd Taylor Fritz egyenlített, mivel két szettben nyert Alex De Minaur ellen.

A továbbjutásról döntő párosösszecsapáson az ausztrálok játszmát sem veszítettek, Matthew Ebden és Jordan Thompson kettőse a Shelton és Tommy Paul alkotta duó 6:4, 6:4-es legyőzésével zárta le a negyeddöntőt.

A szerdán továbbjutott hollandok és németek egymással játszszák majd az első, pénteki elődöntőt. Az Olaszország–Argentína összecsapás lapzártánk után ért véget, Ausztrália ennek a párharcnak a győztese ellen folytathatja szereplését. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/THOMAS COEX

Matthew Ebden (balra) és Jordan Thompson kitörő öröme

Olasz siker a Billie Jean King-kupában

Az olaszok nyerték meg a női tenisz Billie Jean King-kupa 12 csapatos málagai döntőjét, miután a szerdai lapzártánk után véget érő finálében 2-0-ra legyőzték a szlovákokat. Az első egyesmérkőzésen a világranglistán 78. Lucia Bronzetti a papírformát igazolva könnyedén 6:2, 6:4-re verte Viktoria Hruncakovát (238.), majd Jasmine Paolini (4.) 6:2, 6:1-re múlta felül Rebecca Sramkovát (43.). Az olaszok 2006, 2009, 2010 és 2013 után ötödször diadalmaskodtak a BJK-kupában, illetve elődjében, a Fed-kupában.

Visszavonul a brit klasszis

Bejelentette visszavonulását Allistair Brownlee kétszeres olimpiai bajnok triatlonos. A 36 éves sportoló – aki 2012-ben és 2016-ban is testvérével állhatott a dobogóra – két ötkarikás aranya mellett egyéniben két világbajnokságon diadalmaskodott és négy Európa-bajnoki címet nyert. MTI

Marasztalják Julian Nagelsmannt

A Német Labdarúgó-szövetség 2028-ig szeretné meghosszabbítani Julian Nagelsmann szövetségi kapitány szerződését – írja a Bild című napilap. A szakvezető – akinek megállapodása jelenleg 2026-ig szól – irányításával a német válogatott idén tíz győzelmet aratott. NÉPSZAVA

Elismerte az UEFA, hibázott a videóbíró

Az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) elismerte, a videóbíró hibázott a Svédország–Azerbajdzsán Nemzetek Ligája-mérkőzésen. Alexander Isak szabályos gólt lőtt, de a videóbíró Pawel Malec rossz helyre húzott be egy vonalat, így érvénytelenítették a találatot. A svédek 6-0-ra győztek, így mindez nem befolyásolta a találkozó végkimenetelét. NÉPSZAVA

Nemcsak a húszéveseké a világ

TRIUMVIRÁTUS Harminckilenc évesek, karrierjük maga a sporttörténelem, és a csúcsdöntésekkel képtelenek leállni. Három sportág három halhatatlanja: Cristiano Ronaldo, LeBron James, Alekszandr Ovecskin.

NÉPSZAVA

Az orosz Alekszandr Ovecskin napról napra közelít ahhoz, hogy ő legyen az észak-amerikai profi hokiliga történetének legeredményesebb játékosa, s átadja a múltnak Wayne Gretzky 894 gólos NHL-csúcsát (ehhez 27 találatra van szüksége).

A kosárlabdázó LeBron James tavaly februárban taszította le az NBA pontlistájának éléről Kareem Abdul-Jabbart (38,387), s azóta már a 40 ezres álomhatárt is meghaladta.

Cristiano Ronaldo a minap ollózva szerezte meg a válogatottbeli 135. találatát, majd arról beszélt, hogy korábban az volt a terve, hogy eljut az 1000. gólig, de most, hogy még mindig 96 kellene ehhez, az se zavarja majd, ha ez nem jön neki össze, így is, úgy is a valaha volt leggólerősebb játékosnak tartja magát (az egyaránt brazil Pelé és Romario jócskán többet lőtt, de esetükben beleszámítják a nem hivatalos meccseket is).

Három sportág, három halhatatlan játékos, mindhárman 39 évesek (James az év végén lesz 40), és mindegyiknek van még egy-két jó éve, az tuti. Ahhoz, hogy két évtizedes pályafutásuk zenitjén jócskán túljutva is messze az átlag fölött legyenek képesek teljesíteni, életük minden egyes pillanata a tudatosságról szól.

Korán kelnek – LeBron öt körül –, általában fehérjében gazdag reggelit fogyasztanak (tojás, sonka, zabpehely és gyümölcsök), reggelente egy-két órát edzenek, súlyzóval vagy kardióznak, nyújtással, hidegterápiával támogatják a regenerálódást. Pihenés, családi programok következnek, majd ebéd, amely sok csirkét, halat, zöldséget és rizst tartalmaz.

Délután következik a második edzés, labdával, koronggal, jégen és pályán, amit shake vagy tápláló snack követ. Mindegyikük használ különféle rehabilitációs módszereket, mint például jégfürdők vagy masszázsok, megegyeznek abban is, hogy gondot fordítanak a meditációra, a rengeteg folyadékbevitelre (szűrt vagy ásványvizet isznak, olykor elektrolitos oldatokkal): öt liter a minimum. Ugyancsak elengedhetetlenül fontos a megfelelő kikapcsolódás, Ronaldóról tudvalevő, hogy a családjával szeret a leginkább időzni, Ovecskin pedig nagy horgász, elmondása szerint jót tesz a mentális egészségének. A megfelelő minőségű és mennyiségű alvás elengedhetetlen a fittség fenntartásához, ehhez fontos a rendszeresség, ugyanakkor szoktak ágyba kerülni, nyolc órát alszanak, nincs telefonnyomkodás, ellenben különféle relaxációs technikákat alkalmaznak, légzőgyakorlatokat, meditációt, LeBron speciel eső hangját szokta hallgatni, hogy mihamarabb ellazuljon.

Szintén a fókuszáltság érdekében döntött úgy a minap, hogy szünetet tart a közösségi médiában. A Lakers sztárja az Instagramon és az X-en (korábban Twitter) jelezte, hogy egyetért Rich Kleimannal, Kevin Durant korábbi menedzserével és üzlettársával, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy a sportnak össze kellene kötnie az embereket, míg a média gyakran negatív megközelítéseket alkalmaz.

Korábban is előfordult ugyan, hogy valaki a negyvenes évei után a legmagasabb szinten játszott, de a legmodernebb eszközök, az orvostudomány fejlődése miatt most három sztár is képes erre.

Vajon 50 év múlva 50 éves korukig sportolnak majd az emberek?

LeBron James, kosárlabdázó

Csapat: Los Angeles Lakers
Született: 1984. december 30.
Magasság: 206 cm
Súly: 113 kg
Debütálás: 2003
Karrier statisztika: 1506 meccs, 40 803 pont (1. hely), 11 299 lepattanó, 11 141 assziszt.
Az idei szezonban: 14 meccs, meccsenként 23,5 pont, 8,1 lepattanó, 9,4 assziszt (3. hely).

FOTÓ: PROFIMEDIA

Cristiano Ronaldo, labdarúgó

Csapat: al-Naszr FC
Született: 1985. február 5.
Magasság: 185 cm
Súly: 80 kg
Debütálás: 2002
Karrierstatisztika: 1243 meccs, 904 gól, assziszt 286 (klubban: 1028, 769, 241 / válogatottban: 215, 135, 45)
Az idei szezonban: 15 meccs, 10 gól, 3 assziszt

FOTÓ: AFP /MIGUEL RIOPA

Alekszandr Ovecskin, jégkorongozó

Csapat: Washington Capitals
Született: 1985. szeptember 7. / Moszkva
Magasság: 191 cm
Súly: 107 kg
Debütálás: 2004
Karrierstatisztika: 1444 meccs, 868 gól, 707 assziszt, 1575 pont
Az idei szezonban: 18 meccs, 15 gól (1. hely), 10 assziszt, 25 pont

FOTÓ: PROFIMEDIA

Februárban térhet vissza a Barcelona a Camp Nouba

FELÚJÍTÁS A Barcelona labdarúgócsapata a tervezettnél később, legkorábban valószínűleg február közepén térhet vissza legendás stadionjába, a Camp Nouba.

A katalán klub a tagjainak és bérleteseinek küldött e-mailben jelezte a változást, melynek magyarázata szerint az európai szövetség (UEFA) szabályzata tiltja, hogy stadiont váltsanak a Bajnokok Ligája csoportkörében. Márpedig a BL első szakasza csak január végén zárul, az egyesület pedig a nagy költségek miatt nem akar két stadion üzemeltetéséért párhuzamosan fizetni.

A Barcelona a csúszást jelző levelében nem közölte, mikor tér vissza a csapat a legendás stadionba, melyben legutóbb a 2022/23-as szezon utolsó előtti fordulójában játszott. A helyi sajtó csütörtökön azt írta, valószínűleg a február 15/16-i fordulóban léphet pályára először a spanyol bajnokságot jelenleg vezető együttes a Camp Nouban a Rayo Vallecano ellen.

A legendás aréna, melynek felújítási munkálatai még jelenleg is zajlanak, 105 ezer férőhelyesre bővül, amivel továbbra is Európa legnagyobb stadionja lesz. MTI

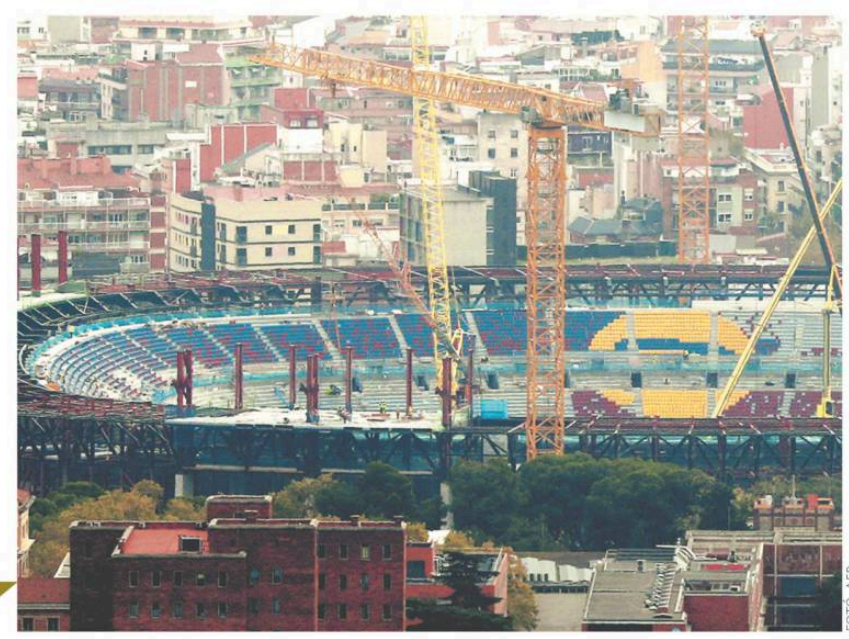

FOTÓ: AFP

A munkálatok lassan a végéhez közelednek Barcelonában

Idén már hatodszor tört ki vulkán Izlandon

Szerdán késő este újra vulkánkitörés sújtotta az izlandi Reykjanes-félszigetet Grindavík közelében, ahol az elmúlt három évben már a tizedik ilyen esetet jegyezhették fel. A légi közlekedésben és az infrastruktúrában nem jeleztek fennakadást. NÉPSZAVA

Rátaláltak a betűírás legősibb bizonyítékára

A Johns Hopkins Egyetem kutatói egy szíriai sírból feltárt, ujjnyi hosszúságú agyaghengerre vésve találtak rá a történelem legősibb ismert betűírásának bizonyítékára. A lelet i. e. 2400-ra datálható, nagyjából 500 évvel előzi meg az egyiptomi írást. QUBIT

Kínában 80 milliárd dollárnyi aranyra bukkantak

Hunan tartományban 2000 méter mélyen összesen több mint 300 tonna aranyra bukkantak (82,9 milliárd dollár értékben). Szakértők szerint még mélyebben akár több mint 1000 tonna nemesfém is megbújhat. Kína a világ legnagyobb aranytermelője, tavaly a globális termelés 10 százalékát adta. REUTERS

Nincs egyetértés a Cop29-en

FINANSZÍROZÁS A tegnapi napon sem sikerült megegyezésre jutniuk a résztvevőknek, mennyi támogatást kapjanak a fejlődő országok a klímaváltozás hatásainak kivédéséhez. A Bakuban (Azerbajdzsán) Cop29 néven folyó és ma a zárónapjához érkezett tárgyalások legfőbb kérdése, sikerül-e a résztvevőknek megegyezni abban, mennyi pénzzel támogassák a gazdag országok azokat a fejlődő államokat, amelyek a szennyezésekhez ugyan kevésbé járulnak hozzá, de a klímaváltozás hatásait nagyon is megérzik.

A világ gyakorlatilag az összes, mintegy kétszáz országát a résztvevők között tudó Cop-tárgyalások zárónyilatkozat kiadásával végződnek, de tegnap már a vázlat megfogalmazása is elakadt, mert politikusok és civilek is élesen kritizálták a szöveget, amely két egymással ellentétes

A Cop29 hivatalosan ma ér véget, de szakértők szerint a tárgyalások a hét végén is folytatódnak.

FOTÓ: MTI/AP/PETER DEJONG

Klímavédelmi szlogeneket – „gyógyítsátok meg bolygónkat", „mentsétek meg az életünket" – mutatnak fel gyerekek a bakui rendezvényközpontban

nézetet tükröz. A fejlődő államok azt szeretnék, ha az iparosodott országok 2025 és 2035 között meghatározatlan, de billió dollárokat biztosítanának részükre. Az iparosodott országok ezzel ugyan egyetértenek, de azt szeretnék, hogy azok, akik ezt megkapják, saját forrásaikból is járuljanak hozzá a klímaváltozás hatásainak csökkentését célzó költségekhez. A tárgyalások egyik kritikus pontja az volt, hogy az olyan gazdag országok, mint Kína vagy az Öböl menti arab országok, hozzájárulnak-e a költségekhez. (Az ENSZ Kínát technikailag fejlődő országnak tekinti.) Több delegált amiatt is aggodalmát fejezte ki, hogy a szöveg nem utal a tavaly Dubajban elfogadott határozatra, amelyben az szerepel, hogy az országok oly módon hagyják el a fosszilis üzemanyagok felhasználását, ahogyan az számukra a legmegengedhetőbb. A Cop29 hivatalosan ma ér véget, de szakértők szerint a tárgyalások a hét végén is folytatódnak.

VARGA PÉTER

Ismeretlen Munkácsy-festmény tért haza

MŰALKOTÁS A több mint száz évig egy ausztrál magánszemély tulajdonában lévő portrét a festő viaszmásának „társaságában" tegnap mutatták be a Madame Tussauds múzeumban.

KUKLAI KATALIN

A Munkácsy-festmény mind ez idáig Ausztráliában díszítette egy család otthonát, öröklődött generációról generációra, míg nemrégiben hazatért Magyarországra, ahol hamarosan kalapács alá kerül. A festményt a 1900-as évek első felében, egy párizsi galéria kirakatában pillantotta meg a mostani tulajdonos dédnagyanyja, aki éppen nászúton volt a francia fővárosban. A hölgy beleszeretett a portréba, megvásárolták, és hazavitték Ausztráliába. „Az asztalosinasból lett művész, Munkácsy Mihály 1877–78 körül festhette meg ezt a kivételes szépségű portrét, amelynek modellje Zichy Zsófia (Zichy Mihály festő lánya) volt. A mesterműről egy fiatal lány ábrándos tekintete köszön rá a nézőre, Munkácsy sajátos, könnyed, csak rá jellemző stílusával, laza ecsetvonásaival" – mutatta be a képet Kelen Anna. A Virág Judit Galéria művészettörténésze elmondta, hogy a két festő jó barátságban volt egymással, Zsófia több Munkácsy-kép modelljeként is megjelenik. A lány Magyarországon nevelkedett, zongoraművésznek készült, az akkori budapesti Zeneakadémián Liszt Ferenc tanítványa volt.

A galériát a tulajdonos kereste meg körülbelül fél éve e-mailben azzal, hogy talán érdekelheti őket egy festmény, amelyet valószínűleg Munkácsy festett. Az eredetiség igazolásához szükséges kutatómunka több hónapig tartott, mire minden kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy a festmény alkotója a magyar festőzseni. Mint Kelen Anna elmondta, Munkácsy munkáinak valamennyi jellegzetességét hordozza a kép, egyszerűen összetéveszthetetlen a stílusa.

A kép a közelmúltban különleges biztonsági intézkedések közepette érkezett meg Budapestre, ahol egy egészen rendkívüli helyszínen mutatták be csütörtökön a sajtó képviselőinek. Keresve sem találhattak volna erre méltóbb helyet, mint a Madame Tussauds Budapest épületét, ahol sok más híres személy élethű viaszmása mellett Munkácsy Mihály figurája is megtekinthető, a világon egyedülálló módon. Óhidi Zsuzsanna, a létesítmény operatív igazgatója büszkén számolt be arról, hogy Munkácsy Mihály elegáns, délceg figurája a látogatók egyik kedvence, ahogy a viaszmás köré álmodott installáció is. A festő mellett található kanapéra leülve ugyanis bárki a művész modelljévé válhat, az interaktív panelnek köszönhetően Munkácsy „megfesti" a látogatót, majd ezt a képet lefotózva bárki hazaviheti az alkotást.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A világ egyetlen Munkácsy-viaszfigura-társaságának jelenlétében mutatták be a festő eddig ismeretlen alkotását

Több mint 100 milliót érhet

A Fiatal lány arcképe (Zichy Zsófia) című festmény december 15-én kerül aukcióra a Virág Judit Galériában. Kikiáltási ára 48 millió forint, becsértéke 100–150 millió forint. A képet november 22. és december 14. között ingyenesen megtekintheti a nagyközönség a galériában (1055 Budapest, Falk Miksa utca 30.). Azt nem tudni, hogy az első tulajdonos mennyiért vásárolta a képet, de valószínűleg ő sem olcsón jutott hozzá, hiszen Munkácsy akkoriban már elismert és keresett művész volt. Az eddigi hazai árverési rekordot a Poros út című festménye tartja, amelyet 220 millió forintért vásároltak meg egy aukción, és ma már az MNB gyűjteményét gazdagítja.

Mivel idén van a festő születésének 180., jövőre pedig halálának 125. évfordulója, a Szépművészeti Múzeumban november 27-én nyílik a Munkácsy, egy világsiker története című kiállítás. A tárlaton a múzeum gyűjteményében őrzött alkotások mellett magángyűjteményekből és külföldről kölcsönzött műalkotás, archív fotók, dokumentumok és kultusztárgyak segítenek még jobban megismerni az egyik leghíresebb magyar festő életét, sikereit és páratlanul gazdag életművét.

Boldog névnapot, Cecília!

A Cecília latin eredetű női név, a Caecilius római nemzetségnévből származó férfinevek női párja.

KENÓ — November 21.

3	8	10	11	14	15	29	38	39	40
43	46	47	55	60	71	74	75	76	77

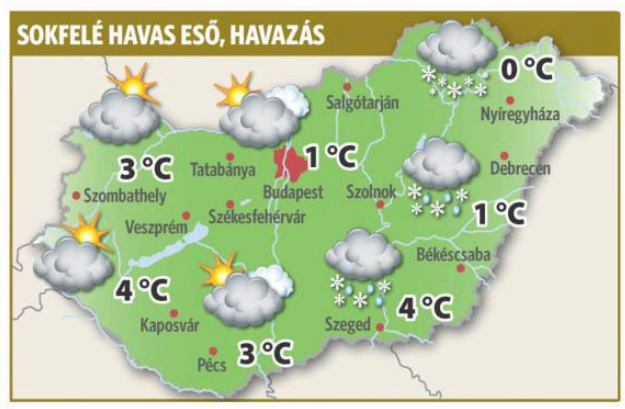

Négyből 3 cikk olvasás nélkül terjed

MEGOSZTÁS Amerikai kutatók 35 millió nyilvános Facebook-posztot elemeztek ki, melyekben valamilyen hivatkozást is megosztott a felhasználó. Azokra az időszakokra fókuszáltak, amikor jelentős esemény történt a politikai életben 2017 és 2020 között. A megosztott hírcikkek 75 százalékát úgy osztotta tovább a felhasználó, hogy nem is kattintott rá, tehát nem olvasta el. Úgy vélik, ez lehet az egyik oka az álhírek gyors terjedésének. A háttérben az online interakciók „sietős természete" állhat, a felhasználók sokkal spontánabbak a megosztott tartalmakkal kapcsolatban.

NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

Ami a könyvfólia alatt van

A magyar társadalmat teljesen megfertőzte a kormány az antigender-üzeneteivel, összemosva például a homoszexualitást a pedofíliával, a transznemű emberek nem- és névváltásának állami szabályozását meghozó rendelet helyett annak kvázi betiltásával. Ebben az országban megtörténhetett (minden nagyobb társadalmi felháborodás nélkül), hogy egy könyvet nyilvánosan ledarálnak, majd a „sorstársait" fóliák mögé űzik, egy fotókiállítást és egy múzeumot is gyakorlatilag körbetekernek fóliával. Elhihetjük azt, hogy egy 10 éves kisfiú homoszexuális vagy transznemű lesz attól, mert elolvas egy ilyen történetet? A Transzegészségközpont és Népszava együttműködésében elindított Magaslabda podcast sorozat második adásában Magasházi Mónika Nyáry Krisztián íróval, irodalomtörténésszel, a Líra kreatív igazgatójával lapoz bele képletesen a lefóliázott könyvekbe, és próbálják közösen megfejteni, hogy miről is szól ez az egész propaganda.

Kakikuka

Mikor érjük el azt a szintet, hogy képesek leszünk kulturált viszonyok között kezelni a szemétszedést? Régebben a szelektív szemetesek mellett volt minden más is. Egyesek úgy gondolták, hogy simán kirakják a megunt ruhákat, fogasokat, partvist, törött edényeket halmoztak, illetve halmoznak fel még most is egyes helyeken. Sajnos, nemcsak a szelektív kukáknál alakul ki ilyen hektikus helyzet, de a kutyaszemetesek körül is hasonló problémák vannak. Nézzük most a házunk közelében, a templom tövében felállított szemetes helyzetét!

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 23., szombat | 152. évfolyam, 273. szám | Ára: 600 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Nem lesz több román határellenőrzés

Tizenhárom év várakozás után 2025. január 1-től Románia a schengeni övezet teljes jogú tagja lesz. Ez jól jöhet a vasárnap kezdődő elnökválasztás favoritjának, a hivatalban lévő miniszterelnöknek, Marcel Ciolacunak. **2. oldal**

Fenyeget az államtitkár

Következményekkel fenyegeti a kötelező NAT-vizsgát nem teljesítő pedagógusokat Balatoni Katalin köznevelési helyettes államtitkár – hogy pontosan mik lesznek azok, azt nem részletezte. **4. oldal**

Vágtázó bérek

A minimálbér-megállapodást is megkavarhatja, hogy a bruttó átlagkereset növekedési üteme a gazdaság fejlődési szintje fölött van. **6. oldal**

Véd- és dacszövetség

BARÁTOK Orbán Viktor meghívta Budapestre Benjamin Netanjahut, akit hazánkban a hágai elfogatóparanccsal dacolva nem tartóztatnának le.

MOSOLYGÓ MIKLÓS, RÓNAY TAMÁS

„Orbán Viktor ezzel a lépéssel nemcsak nemzetközi jogot sértene, de a saját Alaptörvényének is ellentmondana, amely szerint Magyarország alkotmányos kötelessége a nemzetközi jog betartása” – kommentálta lapunknak Hoffmann Tamás nemzetközi jogász, hogy Orbán Viktor magyar miniszterelnök tegnap levélben hívta meg Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnököt, és jelezte: a hágai bíróság által kiadott elfogatóparancs ellenére nem tartóztatnák le.

Bár nincs közvetlen szankciója, ha a hágai Nemzetközi Büntetőbíróságot létrehozó Római Statútumot az aláíró országok megsértik, az ún. Részes Felek Közgyűlése kiadhat egy határozatot, amelyben megállapítja az egyik tagjuk által elkövetett jogsértést. Mivel az Európai Unió összes tagállama elismeri a hágai bíróság joghatóságát, e fórum döntésének figyelmen kívül hagyása tovább ronthatja Magyarország EU-n belüli megítélését, ez pedig közvetve pénzügyi károkat okozhat hazánknak – húzta alá a szakértő.

A hágai elfogatóparancs megosztja az uniós tagállamokat, de a magyar miniszterelnökhöz hasonló lépésre egyik kormányfő sem ragadtatta magát. A holland külügyminiszter elhalasztotta izraeli útját, miután országa jelezte hajlandóságát a döntés végrehajtására. A francia külügyminisztérium nem kívánja elkötelezni magát a kérdésben, Ausztria pedig egyenesen bírálta a bíróság döntését. Josep Borrell, az EU külügyi főképviselője a bírósági döntés tiszteletben tartására és végrehajtására szólított fel.

CIKKÜNK A 8. OLDALON

FOTÓ: NÉPSZAVA

Benjamin Netanjahu és Orbán Viktor 2017-ben, Budapesten

Moszkva maga eszkalálja a háborút

ZSAROLÁS Ukrajna támogatóit próbálja elriasztani Moszkva azzal, hogy egy nukleáris csapásra fejlesztett ballisztikus rakétával támadta a minap a kelet-ukrajnai Dnyiprót – mondta lapunknak Kaiser Ferenc. A biztonságpolitikai szakértő szerint Oroszország eszkalációnak állítja be Biden elnök döntését, hogy engedélyt adott Ukrajnának a nyugati precíziós fegyverek oroszországi célpontok elleni bevetésére, holott egy honvédő háborút folytató országnak nem lehet megtiltani, hogy ezekkel katonai célpontokat támadjon.

Kaiser Ferenc szerint Moszkva nyerésre áll, ezért nincs értelme nukleáris fegyvert bevetnie

Az elmúlt évek legkomolyabb eszkalációja pedig mégiscsak Ukrajna lerohanása volt. A szakértő rámutatott, hogy az az Oroszország, amely érzékenyen reagál a kijevi vezetésnek nyújtott bármilyen támogatásra, a világ legtermészetesebb dolgának tartja, hogy katonák ezreinek „lízingelésével” beemelje Észak-Koreát harmadik félként az Európa biztonságát fenyegető háborújába, megbontva ezzel a Távol-Kelet egyensúlyát is.

INTERJÚ AZ 5. OLDALON

Trump megosztja a magyarokat

FELMÉRÉS Szinte pontosan háromfelé oszlik a hazai társadalom Donald Trump megválasztott amerikai elnök megítélését illetően. A magyarok 31 százaléka örül vagy inkább örül annak, hogy újra az Egyesült Államok elnökévé választották, de majdnem ugyanennyien – 33 százalék – mondták ennek ellenkezőjét. Szintén 33 százalék állította, hogy számára semleges az amerikai választási eredmény – derült ki a Publicus Intézet lapunknak készített friss felméréséből. A megválasztott elnökről alkotott vélemények a válaszoló pártpreferenciájától függenek. Orbán Viktor kormányfő számos alkalommal elmondta a nyáron, hogy ha a republikánus jelölt lesz az USA elnöke, hamar eljöhet a béke az orosz–ukrán háborúban. Ebben a kutatás során megkérdezettek többsége nem bízik: 55 százalék szerint Trump nem hozza el gyorsan a békét, 35 százalék szerint viszont igen. E tekintetben a Fidesz-szavazók az optimisták, 69 százalékuk bízik a háború gyors lezárásában. A Magyar Péter-féle Tisza Párt és a többi ellenzéki formáció híveinek körében ez csupán 11-11, a pártnélküliek között 33 százalék.

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

Ön szerint Donald Trump valóban gyorsan elhozza az orosz–ukrán háború végét?

Összes megkérdezett (százalék) — Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

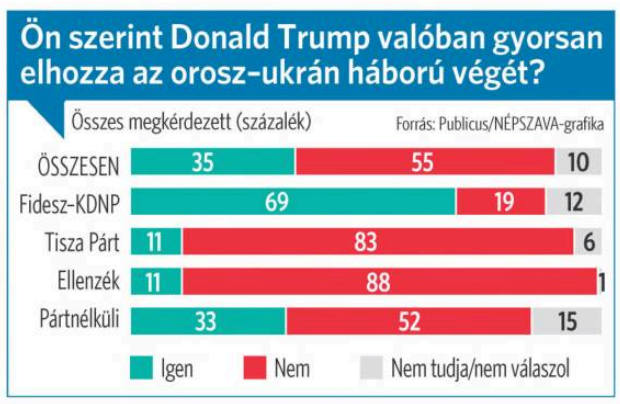

A magyarok véleménye Trumpról főképp pártpreferenciájuktól függ.

Mintha holnap lenne a választás

PODCAST Sokadjára is átírja a Fidesz a választási törvényt, záporoznak a Magyar Pétert lejáratók kémfelvételek, csúcsra jár az atom- és világháborús pszichózis. Azaz: teljes fordulatszámra kapcsolt a kormányzati propaganda, pedig hol vannak még a 2026-os választások. Horváth Gábor és Varga Dóra főszerkesztő-helyettesek, Zoltai Ákos belpolitikai szerkesztő és Batka Zoltán műsorvezető a Hol élünk? podcast e heti adásában azt próbálták megfejteni, miért pörgette fel a Fidesz minden eddiginél is nagyobb fordulatszámra a politikai háborút. Szóba került az is: elköveti-e Orbán Viktor Gyurcsány Ferenc hibáját, háborúpárti-e Donald Trump, továbbá hogy keleten a helyzet valójában inkább változatlan – azaz a békére még sajnos várni kell.

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/3258884**

Gundel Takács lelkiismerete

A RIPORTER „A lelkiismeretteddel egyszerűen nem mehetsz szembe” – fogalmazott Gundel Takács Gábor a Népszava neves sportriportereket megszólaltató interjúsorozatának első részében arról: miként élte meg, hogy Novák Katalin volt köztársasági elnök a tanácsadó testületébe hívta, majd a kegyelmi botrány kirobbanásakor kilépett a grémiumból. Arról is beszélt, rossz meccset különösen nehéz közvetítenie, még akkor is, ha tudja: a néző nem a szpíker miatt kapcsolja be a készüléket. A Géniusz vetélkedő viszont nagyrészt a riporteren múlik, bármilyen nagy tudásúak is a résztvevők.

INTERJÚNK A 15. OLDALON

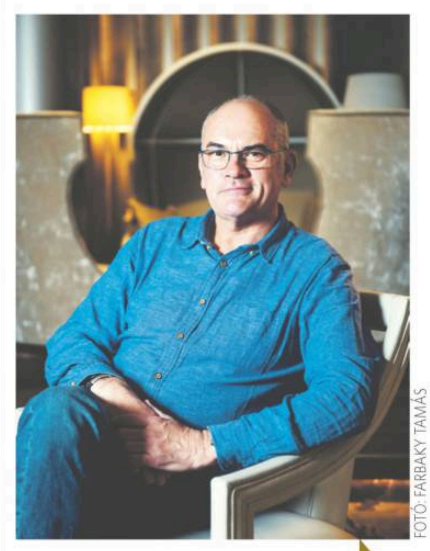

FOTÓ: FÁRBAKY TAMÁS

Gundel Takács Gábornak fiatalon eszébe sem jutott, hogy tévés legyen

Nyitott verseny a Cotroceni Palotáért

VOKS Vasárnap rendezik Romániában az elnökválasztás első fordulóját. A felmérések alapján nem kérdéses a győztes személye, de a román elnökválasztások történetében voltak már hatalmas meglepetések.

GÁL MÁRIA

A rendszerváltás utáni kilencedik elnökválasztásra készül Románia. A kormányokat és kormányfőket elképesztő sebességgel buktató szomszédos országban az eltelt 35 évben csupán négy államfő volt: Ion Iliescu háromszor – első mandátuma csupán kétéves volt –, Emil Constantinescu egy, Traian Basescu és Klaus Johannis két mandátumot tölthetett a Cotroceni Palotában. A román politikai berendezkedés a francia modellt követi, az államfő az ország legerősebb embere, így a tisztségért mindig rendkívül kiélezett a küzdelem. Ezúttal is.

A vasárnapi szavazólapokon 14 jelölt szerepel, a 15.-et, a szélsőjobboldali, oltásellenességével elhíresült botrányhőst, Diana Sosoaca EP-képviselőt az alkotmánybíróság eltiltotta az indulástól arra hivatkozva, hogy nem lehet az alkotmányosság őre olyan személy, aki nyíltan megkérdőjelezi az ország alkotmányos alapjait és következetesen az ország demokratikus berendezkedésének megváltoztatására buzdít. A döntés óriási vihart kavart és általános nemtetszés övezte. Az alapvető jogokat sértő indoklás mellett leginkább az keltett hullámokat, hogy a kormányzó szociáldemokrata párt, a PSD beavatkozását sejtették sokan a döntés mögött. És nem is teljesen alaptalanul.

Az alkotmánybírók többsége a PSD jelöltjeként került a testületbe, az elnökválasztási verseny favoritja pedig a PSD-elnök, hivatalban lévő miniszterelnök, Marcel Ciolacu. A kormányfő bár vezeti a népszerűségi listát, azért nincs olyan előnye, ami alapján nyugodtan várhatná a végkifejletet. Ciolacunak és a PSD-nek valóban az az érdeke, hogy második fordulós ellenfele a szélsőjobb másik jelöltje, George Simion AUR-elnök legyen, mert akkor a demokratikus választók, politikai hovatartozástól függetlenül, akár befogott orral is Ciolacura szavaznak a katasztrófával felérő esetleges Simion győzelmet megakadályozandó. Erre volt már példa Romániában, 2000-ben, amikor a teljes jobboldal Ion Iliescura szavazott a nacionalista, xenofób Corneliu Vadim Tudorral szemben.

A jelenlegi helyzetet bonyolítja, hogy egy hét múlva, december elsején, az elnökválasztás két fordulója között parlamenti választás is lesz, a pártok pedig fél szemmel az elnökválasztáson is arra figyelnek. A jobboldal és a rendszerkritikus zöld párt, a Mentsétek meg Romániát (USR) azzal vádolja a PSD-t, hogy a Simion vezette AUR-ral készül koalícióra lépni, ami ugyancsak totális katasztrófa lenne a román demokráciára nézve. Ciolacu ugyan bejelentette, hogy a PSD kizárta a koalíció lehetőségét az AUR-ral, de ezt elég sovány garanciának tekinti ellenzéke.

A nemzetközi figyelem is elsősorban Simion és az AUR térnyerése miatt vetül a román elnökválasztásra. A Politico brüsszeli kiadása szerint az a kérdés, hogy a NATO egyik legfontosabb keleti pillérének számító Romániában folytatódik-e az oroszpárti jelöltek térnyerése, erősödik-e az EU-ellenes, oroszpárti, Magyarország, Szlovákia és Bulgária által képviselt tábor.

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

Plakátok sora lepte el a romániai települések utcáit. A vasárnapi szavazólapokon összesen 14 jelölt neve szerepel majd

A felmérések annyira ellentmondóak, hogy megjósolhatatlan, ki kerül második fordulóba. A jelöltek közül a korábbi miniszterelnök Ludovic Orban hétfőn jelentette be visszalépését Elena Lasconi USR-jelölt javára. Gesztusa kissé megkésett, a szavazólapokon mind a 14 jelölt szerepel. Ciolacu ellenzéke megosztott. Neves közéleti szereplők és volt politikusok egy része a konzervatív-liberális PNL-jelölt, Mircea Ciuca javára szorgalmazza a visszalépést, mások Lasconi mögé sorakoztak fel.

> Romániában az elmúlt 35 évben csupán egyszer, az 1990. májusi elnökválasztáson sikerült első fordulóból elnököt választani.

A jelenlegi erőviszonyok alapján úgy tűnik, csak abban az esetben nem kétesélyes a verseny, ha Simion lesz Ciolacu második fordulós ellenfele. Lasconi, Ciuca vagy bármely más meglepetésjelölt esetében az ellenzéki összefogás könnyen derékba törheti a miniszterelnök államfői ambícióit. 2009-ben Traian Basescu úgy győzte le az esélyesebb PSD-jelöltet, Mircea Geoanat, hogy még az exit pollok is a későbbi NATO főtitkárhelyettest hozták ki győztesként. Geoana el is mondta győzelmi beszédét késő este, majd másnap reggelre kiderült, hogy Basescu újrázhat. Klaus Johannis 2014-ben több mint tízszázalékos hátrányból győzte le az ugyancsak PSD-jelölt Victor Pontat.

Zöld út Schengennek

FOTÓ: MTI/MINISZTERELNÖKI SAJTÓIRODA

Tizenhárom év várakozás után Románia 2025. január 1-től a schengeni övezet teljes jogú tagja lesz – jelentette be tegnap Budapesten Marcel Ciolacu román és Orbán Viktor magyar miniszterelnök. A tényleges döntést az uniós belügyminiszterek december 12–13-i ülésén hozzák meg, de miután az osztrák kormány feladta korábbi vétóját, Románia és Bulgária előtt megszűnt a csatlakozás akadálya.

A bejelentés nem meglepetésszerű, amint arról lapunk is beszámolt, az újabb kormányzásra készülő Karl Nehammer-kormány belügyminisztere és új uniós biztosa már hetekkel ezelőtt jelezte, hogy nem akadályozzák tovább az egységes uniós álláspontot. Tegnap a három ország belügyminisztere egyeztetett Budapesten, az ügy fontosságát aláhúzandó, az államfői tisztségért versenyző román miniszterelnök, Marcel Ciolacu népes román küldöttség élén – amelynek tagja volt az RMDSZ elnök is – érkezett Budapestre, ahol Orbán Viktorral tárgyalt. Az EU soros elnökségét betöltő Magyarország prioritásként kezelte és napirendre tűzte a kérdést. Az Orbán-kormány mindig támogatta Románia schengeni tagságát – nemcsak nemzeti és gazdasági okokból, hanem politikai érdekből is, tekintettel az erdélyi kettős állampolgárok szavazati jogára.

A csatlakozást különben nem ellenző osztrák sajtó már Bécs álláspontja változásának hírére azt írta – a vétó feladása egyben választási ajándék Bukarestnek és a román miniszterelnöknek.

Kelemen és a józan ész

Az RMDSZ Kelemen Hunor pártelnököt indítja az államfőválasztáson, aki a „Józan ész programját" képviseli. A kérdés újra és újra vita tárgya az erdélyi magyar nyilvánosságban, hogy van-e egyáltalán értelme az önálló jelölt indításának miközben azzal mindenki tisztában van, hogy a magyar jelöltnek esélye sincs államfővé válni, sőt egy második fordulós részvételre sem. Az RMDSZ szavazóbázisának nagy része kitart amellett, hogy „mutassuk meg magunkat, mutassuk meg a közösség erejét".

Egy ennél jóval szűkebb, jellemzően a liberális értelmiségi réteg, amely az Orbán-kormányhoz való kötődése miatt egyre kritikusabban és elutasítóbban viszonyul az RMDSZ politikájához, inkább a „hasznos szavazást" szorgalmazza, vagyis azt, hogy az erdélyi magyarok a második fordulóra esélyes demokratikus román jelöltet támogassák az első fordulóban.

Az RMDSZ először 1996 decemberében indított saját jelöltet Frunda György szenátor személyében. 2000-ben újra a népszerű marosvásárhelyi politikust jelölték, azóta rendre az RMDSZ elnökei – Markó Béla, majd Kelemen Hunor – a szövetség államfőjelöltje. Az első két, az újdonság erejével ható megmérettetés után, amikor Frunda 6,2 százalékot ért el, az RMDSZ-elnökök teljesítménye mindig a párt 5 százalék körüli támogatottsága alatt marad, az erdélyi magyarok pedig egyre nagyobb számban voksolnak a leginkább demokratikusnak vagy magyarbarátnak tartott román jelöltre.

A vasárnapi választáson az RMDSZ-től eltávolodott liberális magyarok kedvence Elena Lasconi, de kétségtelenül lesznek a legesélyesebbnek tartott Ciolacu miniszterelnöknek is magyar voksai. Az idei választás mégis precedens nélküli, soha nem tapasztalt viszonyulásbeli elmozdulást jelent a román társadalomban. Pontosabban annak véleményformálói és liberális értelmiségi rétegeiben.

A jelölések hivatalossá válása után néhány igen jelentős, nagy befolyással bíró véleményformáló azzal állt elő, hogy Kelemen Hunorra fog szavazni. Egyfajta protestszavazatként a román politikai elit ellen. Indoklásuk szerint Kelemen lenne a legalkalmasabb az elnöki tisztség betöltésére. Ő a 14 szereplős mezőny egyetlen olyan politikusa, aki körül soha semmiféle korrupciós, plágium vagy egyéb tanulmányokkal kapcsolatos botrány nem volt, ő a talán legfelkészültebb, legsokoldalúbb, leginkább rátermett jelölt, aki koherensen és a lényegről beszél, a román társadalmat széles körben érdeklő kérdéseket vet fel. Lehet vele egyetérteni vagy nem egyetérteni bizonyos kérdésekben, de alkalmasságát nem lehet kétségbe vonni.

Mindez elképzelhetetlen lett volna néhány éve. Frunda György indításakor a televíziókban számos véletlenszerűen megkérdezett román járókelő mondta azt, hogy őt tartja a legjobbnak, csak „kár, hogy magyar". Ugyanezt képviselték a véleményformálók is. Innen jutott el a román társadalom oda, hogy most egyáltalán vita bontakozott ki Kelemen indulása kapcsán. Merthogy nem késtek az ellenreakciók sem, ugyancsak a liberális közegből érkezve. Ezek szerint Kelemen felsorolt kétségtelen érdemeit lenullázza az Orbán Viktorhoz fűződő viszonya, az, hogy az illiberális magyar miniszterelnököt tartja politikai példaképének. Emlékeztettek – bár Kelemen többször elmondta: egyetlen ügyben nem ért egyet Orbánnal, és ez az ukrajnai háború kérdése, azt is mondta, hogy Orbán nem Oroszország, hanem Magyarország érdekeit tartja szem előtt. Állítják, e tekintetben sem határolódott el eléggé egyértelműen a magyar miniszterelnöktől, mint ahogy annak revizionizmusától és antidemokratikus lépéseitől sem.

A közösségi média nyilvánossága alapján Kelemen vasárnap begyűjthet román protestvoksokat is.

Az államelnökjelölti vita után a román sajtóértékelések zöme az ő teljesítményét tartotta a legjobbnak, hangsúlyozva az ukrajnai háború kapcsán tanúsított egyértelmű álláspontját. A Szabad Európa neves újságírója, Sabina Fatti elemzésében a vitára reagálva leszögezte – az RMDSZ 15 éve hivatalban lévő elnöke soha semmilyen revizionista, nacionalista megjegyzést nem tett. Kelemenre hosszú pályafutása során egyetlen súlyos árnyék vetül – Orbán Viktor árnyéka.

Trump három részre osztja a magyar társadalmat

FELMÉRÉS Szinte csak a Fidesz szavazói hisznek abban, hogy a régi-új amerikai elnök elhozza a békét az orosz–ukrán háborúban, és elnökségének pozitív hatása lesz hazánkra – derült ki a Publicus Intézet kutatásából.

F. SZABÓ KATA

A magyarok 31 százaléka örül vagy inkább örül annak, hogy Donald Trumpot újra az Amerikai Egyesült Államok elnökévé választották, de majdnem ugyanennyien – 33 százalék – mondták ennek ellenkezőjét – derült ki a Publicus Intézet Népszava megbízásából készült reprezentatív kutatásából. Szintén 33 százalék állította, hogy számára semleges az amerikai választási eredmény, vagyis szinte pontosan háromfelé oszlik a magyar társadalom Trump megítélését illetően. A megválasztott elnökről alkotott vélemények majdnem teljes egészében a válaszoló pártpreferenciájától függnek: míg a Fidesz–KDNP szavazóinak 80, a Tisza híveinek 5, a többi ellenzéki párt szavazójának 2, a bizonytalanoknak pedig a 21 százaléka örül vagy inkább örül a voksolás kimenetelének. Míg a kormánypárt szavazói közül csupán 1 százalék válaszolt úgy, hogy inkább nem örül Trumpnak, ez az arány a tiszások körében 59, a többi ellenzéki között pedig 66 százalék.

Hasonlóan kiegyenlítettek a válaszok abban a kérdésben, hogy vajon milyen hatással lesz Európa helyzetére Donald Trump elnöksége: összesen 36 százalék várja, hogy pozitív vagy inkább pozitív, 30 százalék szerint negatív vagy inkább negatív, 22 százalék szerint pedig nem lesz számottevő hatással. A kedvező hatásokat várók ennél a kérdésnél is a Fidesz szavazói között vannak elsöprő többségben, közülük 83 százalék várja a kontinens helyzetének javulását a régi-új elnöktől. Ennek a szöges ellentétére számítanak a Tisza hívei, 50 százalékuk inkább vagy egyértelműen negatív fejleményekre számít, a többi ellenzéki pártra szavazók között ez 52 százalék. Ebben a két csoportban 26, illetve 28 százalék azok aránya, akik úgy vélik: Trump elnökségének nem lesz számottevő hatása Európára.

FOTÓ: AFP/CHARLY TRIBALLEAU

A Fidesz-hívek fenntartások nélkül elhiszik Orbán Viktornak, hogy Donald Trump győzelmével a magyarok is nyertek

Mint az az elmúlt időszak nyilatkozataiból kiderült, Orbán Viktor jelentős reményeket fűz az általa politikai szövetségesnek hívott Trump jövőbeni tevékenységéhez. A TV2 Tények című műsorának Trump megválasztása után azt mondta, a republikánus jelölt győzelme a magyar emberekre is hatással lesz, ugyanakkor „nem a megmentőnk, hanem a harcostársunk”, a magyar érdekekért továbbra is a mindenkori magyar kormánynak kell kiállnia. „Könnyebben tudjuk ugyanakkor elérni a céljainkat, mint korábban, ha nem vagyunk egyedül, hiszen velünk van egész Amerika, az amerikai kormányzat” – fogalmazott. Ebben, vagyis hogy Trump megválasztásának pozitív vagy inkább pozitív hatása lesz Magyarországra nézve, a válaszadók 39 százaléka hisz, az ellenkezőjében 29. Emellett 22 százalék úgy gondolja, nem lesz számottevő hatással az országunkra. Nem meglepő módon ebben a kérdésben is elsősorban a pártszimpátia határozza meg az emberek gondolkodását; a kormánypártiak 87 százaléka véli, hogy Magyarország profitál majd Trump elnökségéből, a Tisza szavazói között ez az arány 9, a többi ellenzéki között 11 százalék. Utóbbi két csoportban egyaránt 31 százalék véli, hogy nem lesz számottevő hatása az új elnöknek hazánkra.

A magyar miniszterelnök azt is számos alkalommal elmondta a nyáron, hogy ha a republikánus jelölt lesz az USA elnöke, hamar eljöhet a béke az orosz–ukrán háborúban. Ebben a kutatásban megkérdezettek többsége nem bízik: 55 százalék szerint Trump nem hozza el gyorsan a békét, szemben a 35 százalékkal. Ebben a tekintetben is a Fidesz-szavazók az optimisták, 69 százalékuk bízik a háború gyors lezárásában. A Magyar Péter-féle Tisza Párt és a többi ellenzéki formáció híveinek körében ez csupán 11, a bizonytalanok között 33 százalék. Az első kérdés, amiben viszonylag nagy az egyetértés, az, hogy vajon ki járhat jobban egy Trump által kezdeményezett vagy kikényszerített békével. Az összes válaszoló 8 százaléka szerint „nyerhet” egy ilyen esetben Ukrajna, 39 százalék viszont úgy gondolja, Oroszország profitálhat a gyors békéből, 37 százalék szerint viszont nagyjából ugyanolyan jó vagy rossz lesz mindkét félnek. Ez utóbbi szcenárió a fideszesek körében a legnépszerűbb, 52 százalékuk szerint lehet igazságos, a feleket egyenlő mértékben büntető vagy éppen jutalmazó egyezséget kötni. A tiszásoknak 25, a többi ellenzékinek a 28 százaléka gondolkodik így, de 44, illetve 53 százalékuk szerint Oroszország lesz a kedvezményezettje egy Trump közbenjárására született békének.

83 százalék
– a Fidesz-szavazók ekkora hányada várja a kontinens helyzetének javulását

Ön szerint milyen hatása lesz Donald Trump elnökségének Magyarországra?

Összes megkérdezett (százalék)

Forrás: Publicus/NÉPSZAVA-grafika

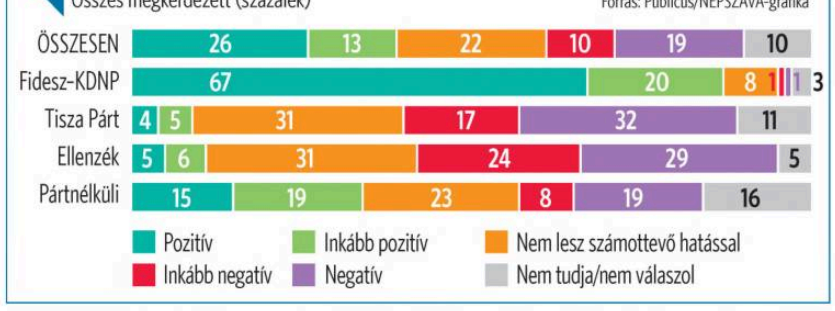

A klímaváltozás-tagadó

Donald Trump második ciklusának nagy kérdése, hogy a klímaszkeptikus (egyes megszólalásai alapján egyenesen klímaváltozás-tagadó) elnök tevékenysége milyen hatással lesz a klímaváltozás elleni harcra. A Publicus kutatásában megkérdezettek 36 százaléka szerint nem hoz számottevő változást ebben az ügyben, 28 százalék inkább negatív, 17 százalék pedig pozitív fejleményeket vár tőle.

Bírói bérek: félrevezet az átlagos jövedelem

PÉNZ Az igazságügyi tárca információnk szerint már részletesen, szövegszerűen kidolgozta a kormány legújabb igazságügyi „reformját” tartalmazó törvényjavaslatokat, ám eddig azért nem tárta azokat a képviselők s ezáltal a nyilvánosság elé, mert a bírói szervezetekkel kötött megállapodás elfogadására várt. Tuzson Bence igazságügyi miniszter pénteken jelentette be, hogy létrejött a négyoldalú megállapodás az Igazságügyi Minisztérium, az Országos Bírósági Hivatal (OBH), az Országos Bírói Tanács (OBT) és a Kúria vezetői között. Apró malőr, hogy a megállapodás tervezetét csak az utolsó pillanatban ismerhették meg a bírák; a szöveg csak szerdán, közvetlenül az OBT-beli szavazás előtt került ki a bírói tanács honlapjára, illetve egy lapunk birtokába került dokumentum szerint egy nappal később, csütörtökön küldte el azt Senyei György OBH-elnök az ítélőtáblák és a törvényszékek vezetőinek (aznapi véleményezési határidővel).

A megállapodás összegszerű, három évre elosztott béremelést tartalmaz, ugyanakkor a kormány terveit csak vázlatosan, elnagyoltan ismerteti. Egyebek között emiatt tiltakozott a Magyar Bírói Egyesület (Mabie), mondván: a „szükségszerűnek ítélt változtatások (...) felváltva tartalmaznak koncepcionális elképzeléseket (...) valamint konkrét terveket, a részletek ismertetése nélkül”. Vagyis a kormány a béremelésért cserébe biankó csekket íratott alá, hiszen a konkrét tervei egyelőre nem ismertek – Tuzson is csak annyit mondott, hogy a hatékonyság növelése érdekében változtatásokat hajtanak végre a bírósági szervezet működésében.

A kabinet célja ezzel egyrészt az lehetett, hogy kész helyzet elé állítsa a bírósági szervezeteket, hiszen így előzetesen áldásukat adták a módosításokra. Persze az OBT-t nem tudja megkerülni a változtatásokkal, a bírói tanácsnak ugyanis véleményeznie kell az igazságszolgáltatási rendszert érintő jogszabályok tervezetét, ám ez a vélemény nem köti meg a kormány kezét. Másrészt a várható nemzetközi, különösen az európai uniós aggályokat próbálta meg elhárítani, hiszen így hivatkozhat arra, hogy az újabb igazságügyi átalakítást a hazai bírósági szervezetek is támogatták.

Egy bírósági forrásunk arra hívta fel a figyelmet, hogy az első pillantásra látványos, érdemi béremelés nem is annyira jelentős. A megállapodás szerint 2027-re az átlagos jövedelem bírák esetében 48 százalékkal, havi bruttó 2 250 000 forintra nőne. Ami – egy fiktív példával élve – úgy jön ki, hogy egy kúriai bíró bruttó 3 millió forintot keres majd, míg egy járásbíró bruttó 1,5 milliót. Igen ám, de a kúriai bírák létszáma 100 körüli, a járásbíróké viszont az ezret közelíti. Vagyis az átlagos jövedelem ebben az esetben félrevezető, hiszen a bírák többségének jövedelme nem fogja elérni 2027-re a bruttó 2 250 000 forintot, ennél jóval alacsonyabb bért fognak kapni. Ezért inkább a reális bírói fizetéseket mutató mediánbérben kellett volna megállapodni. Visszalépés a megállapodás az OBH-elnök javaslatához képest is, amely az előző évi bruttó átlagkeresethez (annak 150 százalékához) kötné a bírói illetményalapot, vagyis évről évre automatikus béremelést tenne lehetővé.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Zsarolással veri át az igazságügyi reform terveit a kormány

SIMON ZOLTÁN

Fenyeget a helyettes államtitkár

OKTATÁS Következményeket von maga után, ha a pedagógusok sikertelenül teljesítik vagy egyáltalán nem végzik el a belügyminiszter által előírt képzést és vizsgát, amelyben a Nemzeti alaptantervvel (NAT) és az országos óvodai alapprogrammal kapcsolatos tudásukról kell számot adniuk – derült ki a köznevelési helyettes államtitkár legutóbbi Facebook-bejegyzéséből.

Kissé ellentmondásos közleményében Balatoni Katalin először arról írt, a pedagógusok bojkottálták a szakszervezet „bojkottfelhívását”, hiszen november 19-éig már 59 százalékuk letette a vizsgát, mert „gyermekeink érdekeit, az oktatás fejlődését tartják szem előtt”. Ezt követően tért rá arra, hogy a vizsga egyébként minden pedagógusnak kötelező, ha nem teljesítik, annak következményei lesznek – hogy pontosan milyenek, azt nem részletezte.

Gosztonyi Gábor: A PSZ nem szólította bojkottra a pedagógusokat, de a képzés felesleges

A 10 órás távoktatási képzések szeptember elején indultak: először az óvodapedagógusok kaptak hozzáférést az online felülethez, majd a tanítók, általános iskolai tanárok és így tovább. A képzést és a vizsgákat legkésőbb 2025. január 31-éig kell teljesítenie minden pedagógusnak. A Belügyminisztérium lapunknak küldött szerdai tájékoztatása szerint november 19-éig 64 566 pedagógus tett sikeres vizsgát, 246-an viszont nem tudtak megfelelni a követelményeknek.

A Pedagógusok Szakszervezetének (PSZ) alelnöke megdöbbentőnek nevezte a helyettes államtitkár szavait. Gosztonyi Gábor lapunknak azt nyilatkozta, Balatoni Katalin állításával ellentétben a PSZ nem szólította bojkottra a pedagógusokat; annyit közöltek, a képzést feleslegesnek tartják. A vizsgák elmulasztásával, sikertelen teljesítésével járó következményekről azt mondta: korábbi minisztériumi egyeztetéseken még arról volt szó, nem lesznek komoly következmények, legfeljebb a teljesítményértékelés során vonhatnak le 1-2 pontot, de ezt is az iskolaigazgatókra bízzák, bérelvonással viszont semmi esetben sem járhat.

Nagy Erzsébet: A vizsga elmaradásának következményeiről nem rendelkezik semmi

– Elképesztő, hogy a helyettes államtitkár úgy állítja be a NAT-vizsgát, mintha azon önként vennének részt a pedagógusok, nem pedig azért, mert kötelezték őket – erről a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetének (PDSZ) ügyvivője beszélt lapunknak. Nagy Erzsébet hangsúlyozta, a PDSZ sem hirdetett bojkottot. Elmondta azt is, a vizsga elmaradásának következményeiről egyik jogszabály sem rendelkezik, de mivel a teljesítés bekerült a pedagógusok kötelezettségei közé, szélsőséges esetben fegyelmi eljárással is fenyegethetik a képzést elmulasztókat.

A Belügyminisztérium lapunknak azt írta, a képzés valóban teljesítési kötelezettséget ír elő, amelyről az Oktatási Hivatal állít ki tanúsítványt (megfelelt vagy nem felelt meg). Állításuk szerint ezt a teljesítményértékeléskor veszik figyelembe, az eredmény pedig az értékelés alapján megállapított új illetményt is befolyásolja.

JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

Orbán elajándékozta az ajándék autót

Elajándékozta a Gül Baba Türbéje Örökségvédő Alapítványnak Orbán Viktor kormányfő azt az autót, amit még Recep Tayyip Erdogan török elnöktől kapott ajándékba 2023 végén – írta a hvg.hu egy kormányhatározatra hivatkozva. Erdogan egy TOGG-TG 5 típusú, 435 lóerős török elektromos autót adott át a magyar miniszterelnöknek tavalyi, budapesti látogatásán. A találkozó után Erdogan sem ment haza üres kézzel, Orbán egy lovat adott vendégének. A Gül Baba Türbéje Örökségvédő Alapítványt a magyar állam alapította 2017-ben. A mostani határozat szerint a kocsit az alapítvány ingyenesen kapja meg „a magyar–török kulturális kapcsolatok ápolásával összefüggő feladatok ellátásának elősegítése céljából”. NÉPSZAVA

Kóser vágóhíd brutális veszteséggel

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

118 millió forint nettó árbevétel mellett mínusz 715 millió forint adózott eredményt ért el a Köves Slomó-féle (képünkön) Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) tulajdonában álló csengelei kóser vágóhíd – derült ki a cég beszámolójából, amelyet a 24.hu ismertetett. A 2017-ben megnyitott vágóhíd működése során eddig mindig veszteséges volt, a jelenlegivel együtt összesen 2,7 milliárd forint mínuszt hoztak össze. A vágóhíd megnyitásához az állam 400 millió forint támogatással és 1,75 milliárd forintos hitellel járult hozzá. Tervek szerint ez lett volna a világ legnagyobb kóser vágóhídja. NÉPSZAVA

Leköszönt Fabiny Tamás elnök-püspök

Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke lett az evangélikus egyház új elnök-püspöke. Az elnök-püspöki tisztségről leköszönő Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke 2017 novemberétől vezette az egyházat. Idén elérte a nyugdíjkorhatárt, az újabb ciklusra nem vállalta a jelölést. MTI

Nagy parkolási reformot hirdet Karácsony

KÖZLEKEDÉS A főváros 25 százalékkal emelné a tarifákat, eltüntetné az automatákat, dupla díjjal büntetné a nagy városi terepjárókat, a BKK-bérletre viszont kedvezményt adna.

SZALAI ANNA

Újabb fordulatra kapcsol a budapesti parkolási rendszerváltás. A kerületi önkormányzatok Józsefváros példáját követve egymás után emelik meg a lakossági várakozási engedélyek díját, most pedig a városvezetés tett javaslatot a parkolási tarifák emelésére. Ezenfelül kiiktatnák a parkolóautomatákat, és áttérnének a mobilparkolási rendszerre. A Karácsony Gergely főpolgármester által benyújtott előterjesztésről jövő szerdán dönt a Fővárosi Közgyűlés.

Az új parkolási rendeletnek várhatóan több pontja is vihart kavar. Elsőként mindjárt a 2022 őszén bevezetett parkolási tarifák 25 százalékos emelésére tett javaslat. A tervezet szerint az A zónában a jelenlegi 600 forint helyett 800 forintba kerül majd egy óra a hét minden napján 8 és 22 óra között. A B zónában 450 forint helyett 600 forintot kellene fizetni, ugyanúgy mindennap, de csak este 8-ig. A C zónában 400 forint lesz a díj a jelenlegi 300 forint helyett munkanapokon. A D zónában pedig 300 forint lenne 200 forint helyett reggel 8 és délután 18 óra között hétfőtől péntekig. A belvárosban tehát ezentúl mindig, hétvégente is kell majd fizetni, ha a közgyűlés megszavazza a rendelet módosítását.

A díjból 25 százalékos kedvezmény illeti meg a parkolási díjat BudapestGO alkalmazás útján fizető, BKK havi közösségi közlekedési bérletet vásárolókat. Egy bérlettel 2 rendszámra jár a kedvezmény. A 25 százalékos kedvezmény esetén valójában nem változik a parkolási díj. A BudapestGO alkalmazásban vásárolt, legalább 30 napos érvényességi idejű, teljes árú érvényes bérlettel rendelkező autós egy autóra 5000 forintért kedvezményes havi bérletet válthat a bérlet érvényességének idejére egy őrzött, fizető P+R parkolóba.

Az új tarifák 2026. július elsején lépnek életbe, ellentétben a rendelet egészével, amely 2025. január elsejétől lenne hatályos. A halasztás oka az, hogy meg kell várni, amíg a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) kifejleszti a BudapestGO parkolásra alkalmas verzióját.

Az új parkolási rendelet másik, a fentinél hosszú távon mindenképpen nagyobb horderejű változtatása, hogy a most legfeljebb 250 méterenként álló parkolóautomatákat 75 méterenként felállított tájékoztató táblák váltják fel, amelyek a parkolási díj megfizetésének módjairól, valamint a mobiltelefonos parkolási díjfizetési rendszernek az adott övezetre érvényes kódjáról adnak információt. Ez pedig a Vitézy Dávid által is javasolt parkolóautomatákat felváltó új mobilfizetési rendszer bevezetését jelenti.

A városvezetés ezzel felmentené a kerületi önkormányzatokat a parkolóautomaták üzemeltetési kötelezettsége alól, az intézkedéstől a parkolásüzemeltetés költségeinek drasztikus csökkenését várják. A fővárosi parkolási rendszer további egységesítésére irányulva megteremtenék a BudapestGO alkalmazás általános közlekedési applikációvá történő fejlesztésének jogszabályi alapjait, amely így széles körben alkalmazható parkolási alkalmazássá válik. Ezzel a kerületek és a főváros is kikerülhetne az állami Nemzeti Mobilfizetési Zrt. hatóköréből, amely jelentős összegeket húz le tőlük évről évre a mobilfizetési rendszer használatáért cserébe.

A díjak emelését az elmúlt évek inflációjával indokolják, de hangsúlyozzák, hogy a közösségi közlekedési bérlettel rendelkezők jelentős kedvezményt kapnak, egyúttal azt remélik, hogy még többen használják majd ezeket a járműveket. A rendelettervezetben szerepel egy kitétel arra is, hogy a nagyobb városi terepjárók esetén kétszeres parkolási díjat kell majd fizetni. A javaslat szerint – az utakat jobban terhelő, az átlagnál nagyobb helyet foglaló – személygépjárműveket érintené a büntetőtarifa. Egészen pontosan az 1800 kilogramm feletti, saját tömegű belső égésű motorral felszerelt személygépkocsik és a 2000 kilogramm feletti elektromos autók kerülnének ebbe a kategóriába. A zöld rendszámos autók díjmentes parkolása 2026. január elsejétől megszűnne, kivéve az autómegosztók járműveit.

Parkolási zónák Budapesten

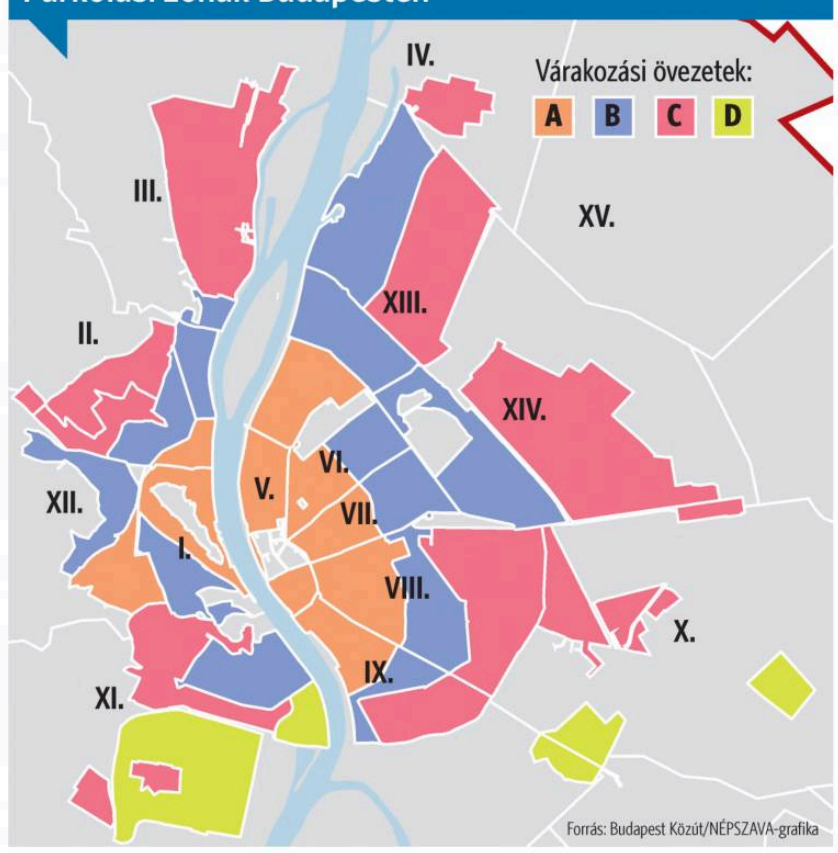

Forrás: Budapest Közút/NÉPSZAVA-grafika

Az 1800 kilogramm feletti saját tömegű, belső égésű motorral felszerelt személygépkocsik és a 2000 kilogramm feletti elektromos autók után kellene dupla parkolási díjat fizetni.

800 forint
lehet majd a legmagasabb óránkénti tarifa.

Viccelődik a Kutyapárt

A Magyar Kétfarkú Kutya Párt nem a parkolást, hanem a közgyűlési karácsonyt újítaná meg. A párt társelnöke, a XII. kerületi polgármester, Kovács Gergely azt javasolja: a testület tagjai ajándékozzák meg egymást, hogy „jobban megismerhessék egymást” a képviselők. Azt szeretné, hogy – akárcsak az iskolai osztályokban – húzzanak neveket egy kalapból, ki kit lepjen meg. A javaslatban ezért felkéri a főpolgármestert, hogy majd menjen körbe egy kalappal az ülés végén, amiből mindenki húz egy nevet. Elhatárolódik azoktól, akik nem akarnak játszani. A képviselők igenis kedveskedni fognak és ajándékot vesznek egymásnak – ez a háromtételes határozati javaslat olvasható a Kovács Gergely által beadott előterjesztés végén.

Moszkva atommal zsarolna

FENYEGETÉS Ukrajna támogatóinak elriasztását szolgálja, hogy Moszkva egy atomcsapásra fejlesztett, de töltet nélküli ballisztikus rakétával támadta minap a kelet-ukrajnai Dnyiprót – mondta a Népszavának Kaiser Ferenc biztonságpolitikai szakértő, akit az orosz lépés hátteréről faggattunk.

Mekkora változást jelent, hogy Oroszország atomtöltet hordozására alkalmas rakétával támadta Ukrajnát két nappal azután, hogy Putyin aláírta az új orosz nukleáris doktrínát?

Azok az orosz Iszkander rakéták vagy a levegőből indított, hiperszonikus Kinzsalok, amelyekből már több százat kilőttek Ukrajnára, szintén hordozhatnak nukleáris robbanófejet. A két napja bevetett, Putyin elnök által Oresnyiknek nevezett fegyver viszont egy köztes hatótávolságú (IRBM) ballisztikus rakéta lehet, amelyet kifejezetten nukleáris robbanófejek hordozására terveztek. Oroszország tehát stratégiai fenyegetéssel válaszolt Biden elnök döntésére, amelyet eszkalációnak minősített. Ez azonban vitatható. Egy önvédelmi háborút folytató országnak nem lehet megtiltani, hogy rakétákat vagy robotrepülőgépeket (ez esetben amerikai ATACMS és brit Storm Shadow típusokat) vessen be, főleg, hogyha azokat katonai célpontok ellen használja.

Mégis, ez az orosz lépés egy az eddigieknél komolyabb fenyegetés. Nem növeli ez egy atomháború veszélyét?

Nyilván ez egy masszív erőfitogtatás, még akkor is, ha a legfrissebb információk szerint nem is interkontinentális (ICBM) fegyverről van szó, ahogy azt szakértők először gondolták. 2019-ig az USA és Oroszország között érvényben volt az úgynevezett INF-szerződés, amely tiltotta az 500 és 5500 kilométer közötti hatótávolságú szárazföldi telepítésű rakéták és robotrepülőgépek fejlesztését. A két fél végül – kölcsönösen a másikat vádolva a szerződés megszegésével – felmondta a megállapodást. Ha Moszkva most tényleg egy új IRBM-et vetett be, akkor az alátámaszthatja azokat az amerikai állításokat, hogy az oroszok már 2019 előtt megkezdték az ilyen fegyverek fejlesztését. A nukleáris csapás lehetőségének lebegtetése azonban többnyire csak „szájkarate”, Oroszország jelenleg nyerésre áll az ukrajnai háborúban. Ők is tudják, hogy az átadott amerikai fegyvereknek megvannak a korlátai, és nem kaptak belőle az ukránok annyit, hogy érdemben befolyásolják a harci cselekményeket. Orosz állítás szerint az ukránok által elsőként indított hat ATACMS-rakétából mindet sikerült lelőniük, tehát a légvédelmük kiválóra vizsgázott. Ezek után erre atomfegyverrel reagálni nem sok értelme van. A stratégiai tervezők, komoly politikusok, pontosan tudják, hogy ez csak fenyegetőzés, amivel Oroszország azt igyekszik megakadályozni, hogy a Nyugat még több támogatást nyújtson Ukrajnának. Moszkva ugyanakkor jól ki tudja használni, hogy a nyugati társadalmakra könnyebb az információs térben hatni. Az autoriter rezsimek sokkal védettebbek a külső befolyásolással szemben, de ők maguk előszeretettel élnek ezzel, hogy a nyugati közvéleményen keresztül próbáljanak a kormányaikra nyomást gyakorolni.

Az lehetett a céljuk, hogy elrettentsék a Nyugatot Ukrajna további támogatásától?

Mindkét fél részéről van egy esetenként már hisztériába hajló rettegés a másiktól, amelyről a legroszszabbat feltételezik. Egyes elemzők szerint viszont nukleáris stratégiája módosításával és az atomfegyverekkel való folytonos fenyegetőzéssel Moszkva csak a gyengeségét leplezi. Az oroszok hajlamosak fokozni a feszültséget, de az elmúlt évek legkomolyabb eszkalációja mégiscsak az volt, hogy megtámadták Ukrajnát. Mostani lépésükre az USA válaszolhatna védelmi készenléti szintjének (DEFCON) 2-es szintre emelésével, amit legutóbb az 1962-es kubai válság idején tettek meg, de aligha lépik ezt meg.

Hogyan esett a háború 1000. napjára az amerikai ATACMS-rakéták oroszországi katonai célpontok elleni első ukrán bevetése és az, hogy az orosz elnök aláírta az ország módosított nukleáris doktrínáját?

Az orosz nukleáris doktrína módosítását Putyin már júniusban kilátásba helyezte, és szeptember végén, amikor bejelentette a döntést, már ismertette a várható változtatásokat, köztük azt, hogy ha egy olyan ország mér hagyományos eszközökkel csapást Oroszország területére, amelyiket egy nukleáris fegyverrel rendelkező ország támogat, akkor arra Moszkva akár nukleáris erővel is reagálhat. De az, hogy Putyin pont most írta alá ezt a dokumentumot, az nyilván nem elválasztható attól, hogy az amerikaiak engedélyezték az ATACMS-rakéták, a britek pedig a Storm Shadow robotrepülőgépek oroszországi katonai célpontok elleni bevetését.

Sokak szerint az új doktrínát a háború tapasztalatai alapján gyakorlatilag Ukrajna esetére fazonírozták.

Igen. De ennél érdekesebb, és elég sok szakértő leírta már, hogy egészen az ukrajnai háborúig a nukleáris fegyvert az atomhatalmak ténylegesen arra használták, hogy másokat elrettentsenek a megtámadásuktól. Azaz önvédelmi eszközként tekintettek rá. Az oroszok sem fenyegetőztek atomfegyverrel a grúziai háborúban, a Krím 2014-es elcsatolásakor vagy a donbászi háború idején. (Az amerikaiak sem fenyegették nukleáris csapással Moszkvát a koreai vagy a vietnami háború alatt.) Ami mindenképpen új az orosz kommunikációban, hogy ezt most egy hódító háború fedezésére használják, azokat fenyegetve atomcsapással, akik támogatják az „aljas módon védekező” Ukrajnát.

Az ATACMS-rakétákra miért reagált ilyen hevesen Moszkva?

Az ATACMS-rakéta nagyon drága, 2-2,5 millió dollárba kerülő fegyver, ezért igazán a nagy pontosságát alkalmazva, jól védett célpontok ellen érdemes bevetni. Moszkva azért is fenyegetőzik most, mert itt nem arról van szó, hogy Ukrajna majd vadul elkezd orosz polgári célpontokat bombázni – ez Putyint kevésbé is izgatná, az orosz rezsim eléggé érzéketlen a lakosság szenvedéseire. Jobban aggasztja az orosz vezetést, hogy lőszerraktárakat, parancsnoki állásokat fognak megtámadni, valószínűleg reptereket is, tehát Oroszország hadviselési képességeit igyekeznek csökkenteni az ukránok. Nagy kérdés azonban, hogy Ukrajnának mennyi ATACMS-rakétája, illetve Storm Shadow robotrepülőgépe van. Elemzők mindkét eszközből 50 és 100 közé, esetleg néhány százra teszik az ukrán haderő rendelkezésére álló készletet.

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

A szakértő szerint új a mostani orosz kommunikációban, hogy az atomfenyegetést egy hódító háború fedezésére használják azok ellen, akik támogatják az „aljas módon védekező” Ukrajnát

Szöveg:
HARSÁNYI GYÖRGY

Fotó:
BÉRES MÁRTON

KAISER FERENC
a Nemzeti Közszolgálat Egyetem (NKE) docense, biztonság- és védelempolitikai szakértő

Mi az oka annak, hogy most született meg erről Biden elnök döntése?

Egyre világosabb, hogy nem állnak jól az ukránok. A keleti fronton, Donyeck megyében folyamatosan teret veszítenek, idén a kurszki betörés volt az egyetlen nagyobb sikerük, és a mai napig vitatkoznak rajta a szakértők, volt-e értelme, és mennyire pocsékolta el a védelemhez szükséges erőforrásokat. Közben viszont súlyos veszteségeket okoznak Oroszországnak. Nyugati elemzők nagyjából egyetértenek abban, hogy október folyamán az orosz haderőnek naponta átlag 1500 halottal és súlyos sebesülttel kell számolnia. Az oroszok mégis két-három naponta elfoglalnak egy falut. Folyamatosan mennek előre, és jól látszik, hogy Ukrajnában lassan már nem is a fegyver lesz a legnagyobb gond, pedig az sincs elég, hanem az ember. Egész egyszerűen Ukrajna kezdi felélni az élőerő tartalékait. A lassan három éve tartó háború komolyan erodálta az ukrán lakosság honvédelmi lelkesedését, de valószínűleg az oroszoknál sincs minden rendben, ezért is „lízingelnek” észak-koreai katonákat.

Ha már itt tartunk, milyen fenyegetést jelent az észak-koreai csapatok ukrajnai háborúba való bevonása?

Ez megint egy érdekes dolog, mert az az Oroszország, amely iszonyú érzékenyen reagál arra, ha bárki bármilyen támogatást nyújt Ukrajnának, a legtermészetesebb dolognak tartja, hogy maga mellé állítson olyan, a nyugati világ által „latorként” kezelt államokat, mint Irán, vagy Észak-Korea, akik nyíltan fegyvert és lőszert szállítanak. De Moszkva természetesnek veszi Kína támogatását is, amely egyes források szerint felfegyverezhető drónokat és számos kettős felhasználású technológiát szállít az oroszoknak. Az észak-koreai részvétel nem jó hír az ukránoknak azért sem, mert ezeket a katonákat ágyútöltelékként fogja használni az orosz haderő, a legkritikusabb szakaszokon hullámokban fogja őket támadásba vezényelni. Észak-Korea, amely 26 milliós népességből 1,2-1,3 millió fő közötti haderőt tart fenn, egyelőre 11-15 ezer katonát küldhetett Oroszországba.

> Oroszország, amely mindig azt mondja, hogy a Nyugat eszkalálja a háborút, beemelt a konfliktusba egy harmadik országot, Észak-Koreát. Tehát igazából Putyin eszkalált.

Az általam ismert közlések szerint a phenjani rezsim évi 2-3 váltással összesen 100 ezer katonát készül bevetni az ukrajnai háborúban.

A hallgatóimnak azt mondtam, hogy ezek a katonák lesznek az észak-koreai „halhatatlanok”. Tehát bármennyi veszteséget szenvednek el, ezt a 10-15 ezres létszámot folyamatosan tartani tudják majd az állomány rotálásával. Ez azért is rossz hír, mert ezek az erők és főleg a parancsnokaik komoly harci tapasztalatokat szerezhetnek Ukrajna egyre inkább NATO-fegyverzettel folytatott hadviseléséből. Így az észak-koreai haderő felkészülhet egy Dél-Korea elleni összecsapásra is. Ezért Szöul, sőt Tokió is figyeli az ukrajnai eseményeket. Az elmúlt évben az Oroszországba irányuló lőszer-, sőt már rakétaszállításokkal, meg a katonák küldésével Phenjan elmélyítette a kapcsolatát Moszkvával. Cserébe élelmiszerhez jutott és korszerű rakétatechnológiához, és máris több ezer kilométerrel nőtt az észak-koreai interkontinentális rakéták hatótávolsága. Most már nemcsak az Egyesült Államok nyugati partvidékét érhetnék el a legtöbb kalkuláció szerint, hanem már New Yorkot és Washingtont is. Visszatérve: az az Oroszország, amely mindig azt mondja, hogy a Nyugat eszkalálja a háborút, beemelt egy harmadik – ráadásul nagyjából 50 atomtöltettel rendelkező – országot a konfliktusba. Tehát igazából Putyin eszkalált, de a goebbelsi taktikát követi, miszerint „vádold a másik felet azzal, amit te csinálsz”.

A Storm Shadow-k első bevetése egy kurszki parancsnoki bunkert célzott, ahol megsebesült az észak-koreaiak egy tábornoka. Mit gondol erről?

Ez nem véletlen, és azt mutatja, hogy a NATO hírszerzése is dolgozik. Az amerikaiak, amikor hozzájárultak az ATACMS-bevetések korlátozásának feloldásához, állítólag külön „kérték”, hogy lehetőség szerint észak-koreai célpontokat és csapatokat is támadjanak meg vele. Az Egyesült Államok vezette Nyugatot, valamint csendes-óceáni partnereit, Japánt és Dél-Koreát indokoltan aggasztja Észak-Korea belépése az oroszok oldalán a háborúba. Ezt ugyanis egy nagyon komoly eszkalációs lépésnek tartják.

€/HUF 411,77 ↑ +0,1% | $/HUF 395,27 ↑ +0,69% | CHF/HUF 442,25 ↓ -0,12%

LAPSZÉL

Sztrájkra készülnek a Volkswagen-dolgozók

FOTÓ: AFP/ALICIA WINDZIO

A Volkswagen dolgozói jelentős engedményekre hajlandóak a költségcsökkentési tárgyalások során, azonban határozottan elutasítják az üzembezárások lehetőségét. Az IG Metall szakszervezet képviselői 1,5 milliárd eurós megtakarítási javaslatot tettek, miközben figyelmeztetnek a potenciális konfliktusra, ha a vállalat nem mutat kompromisszumkészséget, írja a Reuters. A feszültség egyre fokozódik, a Volkswagen németországi telephelyeinek többségén december 1-jétől sztrájkok kezdődhetnek. PORTFOLIO

Marad a bankadó Spanyolországban

A spanyol kormány továbbra is fenntartja a bankokra kivetett extraprofitadót és növeli annak mértékét. A néhány éve bevezetett, egyszeri intézkedésnek szánt adó az idén év végéig lett volna érvényben. A spanyol parlament által jóváhagyott kormányzati terv szerint azonban további három évre meghosszabbítják, és a legnagyobb bankokat sújtó adó mértékét 7 százalékra emelik a jelenlegi 4,8 százalékról. A kisebb bankok esetében az adó ugyanakkor 1 százalékra csökken. MTI

Szijjártó: veszély az energiabiztonságra

FOTÓ: AFP

Az orosz Gazprombank amerikai szankciós listára helyezésével szándékosan veszélybe kívánják sodorni egyes közép-európai országok energiaellátásának biztonságát, a magyar kormány viszont partnereivel együtt dolgozik a megoldáson – tájékoztatott Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter. A tárcavezető a Facebook-bejegyzésében hangsúlyozta, hogy egy ország energiaellátásának biztonsága szuverenitási kérdés. „Ha valaki veszélybe akarja sodorni az energiaellátásunk biztonságát – akár szankcióval, akár a tranzitszállítások leállításával –, akkor az a szuverenitásunk elleni támadásnak minősül" – írta. MTI

RÉSZVÉNYEK

BUX		
79 551,8	↑	+0,41%
Mol		
2664 Ft	↓	-0,45%
MTelekom		
1244 Ft	↑	+1,3%
OTP		
21 940 Ft	↑	+1,57%
Richter		
10 680 Ft	↓	-1,2%

Vágtáznak a bérek

FIZETÉSEK A bruttó átlagkereset növekedési üteme a gazdaság fejlődési szintje fölött van. Ez a minimálbér-megállapodást is megkavarhatja.

ÁBRAHÁM AMBRUS

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

Infláció fölött nőttek a reálkeresetek, és egyelőre úgy látszik, a növekedési ütem gyors marad

Továbbra folytatódott a bérek dinamikus növekedése: a Központi Statisztikai Hivatal friss számai szerint a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete szeptemberben 627 400, a kedvezmények figyelembevételével számolt nettó átlagkereset 432 200 forint volt. Előbbi 12,5, utóbbi pedig 12,3 százalékkal haladta meg az elmúlt év ugyanezen időszakában regisztráltat. Az infláció alapján mindez azt jelenti, hogy a reálkereset 9,2 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit. A bruttó kereset mediánértéke pedig 519 500, a nettó kereseté 359 100 forintot ért el – jelezte a KSH –, ami mindkét esetben 15 százalék fölötti éves előrelépés. Mindezek mellett a rendszeres (prémium, jutalom, egyhavi különjuttatás nélküli) bruttó átlagkeresetet fejlődése sem látszik kifulladni. Ez 605 100 forint, ami 12,7 százalékkal múlja felül az előző év azonos időszakában mértet. A rendszeres bruttó átlagkereset a vállalkozásoknál 606 100, a költségvetésben 592 600, a nonprofit szektorban 629 100 forintot tett ki, 12,2, 14,2, illetve 13,5 százalékkal többet a tavalyinál.

A munkaadók és a munkavállalók által csütörtökön elfogadott, 290 800 forintról szóló minimálbér-megállapodás árnyékában különösen fontos az első háromnegyed év bruttó átlagbére, ami a KSH közlése szerint 633 500 forint volt. Ez 13,7 százalékos bővülés 2023 ugyanezen időszakához képest. Mindez azért mondható az átlagosnál lényegesebbnek, mert a véglegesített minimálbér és garantált bérminimum megállapodás egy hosszú távú, 3 éves szerződés. A szövegében pedig a jövő évi után esedékes 2026 és 2027 évi minimálbér esetében gazdasági elvárások is szerepelnek. Ezek teljesülése esetén jöhet a 13, majd a 14 százalékos minimálbér-emelkedés. A megegyezésben pedig az szerepel, hogy a bruttó átlagkereset növekedésének a jövő év első háromnegyed évében 8,7 százalékkal kellene fejlődnie. A GDP-bővülésnek pedig ugyanebben az időszakban 3,4 százalékot, míg az inflációnak 3,2 százalékot kellene „hoznia". Amennyiben ezektől a január és szeptember közötti tényadat lefelé vagy fölfelé egy százalékponttal eltér, akkor a Versenyszféra és a Kormány Konzultációs Fóruma (VKF) újratárgyalja a kijelölt emelések mértékét.

> Van rá némi esély, hogy a kormány nyomására összehozott hosszú távú bérmegállapodást a feleknek jövőre újra az asztalra kell tenniük.

A legkisebb probléma jelenleg az inflációval van. A most közölt adatból kiindulva a valóságtól nem elrugaszkodott, hogy a bruttó átlagbér növekedési üteme az elfogadott szintre szelídüljön, bár kockázatok azért ebben is vannak. A legnagyobb gond a GDP-növekedéssel lehet. Ám nem is az egész éves átlagos fejlődéssel van baj. Azt a kormány a költségvetésben 3–4 százalék között várja. Ezt elemzők viszont derűlátónak tartják, s jellemzően 2,5–2,8 százalék közzé teszik a jövő évi gazdasági fejlődést.

Sokkal inkább az zavarhat be, hogy a várakozások szerint a jövő évi első negyedév még az idei gyenge teljesítményt tükrözi majd. Ebben a helyzetben pedig már igencsak érdekes, hogy a gazdaság hogyan szerepel a rá következő fél évben, mert a minimálbér-megállapodásban nem az egész év a viszonyítási pont, hanem csak az első háromnegyed. Így pedig van rá némi esély, hogy a kormány nyomására összehozott hosszú távú bérmegállapodást a feleknek jövőre újra az asztalra kell tenniük. Akkor meg aztán pláne, ha Magyarország számára az Európai Bizottság által előre jelzett forgatókönyv valósul meg, ami csupán 1,8 százalékos GDP-bővülésről szól.

Összezuhantak a beruházások

A KSH adatai szerint a nemzetgazdasági beruházások az idei harmadik negyedévben 15,4 százalékkal maradtak el 2023 hasonló időszakától és 2,5 százalékkal az előző negyedévitől. A szezonálisan kiigazított adatok szerint 14,9 százalékos volt az éves visszaesés. Az ok, hogy a magyar gazdaság a harmadik negyedévben ismét recesszióba került, amikor is a GDP 0,8 százalékkal csökkent éves alapon. A beruházások mérséklődéséhez a legnagyobb mértékben a feldolgozóipar, a szállítás, a raktározás, valamint az oktatás járult hozzá. A visszaesést az ingatlanügyletek, illetve az energiaipar növekvő beruházási aktivitása mérsékelte. Azt, hogy a magyar gazdaság tartós válságban van, jelzi, hogy a beruházások – éves alapon – utoljára 2022 III. negyedévében tudtak növekedni. A csökkenés 2022-ben, az ukrajnai háború kitörésével kezdődött, 2023-ban tovább romlott a magas infláció és az extra magas kamatok miatt. A cégek körében az elmúlt hónapokban végzett konjunktúrafelmérések szerint a vállalatok azért nem kezdenek új fejlesztésekbe, mert a jelenlegi kapacitásokat sem használják ki, és nem látják a keresletet sem. Az állami beruházások szintén évek óta mélyrepülésben vannak. P. ZS.

Újraszabják az energiatámogatást

KUDARC Januártól jelentősen változnak az eddig igen visszafogott népszerűségnek örvendő Otthonfelújítási Program (OFP) szabályai – hívta fel a figyelmet a Magyar Energiahatékonysági Intézet (MEHI) Nonprofit Közhasznú Kft. tegnapi sajtótájékoztatóján Illésné Szécsi Ilona, az energetikai felújítások ingyenes tanácsadását végző, MEHI-hátterű Renopont-hálózat vezetője. Azzal, hogy immár a 2006 vége előtt épült családi házak is jogosulttá válnak, az épület lehetséges korának alsó határa 34-ről 18 évre csökken. Az eddigi, főbb, jövedelmi feltételek megszűnnek. Így az ingatlanonként elnyerhető, vissza nem térítendő támogatás felső határa egységesen 3 millió forint lesz. A vissza nem térítendő összeggel megegyező mértékű – így szintén legfeljebb 3 millió forintos –, kamatmentes hitel felvétele és feltételeinek vállalása

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Nagyjából 12-15 ezer családi ház felújítására elég a pénz

továbbra is kötelező, amiként az arányos (14,33 százalékos), maximum egymillió forint önrész is. A program 30 százalékos, hiteles energiatanúsítványokkal igazolt megtakarítási alapfeltétele nem változik, amiként az sem, hogy 40 százalék feletti érték esetén a hitel 5 százalékát elengedik.

A gázkazán kikerül a támogatható eszközök köréből. Így az összeg elsősorban födém- és homlokzati hőszigetelésre, nyílászárócserére, illetve fűtés- és használatimelegvízrendszer-korszerűsítésre szolgál. Megszűnik az ÉMI Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft. honlapján közzétett, kiemelt kivitelezői és tanácsadói adatbázis, így a nekik eddig járó 75 százalék helyett az érintett vállalkozások egységesen 50 százalék előleget kaphatnak. A főbb termékek viszont változatlanul csak az itt közzétett listákról választhatók. A teljes forrás, a voltaképp július óta futó program eredeti, 108 milliárdjából levonva a már lekötött összegeket, 73 milliárd forintra mérséklődik. A keret kétharmadát a dél- és észak-alföldi, az észak-magyarországi és a dél-dunántúli térségben kell elkölteni. Ez 12-15 ezer családi ház felújítására futja, miközben másfél millió hazai otthon kifejezetten megfelel a kiírás feltételeinek. Horváth Áron MEHI-ügyvezető előadása szerint 2 millió családi ház számít energetikailag kifejezetten elavultnak. A pályázat januártól ügyvitelileg az EU helyreállítási és ellenálló képességi (RRF) nevű „eszközéből" átkerül a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Programba.

Az ügyvezető szavai szerint a 20 ezer ingatlanra szabott OFP elmúlt közel fél éve során eddig ötszáz szerződést kötöttek meg. Boldizsár Ildikó, a teljes körű ügyintézést vállaló Rezsinullázó Kft. ügyvezetője szerint 3-4 ezer anyag áll elfogadás alatt. A szakemberek szerint a megváltozó feltételek miatt az eddigieknél is hangsúlyosabban ajánlják tanácsadók igénybevételét.

A pályázat hivatalos honlapján egyébként a keretre beérkezett igények mutatója tegnap is nulla százalékon állt. M. I.

„Oroszországot kívülről lehetetlen megváltoztatni”

DIKTATÚRA A széttöredezett, belső feszültségekkel terhelt, emigráns orosz ellenzék első Putyin- és háborúellenes közös fellépése viszonylag kevés figyelmet kapott. Pedig jelentős lélektani korlát dőlt le a berlini tüntetésen.

GÁL MÁRIA

A két legnagyobb ellenzéki csoport összefogása révén valósult meg az emigrációban élő orosz ellenzék első nagy, háborúellenes közös tüntetése. Julija Navalnaja, Alekszej Navalnij özvegye, aki férje februári halála után az Oroszországban „terrorista szervezetként” fekete listára tett Navalnij-hálózat, a Korrupcióellenes Alapítvány élére állt az augusztusi történelmi fogolycserével szabadult Vlagyimir Kara-Murzával és Ilja Jasinnal közösen szervezte meg a múlt vasárnapi berlini tüntetést. Felhívásukra, ezzel egy időben több nyugat-európai fővárosban is demonstráltak orosz ellenzékiek. A szervezők három alapkövetelést fogalmaztak meg: az orosz csapatok kivonása Ukrajnából, Putyin lemondása és háborús bűnökért való elítélése, illetve a politikai foglyok szabadon bocsátása.

Az emigráns orosz ellenzéki csoportoknak nem ez volt az első kísérlete a közös fellépésre, ám eddig nem sikerült egy platformra terelni a Navalnij-hálózatot és a Mihail Hodorkovszkij nevével fémjelzett Nyílt Oroszország Alapítványt, de a kisebb csoportok között is vannak komoly nézeteltérések. A Putyin rezsimje által kétszer is megmérgezett, majd az ukrajnai háború elleni tiltakozás miatt 25 éves börtönbüntetésre ítélt Vlagyimir Kara-Murza az utóbbi alapítvány prominens személyisége, a 8 év börtönre ítélt volt moszkvai önkormányzati képviselő, Ilja Jasin pedig Navalnij táborához tartozónak számít. A két alapítvány közötti feszültségek nem új keletűek és nem is szűntek meg.

Az ukrajnai háború kitörése után az első közös nevezőt kereső kísérletet a Navalnij-csoport bojkottálta, amelynek tagjai akkor már külföldre menekültek, vezetőjük viszont a szibériai büntetőlágerben raboskodott. A liberális ellenzék legismertebb személyiségei – Hodorkovszkij, Kara-Murza, Garri Kaszparov sakknagymester és politikai aktivista, Borisz Zimin és Jevgenyij Csicsvarkin üzletemberek – nevével fémjelzett Orosz Háborúellenes Bizottságból is kimaradt a Navalnij alapítvány. (Kaszparov Navalnij egyik leghevesebb bírálója volt, ellentétük a Krím orosz annexiója óta vált nyilvánossá. A nacionalistaként indult Navalnij ugyanis nem ellenezte a Krím bekebelezését, míg a liberális ellenzék bírálta azt. A viszonyulásbeli különbség máig fennáll. A Navalnij-csapat ellenzi ugyan az ukrajnai háborút, de az Oroszországi Föderáció szétesését is, csupán annak reformját támogatják, míg Kaszparovék azt az álláspontot képviselik, hogy megsemmisítő háborús vereség és a kaukázusi köztársaságok leválása szükséges egy modern, demokratikus Oroszország megteremtéséhez.)

A legismertebb ellenzéki vezér halála után sem szűnt meg a viszály. Idén márciusban ismeretlen tettes kalapáccsal támadta meg Navalnij volt kabinetfőnökét, Leonyid Volkovot vilniusi otthona előtt. Kezdetben a Kremlnek tulajdonították a támadást, majd szeptemberben váratlanul bejelentették, hogy bizonyítékaik vannak arra, hogy a megbízó nem a Kreml, hanem Mihail Hodorkovszkij egyik barátja és munkatársa, Leonyid Nyevzlin volt. Korábbi támadások megszervezésével is vádolták Nyevzlint, állítva, hogy ezekről Hodorkovszkijnak is tudnia kellett.

Oroszországban a háború kitörése óta gyakorlatilag felszámolódott a belső ellenzék. A háborút és a diktatúrát elítélők vagy börtönben vannak, vagy emigrációra kényszerültek.

FOTÓ: AFP/HALIL SAGIRKAYA

Julija Navalnaja, Alekszej Navalnij özvegye állt a német fővárosban tartott megmozdulás élén

Október elején aztán újabb botrány tépázta meg az orosz emigrációt. Maxim Katz népszerű ellenzéki youtuber, volt önkormányzati képviselő azzal vádolta meg Navalnij alapítványát, hogy szoros kapcsolatban áll szökésben lévő, csalással vádolt orosz bankárokkal, és a szervezet pénzt kap tőlük. Az influenszer azt állítja, hogy az Oroszországból elmenekült, magukat Putyin-ellenes üzletembereknek kiadó bankárok arra használták Navalnij alapítványát, hogy tisztára mossák a nevüket. A Korrupcióellenes Alapítvány vezetői nem kommentálták a vádak lényegét. Hodorkovszkij erre úgy reagált: megdöbbentette a Navalnij-csoport reakciója és hangsúlyozta, hogy nagyobb átláthatóságra van szükség az orosz ellenzéki erők finanszírozásában, illetve meg kell azt is vizsgálni, hogy tevékenységük megfelel-e a nyugati jogi normáknak.

A külföldön élő orosz ellenzékiek számára komoly problémát okoz, hogy üzenetük nem ér el az orosz lakossághoz.

Ezek után úgy tűnt, belátható időn belül esély sincs arra, hogy a rivalizáló orosz ellenzéki csoportok közös küzdelmet indítsanak a Putyin-rezsim ellen. A mintegy kétezer (egyes híradások szerint négyezer) embert megmozgató berlini tüntetés aligha dönti meg a diktatúrát, de mindenképpen jelentős elmozdulás volt a holtpontról. Abban ugyanis az emigráns oroszok is egyetértenek, hogy Putyin hatalmát kívülről ugyan lehetetlen megdönteni, de bizonyítaniuk kell, hogy az orosz ellenzék létezik, még ha széttöredezett is. A szervezők szerint az ilyen tüntetések kulcsfontosságúak a tekintetben, hogy megmutassák, nem minden orosz Putyin támogatója, vannak, akik ellenzik a diktatúrát és az Ukrajna elleni háborút.

Vlagyimir Kara-Murza a tüntetésen elhangzott beszédében azt mondta: „A teljes körű háború már majdnem három éve tart... Ukrajnában mindennap civileket ölnek meg, gyerekek veszítik el otthonukat, kórházak és iskolák pusztulnak el. Mindezt Putyin rezsimje hajtja végre egykor büszke országunk nevében, orosz zászló alatt és az egész orosz társadalom nevében... A diktátorok különösen szeretnek úgy tenni, mintha a teljes lakosság támogatását bírnák. A Kreml propagandája is mindent megtesz azért, hogy meggyőzze a világot arról, hogy minden orosz állampolgár támogatja ezt a bűnöző, agresszív háborút” – idézte szavait a BBC orosz szolgálata.

A lakossághoz ugyan nagyon korlátozottan ér el az emigráns ellenzék üzenete, így hatása is minimális, de a Kreml figyelmét nem kerüli el. Dmitrij Peszkov elnöki szóvivő a tüntetést megelőzően az „oroszországi valóságtól teljesen elszakadtnak” nevezte az emigráns ellenzéket, és azt hangsúlyozta, hogy nézeteik „nem érdeklik” az oroszokat.

Véres lehet az átmenet

REMÉNY Ilja Jasin a The Moscow Timesnak adott interjújában azt hangsúlyozta, hogy az ellenzéknek azért kell dolgoznia, hogy üzenetét eljuttassa az otthon élőkhöz, mert Oroszországot nem lehet kívülről megváltoztatni. Céljuk a hazatérés előkészítése, de addig is, mint mondta, azt tekinti feladatának, hogy meggyőzze az embereket Oroszországban arról, hogy ez a háború nem csak Ukrajnát pusztítja el. „Ez a háború elszigeteli országunkat, és Kína benzinkútjává változtatja. Nagyon sok emberéletet követel. Sújtja a gazdaságot, sok társadalmi problémát okoz. Az én feladatom az, hogy elmagyarázzam az embereknek, hogyan teszi tönkre ez a háború egy egész generáció jövőjét.” Jasin véleménye szerint, ha Vlagyimir Putyin el is tűnik, akkor nyilvánvaló, hogy hatalmi harc lesz Oroszországban. „Nehéz lesz, és lehet, hogy véres, de a politikai versengésnek mindenképpen lesz tere. Teljesen biztos vagyok benne, hogy a demokratikus mozgalom részese lesz ennek a küzdelemnek, mert jelentős számú támogatója van Oroszországban, különösen a nagyvárosokban – függetlenül attól, hogy egyesek mit mondanak, vagy miről próbál meggyőzni a propaganda –, és van esélye arra, hogy megnyerje ezt a küzdelmet.”

G. M.

MEGGYŐZÉS

ILJA JASIN:
8 évre ítélték, az augusztusi nemzetközi fogolycserével szabadult

HIRDETÉS

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

AJÁNDÉKOZZON ÉLET ÉS IRODALMAT!

Lepje meg családtagjait, barátait Élet és Irodalom-előfizetéssel! Rendelje meg ajándékutalványunkat, s adja át annak, akit tartalmas és maradandó ajándékkal kíván meglepni. Az ajándékutalvány megrendelhető az ajandekutalvany@es.hu és a lapterjesztes@es.hu e-mail-címen, valamint személyesen megvásárolható az Atlantisz Könyvszigeten (Budapest, VI., Anker köz 1–3.).
Az előfizetés díja: negyedévre 14 850 Ft, fél évre 26 280 Ft, egy évre pedig 48 000 Ft.

Ajándék minden pénteken

LAPSZÉL

Pistorius nem akar kancellár lenni

FOTÓ: AFP

Megoldódott a kancellárjelöltségről szóló vita a német szociáldemokratáknál. Boris Pistorius, a párt legnépszerűbb politikusa jelezte, nem kíván listavezetőként indulni a várhatóan februárban megrendezendő előrehozott parlamenti választáson. Az SPD-nél egyre többen követelték, hogy ne Olaf Scholz induljon kancellárjelöltként, mivel rendkívül népszerűtlen, míg a honvédelmi tárca élén álló, határozottságáról ismert Pistoriust kedveli a német közvélemény nagyobbik része. Az SPD vezetése azonban Scholz indulását szorgalmazta. Pistorius sosem nyilatkozott úgy a nyilvánosság előtt, hogy szívesen lenne kancellárjelölt, ráadásul azzal, hogy önként le is mondott erről, le is zárta a vitát, így várhatóan hétfőn jelöli az SPD listavezetőjének a hivatalban lévő Scholz kancellárt. Pistorius a Tagesthemen című műsorban közölte, mindig is lojális volt Olaf Scholzhoz. Hozzátette, egységesen kell beállni a kancellár mögé. NÉPSZAVA

Republikánus fölény a szenátusban

Bob Casey, Pennsylvania állam demokrata szenátora elismerte vereségét a republikánus kihívójával, Dave McCormickkal szemben. A novemberi szenátori választás lezárultával kialakult az 53-47 arányú konzervatív többség a kongresszus felsőházában, amely a 2026-os félidei választásig biztosan így marad. A többség stabil, bár Trump pártja így sem érte el a 60 mandátumos „szupertöbbséget”, amellyel egy esetleges demokrata obstrukció is megtörhető lenne. NÉPSZAVA

Washington is átírja nukleáris doktrínáját

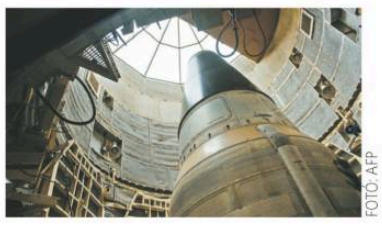

FOTÓ: AFP

A Pentagon sajtóközleményében Richard C. Johnson, a védelmi minisztérium helyettes államtitkára leszögezte, hogy az Egyesült Államok jelenleg több olyan nemzetközi ellenféllel néz szembe, akik modernizálják a nukleáris fegyverzetüket és átalakítják az ehhez kapcsolódó stratégiájukat, adta hírül a UNITED24 Media. Johnson a nukleáris elrettentés erősítését emelte ki és egy új nukleáris stratégia körvonalait is felvázolta, amely a következő pontok köré fog szerveződni: elrettentés a több nukleáris nagyhatalommal szemben, a nem nukleáris képességek bevonása az elrettentés erősítéséhez, eszkalációs kontroll a korlátozott nukleáris és nagy pusztítóerejű nem nukleáris fegyverek felett, szorosabb párbeszéd kialakítása a szövetségesekkel és nemzetközi partnerekkel. NÉPSZAVA

Szembemegy Orbán az ICC döntésével

DAC A hágai nemzetközi elfogatóparancs ellenére levélben hívta meg Budapestre Benjamin Netanjahut a magyar kormányfő.

MOSOLYGÓ MIKLÓS, RÓNAI TAMÁS

FOTÓ: NÉPSZAVA

Benjamin Netanjahu 2017-es budapesti látogatása során Orbán Viktorral ellátogatott a Dohány utcai zsinagógába

Egy nappal azután, hogy Benjamin Netanjahu ellen nemzetközi elfogatóparancsot adott ki a hágai székhelyű Nemzetközi Büntetőbíróság, Orbán Viktor máris szembement a bíróság döntésével. A magyar kormányfő pénteki rádióinterjújában az általa „felháborítóan pimasznak” és „cinikusnak” nevezett döntés szerinte politikai célból avatkozott bele egy folyamatban lévő konfliktusba. Mint mondta, „nincs más választás, mint ellenszegülni ennek a döntésnek, ezért még a mai nap során meg is fogom hívni Benjamin Netanjahut, aminek semmilyen következménye nem lesz rá nézve, ellenszegülünk az elfogató parancsnak, ha elfogadja a meghívást.” Tehát Magyarország hiába írta alá a bíróságot létrehozó Római Statútumot, nem hajtja végre az ítéletet. Uniós ország ilyen lépésre még nem ragadtatta magát, Unión kívüli igen. Orbán még pénteken beváltotta ígéretét, és levélben hívta meg Budapestre az izraeli kormányfőt, aki hivatalán keresztül mondott köszönetet a magyar miniszterelnök őt és Izraelt támogató szavaiért.

– Bár az 1998-as Római Statútumot aláíró országok nemzetközi jogsértésének nincs közvetlen szankciója, a Részes Felek Közgyűlése (Assembly of States Parties) kiadhat egy határozatot, amelyben megállapítja az egyik tagjuk által elkövetett jogsértést. Mivel az EU összes tagállama elismeri a Nemzetközi Büntetőbíróság joghatóságát, e fórum döntésének figyelmen kívül hagyása tovább ronthatja Magyarország Unión belüli megítélését, ez pedig közvetve pénzügyi károkat is okozhat hazánknak – mondta lapunk érdeklődésére Hoffman Tamás, a Corvinus Egyetem docense, akinek szakterülete a nemzetközi humanitárius és büntetőjog. Hozzátette: egy Budapesten esetlegesen létrejövő Orbán–Netanjahu-csúcstalálkozó segítene kitörni az izraeli kormányfőnek a nemzetközi elszigeteltségből, Orbán ezzel a gesztussal a második Trump-adminisztrációnál szerezhetne jó pontokat. Az Egyesült Államok Izrael legfőbb szövetségese, Trump hivatalba lépése után borítékolhatóan elsők között fogadja majd Netanjahut a Fehér Házban. A bíróság döntését mindkét ország elítélte, igaz, egyik ország sem ismerte el annak állampolgárai feletti joghatóságát – tette hozzá Hoffmann Tamás. A szakértő jelezte: Orbán Viktor ezzel a lépéssel nemcsak nemzetközi jogot sértene, de a saját Alaptörvényének is ellentmondana, amely szerint Magyarország alkotmányos kötelessége a nemzetközi jog betartása.

> Az Egyesült Államok Izrael legfőbb szövetségese.

Az ICC Netanjahu mellett elfogatóparancsot adott ki Joáv Galant volt izraeli védelmi miniszter és – az izraeli források szerint halott – Mohammed Deif Hamász-vezető ellen is. A büntetőbíróság a vád szerint Netanjahu és Galant mint elöljárók, büntetőjogi felelősséggel tartoznak a polgári lakosság elleni szándékos támadásokért, és ezért felelősek a Gázai övezetben elkövetett háborús bűnökért.

> Az Európai Unió országai eltérően fogadták a Nemzetközi Büntetőbíróság döntését.

Netanjahu hivatala még csütörtökön antiszemitizmussal vádolta a büntetőbíróságot a döntés miatt. Miközben Washington elutasította az elfogatóparancsot, az Unió tagállamai vegyesen fogadták. Josep Borrell, az EU külügyi főképviselője a bírósági döntés tiszteletben tartására és végrehajtására szólított fel. Caspar Veldkamp holland külügyminiszter elhalasztotta izraeli útját, miután országa kifejezte hajlandóságát a nemzetközi elfogatóparancs végrehajtására. Ez azért is érdekes, mert a holland kormánykoalíció populista Szabadságpártjának (PVV) vezetője, Geert Wilders szívélyes kapcsolatokat ápol az izraeli vezetéssel. A francia külügyminisztérium nem akarja elkötelezni magát Netanjahu letartóztatása mellett. Ausztria bírálta az ICC döntését.

Többször felülírta a jogot a politika

TÖRTÉNELEM A hágai székhelyű Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC] az első és egyetlen olyan nemzetközi bíróság, amely joghatósággal rendelkezik népirtás, emberiesség elleni és háborús bűncselekmények kapcsán. Az ICC különbözik a Nemzetközi Bíróságtól, az ENSZ-nek az egyes államok közötti vitákat rendező szervétől. Egyes kormányok nem voltak hajlandók elismerni a bíróság joghatóságát, más civil csoportok pedig elfogultsággal, eurocentrizmussal és rasszizmussal vádolták.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa az 1990-es évek elején két ad hoc törvényszéket hozott létre: a volt Jugoszláviával foglalkozó nemzetközi büntetőtörvényszéket, amelyet 1993-ban hoztak létre a fegyveres erők által a délszláv háborúk során elkövetett nagyszabású atrocitásokra válaszul, valamint a ruandai nemzetközi büntetőtörvényszéket, amelyet 1994-ben alapítottak meg a ruandai népirtást követően. E törvényszékek létrehozása rávilágított az állandó nemzetközi büntetőbíróság szükségességére.

FOTÓ: AFP/ANP

A Nemzetközi Büntetőbíróság hágai székhelye

1998. július 17-én a Nemzetközi Büntetőbíróság Római Statútumát 120 igen, hét ellenszavazattal, 21 tartózkodás mellett fogadták el. A hét ellene voksoló állam a következő volt: az Egyesült Államok, Kína, Izrael, Irak, Líbia, Katar és Jemen. Izrael ellenkezése a szerződéssel szemben abból fakadt, hogy a háborús bűnök listájára felvették „a lakosság megszállt területekre történő áthelyezését”. A Római Statútum 2002. július 1-jén lépett hatályba, ezzel hivatalosan is megalakult a büntetőbíróság. Az első, 18 bíróból álló tanácsot a bíróság munkájában részt vevő államok közgyűlése választotta meg 2003 februárjában.

A bíróság 2005. július 8-án adta ki első elfogatóparancsát. Az első ítéletét pedig 2012-ben hozta meg, amikor bűnösnek találta Thomas Lubanga Dyilo kongói lázadó vezetőt gyermekkatonák bevetése miatt. Lubangát 14 év börtönbüntetésre ítélték. Később felülvizsgálták a Római Statútumot, s bizonyos fegyverek használatát is háborús bűnnek minősítettek.

A legfontosabb döntés a 2023. március 17-én az ICC bírái által Vlagyimir Putyin orosz elnök ellen kiadott elfogatóparancs volt az ukrajnai orosz invázió során elkövetett gyermekrablások miatt. Első ízben hoztak ilyen ítéletet egy az ENSZ BT állandó tagságát betöltő ország elnöke ellen. Bár Oroszország 2016-ban visszavonta aláírását a Római Statútumból, és így nem vesz részt az ICC munkájában, ezzel nem is tartozik joghatósága alá, Putyin megvádolható Ukrajna elleni cselekményekkel. Ennek ellenére amikor Putyin idén szeptemberben Mongóliába utazott, a Római Statútumot aláíró ázsiai állam nem tartóztatta le. Ennek politikai okai voltak: az ulánbátori kormányzat Moszkva szövetségese és az ukrajnai háború kérdésében semleges álláspontot képvisel. Hasonló helyzet állt elő tavaly, amikor a Római Statútumot szintén aláíró Dél-Afrika mentességet kért, hogy az orosz elnök részt vehessen a BRICS-csúcstalálkozón. Akkor Putyin végül úgy döntött, kihagyja az eseményt. Korábban Andrés Manuel López Obrador volt mexikói és Luiz Inácio Lula da Silva brazil elnök is jelezte: hazájuk nem tartóztatná le Putyint. Mindez azt mutatja: a politikai érdekek felülírják az ICC joghatóságával kapcsolatos kötelezettségeket. RÓNAY TAMÁS

Narancsos mélyállam

BATKA ZOLTÁN

Semmi biztosat nem lehet tudni, mi igaz abból, amit Magyar Péter nemrégiben állított, sejtetett, hogy őt és munkatársait lehallgatják, állami és magán-titkosszolgálatok szimatolnak utánuk. Egyet kivéve: csoda vagy megmagyarázhatatlan parajelenség lenne, ha a Fidesz mélyállama nem így tenne.

A NER Magyarnál sokkal-sokkal veszélytelenebb figurákra is ráállított titkosszolgálatokat, féllegális vagy teljesen svarc ügynökkomandókat. Kis emlékeztető, visszafelé az időben: 2021-ben derült ki, hogy Magyarékhoz képest a Fideszre elhanyagolható veszélyt jelentő újságírókat, ellenzéki politikusokat, ügyvédeket, Fidesznek kényelmetlen üzletembereket figyelt meg az adófizetők pénzén üzemelő magyar titkosszolgálat a méregdrága, akciónként 15 millió forintba kerülő izraeli Pegazus kémszoftverrel. 2018-ban a Magyarnál lényegesen kevesebb veszélyt jelentő, pár száz szakértelmiségi által ismert magyar jogvédő civilekre dolgozott egy izraeli magán-titkosszolgálat. A hónapokon át tartó, összehangolt, nemzetközi akcióban kompromittáló anyagokat készítettek civilekkel, majd ezek a hangfelvételek sorra fideszes propagandisták asztalán landoltak. A Fidesz már 2010 előtt, ellenzékből is csuklás nélkül dolgoztatott az UD Zrt. magán-titkosszolgálattal, akik állami hatóságokba épültek be, Fidesz-ellenlábasokat figyeltek meg, strómant próbáltak beépíteni az akkor még létező MDF-be, kompromittáló, bezsarolásra alkalmas anyagokat akartak gyűjteni Dávid Ibolya volt igazságügy-miniszterről, az MDF akkori elnökéről.

A hírszerzési akciók elkövetői azóta zsíros fideszes kifizetőhelyeken landoltak, az UD Zrt. volt vezetője, a III/III-as múltú Horváth József ma a „szuverenitásvédelminek" csúfolt propagandahivatal egyik vezetője.

Mármost akkor képzeljük el, hogy ha ezekben a piti, Fideszre semmiféle veszélyt nem jelentő ügyekre ilyen vehemenciával mozdult a Fidesz, akkor mit lép, amikor azt látja, hogy Magyar semmiből jött pártja, a Tisza már több százalékkal veri a Fideszt. A Fidesz hátországában pedig immáron ezermilliárdos méretű vagyonok halmozódtak fel az ellopott uniós pénzekből, amelyeket közvetlen, súlyos veszély fenyeget. Na szóval el lehet képzelni, hogy Magyarral szemben milyen hírszerző-ügynöki gépezet mozdulhatott meg. És jobb esetben csak magyar. Rosszabb esetben orosz, miután az orbáni állam Putyin stratégiai szövetségese, Orbán pedig Putyin egyik legfontosabb sakkbábuja, Magyarország pedig az orosz titkosszolgálat EU-s hátországa.

Szóval lehet megmosolyogni, hogy Magyarék legújabban éppen kémtollat találtak az irodájukban egy kábelköteg számára fúrt lyukba bedugva, merthogy egy ilyen hangfelvevős „kémtollat" tényleg bárki rendelhet a neten. Ami ilyenkor érdekes, az az ilyen kütyü telepítése. Ami csöppet sem olyan egyszerű, mint az első hallásra tűnik. Ehhez pontosan fel kellett deríteni a helyszínt, megtalálni a belsős árulót, megközelíteni, beszervezni, betanítani a telepítésre és mindezt – a Tisza gyakorlatilag fél éve létezik – rendkívül rövid idő alatt.

JEGYZET

F. Szabó Kata

Hagyaték

Kedden törvényjavaslatot nyújtott be Vejkey Imre KDNP-s országgyűlési képviselő, amely kimondja, hogy kizárólag a Házbizottság döntése alapján tarthat megemlékezést az országgyűlés. Erre az egyébként teljesen irreleváns és felesleges változtatásra valószínűleg azért van szükség, mert Kövér László házelnök még magához képest is hisztérikus állapotba lovalta magát, amikor Karsai Dániel halála után a Momentum frakcióvezetőjének kezdeményezésére a képviselők – köztük a miniszterelnök is – felállva emlékeztek az alkotmányjogászra. A gesztus Kövér szerint „ízléstelen provokáció és politikai propaganda volt a halál kultúrája mellett". Már önmagában az is érthetetlen, hogy az országgyűlés elnökének mi zajlik a fejében, amikor ilyesmi kijön a száján. De az, hogy még törvényt is képesek módosítani, hogy a jövőben a kegyelet ilyen spontán megnyilvánulásai nehogy véletlenül előfordulhassanak a T. házban, a realitásérzék súlyos hiányáról tesz tanúbizonyságot.

Az elmúlt évek tanúsága szerint Kövér László egy az előző évezredből itt ragadt pedellus és egy kiképzőtiszt keverékének vehemenciájával terelgeti a képviselőket. Ha tehetné, valószínűleg törvénybe foglalná a női képviselők szoknyájának kívánatos hosszát, a mobiltelefon használatának tilalmát, vagy azt, hogy kizárólag az ő engedélyével lehessen kimenni vécére az ülések alatt. Az, hogy ő, vagy éppen Vejkey, még az ilyen magától értetődő emberi gesztusokat is, mint a gyász kinyilvánítása, korlátok közé akarja szorítani, egyszerre dühítő és röhejesen kicsinyes.

Még szerencse, hogy azt nem lehet törvényileg megtiltani, hogy mi újra és újra felidézzük Karsai Dániel életét és hagyatékát, ami mindennek a szöges ellentéte; egy értelmes és erkölcsös példamutatás az emberi méltóságról.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

CSENGŐFRÁSZ

Hazugságok

PILLANTÁS A KILENCEDIKRŐL

NÉMETH PÉTER

Péntek reggel már megint azt kellett hallania mindazoknak, akik kíváncsiak Orbán Viktor szokásos kontrollálatlan megszólalásaira, hogy a baloldali ellenzék és Brüsszel is lenézi a magyar kormányt amiatt, amiért megkérdezi két választás között az emberek véleményét. Illetve az lett a szokás, hogy lényegében megvetik az embereket – hangoztatta mélyen eltűnődve a dolgokon a miniszterelnök. Mert hát „Brüsszel egészen mást akar, mint mi". Brüsszel háború-, bevándorlás- és LMBTQ-párti; ellenzik a rezsicsökkentést, a 13. havi nyugdíjat; el akarják törölni a bankok és a multik adóját.

Ez utóbbiakat, ha jól emlékszem ezen a reggelen nem hallhattuk Orbántól, de a kommunikáció akkor is állandó. Annak hangsúlyozása, hogy Magyarország a béke, a biztonság, a gyermekek védelme mellett teszi le a voksot; a gazdaságban a semlegességre törekszik; jövőre 3-6 százalékos gazdasági növekedésre számít; a családi adókedvezményt megduplázzák; munkáshitelt dolgoznak ki; a magyar kis- és középvállalkozásokra támaszkodnak. Most éppen azon volt a fő hangsúly, hogy a bérmegállapodással mekkora biztonságot teremtenek, kiszámíthatóvá teszik a családok számára a jövőt.

> A politika játszik velünk, és ez a tudás nem tesz bennünket boldoggá. De még a fantasztikus jövő ígérete sem. Mert hát, nagy eséllyel, az is csak egy hazugság.

Nem szép dolog, amit ideírok: a magyar politika immár telis-tele van hazugságokkal, ténylegesen még a tájékozottak, vagy tájékozódást igénylők sem igazodnak ki mindazon, amit hallanak. Legfeljebb a saját életük realitása, a hétköznapi életük nem találkozik a valósággal. Látják az emelkedő árakat, látják a megélhetés nehézségeit, és tudják, hogy a saját életük köszönőviszonyban sincs azzal, amit nap mint nap hallanak. De aztán érkezik a kormányzati hír, amely arról szól, hogy jövőre már minden nagyszerű, minden fényes lesz, mi több Magyarország a legélhetőbb ország lesz Európában. Már csak azért is, mert ellenáll Brüsszelnek, nem engedi, hogy az Európai Unió elvegye a 13. havi nyugdíjat, és a rezsicsökkentés is úgy marad, ahogy van. Hurrá, gondolhatja magában az állampolgár, és aztán elolvassa a „brüsszeliek" nyilatkozatát, akik erős hangsúllyal jelentik: eszük ágában sincs elvenni semmit, pláne nem a nyugdíjasok pénzét. És mire megnyugodna kissé, jön az újabb cáfolat: de igenis, állítja a kormány vagy valamelyik médiája: bizonyítékok vannak az ellenkezőjére.

Azt írtam: a magyar politika telis-tele van hazugságokkal, de akkor éppen ki hazudik? Hazudik-e a hatalom, amikor fantasztikus jövőről beszél, hazudik-e az ellenzék akkor, amikor rámutat: semmi nem igazolja miniszterelnök által felfestett rózsaszín világot? Hazudik-e a kormány, amikor világháborús veszélyről beszél, és ennek fő okozójaként az Egyesült Államok jelenlegi vezetését, illetve a nyugati országok irányítóit jelöli meg, amelyekkel karöltve viszi a végromlás felé a világot? Vagy hazudik-e bárki, aki a háborús helyzet fő okozójaként az orosz elnököt jelöli meg, ugyanakkor bízva abban, hogy annyi józanság szorult Putyinba is, hogy belátja: egy nukleáris háború saját országát is elpusztítaná.

Mindezt végiggondolva arra jövünk rá, hogy a politika játszik velünk, és ez a tudás nem tesz bennünket boldoggá. De még a fantasztikus jövő ígérete sem. Mert hát, nagy eséllyel, az is csak egy hazugság.

GÁL MÁRIA

„Jogilag bonyolult"

Hadd fogalmazzak még egyszer világosan: bármit is sugalljon az ICC, Izrael és a Hamász között nincs egyenlőség. Nincs. Mindig Izrael mellett fogunk állni a biztonságát fenyegető veszélyekkel szemben – mondta Joe Biden hivatalban lévő amerikai elnök arra reagálva, hogy a Nemzetközi Büntetőbíróság elfogatóparancsot adott ki Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnök és menesztett védelmi minisztere, Joáv Galant ellen. A Fehér Ház sajtótitkára is megerősítette az elnök szavait, közölve, „nem fogunk semmilyen elfogatóparancsot végrehajtani". Donald Trump megválasztott elnök és csapata, ezúttal demokrata képviselők által is megtámogatva, szankciókat sürgetnek az ICC főügyésze és a döntést meghozó ügyészek ellen.

> Az ICC döntésének végrehajtása kötelező. Ennek felülbírálása az igazságszolgáltatás és a nemzetközi jogrend elleni támadás. Amire az Európai Unióban csak Orbán Viktor vetemedett.

Az előzetes jelzések alapján a washingtoni reakcióra lehetett számítani. Meg is tehetik, hiszen az USA nem részese a Római Statútumnak, mint ahogy Izrael vagy Oroszország sem az. Az Iráni Forradalmi Gárda, a Hamász és egyéb terrorszervezetek, de a Palesztin Hatóság vagy Erdogan Törökországa is az igazságszolgáltatás győzelmeként ünnepeli az ICC döntését. Dél-Afrika – amely már az ICC-hez fordult a szerinte háborús bűnöket elkövető Izraelt vádolva –, álláspontja azért különleges, mert Vlagyimir Putyin esetében például jelezték, hogy hajlandók garantálni az orosz elnök biztonságát, ha az országba látogat.

A tagállamok viszont vagy hallgatnak, vagy igen kimérten nyilatkoznak. A nyugati megszólalók – még ha jelezték is, mint például Ausztria, hogy nem értenek egyet a döntéssel – azt hangsúlyozzák: tiszteletben tartják az ICC függetlenségét, amelynek döntése a tagállamokra nézve kötelező. Franciaország is „az ICC alapokmányával összhangban" fog eljárni, de annak kapcsán, hogy le is tartóztatnák-e Netanjahut, ha az országba jönne, a külügyi szóvivő csak annyit mondott: ez „jogilag bonyolult".

Valóban különleges helyzet állt elő, de a Római Statútumhoz való csatlakozás önkéntes, az ICC döntésének végrehajtása viszont kötelező. Ennek felülbírálása az igazságszolgáltatás és a nemzetközi jogrend elleni támadás. Amire az Európai Unióban csak Orbán Viktor vetemedett.

Balsorsunk, keretben

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt országgyűlési képviselő

Kevés politikaelméleti terminust csépeltünk el jobban, mint a „keretezést”. Nem is szívesen használom, de most muszáj. Mert a magyar politika legprofibb képkeretező iparosa: a Fidesz éppen új kereteket aranyoz az egyre sötétebb kép derűsebbé tételére. Figyelnünk kell rá, mert hosszú ideig a hatásos „keretezésben” állt Orbánék legnagyobb előnye az ellenzéki oldallal szemben.

Angolul „framing”-nek hívják azt az eljárást, amikor a tényeket a céljainknak megfelelő keretben értelmezzük (akár teljesen átértelmezzük), nekünk megfelelő megvilágításba, kontextusba helyezzük. Így lehet a tényeket és a politikai szándékokat úgy magyarázni, kiemelni vagy árnyékba tolni, hogy azokból egy egész világkép, értékrend igazolása álljon össze. Egy önálló „történet”, divatos szóval narratíva.

Önmagában nincs is ebben semmi rossz. Egy politikai erőtől el is várható, hogy összefüggő világmagyarázatot, útmutatást kínáljon. (Elég baj, hogy mi az ellenzékben ezt a feladatunkat elégtelenül teljesítettük.) Kölcsey az emlegetett magyar „balsorsot” olyan történelmi folyamatban láttatja, amelyben bajainkat saját bűneink megtorlásaként kaptuk. („Hajh, de bűneink miatt gyúlt harag kebledben...”)

> Ne bagatellizáljuk. Az új keretek lassan ijesztőbbek, mint maga a kép, amelyet elhomályosítani próbálnak. Pedig az sem kutya.

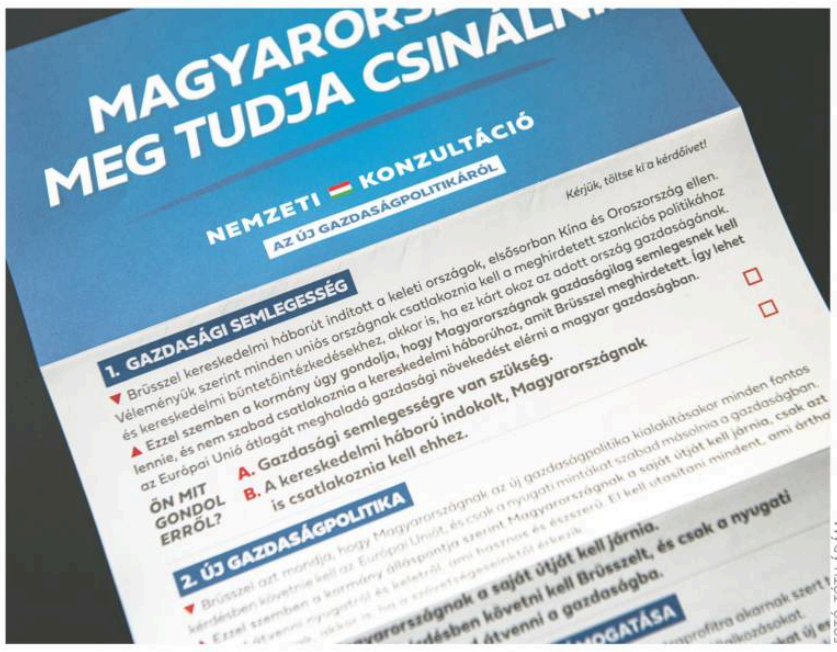

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Még nincs kész. Még különböző műhelyekben iparkodnak a legszemkáprázlatótbb keret előállításán. Ha már maga a kép oly lehangoló. Közös elem, hogy Orbán az igazak élén egy szellemi és politikai világforradalom vezére. E nagy háború viszontagságai között vezeti népét a sikeres útra. Az ellenség fő ereje a jelenlegi Európai Unió.

Az még nem egyértelmű, milyen célt, útirányt jelölnek ki az Orbán vezette szabadságharcnak. Az első próbálkozás a „gazdasági semlegesség” zászlóját bontotta ki. Kezdettől világos volt: ez a (ezúttal nem nyelvtani, hanem gazdasági) „semlegesnem” inkább csak „nem”-et jelent, nemet a saját szövetségünkre, a keleti diktátorok felé sasszézva. Noha egy egész nemzeti konzultáció támogatja meg, úgy tűnik, ez a terminus kevéssé gyújtó hatású.

Orbánnak jó orra van: észlelte ezt. Ezért a Nemzeti Bank által szervezett Eurázsiai Fórumon egy másik, egyszer-egyszer már kitekert lobogót vett elő a raktárból. Új keretbe helyezte politikáját: ezúttal – hosszú évek óta először Matolcsyval összhangban – a nyugati világ összefogása helyett (mindent, csak ne a jogállami normákat támasztó Európai Uniót!) „Európa és Ázsia természetes egységét” hirdette meg. Amelyben nekünk, magyaroknak külön küldetésünk van, hiszen Ázsiából Európába vándorolt népként „mi vagyunk az élő eurázsiai gondolat”. Szerintem a szép eszme – ami messze nem csak a gazdasági kapcsolatokat, hanem a Putyinnal és Hszivel való politikai barátságot takarná – még kis kiegészítésre szorul. Mert még mindig nem magyarázza: mit keresünk Csádban? Előbb-utóbb ki kell derülnie, hogy őstörténetünkben Afrikának is szerepe van. Nem azért mondom, de nekem legalább volt négerbabám is kislánykoromban... Mit tud felmutatni ehhez képest Orbán?!

Azóta született egy új, az eddigieknél kidolgozottabb és érdekesebb keretezési kísérlet is, ismert orbánista szerzők: Lánczi András–Demeter Szilárd–Megadja Gábor tollából. Az új harci lobogón ez áll: „euronacionalizmus”. Az értelmezési keret stabil eleme itt is az Európai Unió kártékony szerepe. Szerintük ma az Unió a legfőbb akadálya Európa talpra állásának. Új kultúrára van szükség, de emögött felsejlik egy újfajta, újfeudális társadalom igénye is. Az oktatásban pl. „szakítani kell a nivelláló tömegesítés gyakorlatával” – minek is az a sok iskola meg tudás a pórnépnek. Az „egyenlősítés” helyett éljen a „hierarchia” elve és „a harci erények újjáélesztése”, hiszen az „ember természeténél fogva ... harcias lény”, „Magyarországot csak a magyarok akarják majd megvédeni”. Nesze neked, NATO, de nesze neked, felvilágosodás is.

Ne bagatellizáljuk. Az új keretek lassan ijesztőbbek, mint maga a kép, amelyet elhomályosítani próbálnak. Pedig az sem kutya.

A nagyság és gazdagság hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (a Magyar Állandó Értekezlet ülésén), hogy ellenfeleink az első világháború után úgy döntöttek: Magyarország legyen kicsi és szegény. Mi 2010-ben úgy döntöttünk, hogy Magyarország legyen nagy és gazdag, mondta.

Ezzel szemben a tény az, hogy 2010 óta Magyarország sem nagy nem lett, sem gazdag. Igaz, már a 2010-es választások éjszakáján is azt közölte Orbán, hogy „ma újra mertünk nagyok lenni”, vagyis egy csapásra nagyok lettünk, de ez minden bizonnyal csak saját magára és pártjára vonatkozott, amely kétharmados parlamenti többséget szerzett, és ezt azóta is megtartotta. Az Európai Unióban pedig 2010 óta szinte minden gazdasági mutatóban lefelé csúsztunk, az utolsó helyek egyikére. Rossz rá gondolni, hogy: mi lett volna, ha 2010-ben nem a nagyság és a felemelkedés mellett dönt a nép?

Azt is állította Orbán (a Nemzeti Bank úgynevezett Eurázsia-fórumán): a 2008–2009-es pénzügyi válság nyomán döntött úgy, hogy ideje nemcsak nyugatra, hanem keletre is tekinteni, ezért utaztak 2009-ben Matolcsy Györggyel együtt Kínába.

Ezzel szemben a tény az, hogy ezt a világra szóló felfedezést (és a pekingi utat) Medgyessy Péter miniszterelnök már 2003-ban, majd Gyurcsány Ferenc 2005-ben megtette. Orbán Kolumbusz Viktor így fedezte fel sokadjára a Keletet. De vigyázat! Kolumbusz is Kínát akarta felfedezni, végül azonban meg kellett elégednie Amerikával.

> Orbán Kolumbusz Viktor így fedezte fel sokadjára a Keletet. De vigyázat! Kolumbusz is Kínát akarta felfedezni, végül azonban meg kellett elégednie Amerikával.

Azt állította továbbá a miniszterelnök (ugyanott), hogy „az előttünk álló időszak Eurázsia évszázada lesz, és az ebben elfoglalt helyünket nekünk magunknak kell kijelölni, nem pedig egy európai stratégiából származtatni”.

Ezzel szemben a tény az, hogy a helyünk a honfoglalás óta adott, azt nem tudjuk magunknak kijelölni, akármilyen évszázad következik is. Legföljebb már most fölemelhetjük a fehér zászlót arra az esetre, ha az ázsiai vagy félázsiai nagyhatalmak el akarnák foglalni Európát. Karemelésben már jók vagyunk.

Azt állította továbbá Orbán Viktor (Facebook-oldalán), hogy az ukrajnai háború két legveszélyesebb hónapja előtt állunk.

Ezzel szemben a tény az, hogy az ukrajnai háború két legveszélyesebb hónapja az első kettő volt, vagy abból is leginkább az első, amikor úgy látszott, hogy Oroszország le tudja rohanni Ukrajnát. Ma már tudjuk, hogy nem tudja. Ebben a bizonytalan világban ez is valami.

Azt állította ezenkívül a kormányfő (a Magyar Állandó Értekezleten), hogy a gáz ára az oroszok ellen bevezetett szankcióknak köszönhetően ma a négyszerese az egyesült államokbeli áraknak.

Ezzel szemben a tény az, hogy ebben nem a szankciók a ludasak, ugyanis az európai földgázár fél évvel a háború kitörése előtt azon a szinten volt, mint most, sőt 2021 decemberében a jelenleginek a kétszeresét tette ki. De ugyanígy: az olajárak sem magasabbak, mint a háború megkezdése előtt voltak. Azon pedig a szankciók ostorozása sem változtat, hogy Európa foszszilis erőforrásokban szegény. Tetszettek volna más helyet találni Európának. Bár Orbán még áthelyezheti Magyarországot a szibériai földgázmezőkre.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Nemzeti

Azzal, hogy az Orbán-kormány a szuverenitás téves értelmezéséből fakadóan nem törekedett a nemzeti valuta, a forint euróra váltására, az ország lakosságát hozta sokszorosan hátrányos helyzetbe. Az egyre gyengülő forint miatt a fogyasztói árak folyamatosan emelkednek, az importált termékek áremelkedése maga után húzza a hazai termelésűek árát is. Ha a magyarok külföldre mennek, egyre mélyebbre kell a pénztárcájukba nyúlni. A külhoni turistáknak persze kedvez a permanens forintleértékelés. Ha a kormány tényleg nemzetinek vallaná magát, és nem csak üres szólamként pufogtatná ezt, akkor járt volna el felelősen, ha pénzügyi és költségvetési politikájával az EU-s követelményeknek megfelelve már rég bevezette volna az eurót. Így csak a zavarosban halásznak.

MOKÁNY ÁRPÁD

Rendszerváltás

Napjainkban az a fő kérdés: akarunk-e egy új rendszerváltást, ami egyenlő a NER eltakarításával. De sajnos a választópolgárok többsége szerint még mindig jobb egy biztos rossz, mint egy bizonytalan jó. Viszont ha nem adunk esélyt a bizonytalannak, lassan elveszünk. Innen nézve még a változás utáni kormányzás is másodlagos, mert ha nem működőképes, akkor idő előtti választást lehet kiírni. Bulgáriában félévente új kormány van, mégis egyre jobban megközelítenek bennünket. A közvélemény-kutató intézetek szerint ma Magyar Péternek van esélye a NER megbuktatására. Vele szemben számos vád elhangzik, és ez is hozzájárul ahhoz, hogy az ellenzéki pártok nem képesek eldönteni: akadályozzák vagy támogassák Magyart, esetleg maradjanak semlegesek. Szerintem ez utóbbi a helyes álláspont. Meg kell várni, hogy ő is megértse, egyedül nem megy.

DR. JÓKAI OSZKÁR

Célprémium

Magyarország állítólag ötödik legbefolyásosabb női politikusa törvénytervezetet nyújtott be a házasság elismerésére és dicséretére. Ez 10 év házasság után 100, húsz év után 200 ezer forint egyszeri juttatás lenne a családnak. Valami felemelőbb dolgot is kitalálhatott volna Dúró Dóra: valami díszes oklevélre gondolok, amit generációk múlva is meg lehet mutatni az unokáknak – hiszen akkorra hova tűnik ez a most is nevetséges összeg... A politikus vajon csodálkozik, hogy az általa is vezetett párt nem örvend átütő népszerűségnek?

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Látszatmegoldás

Az elszaporodó bűncselekmények miatt a gödöllői HÉV utazóközönsége kamerákat szeretne a szerelvényekre. Ezen alapvető igényükre természetesen nincs pénz. Helyette tízpercenként figyelmeztet a hangosbemondó, hogy aki veszélyben érzi magát, hívja a 112-t. Remek ötlet! Kérdés, hogy megengedi-e ezt nekünk a késes támadó...

PILLÉR ÉVA

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

1. GAZDASÁGI SEMLEGESSÉG

▼ Brüsszel kereskedelmi háborút indított a keleti országok, elsősorban Kína és Oroszország ellen. Véleményük szerint minden uniós országnak csatlakoznia kell a meghirdetett szankciós politikához és kereskedelmi büntetőintézkedésekhez, akkor is, ha ez kárt okoz az adott ország gazdaságának.

▲ **Ezzel szemben a kormány úgy gondolja, hogy Magyarországnak gazdaságilag semlegesnek kell lennie, és nem szabad csatlakoznia a kereskedelmi háborúhoz, amit Brüsszel meghirdetett. Így lehet az Európai Unió átlagát meghaladó gazdasági növekedést elérni a magyar gazdaságban.**

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

Szobor készült a Lánchídból

AVATÁS A Lánchíd mellvédjeinek egykori kőelemeiből épül fel Mohácsi András képzőművész Walking Stone című szobra, melyet péntek délelőtt avattak fel a budapesti Graphisoft Park Hx épülete előtt, így emlékezve meg a Lánchíd felavatásának 175. évfordulójára. Az alkotást a szobrász 2013-ban készítette el, a két kőelem felületének egy részét lefaragta, máshol érintetlenül hagyta, majd azokat egy kisebb kőtömb csapolásával összekapcsolta. – Az egymásra illesztett kövek majdnem kibillenek, de mégis van az egész alkotásban valami mozduló könnyedség – fogalmazott a művész.

A szobrot Bojár Gábor vállalkozó, a Graphisoft CAD-szoftverfejlesztő cég alapítója avatta fel, aki beszédében elmondta, hogy a művész a Lánchíd köveinek felhasználásával a magyar polgárosodásnak állít emléket, ezért az pozitív üzenetet hordoz. Mohácsi András hozzátette, nagy büszkeség számára, hogy az alkotás Budapest legnagyobb, kortárs szobrászati gyűjteményébe tartozik. – Ennek a szobornak a felállítása azért is fontos, mert az elmúlt évtizedekben nemcsak Budapesten, de Magyarországon is radikálisan lecsökkent az autonóm köztéri alkotások megjelenítésének lehetősége. Nemzetközi viszonylatban viszont a kortárs szobrok köztéri kihelyezése egy természetes folyamat. Én úgy látom, az autonóm szobrászati alkotások az autonóm polgári létezés attribútumai. És remélem, hogy a szobromban a Lánchíd kövei emlékeztetnek minket arra, hogy a polgári fejlődés az időnként bekövetkező nehéz idők ellenére megállíthatatlan – mondta lapunknak a művész. P. SZABÓ DÉNES

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Mohácsi András alkotásával a magyar polgárosodásnak állít emléket

Tiziano-kép a Nagyházi Galéria aukcióján

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Jelenleg mintegy 25 Mária Magdolna-festményt kötnek Tiziano nevéhez

ÁRVERÉS Egy igazi szenzációra, Tiziano Vecellio Bűnbánó Magdolna című festményére is lehet licitálni a budapesti Nagyházi Galéria és Aukciósház decemberi árverésén. Az alkotás magángyűjteményből került elő, a kikiáltási ára 110 millió forint. A művet bemutató sajtóeseményen Andrea Donati művészettörténész, az itáliai reneszánsz neves olasz kutatója ismertette Tiziano Bűnbánó Magdolnájának különböző variánsait, melyek több magán- és közgyűjteményben foglalnak helyet, mint a firenzei Pitti, a nápolyi Capodimonte palotában vagy a szentpétervári Ermitázsban. – Mária Magdolnát Tiziano úgy kezelte, mint aki számára szerencsét hoz, és ezért mindig tartott otthon egy Magdolna-képet, amíg élt. Jelenleg körülbelül huszonöt Mária Magdolna-festményt ismerünk, ám nem mindegyik teljesen saját kezű munkája Tizianónak. De sokkal több képet ismerünk a forrásokról, melyeknek azonban nyoma veszett – mondta a kutató. Elmondta, hogy Tiziano Magdolna-képeinek története 1531-ben kezdődött, ebben az évben Vittoria Colonna, a pescarai márki özvegye két Magdolna-képet akart rendelni, egyet Michelangelótól, egyet pedig Tizianótól, akit személyesen nem ismert.

A Nagyházi Galéria és Aukciósház idén ünnepli fennállásának negyvenedik évfordulóját. A jubileum alkalmából rendezett aukciós kiállítás november 23-a és december 8-a között naponta látogatható, és több mint ezernégyszáz tárgyat mutat be. A tárlat ritkaságai közé tartozik egy XVI. század végéből származó flamand falikárpit, valamint egy díszláda, mely fedelének belső oldalán Erzsébet királyné és Ferenc József császár képmása látható. P. SZ. D.

„Tanulási időszakban vagyok”

VIDÉK Duplagereblye címmel nyílt kiállítása Bukta Imrének a Godot Galériában. A Kossuth-díjas képzőművész új képeiről, a fiatal művészekről és a Magyar Művészeti Akadémiáról beszélt a Népszavának.

P. SZABÓ DÉNES

A tárlat Habparti című, legnagyobb képén falusi gyerekek játszanak a szabadban, egy nagy adag habban. Az Ön művein inkább idős emberek tűnnek fel, ám most már a fiatalok is. Figyelemmel kíséri a lakóhelyén, Mezőszemerén a Z és az alfa generációt?

Mint művész. A legtöbb képem úgy készül, hogy kinézek a kapun, és amit az utcán látok, azt megfestem. A mostani műveimen tényleg egyre több gyerek, tinédzser szerepel. Így alakult. A Habparti című kép is egy valós történeten alapul. A faluban a Habparti egy ikonikus buli, amit gyerekeknek rendeznek. Amikor gyerek- vagy falunap van, akkor az önkormányzat a tűzoltóságot felkéri, hogy egy adott területre lőjenek ki egy nagy adag habot, amit imádnak a fiatalok, mert kedvükre játszhatnak, szaladgálhatnak benne.

Mezőszemere már a kezdetektől, a hetvenes évek óta jelen van a művészetében. Hogyan viszonyul a településhez, mit jelent Önnek?

Mindent: a valóságban és a művészetemben is. Ott élek, ott születtem, nem is kórházban, egy bába néni segítségével jöttem a világra. A szüleim paraszti származásúak, és mindez kijelölte az utamat, így a hetvenes évek közepéig úgynevezett mezőgazdasági művészetet műveltem. Ezt a kifejezést én találtam ki, ez volt a definíciója a munkásságomnak. Az akkori szocialista tájábrázolástól el is akartam határolódni, mert nékem ezek az egyszerű, romantikus zsánerképek akkor sem tetszettek. A műveim viszont nem kritizáltak semmit, hanem a vidéki életet mutatták be realistán fotókon, performanszon és műtárgyakon keresztül. Az utóbbiban egészen az absztrakt képekig jutottam el, a tájképeimen a búzamezőt apró vonalakkal rajzoltam meg. 1976-ban aztán Szentendrére költöztem, ahol 1998-ig éltem. Ott is igyekeztem megőrizni azt a motívumvilágot, amit Mezőszemeréről vittem hátizsákban. De az fogyatkozott. Hiába jártam haza, és hiába tettem bele. Éreztem is, hogy Szentendrén nem talál meg az ihlet. Aztán úgy alakult, hogy visszamentem a falumba.

Két éve is a mezőszemerei emberek voltak a szereplők a képein az óbudai Godot Kortárs Művészeti Intézetben rendezett nagyszabású kiállításán. Miben térnek el azoktól a mostani képek?

Témában nem, legfeljebb stílusban. A képeken ugyanis nagy hangsúlyt fektetek a festészeti metódusra. A kifejezési eszközeim tárát is igyekszem bővíteni, szélesíteni. Meg kell mondjam, tanulási időszakban vagyok. Fontos is, hogy ne legyek rabja a saját modoromnak, hanem mindig menjek tovább. Én nem akarok megélni abból, amit valamikor kitaláltam, negyven évvel ezelőtt. Mindig újat és újat szeretnék.

De hát Ön három alkalommal is szerepelt a Velencei Képzőművészeti Biennálén, és kiállított a párizsi Pompidou Központban is. Ezek ellenére is képeznie kell magát?

Igen, mert nem akarok begyöpösödni. Engem a kutatás, a kísérletezés érdekel. És nyitott vagyok a világ képzőművészeti folyamataira is, hiszen fontos informálódni. Mint oktató is tapasztalom, hogy a fiatalokra nagyon oda kell figyelni, mert ők teljesen más érzékenységgel néznek a világra.

Ön mit tanul tőlük?

Konkrétan semmit, de látom, hogy ők az „antennáikkal” veszik a művészeti életből azokat a jeleket, amiket én öreg fejjel már nem tudnék. Nekem muszáj őket figyelnem, és ajánlom ezt minden hetvenéves kollégámnak.

Beszéljük a közéletről is: Ön a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, de 2012-ben kilépett a testületből az akkori elnök, Fekete György miatt, majd később visszalépett. Érvényes intézménynek tartja az MMA-t?

Nagyon is érvényes. Mára az MMA-nál kialakult egy finanszírozási fa, így minden évben több száz negyven év alatti fiatal kap ösztöndíjat, de ugyanúgy a középgeneráció és az idősek is. Így a korfa összes ága, generációja le van fedve. És ezt nagyon jónak tartom, kellett egy ilyen intézmény. A testület regionális munkacsoportokra oszlik, melyek az ország rejtett kincseit, vagyis a támogatandó művészeit és művésztelepeit keresi meg, ami szerintem egy sikertörténet. Én az észak-magyarországi régiót képviselem. Persze az MMA-nál volt egy időszak 2010 körül, amikor Fekete György miatt bekerült a testület a politikai életbe, amit én nagyon sajnáltam. Azóta ez lecsengett, és sem az előző elnök, Vashegyi György, sem a mostani, Turi Attila nem teszik az MMA-t a politikai térbe, hanem az marad a kultúra területén.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Bukta Imre a Habparti című festménye előtt

> Én nem akarok megélni abból, amit valamikor kitaláltam, negyven évvel ezelőtt. Mindig újat és újat szeretnék.

INFÓ

Bukta Imre: Duplagereblye, Godot Galéria (Budapest, XI., Bartók Béla út 11–13.). Megtekinthető december 14-ig

A klímaváltozás egy óriási kihívás

COP29 A jászberényi gimnázium egyik végzőse és a Bécsi Egyetem első éves jogászhallgatója az a két magyar diák, akik az UNICEF fiatal nagyköveteként részt vettek az ENSZ-konferencián.

FORRÁS: UNICEF

Berényi Gergely (balról) és Pege Gyula egyetértenek abban, hogy a változtatáshoz szükség van az egyéni felelősségre és tudatosságra

KRAUSZ VIKTÓRIA

„Óriási élmény volt a COP29, még nem is dolgoztam fel. Arra tanított, hogy változást elérni csak együtt lehetséges, és ha mi, fiatalok nem cselekszünk, akkor senki sem fog. Sajnos kevés a klímaaktivista itthon, de az is kiderült, hogy vannak olyan országok, amelyeknek nagyobb problémái vannak a klímaválság miatt, mint nekünk. Ám elképzelhető, hogy 20-30 év múlva nekünk is olyan kihívásokkal kell majd megküzdenünk, mint a malária, a kolera vagy a pusztító hurrikánok" – mesélte a Népszavának Pege Gyula, aki idén érettségizik Jászberényben. A nemzetközi kapcsolatok és a politikatudomány érdekli, Dél-Koreában vagy Japánban folytatná tanulmányait, de jövőre az ELTE keleti nyelvek és kultúrák alapszakára szeretne bejutni. „A biztonságpolitika és a klímapolitika mentén szeretném megismerni a keleti kultúrát, épp azért, mert nagyon más, mint az a jászi kis falu, ahonnan én származom." Gyula a képzést, nevelést tartja a legfontosabbnak, éppen ezért iskolájában is fog előadást tartani a bakui élményeiről. Azt mondja, olyanokkal kell leginkább beszélgetni a témáról, akik nem foglalkoznak a klímaválsággal, ezért szeretné az UNICEF Klímahősök programját országszerte népszerűsíteni. „Amíg a hazai oktatásnak nem része a klímaválság, addig lokálisan kell tevékenykedni, ez lehet szemétszedő-akció, kerekasztal-beszélgetés vagy akár Facebook-, Instagram-poszt. De az energiatakarékos izzók, a kevesebb hús és tejtermék fogyasztása, a tudatos vízhasználat, autó helyett a tömegközlekedés választása, a szelektív szemétgyűjtés, a fenntartható ruhavásárlás is idetartozik, ez egy szemlélet, amit mindenkinek követnie kellene. Indulhat az egyéntől, és utána emelhető közösségi szintre. Az a legszerencsésebb, ha az egyéni és a közösségi, az országos és a nemzetközi szint együtt cselekszik a közös célért" – magyarázza Pege Gyula, aki számára maradandó élmény volt a 195 ország részvételével zajló nemzetközi konferencia. „A bakui olimpiai stadionban 77 ezer ember nyüzsgött, minden ország és a részt vevő cégek is külön pavilont állítottak fel. Kína és Szaúd-Arábia mindenen vitatkozott a többi országgal. Megrázó volt arról hallani, hogy például a madagaszkári ciklonok tönkretették a helyi iskolákat, az ivóvízhálózatot, vagy hogy Bangladesben 13-14 éves korukban házasodnak a fiatalok, hogy a szülőknek kevesebb gyereket kelljen eltartaniuk. Más országok fiatal UNICEF-nagyköveteivel kapcsolatban szeretnénk maradni, hogy tanuljunk egymástól. A magyar delegáció tagjaival is sokat egyeztettünk, elmondtuk nekik, hogy melyek a legnagyobb aggályaink, hogy döntéseikkel a fiatalok érdekeit hangsúlyosabban képviselhessék."

> „Megrázó volt arról hallani, hogy például a madagaszkári ciklonok tönkretették a helyi iskolákat, az ivóvízhálózatot, vagy hogy Bangladesben 13-14 éves korukban házasodnak, hogy a szülőknek kevesebb gyereket kelljen eltartaniuk."

„A nemzetközi tárgyalások hangulata lenyűgözött, találkoztunk és beszélgettünk az UNICEF fő tárgyalójával, illetve különböző miniszterekkel, szakemberekkel. Örök élmény marad, ahogy láttuk a különböző kontinensek országait kisebb csoportokban egymást segítve egyeztetni, majd diplomáciai keretek között a plenáris ülésen egymásnak feszülni" – veszi át a szót Berényi Gergely, aki az UNICEF Magyarországnál két éve fiatal nagykövet. „Sokat tanultam Bakuban a diplomácia világáról, Magyarország legkomolyabb kutatói is ott voltak, beszélgettünk velük a klímaváltozásról. Az én fejemben az éghajlatváltozás nem probléma, hanem inkább egy óriási kihívás, amiről beszélni és egyeztetni kell – a fiataloknak is, itthon és nemzetközi szinten egyaránt. A kellemetlen, riogató cikkek helyett a tények mentén és tudományos álláspontok alapján kellene beszélgetnünk a teendőkről. Tapasztalataim szerint az én generációm tagjainak többsége már megteszi az olyan alapdolgokat, mint a víz- és energiatakarékosság, a szelektív szemétgyűjtés stb. Fontos, hogy egyéni felelősséget érezzen mindenki. Több mint száz fiatal nagykövet volt az ENSZ-klímacsúcson, többségükkel megismerkedtünk, és érdekes tapasztalás volt, hogy nem volt olyan vita köztük, mint a felnőttek között. Nyilván az országoknak lehetnek eltérő érdekeik, nézeteltéréseik. Sokszor maguk a fiatalok sem elégedettek hazájuk teljesítményével" – meséli Berényi Gergely, aki jelenleg első éves Bécsben, jogásznak tanul, a környezetvédelem és a gyermekjog érdekli leginkább. Egy Pécs melletti faluban nőtt fel, a gimnázium végén már egy budapesti kollégiumban élt – készülve a külföldi, önálló életre.

Szorongó fiatalok

Az UNICEF Magyarország 2022-ben készített reprezentatív felmérése szerint a 13–25 éves korosztály túlnyomó többségét napi szinten foglalkoztatják a klímaváltozás kérdései, 90 százalékuk állítja, hogy valamilyen mértékben szorongást él meg a témával kapcsolatban, 33 százalék pedig kimondottan erőteljesen szorong. A korosztály 60 százaléka rendszeresen, 15 százaléka pedig napi szinten foglalkozik vele. A megkérdezettek háromnegyede személyesen, áldozatok árán is kész tenni azért, hogy elkerülhessük a természeti katasztrófát. A válaszadó fiatalok 35 százaléka számára jelenleg a klímaváltozás a legfontosabb, 21 százalékuk számára pedig a második legfontosabb kérdés, amelyet az olyan kríziseknél is súlyosabb problémának látnak, mint az ukrajnai háború vagy a szegénység. A kilátások tekintetében 51 százalék nem bízik benne, hogy el lehetne kerülni a nagyobb bajt, 20 százalék pedig erősen pesszimista.

Ezeknek az adatoknak a tükrében is döntött úgy az UNICEF, hogy elindítja a „Klímahősök" kezdeményezését, amelynek célja, hogy a korosztályra jelenleg jellemző tehetetlen szorongás helyett valódi tudást, valamint részvételi, megnyilvánulási és cselekvési lehetőségeket kínáljon a fiataloknak.

HIRDETÉS

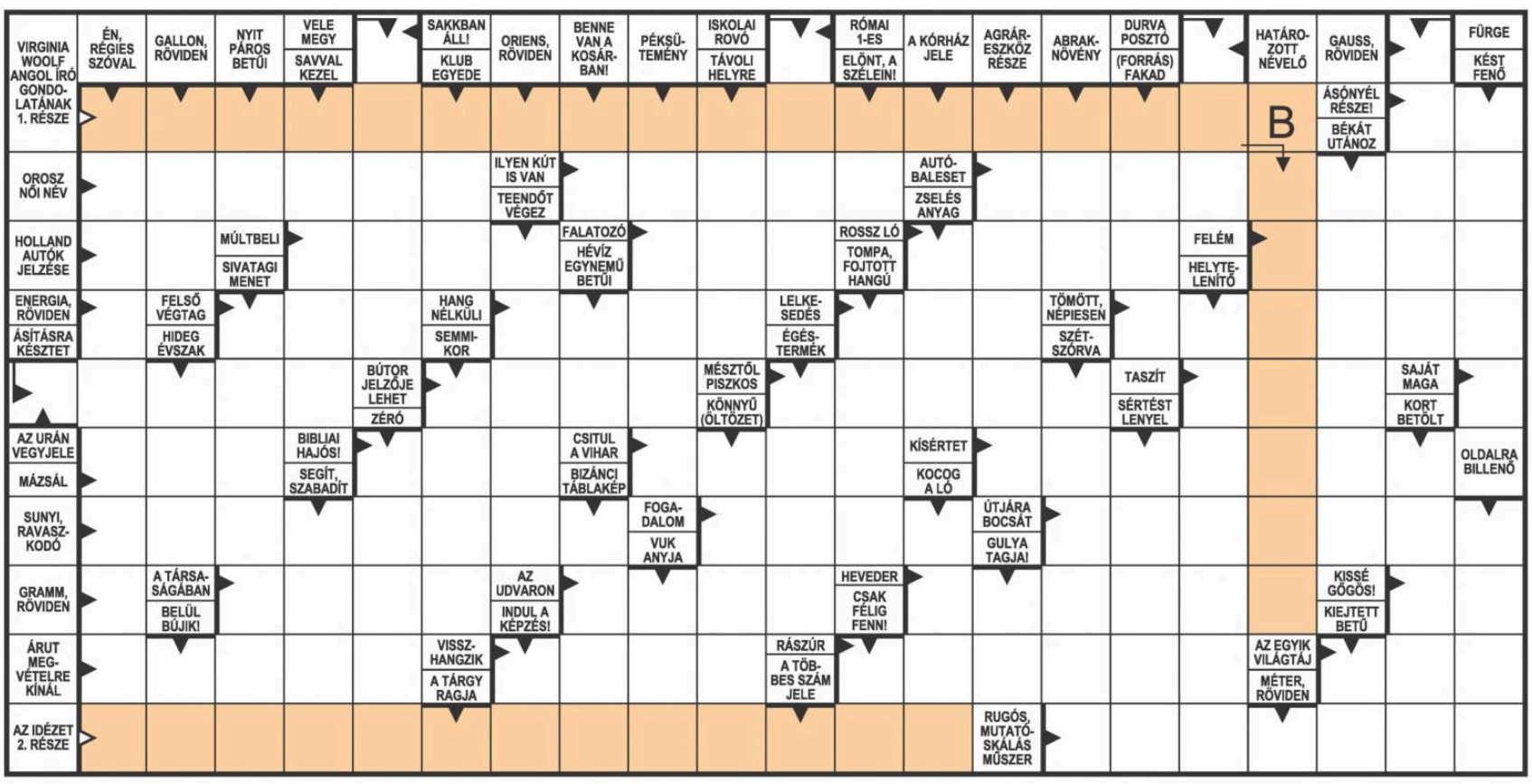

November 16-i rejtvényünk helyes megfejtése: „A világ minden nagysága nem ér fel egy jó baráttal."
E heti rejtvényünk megfejtését a november 30-i számunkban közöljük.

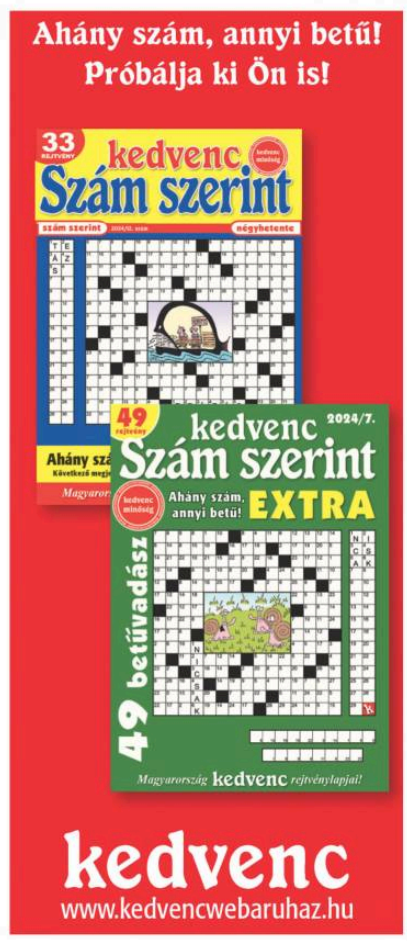

LAPSZÉL

Mbappé 55 milliója

FOTÓ: AFP/JOSE BRETON

A Francia Labdarúgó-szövetség (FFF) elutasította a Paris Saint-Germain fellebbezését, amely arra vonatkozott, hogy a szervezet vizsgálja felül a francia Profi Labdarúgóliga jogi bizottságának határozatát, miszerint a párizsi klubnak ki kell fizetnie korábbi játékosa, Kylian Mbappé 55 millió eurós elmaradt járandóságát. A klub azt állította, a focista Madridba igazolása miatt lemondott erről, amit Mbappé ügyvédje cáfolt. NÉPSZAVA

Hohóóó, lesz foci

Nincsenek veszélyben a havazás miatt a hétvégére kiírt labdarúgó bajnoki mérkőzések – tájékoztatott a Magyar Labdarúgó-szövetség. A 14. forduló párosítása, szombat: Nyíregyháza–Felcsút (13.30), MTK–Győr (16), Fehérvár–Újpest (18.30). Vasárnap: Paksi–ZTE (13.), Ferencváros–DVTK (15.30), DVSC–Kecskemét (17.45). A mérkőzéseket az M4 Sport közvetíti. Az élcsoport állása: 1. FTC (11 mérk.) 26 pont, 2-3. Paks, Felcsút (12 mérk.) 23 pont. NÉPSZAVA

Nyílt vízi zárás

FOTÓ: MERÉSZ MÁRTON

Fábián Bettina 1:59:25.20 órás idővel az ötödik helyen végzett a nyílt vízi úszók világkupa-sorozatának szaúdi záró versenyén. Összetettben a 4. helyet szerezte meg. A Párizsban olimpiai bajnok Rasovszky Kristóf a kilencedik helyen zárt a Neomban rendezett versenyen, az összetettben az 5. helyen végzett, míg Betlehem Dávid nyolcadik. MTI

Kézis győzelem/vereség

Az Eb-re készülő női kézilabda-válogatott Tatabányán játszott felkészülési mérkőzést: Magyarország–Szlovákia 38-31. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

INGATLAN

BADACSONYLÁBDIBAN eladó egy három szintes, 4 szobás, 2 fürdőszobás, összkomfortos lakóház. 9x12 méter alapterülettel. 4300 négyzetméter területen. Azonnal beköltözhető. EB-CC Érdeklődni: 06-30/244-0093.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

GYŰJTŐ venne saját részére bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot, 06-20/522-5690, 06-1/322-8439.

VEGYES

IDŐSEKNEK takarítást vállalok Budapesten. Bevásárlás, állatgondozás. 06-70/144-5870.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com

Török gyereknek kell bevágni

EZREDIK Ezt az egyetlen csapatot szerette volna elkerülni Marco Rossi szövetségi kapitány: sorsoltak a Nemzetek Ligája rájátszásában. Történelmi meccsszámnál tart a válogatott.

NÉPSZAVA

A magyar labdarúgó-válogatottnak oda-visszavágós párharcot kell játszania a Nemzetek Ligája A divíziójának osztályozóján. Az európai szövetség nyoni székházában tartott sorsoláson kiderült, hogy a párharc első mérkőzését a B divízióból érkező törökök otthonában rendezik március 20-án. Ez lesz a magyar válogatott történetének 1000. fellépése. A visszavágó három nappal később lesz.

A két csapat a Nemzetek Ligája 2020/21-es szezonjában is találkozott egymással, akkor a magyarok – a koronavírus járvány szorításában – zárt kapuk mögött idegenben, Szoboszlai Dominik szabadrúgásgóljával 1-0-ra nyertek, míg hazai pályán, szintén nézők nélkül Sigér Dávid és Varga Kevin góljaival tartották otthon a három pontot. Idén márciusban, barátságos mérkőzésen a Puskás Arénában Szoboszlai büntetője döntött.

„Őszintén szólva egyetlen csapat volt a négyből, amelyet szerettem volna elkerülni, és az éppen a török válogatott" – idézte az MLSZ honlapja Marco Rossi szövetségi kapitányt. – Nem azért, mert a többi lehetséges ellenfél gyengébb lenne, de a törököket jól ismerjük, és tudom, hogy menynyire jó csapatuk van, főképp idegenben vár ránk nagyon kemény mérkőzés. Idén felkészülési mérkőzésen már összecsaptunk, a Nemzetek Ligájában pedig négy éve játszottunk egymással. A Nemzetek Ligája-mecscseink már nagyon régen voltak, ezért nem érdemes különösebb következtetéseket levonni belőlük, az idei felkészülési mérkőzésen pedig láthattuk, hogy a törököknek sok nagyon tehetséges, fiatal játékosuk van, csapatként és egyénileg is nagyon erősek."

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Szoboszlai Dominik ismeri a török elleni áfiumot: az utóbbi években kettőt is lőtt nekik

A magyar-olaz kettős állampolgárságú szakvezető szerint az lehet a kulcs, hogy a válogatott játékosok jó formában érkezzenek a márciusi mérkőzésekre, ehhez viszont mindegyik kiválasztottjának játszania kell a klubjában, és ez az alap ahhoz, hogy kellő önbizalommal lépjenek pályára a két találkozón. „Nem mi vagyunk a párharc favoritjai, de a törökök sem, úgy gondolom, 50-50 százalékos továbbjutási eséllyel várhatjuk a két összecsapást" – figyelmeztetett mindenkit arra Rossi, hogy a válogatottal kapcsolatban senkinek ne legyenek irreális elvárásai.

Nyilván tudja, miért mondta...

FOTÓ: AFP/CHRISTIAN CHARISIUS

Rossi figyelmeztetett, nem a magyar válogatott a favorit, szerinte fifti-fifti az esély a továbbjutásra

Így folytatódik a Nemzetek Ligája

Nyonban kisorsolták az A divízió legjobbjai között esedékes negyeddöntőket is: a magyarok csoportjában győztes németek az olaszokkal, míg a hollandok az Európa-bajnok spanyolokkal találkoznak. Hollandia–Spanyolország, Horvátország–Franciaország, Dánia–Portugália, Olaszország–Németország

Az elődöntőben:
Olaszország/Németország–Dánia/Portugália, Hollandia/Spanyolország–Horvátország/Franciaország

Rájátszás
A/B divízió: Törökország–MAGYARORSZÁG, Ukrajna–Belgium, Ausztria–Szerbia, Görögország–Skócia
B/C divízió: Koszovó–Izland, Bulgária–Írország, Örményország–Georgia, Szlovákia–Szlovénia
C/D divízió: Gibraltár–Lettország, Málta–Luxemburg

Nagyon felfokozott várakozás

ÉRKEZÉS, MARADÁS Két mérkőzés tartja lázban a szurkolókat a Premier League 12. fordulója előtt: a hétvége szenzációjára vasárnap délután kerül sor, amikor a Manchester United kispadján először foglal helyet új mesteredzője, Rúben Amorim. A Sporting Lisszabonból szokatlanul az idény közepén elcsábított portugál szakvezető az ipswichi Portman Road Stadionban tapasztalhatja meg először, milyen elszántság és lelkesedés tör elő egy elit liga újoncból is a világ egyik legdicsőségesebb múltú együttesével szemben. Debütálása alkalmából Amorim exkluzív interjút adott a legigazibb MU-legendák egyikének, Gary Neville-nek. A Sky Sports futballkommentátorának bevallotta, „kemény döntés" volt hátat fordítani a portugál bajnokság éllovasának, mégis úgy érzi, a United az „igazi, a megfelelő pillanatban a megfelelő klub a számára". A szinte közhelyszerűen nemzedéke egyik legtehetségesebbjeként emlegetett edző először „nyomasztónak" érezte a felkérést, de gyorsan meggondolta magát a csapat hírneve és a kihívás fényében. A legsürgetőbb a gárda elmozdítása a táblázat szégyenletes 13. helyéről. Elmondta még, hogy mióta közel két hete először tette be a lábát az edzőközpontba, Carringtonba, nem tudja abbahagyni a mosolygást. Amorim öröme nem határtalan, mert hírek szerint hamar rájött arra, hogy „ördögei" nem vörösek, hanem lassúak. Az edzések során állandóan nógatni kell őket, kapcsoljanak már magasabb sebességre. Bár bizonyos, meg nem nevezett játékosok hozzáállása és az edzések minősége megdöbbentette, a team egyes tagjai által nyújtott minőség jó benyomást tett rá. Meggyőződése, hogy minden idők legrosszabb idénykezdése nem tükrözi a valóságot: a Unitednek nem a lista hátsó fertályán lenne a helye. A Mirror napilap tudomása szerint „leszűrte és meg is osztotta a csapattal azt a tanulságot, hogy 2013, az utolsó bajnoki cím és Sir Alex Ferguson távozása óta azért nem tudta egyetlen vezetőedző sem megismételni annak sikerét, mert az árnyékában éltek, ahelyett, hogy a játékosokat rá tudták volna venni szellemiségének követésére".

FOTÓ: AFP/OLI SCARFF

Pep Guardiola megfontolta, nem távozik, sőt: újabb két évet vállalt a City élén

Nyomasztónak érezte a portugál a Manchester United felkérését, de aztán meggondolta magát: azóta nem tudja abbahagyni a mosolygást.

Nagy hírrel rukkoltak elő az MU egykori „zajos szomszédai". A City mesteredzője, Pep Guardiola megállapodott jövő nyáron lejáró szerződése kétéves meghosszabbításáról. A katalán zseni beismerte: megfordult a fejében a távozás, de talán éppen a pályafutása során páratlan, sorozatban négy vereség ösztönözte a hosszabbításra. Az 53 éves tréner így több mint egy évtizedet tölt majd Észak-Angliában, és gyarapíthatja eddig 18 trófeára kiterjedő gyűjteményét.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

Új kapitány

KAJAK-KENU Az olimpiai ezüstérmes Tóth Dávidot bízta meg a szövetségi kapitányi feladatokkal a Magyar Kajak-Kenu Szövetség elnöksége. A posztra heten jelentkeztek: Tóth mellett Szabó Gabriella, Bakó Zoltán, Dombi Rudolf, Makrai Csaba, Simon Miklós és Szabó Gábor adott be pályázatot. A testület titkos szavazásán a legtöbb – nyolc – szavazatot Tóth Dávid kapta, aki így 2+2 évig láthatja el a felnőtt szövetségi kapitányi feladatokat a kajak szakágban.

Az olimpiai ezüstérmes Tóth Dávid 2+2 évig lesz a kajakosok kapitánya

„Hatalmas boldogságot és hálát érzek, hogy bizalmat szavazott az elnökség" – idézte az MTI az új kajakkapitányt. „2019-ben fejeztem be a pályafutásomat és 2021 óta dolgozom a szövetségben. Megismertem a működést, a versenyrendszert, világversenyeken csapatvezetőként dolgoztam."

A kenuszakág szövetségi kapitányi tisztségére az elnökség eredménytelennek nyilvánította mindegyik pályázatot. NÉPSZAVA

A világelsőtől kapott ki

A negyeddöntőben búcsúzott a fallabdázók körversenyének 120 ezer dollár összdíjazású szingapúri tornáján Farkas Balázs, akit az egyiptomi világranglista-vezető, Ali Farag győzött le 3:0-ra. A világranglistán 40. magyar először ment két kört Gold besorolású versenyen. MTI

A magyarok dél-koreaija

A dél-koreai színekben olimpiai ezüstérmes, de már magyar állampolgár Min Seok Kim megnyerte a B-divíziót 1500 méteren a gyorskorcsolyázók naganói vk-versenyén. Az ittas vezetés miatt Koreában eltiltott koris a pekingi vk-n már a legjobbak között indulhat. MTI

Belgiumi vk-n teker Vas Blanka

Az országúton olimpiai negyedik Vas Blanka indul a terepkerékpáros (cyclo-krossz) vk-sorozat belgiumi viadalán. A mezőnyben ott lesz a világbajnok és Eb-győztes, a vk-sorozat győztese, a holland Fem van Empel is (tv: vasárnap, M4 Sport+ 13.30). Vas tavaly az összetett 14. helyen végzett. MTI

Aki kíváncsi, nem öregszik

MOST MONDJA MEG! (1.) Sorozatunkban neves riporterek szólalnak meg. A szerző tegeződik velük, a régi kapcsolat miatt furcsa lenne, ha nem ezt tenné. Az első vendég Gundel Takács Gábor.

HEGYI IVÁN

Miről álmodtál? Hogy Hamletet játszod? Esetleg olyan óriás leszel, mint Gábor Miklós, Básti vagy Latinovits?

Sem szerepekben, sem személyiségekben nem gondolkodtam. Egyszerűen szerettem a színházat, és megannyi versmondóversenyen szavaltam gyerekként. Aztán a Színművészeti Főiskolán négyszer kiszórtak a felvételin. Rá kellett jönnöm: hiába vonz a színpad, nekem más eszközre van szükségem a történetmeséléshez.

Tiszta színész-újságíró rangadó!

A két hivatás képviselői hasonlatosak abban, hogy hajtja őket a kíváncsiság, és el akarnak mondani valamit. Szerintem nincs is vén színész vagy újságíró, mert meggyőződésem: aki kíváncsi, az sosem öregszik meg.

Akkor te szemtelenül ifjú házas vagy! Igaz, hogy kétszer vetted nőül hitvesedet?

Igaz. Elsőre épp csak belátogattunk az anyakönyvvezetőhöz, mert a fiatal házasoknak szánt lakáshitelt, meglepő módon, kizárólag fiatal házasok vehették fel. Úgy mondtunk igent egymásnak 1991 januárjában, hogy a végletekig szimplifikált ceremónián még a szüleink sem voltak jelen. Majd júliusban megtartottuk az egyházi esküvőt, s a feleségem nővére is ugyanakkor járult az oltár elé. Vagyis az apósom egy napon adta férjhez mindkét lányát.

A házassági évfordulót mikor ülitek?

Júliusban. Már csak azért is, mert a januári egybekelés ellenére a második esküvőig nem is laktunk együtt.

Érzelmesen azt mondtad egy korábbi interjúban: a feleségeddel lettél egy egész.

Ami belőlem hiányzott, az benne megvolt. A racionalitása például úgy hatott rám, hogy szétszórt paliból – számomra is meglepő módon – többnyire észszerűen gondolkodó emberré váltam. Persze azzal együtt, hogy különböző karakterek vagyunk, az alapelvek tekintetében mindig is egybevágtunk.

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Ami belőle hiányzott, az a feleségében megvolt: a racionalitása úgy hatott rá, hogy szétszórt paliból „többnyire észszerűen gondolkodó emberré váltam"

A televízióval mi volt a helyzet?

Eszembe sem jutott, hogy tévés legyek. Ám egyszer a nagy színész, Somogyvári Rudolf fia, a gyártásvezető Péter megpendítette, hogy mindenest keresnek a Szabadság téren. Kipróbáltam. Majd eltelt öt év, és napi műsorrá alakították a Telesportot, amelyet korábban csak csütörtökönként és vasárnaponként sugároztak. Több riporterre lett tehát szükség, s – ha már ott voltam – jelentkeztem.

Kész szerencse?

Az, de nem a mázliban hiszek. Meggyőződésem, hogy aki oda való, az oda is kerül, igaz, tenni kell érte, nem is keveset. Továbbá elengedhetetlen, hogy az ember higgyen önmagában.

Jó neked, ezek szerint sosem izgulsz.

Dehogynem. Főként amióta online is lehet készülni, hiszen az információk áradata egyenesen végtelen.

Megnyugtattál, mert amikor a mentoromnak hajdanán elmeséltem, hogy mindig van bennem aggodalom, azt felelte: addig jó.

Igaza volt.

Neked is akkor, amikor úgy vélted, ha a köztársasági elnök a tanácsadó testületébe hív, nincs választásod; és akkor is, amikor a kegyelmi botrány kirobbanásakor kiléptél a grémiumból.

Nincs választásod akkor sem, ha valamivel nem tudsz azonosulni. A lelkiismereteddel egyszerűen nem mehetsz szembe.

Könnyebb – már ha könnyebb – kérdés: melyik a nehezebb, a mérkőzés vagy a vetélkedő?

Más a kettő, de rossz mecscset különösen nehéz közvetíteni. Olyan nincs – még a legunalmasabb találkozón sem –, hogy három percig nem szólalok meg, sőt kötelességem a tőlem telhető legtöbbet hozzátennem a gyatra mérkőzéshez is. Függetlenül attól, hogy tudom, a sportprogramok alkalmával az esemény az elsődleges, a néző még akkor sem a szpíker miatt kapcsolja be a készüléket, ha kedveli őt. A vetélkedőkön viszont nagyrészt a riporteren múlik, milyen a műsor. Bármilyen nagy tudásúak is a Géniusz résztvevői, az adás dinamikájára nekem van a legfőbb hatásom.

A futballban mikor voltál „géniusz"?

Természetesen sohasem. De az megérintett, hogy a hollandoktól

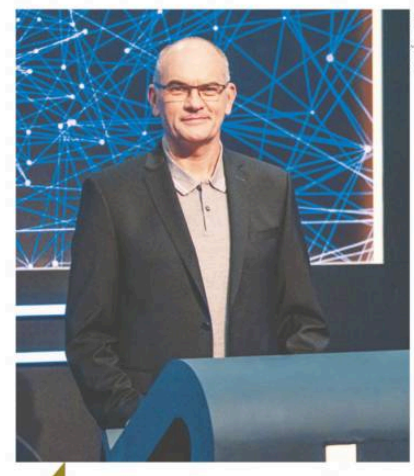

FOTÓ: ATV

Rossz meccset különösen nehéz közvetíteni, a riporternek nincs ráhatása a történtekre, a Géniusz vetélkedőben viszont nagyrészt a riporteren múlik, milyen a műsor

2013-ban Amszterdamban elszenvedett 8-1-es vereség után Csábi József, a válogatott másodedzője itthon odajött hozzám, miután megnézte-meghallgatta a felvételt, és azt mondta: a közvetítés korrekt volt.

Nem hinném, hogy az 1-8 lenne életed meccse...

A legemlékezetesebbek: a brazil–német 1-7 a 2014-es világbajnokságról és a magyar–izlandi 1-1 a 2016-os Eb-ről. Az elsőt aligha kell magyarázni, a másodikról meg annyit: külföldi mérkőzésen oly sok magyar szurkolót, amennyivel Marseille-ben találkoztam, addig soha nem láttam.

Legutóbb egy időben ment a holland–magyar és a Géniusz. Ezek szerint az utóbbinak is szép közönsége volt.

Van egy tévés alapvetés: lehet, hogy az egybeesést megérzi a nézettség, de a műsorok időpontján soha ne változtass!

Más recepted is akad? Bár fogalmam sincs, tudsz-e főzni.

Miért tudnék? Nagypapám, Gundel Károly sem szakács, hanem vendéglős volt.

Verstappen Vegasban: nem nyerőben

FORMULA–1 Az első és a második szabadedzésen is Lewis Hamilton, a Mercedes hétszeres világbajnoka volt a leggyorsabb a Las Vegas-i Nagydíj nyitónapján. A közép-európai idő szerint hajnalban rendezett első gyakorláson némi meglepetésre Hamilton mögött csapat- és honfitársa, George Russell végzett a második helyen, míg a világbajnoki pontversenyben második Lando Norris, a McLaren ugyancsak brit pilótája zárt harmadikként. A sorozatban negyedik vb-diadalára hajtó, címvédő Max Verstappen, a Red Bull holland versenyzője ötödik lett.

Új csapat érkezhet a világbajnoki mezőnybe

Sajtóhírek szerint 2026-ban 11 csapatosra bővül a mezőny, és debütál az Andretti Global és a General Motors közös alakulata. Andretti kérelmét már tavaly elfogadta a Nemzetközi Automobil Szövetség, a csapatok és a jogtulajdonos azonban megvétózta a csatlakozást. Most azonban a General Motorsszal szövetkezve, a Cadillackel karöltve már nem elképzelhetetlen, hogy az új csapat is megkapja a rajtengedélyt.

Fény, pompa és csillogás, a kaszinók városának fényét az F1 is emeli

A második tréningen Norris javított egy pozíciót, és második lett (1:33.836) Hamilton mögött (1:33.825), míg Russell a harmadik köridőt érte el (1:34.015). A bizonyos konstellációk esetén akár már vasárnap világbajnoki címet ünnepelhető Verstappen pedig csak 17. lett, hátránya valamivel több mint két másodperc (1:35.834) Hamilton mögött.

A további program, szombat: 3. szabadedzés 3.30, időmérő 7.00. Vasárnap: futam 7.00. A szabadedzést és a futamot is az M4 Sport élőben közvetíti. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/FREDERIC J. BROWN

Láthatatlan spagetti

Brit kutatóknak sikerült egy 372 nanométer (1 nanométer a milliméter milliomodrésze), szabad szemmel láthatatlan vékony spagettiszálat készíteni. Ezt boltban megvásárolható liszt felhasználásával érték el. Az eredmény az orvostudományban is hasznos lehet: a nanoszálas keményítők a sebkezelésnél, kötszerként használva segíthetik a gyógyulást. HVG

Nem kell aggódni az áttelelő gólyákért

Minden télen maradnak itthon fehér gólyák, de a madarak nincsenek bajban, nem betegek, nem szorulnak emberi segítségre és etetésre sem, hívja fel a figyelmet a madártani egyesület. Maradásuk oka az, hogy kevésbé érzik kockázatosnak az áttelelést hazánkban, mint az oda-vissza akár 18 ezer kilométeres vonulást. MME

Életnagyságú legóvillamos

A világszinten is egyedülállónak számító építményt lehet megcsodálni Budapesten a Deák Ferenc téren az adventi időszakban. Az életnagyságú legókockákból épült villamoskocsi csaknem 1,8 millió kockából épült fel. 11,5 méter hosszú, 2 méter magas és 2 méter széles. BKV

Országos hókáosz az utakon

MEGBÉNULT FORGALOM A meteorológusok elég pontosan megjelölték a havazás érkezésének időpontját, így az útkezelőknek és az autósoknak is lett volna idejük felkészülni.

NÉPSZAVA

Ahogy arra napok óta számítani lehetett, péntek hajnalra egy mediterrán ciklon érte el hazánk területét, magával hozva az idei tél első havazását és vele együtt a közlekedési káoszt az országban. A nap balesetekkel kezdődött, kamionok fordultak keresztbe az autópályán, buszok csúsztak az árokba, több helyen torlódást okozva az utakon. A tömegközeledésben és a MÁV és a Volán járatain is fennakadásokat okozott a hó, több helyen a vonatokat buszokkal pótolták. Fakidőlés, gázolás, felsővezeték-szakadás miatt számos vonalon többórás késések, fennakadások voltak. A magasan fekvő helyeken, valamint a hegyekben jelentős mennyiségű hó hullott. Az északi és északkeleti régiókban sok helyen 5, máshol akár 10 centinél is több hó hullott, a hegyekben pedig a 20 centi sem volt ritka. A kisebb települések között reggel többen elakadtak, lecsúsztak az útról, ugyanis még nyári gumival vágtak neki az útnak. Veszprém megye útjain a rendkívüli mennyiségű hótól tartani kell attól, hogy az út menti fák kidőlhetnek, illetve ágak szakadhatnak le, balesetveszélyes helyzetet kialakítva.

A fővárosban is fennakadásokat okozott a hó, az utak hókásásak, csúszósak, a havas útviszonyok miatt több BKK-járat nem vagy terelve közlekedett elsősorban a magasabban lévő helyeken.

A közlekedés után az online jegyértékesítés is összeomlott, ezért péntek délelőtt nem lehetett jegyet venni az Elvira jegyváltási felületen és a MÁV mobilalkalmazásban. A Mávinform Facebook-oldalán azt írták, hogy a sikertelen jegyvásárlásokat megvizsgálják, és többszöri vásárlások esetén intézkednek az automatikus visszafizetésről. A zárolt összeget 48-72 órán belül visszatérítik a fizetéshez használt bankszámlára. A hibát délutánra sikerült elhárítani.

Nemcsak a közlekedést, de a fűtést is megbénította a havazás. Az Eduline információi szerint több Pest megyei iskola értesítette arról a szülőket péntek reggel, hogy nincsen náluk fűtés és hogy nagyon melegen öltöztessék fel a gyerekeket, volt, ahol emiatt elmaradt a tanítás.

Országszerte több száz esetben kellett beavatkozniuk a tűzoltóknak. Hajnalban és reggel elsősorban árokba futott, keresztbe fordult vagy összeütközött járművekhez hívták a munkatársaikat, de a műszaki mentések mellett később kidőlt fák, leszakadt ágak és leszakadt vezetékek miatt is ki kellett vonulniuk, elsősorban Debrecenben, Egerben és Gyöngyösön. Riasztásokat elsősorban az ország északkeleti területeiről, Borsod, Heves és Pest vármegyéből, valamint Hajdú-Biharból és Budapestről kaptak.

FOTÓ: FACEBOOK

A havazás nem csak az autósoknak adta fel a leckét, a kora reggeli órákban Dobogókőnél egy hókotrónak is sikerült elakadnia

Felkészültünk a havazásra?

A Magyar Közút még csütörtökön közölt Facebook-bejegyzése szerint a cég felkészült az idei év első havazására: november 10-én már téli munkarendre állt át, így csütörtök estétől 12 órás váltott műszakokban végzi a megelőző sószórási, majd pénteken a hóeltakarítási munkákat is az állami kezelésű utakon. (Az autópályákért koncessziós társaságok felelnek. Közlésük szerint csütörtök kora estétől kezdődően folyamatosan preventív alászórást, síkosságmentesítést végeztek, és amint a havas eső havazásba váltott át, már hókotrást is végeztek 138 géppel. A több mint 140 ezer kilométernyi belterületi út tisztítása az önkormányzatok feladata.)

A fővárosban az FKF is felkészült, több mint 60 géppel még a csapadék megérkezését megelőzően preventív szórást végeztek, majd folyamatosan takarították a havat.

> Az ingatlanok előtti járdák síkosításmentesítése az ingatlanok tulajdonosainak, üzemeltetőinek, a társasházaknál a lakóközösségnek a kötelessége.

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK
min. -3 / max. 7	min. -1 / max. 7	min. 1 / max. 6	min. 1 / max. 5	min. 3 / max. 8

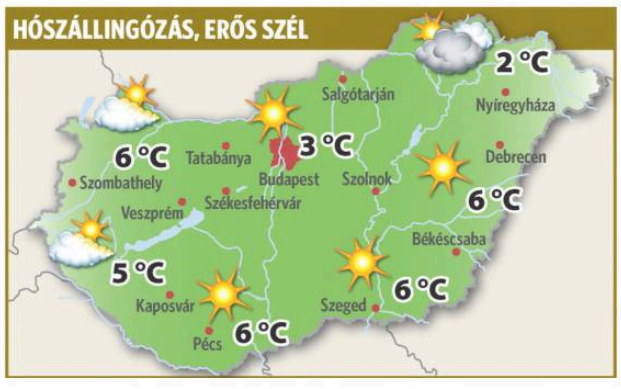

Boldog névnapot, Kelemen, Klementina!

A Kelemen férfinév, a latin Clemens névből ered, amelynek jelentése: jámbor, szelíd, jóságos. A Klementina a Clemens női párja.

KENÓ — November 22.

2	9	11	20	21	22	24	27	28	30
32	33	35	43	47	55	60	66	67	75

Jegesúszás a Lupa-tavon

KIHÍVÁS December 1-jén rendezik a Lupa-tavon az erre a célra létrehozott medencében az első Magyar Jegesúszó Országos Bajnokságot. Az eseményre eddig csaknem százan neveztek, a legrövidebb táv 50, a leghosszabb 1000 méter lesz, mindez a decemberi időjárás mellett igencsak hűvös, várhatóan 8 fok alatti vízben. A leghosszabb távon csak azok versenyezhetnek, akik rendelkeznek 500 méteren hitelesített eredménnyel.

„A hatpályás, tóra telepített medence közösségi összefogásból és különböző támogatásokból épült, a projekt mellett álló, többnyire maguk is hideg vizes úszók például bójasorokat vásárolhattak a pénzükért" – mondta a Népszavának Pesti Balázs, az országos bajnokságot szervező Nemzetközi Hidegvíz Törzs Egyesület elnöke. „Bízunk benne, hogy elég hűvös lesz a víz, ez ugyanis az első olyan magyarországi esemény ebben a sportágban, ahol az elért eredményekkel föl lehet kerülni a nemzetközi ranglistára is. Ennek feltétele, hogy a víz ne legyen melegebb plusz 8 foknál. Minden induló a verseny napján a rajt előtt átesik egy vércukorszint- és vérnyomásmérésen, csak azok szállhatnak vízbe, akik egészségileg alkalmasak a versenyzésre. Ezt mindenhol a világon nagyon komolyan veszik, vigyázunk a sportolók egészségére." Az országos bajnokságon a nemzetközi előírásoknak megfelelő kategóriákban állhatnak rajthoz a résztvevők, életkor szerint 16–24, 25–34 év közöttiek versenyeznek egy kategóriában, majd ötévenként osztják be az indulókat. A legidősebb aktív, regisztrált magyar jegesúszó 74 éves, a feleségével együtt indul a hazai versenyeken. „Egyre több országban jellemző, hogy korábbi válogatott úszók az aktív pályafutásuk befejezése után a jegesúszók között folytatják a versenyzést, reméljük, mi is hamarosan üdvözölhetünk nagy neveket a hideg vízben"– hangsúlyozta Pesti Balázs. „Különleges sport ez, hiszen a magabiztos úszástudás mellett a hideg vízben való mozgást is el kell sajátítani, ami mentális kihívást is jelent. A magyarok ebben kifejezetten erősek, ahogyan ezt a külföldi versenyeken is tapasztaljuk."

A jegesúszóknak két nemzetközi szervezete is van, a Nemzetközi Jegesúszó Szövetség és a Nemzetközi Téli Úszó Szövetség. A különbséget a víz hőmérséklete jelenti, ami a jegesúszóknál 0–4,9 fok közötti, a téli úszóknál 5–10 fok. A következő világbajnokság jövőre január 14–19. között lesz az észak-olaszországi Molvenóban. Magyarországról tizenhatan állnak rajthoz.

BERNAU PÉTER

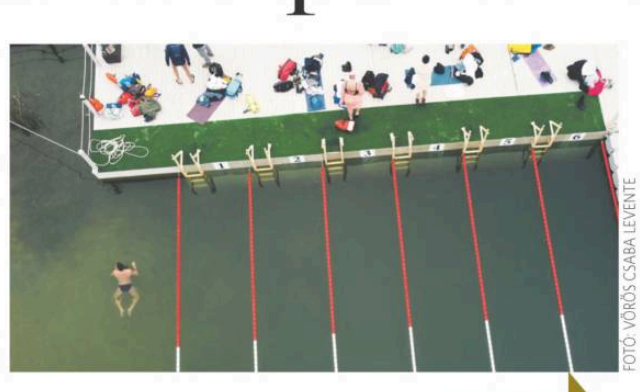

FOTÓ: VÖRÖS CSABA LEVENTE

A hatpályás, tóra telepített medence közösségi összefogásból és különböző támogatásokból épült

NÉPSZAVA
Szociáldemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952–2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 25., hétfő 152. évfolyam, 274. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Nem jutott tovább a román szélsőjobb

A román elnökválasztás első fordulója utáni exit poll szerint a szociáldemokrata (PSD) miniszterelnök, Marcel Ciolacu (25 százalék) és a Mentsétek meg Romániát (USR) zöld párt jelöltje, Elena Lasconi (18 százalék) jutott tovább. A szélsőjobb elnökjelöltje, George Simion meglepetésre csupán a negyedik lett. **8. oldal**

Forrnak az indulatok Izraelben

Noha a teljes izraeli politikai paletta és a társadalom többsége is összezárt Netanjahu mögött a hágai elfogatóparancsa kapcsán, az elégedetlenség tovább forr Izraelben. **8. oldal**

Poénok támogatás nélkül

Érdekes kérdés, hogy a Futni mentem ilyen film lett volna-e, ha dupla ennyi pénzből készül – mondja Divinyi Réka forgatókönyvíró Herendi Gábor új, állami támogatás nélkül készült vígjátékáról. **11. oldal**

Verstappen negyedszer világbajnok

Negyedik világbajnoki címét szerezte meg Las Vegasban Max Verstappen. Ehhez elég volt ötödikként célba érnie. **15. oldal**

Továbbra is vezet a Tisza

MÉRÉS Nem hatottak a hangfelvételek, minden kategóriában előzi a Fideszt Magyar Péter pártja – derült ki a Publicus Intézet kutatásából.

CZENE GÁBOR

Bár csupán egyetlen százalékkal, tehát hibahatáron belül, de minden kategóriában vezet a Tisza Párt a Fidesz előtt – derült ki a Publicus Intézet Népszava számára készített kutatásából. A felmérés november közepén készült, amikor már szivárogni kezdtek Magyar Péterről a titokban rögzített hangfelvételek. A Tisza a teljes népességben 25, a kormánypárt 24 százalékon áll, a biztos választók esetében Magyar Péteréknél 28, a Fideszné 27 százalékot mutatnak az adatok. A teljes népességet alapul véve rajtuk kívül csak a Demokratikus Koalíció lépi át a parlamenti küszöböt (6 százalék), ha a biztos pártválasztókat nézzük, akkor még a Mi Hazánk is (5 százalék) bejutna. Eközben a kormánypárt puccsszerű előterjesztése, amely kuszán átrajzolja a választókerületi határokat, megosztja a szakértőket is. A törvénycsomag szerint nem jár majd automatikusan boríték a szavazólaphoz, nem lesz szükség lakcímkártyára. László Róbert és Tóth Zoltán választási szakértő homlokegyenest az ellenkezőjét gondolja arról, hogy ezek a rendelkezések sértik-e a szavazás tisztaságát. Magyar Péter Debrecenben folytatta országjárását, közben kitiltották a gyermekotthonokból, amelyre szerinte egy államtitkárnak nincs lehetősége.

RÉSZLETEK A 3. ÉS A 4. OLDALON

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

A hideg ellenére több ezren hallgatták Magyar Pétert Debrecenben

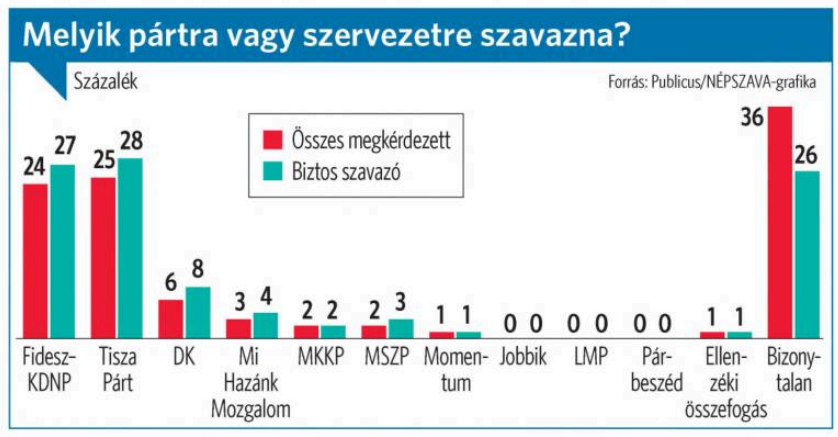

Reménykedve várt fekete péntek

AKCIÓZÁS Az idén is a Black Friday mentheti meg a kereskedőket, az év eddig ugyanis leginkább stagnálással telt. Az ünnepek előtti akciózási sorozat jó ideje nem egy napról, hanem több hétről, akár egy egész hónapról szól. A vásárlók tudatosabbak, kevésbé jellemző rájuk az impulzusvásárlás. A kereskedői várakozások vegyesek, a Média Marktnál növekedésre számítanak, felmérésük szerint akár rekordköltés is összejöhet. A Regio Játéknál azt tapasztalják, a megélhetési válság múlóban van. A Reacty Digital felmérése szerint minden második felnőtt tervezi a kedvezmények kihasználását, s a tavalyinál többet, átlagosan 47 ezer forintot szánnak rá. Madar Norbert, a PwC digitális kereskedelmi csapatának vezetője viszont úgy véli, az ünnepi szezon aligha lesz kiugró, ha mégis, azt a tavalyi alacsony bázis okozza.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

A kihagyhatatlanság érzése ma már nem olyan erős a vásárlókban, mint a Black Friday indulásakor.

A vásárlók a prémiumtermékek felől az alacsonyabb árkategóriájúak felé fordulnak

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

„Drámai eredményt kaptunk”

TÁRSADALOM „A magas iskolai végzettségűek ugyanúgy távolságot tartanak a romáktól, mint az alacsonyan képzettek. Az elutasítottságban nemcsak iskolázottság, hanem életkor és nemi hovatartozás alapján sincsenek érdemi különbségek. Össztársadalmi jelenségről van szó” – mondta a Népszavának adott interjúban Örkény Antal szociológus. Egy antiszemitizmusról szóló kutatás részeként felsoroltak különféle csoportokat, és megkérdezték, hogy kinek melyik mennyire szimpatikus. „Drámai eredményt kaptunk. A romákat a válaszadók 74 százaléka ellenszenvesnek vagy nagyon ellenszenvesnek minősítette, egy másik kérdésre pedig 77 százalék válaszolta azt, hogy romákat egyáltalán nem vagy inkább nem lenne hajlandó befogadni a családjába” – fogalmazott lapunknak a szociológus, aki szerint nem kérdés, hogy a romáknak is megvan a maga felelőssége, de az arányokat nem szabad eltéveszteni: a többségi társadalom felelőssége összehasonlíthatatlanul nagyobb.

INTERJÚ AZ 5. OLDALON

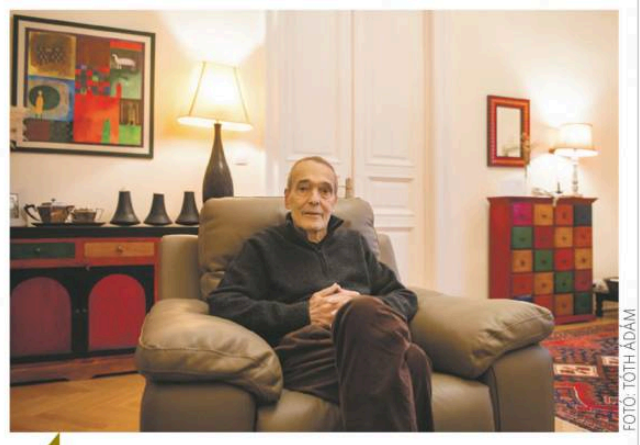

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Örkény Antal szerint az integráció nem erősödött az elmúlt évtizedekben

Ezergyökerű várólista-problémák

EÜ „A szakma már azt sem érti, miként keletkezett olyan adat, hogy melyik orvos mit és mennyit operál, miközben a várólisták földuzzadása ezergyökerű probléma” – mondta a Népszavának Hangody László, az Uzsoki osztályvezető főorvosa. Az MTA doktora ezzel vitatta Pintér Sándor belügyminiszter szavait, aki kifogásolta, hogy hiába van külön összeg dedikálva a várólista-csökkentő műtétekre, a pénz nagyobb része a kasszában marad, nincs jelentkező a feladatra. A finanszírozó adataiból készült elemzés szerint az ilyen beavatkozásra jogosult 200 orvos húsz százaléka végzi a műtétek 80 százalékát. Hangody László szerint az intézmények nem érdekeltek a napi működtetést meghaladó többletműtéteket vállalni, mert miközben egy-egy beavatkozás díja évek óta változatlan, az azokhoz szükséges eszközöknél volt egy 30-40 százalékos infláció.

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

Az intézmények, amelyek aktívak a várólista-szűkítő programban, rosszabbul is járnak.

Háromszorosára növelt államadósság

FINANSZÍROZÁS Jelentős, 4122 milliárd forint államháztartási hiánnyal számol a kormány jövőre a költségvetési törvényjavaslat szerint, ami meghaladja az idei várható 3900 milliárd forintot. Ezt finanszírozni kell, más eszköz híján az államadósság növeléséből: 2025 utolsó napjára a kormány már 63 855 milliárdos tartozással kalkulál. A tervekből az látszik, hogy a friss adósság harmadát a devizapiacokról tervezik finanszírozni, támaszkodva új devizahitelek felvételére. A probléma az, hogy utóbbiakat nem a nagy nemzetközi pénzügyi szervezetektől kérik, hanem a kevésbé átlátható orosz és kínai hitelpiacról szerzik be. Az Orbán-kormány 2010-ben 22 363 milliárd forintos adóssággal vette át a kasszát.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

FOTÓ: ERDŐS DÉNES

A kormány a friss adósság harmadát a devizapiacokról finanszírozná

Tudatosabb fekete péntek

KERESKEDELEM Számos kutatás szerint érdemi bevételnövekedést hoz az idei Black Friday-eseménysorozat azzal együtt is, hogy a vevők mind tudatosabbak, és egyre nehezebb impulzusvásárlásokra rávenni őket.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Aligha túlzás azt állítani, hogy a hazai kereskedelem, kiskereskedelem számára a Black Friday és az év végi ünnepek életmentők. A Központi Statisztikai Hivatal hosszú hónapok óta másról sem számol be, mint stagnálásról. Az ágazat szezonális és naptárhatással kiigazított forgalma pedig még a 2021. évi szinteket is alig-alig éri el. Sokat remélnek tehát a kereskedők az előttünk álló hetektől.

A Media Markt (MM) megbízásából készített felmérés szerint akár rekordköltés is összejöhet az idei Black Friday alatt. Ugyanakkor az akciós árak nemcsak egy napig, hanem egy teljes hónapon át élnek – fejtette ki összefoglalójában Szilágyi Gábor, a társaság ügyvezető igazgatója. Így a november mostanra nagyjából akkora forgalmat generál, mint a december, s a két hónap az éves árbevétel több mint ötödtét adja. Az MM felmérése szerint a vásárlók majdnem kétharmada (63 százaléka) kifejezetten a kedvezményes ajánlatokat keresi, de ez már nem kötődik kifejezetten az egynapos Black Friday-hez. Ennek megfelelően a vásárlók mindössze 11 százaléka jelezte, hogy tavaly a Black Friday alkalmával vásárolt. A fekete péntek ereje az MM kutatása szerint azért is halványul, mert a vásárlók mind tudatosabbá válnak. Az esemény során vásárlást tervezők 60 százaléka olyan termékek beszerzésében gondolkozik, amelyeket amúgy is megvenne, míg kifejezetten a karácsonyi ajándékokat keresők 42 százalékot tesznek ki. Vagyis a jó akciók láttán megjelenő impulzusvásárlás egyre inkább a háttérbe szorul. A kiskereskedelem és ezzel összefüggésben a hazai gazdaság számára reménykeltő a Reacty Digital által készített felmérés eredménye. A válaszokból ugyanis az derül ki, hogy az idei Black Friday iránti érdeklődés erősnek mondható, sőt minden második felnőtt magyar tervezi a kedvezmények kihasználását. A Reacty Digital szerint az esemény kapcsán vásárlást tervezők idén átlagosan 47 ezer forintot szánnak erre, ami emelkedést jelent az előző évekhez viszonyítva. A férfiak körében többen terveznek akár 100 ezer forint feletti költést is, ők így átlagosan 56 ezer, míg a nők csak 36 ezer forintért vásárolnának. A legtöbben 20 és 30 ezer forint közötti kiadással számolnak. Ehhez képest a Media Markt szerint a vásárlást tervezők átlagosan 195 ezer forintot szánnak a leárazásokra, ami a digitális eszközöket gyakran használó 4,2 millió fős közönségre vetítve körülbelül 95 milliárd forintnyi tervezett költést jelent. A teljes piacra vetítve, beleértve a nem tervezett vásárlásokat és azokat is, akik ritkábban használnak a digitális eszközöket, ez az összeg elérheti az említett 150-160 milliárd forintot is.

Kissé megkopott a fénye, de a Black Friday még mindig sokakat megmozgat

Hasonlóképpen látja az időben elnyúló tendenciát Gyaraki Dávid, a Régió Játék ügyvezető-helyettese is. Mint lapunknak mondta, a Black Friday kapcsán a hazai hozzáállás sokat változott az évek során. Az esemény vesztett fényéből, annyi ajánlat és kínálat van már, hogy az emberek szinte elvesznek köztük. Ugyanakkor a jó árak még mindig nagyon fontosak, arra ki vannak éhezve – fogalmazott a cégvezető. Mint mondta, úgy látja, a tavaly igen erős hatást gyakorló megélhetési válság érezhetően „enged". Így például a Régió Játék eddigi őszi időszaka – a kereskedelem általános gyengesége ellenére – biztatóan alakul. A vásárlók mintha egy kicsit jobban mernének költeni – tette hozzá. Ez reményre ad okot. Nem lenne azonban bölcs túlzott derűlátásra építeni – fogalmazott. Azt látják ugyanis, hogy az elmúlt években a karácsonyi szezon időben egyre előrébb jött, így akár már november elejétől lehetett tapasztalni élénkülést. Most, az említettek ellenére, azért érzékelnek egyfajta kivárást a vásárlók részéről. Valóban mintha körültekintőbben költenének. Ezzel együtt – az ideivel összevetve – tavaly sokkal inkább tapasztalható volt a visszafogottság a vásárlók részéről. Az ünnepi szezonban várható átlagos online kosárértékünk 16 000 forint, míg az áruházakban 12 000 forint körül alakul, ami nagyjából megegyezik az elmúlt évivel. Webáruházuk forgalma már novemberben jellemzően az ötszörösére ugrik egy átlagos hónaphoz képest, míg üzleteikben az igazi roham Mikulás után kezdődik meg. Decemberben 4-4,5-ször több vásárlót szolgálnak ki, mint az év más időszakaiban – mondta el. Felhívta a figyelmet egy másik érzékelhető változásra is. Az emberek a prémiumnak nevezhető termékek felől az alacsonyabb árkategóriájúak felé fordulnak. Emellett pedig a kisebb kiszerelésű csomagokat választják. Akad olyan gyártó, amelyik erre a változásra például igen jól reagált, mert számos új, 10 ezer forint alatti, pénztárcabarát kiszereléssel jelent meg az idén – fogalmazott.

Nem túl derűlátó a várható fejleményekkel kapcsolatban Madar Norbert, a PwC digitális kereskedelmi csapatának vezetője. Úgy véli, az idei ünnepi szezon aligha lesz kiugró. Nincs optimista hangulat a piacon, visszajelzései alapján a kereskedelmi vállalatok körében sem – emelte ki. Legyünk őszinték, miért is lenne, miután az embereknek nincs felesleges pénzük? – folytatta. Ha növekedést tud mérni a KSH, alighanem csak a 2023. évi adatokhoz képest, amelyek viszont borzasztóan gyengék. Azoknál szebb számok összejöhetnek, de – hangsúlyozta – ez a bázis roppant alacsony. Mára a kihagyhatatlan akciók egyszerűen relativizálódtak a Black Friday kapcsán. Amióta a távol-keleti és a kínai online kereskedelmi platformok – elsősorban a Temu – Magyarországon is megjelentek alacsony áraikkal, azóta az akciózások hatékonyságát szinte kivették a rendszerből. Persze lesznek olyanok, akik a termékciklusok miatt mostanra időzítik egyes eszközeik – mobiltelefon, laptop, hűtő stb. – cseréjét, ám ez nem hatalmas kör. Akkora biztos nem, hogy ezek a szektort „meghúzzák". Azok például, akik a Covid környékén vettek laptopot, lehet, hogy most lecserélik az eszközüket ebben az időszakban, ám akik tavaly vásároltak, azok biztosan nem. Azt a PwC szakembere is hangsúlyozta, hogy a vásárlókban a kihagyhatatlanság érzése ma már régen nem olyan erős, mint a Black Friday indulásakor. Immár mindenhol megjelennek az akciók, és ha egy helyen nem, akkor a másikon elérhető lesz egy-egy termék. Ez régen nem így volt, s mindez sokat gyengít a „fekete péntek" varázsán.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

PÉNZTELENSÉG

MADAR RÓBERT

A PwC digitális kereskedelmi csapatának vezetője szerint az embereknek nincs felesleges pénzük, ha lesz is növekedés az ünnepi szezonban, az inkább a tavalyi alacsony bázisnak tudható be

> Amióta a távol-keleti és a kínai online kereskedelmi platformok – elsősorban a Temu – Magyarországon is megjelentek alacsony áraikkal, azóta az akciózások hatékonyságát szinte kivették a rendszerből.

A fogyasztói bizalomnak is javulnia kell

A kiskereskedelemben a nem élelmiszerek közel 30 százalékát értékesítik a negyedik negyedévben, amely tehát a legerősebb periódus éven belül. A Black Friday-akciók bevezetésének egyik, bár nem egyedüli oka a karácsonyi vásárlások miatti leterheltség, üzleti zsúfoltság mérséklése jelentős árcsökkentések segítségével. Egyes kutatások szerint ma már az emberek 20-30 százaléka keres vagy vásárol valamilyen terméket a Black Friday alatt – írta megkeresésünkre az Országos Kereskedelmi Szövetség. A legnépszerűbbek az elektronikai termékek, a ruházati és a háztartási gépek. A fogyasztói magatartásban kettős trend figyelhető meg; egyrészt évről évre erősödik a Black Friday ismertsége, népszerűsége, másrészt viszont van egy olyan vásárlói szegmens is, amelyen belül a fenntarthatóság, a vásárlási volumen tudatos visszafogása határozza meg a költéseket. A „kereskedelem KSH által jelzett (szeptemberi) visszafogott teljesítménye" megváltozhat, és ismét mérsékelt forgalomnövekedés következhet be, ehhez azonban az úgynevezett fogyasztói bizalomnak is javulnia kell – hangsúlyozták.

Amikor nyereségbe fordul a mérleg

Idén november 29-re esik az Amerikai Egyesült Államokban a Black Firday, ami hagyományosan a hálaadást követő pénteket jelöli. Az elképesztő mértékű árengedményekről híres esemény mára nemcsak az USA-ban, de világszerte a karácsonyi bevásárlószezon kezdete lett. A fekete péntek az USA-ban a korai nyitásokról, sőt éjszakai vásárlásokról ismert, bár az elmúlt években, az online vásárlás előretörésével, az akciók egy része átkerült az internetre. A Black Friday mára nemcsak egyetlen nap, hanem gyakran egy egész hét vagy hónap kedvezményeit foglalja magában, különösen az online térben. Tavaly az Egyesült Államokban a Black Friday-eladások rekordszintű eredményeket értek el, különösen az online kereskedelemben. Az online értékesítések ezen a napon 9,8 milliárd dollárt tettek ki, ami 7,5 százalékos növekedést jelentett az előző évhez képest. Összességében a teljes ünnepi hét alatt (amely magában foglalja a Black Friday-t és a Cyber Monday-t is) 200,4 millió ember vásárolt az Egyesült Államokban, ami szintén növekedés az előző évi 196,7 millióhoz képest.

„Bevett gyakorlattá vált a választási turizmus”

VITA Nem jár majd automatikusan boríték a szavazólaphoz, nem lesz szükség lakcímkártyára. László Róbert és Tóth Zoltán homlokegyenest az ellenkezőjét gondolja arról, hogy ezek a rendelkezések sértik-e a szavazás tisztaságát.

CZENE GÁBOR

A Fideszen kívüli világ egyöntetű tiltakozással fogadta azt a puccsszerűen benyújtott kormánypárti előterjesztést, amely – miközben kuszán átrajzolja a választókerületi határokat – úgy ad két újabb parlamenti képviselői mandátumot Pest megyének, hogy azt a fővárostól veszi el. A törvénycsomagban azonban más javaslatok is szerepelnek: a szavazólaphoz például külön kell majd kérni a borítékot, a lakcímkártyát pedig nem kell bemutatni.

A választókerületi manipulációt és az indítvány benyújtásának módját László Róbert, a Political Capital választási szakértője is keményen bírálta, a másik két említett rendelkezésről viszont pozitív véleménye van. Jó megoldás, hogy továbbra is lesz lehetőség a boríték használatára, de nem lesz kötelező a használata – írta elemzésében. László Róbert rögzítette: a boríték sosem járult hozzá a szavazás titkosságának megőrzéséhez, csak bonyolítja a számlálási folyamatot, nem mellesleg pazarló gyakorlat. A szavazatszámlálók dolgát is megkönnyíti, hogy borítékot csak akkor kell a szavazólapok mellé adni, ha ezt a választó kifejezetten kéri.

László Róbert a lakcímkártya elhagyását is jó hírnek nevezte: a személyi, a jogosítvány vagy az útlevél valamelyike elegendő a választó kilétének azonosításához.

Ezzel szemben Tóth Zoltán választási szakértő mind a két említett módosítást károsnak és elfogadhatatlannak tartja. Azt, hogy már nem lesz kötelező borítékot adni a szavazólaphoz, lapunknak nyilatkozva jogkorlátozó rendelkezésnek minősítette, míg a lakcímkártya bemutatásának mellőzése szerinte kedvez a választási csalásoknak.

Felidézte, hogy 1989-ben, amikor a Nemzeti Kerekasztalban a rendszerváltást előkészítő tárgyalások zajlottak, fontos és alaposan megvitatott kérdés volt, borítékba kerüljenek-e a szavazólapok vagy sem. Végül a borítékos megoldás mellett foglaltak állást. Borítékra azért van szükség – magyarázta Tóth Zoltán –, hogy azoknak, akik részt vesznek a választáson, de az adott pártok közül egyikre sem szeretnének szavazni, és érvénytelen szavazatot sem akarnak leadni, lehetőségük legyen üres borítékot az urnába dobni, hazavinni magukkal a kitöltetlen szavazólapot. Vannak országok, ahol a választópolgároknak módjuk van „minden párt ellen szóló” érvényes szavazatot leadni – jegyezte meg. Arról nincs összesített adat, hogy Magyarországon mennyi az „urnából hiányzó szavazatok” száma, ami – jelezte Tóth Zoltán – még problematikusabbá teszi az ügyet.

Bár a választó továbbra is ragaszkodhat ahhoz, hogy borítékot kérjen, ha így tesz, kérését úgy lehet értelmezni: nem biztos, hogy valahova behúzza az ikszet. Ha valakinek valóban ilyen szándéka van, nem feltétlenül szeretné a külvilág tudomására hozni. Kisebb közösségekben, ahol az emberek jól ismerik egymást, ebből adódhatnak kellemetlenségek, amit nem mindenki fog vállalni – vélekedett Tóth Zoltán. Mivel a törvény előírja, hogy a felvett szavazólapot a szavazatszámláló bizottság előtt kell az urnába dobni, a választó azt nem viheti magával. A választási szakértő szerint a Fidesz ezzel „lemetszi a választójog szabadságának egy részét”.

A lakcímkártya bemutatásának elmaradása még súlyosabb kérdéseket vet fel – folytatta Tóth Zoltán. A Fidesz eddig is egyre inkább csökkentette a lakcímkártya jelentőségét. Ma már a jegyző nem ellenőrizheti, hogy valaki életvitelszerűen tartózkodik-e a bejelentett címen, ennek vizsgálatára csak bűnügyi eljárás keretében nyílik lehetőség. A fiktív lakcím bejelentését a Fidesz törvényessé tette – közölte Tóth. Emlékeztetett arra, hogy az önkormányzati választások előtt kiderült: a Máltai Szeretetszolgálat fenntartásában működő I. kerületi, 77 férőhelyes idősek otthonába 840 embert, jórészt venezuelai menekültet jelentettek be. A venezuelaiak szavazhattak is, hozzájárulhattak a kormánypárti polgármesterjelölt győzelméhez. A határ menti településeken elterjedt jelenség választások idején, hogy egyetlen ház – legalábbis papíron – akár több tucat külföldön élő, szavazásra jogosult állampolgárnak ad otthont.

„Bevett gyakorlattá vált a választási turizmus” – jelentette ki Tóth Zoltán. Elmondása szerint nincs akadálya annak, hogy valaki tetszőleges számú lakcímre bejelentkezzen és ennek megfelelően tetszőleges számú választókörben szavazzon. Persze ezt jogszerűen senki nem tehetné meg, mivel azonban – állította – megszüntették a többszörös lakcímbejelentéseket kiszűrő számítógépes szoftvereket, nincs, aki feltárná és megakadályozná a visszaéléseket. Ha lakcímkártyát se kell bemutatni a szavazóhelyiségben, akkor még kevesebb lesz a szűrő és a visszatartó erő. Tóth Zoltán arra figyelmeztetett, ha így megy tovább, „újra jöhetnek a kékcédulás választások”.

László Róbert az idézett okfejtések ismeretében is fenntartja álláspontját. Sok gond van a választási rendszerrel – mondta –, a jelenlegi módosító csomaggal még inkább, éppen ezért lenne fontos ezeket megkülönböztetni a kevés előremutató intézkedéstől: márpedig ez a két ügy az utóbbiak közé tartozik. Utalt arra, a boríték használatát fokozatosan próbálják kiiktatni a rendszerből, régóta nem is kötelező, a mostani változtatás csak annyiban új, hogy a választópolgárnak külön kérnie kell. Tisztában van vele, hogy a szavazók egy részének a boríték megléte „irracionális biztonságérzetet” ad, de – ismételte meg – ennek semmi köze sincs a titkosságához. Ami a lakcímkártyát illeti, ma már nélküle is tévedésmentesen beazonosíthatók a választópolgárok. László Róbert hozzátette: elég nagy baj lenne, ha valaki több szavazókör választói névjegyzékén is szerepelhetne. Bizonyára előfordult ilyesmi, de sohasem tömegével, és ha a jövőben valamiért ez mégis jellemzővé válna, azon semmit sem változtatna, hogy a választónak egy vagy két okmánnyal kell igazolnia magát a választás napján.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A borítékot mostantól külön kérni kell

NVI: egy választópolgár csak egy helyen, egyszer

Tóth Zoltán nyilatkozata nyomán megkérdeztük a Nemzeti Választási Irodát (NVI), mi a garancia arra, hogy egy választópolgár csak egy szavazatot adhat le. A választási eljárásról szóló törvény alapján mind a központi, mind a szavazóköri névjegyzék vezetéséről az NVI gondoskodik – állt a lapunknak küldött válaszban. A névjegyzékek alapforrása a személyiadat- és lakcímnyilvántartás, az egyes választópolgárok releváns adatait ebből veszi át az NVI. A névjegyzékekben a választópolgárok nyilvántartása a személyi azonosító alapján történik: ez biztosítja az egyediséget, hiszen egy polgárnak csak egy személyi azonosítója lehet, és egy személyi azonosítóhoz csak egy választópolgár tartozhat. A személyi azonosító használatával tehát biztosított, hogy egy választópolgár csak egy helyen, egyszer szerepel a névjegyzéken – állapította meg az NVI. Azt, hogy a választópolgár melyik szavazókörben szerepel a szavazóköri névjegyzékben, a személyiadat- és lakcímnyilvántartásból átvett lakcímadat határozza meg. A személyiadat- és lakcímnyilvántartásban egy polgárnak egy lakóhely- és egy tartózkodási hely adata szerepelhet. A lakcímkártya kivezetése a választási eljárásból nem érinti a névjegyzékek megbízhatóságát. A javaslat célja a választók joggyakorlásának megkönnyítése, a személyazonosság igazolása személyazonosító igazolvány, útlevél vagy vezetői engedély bemutatásával történjen.

METSZÉS

TÓTH ZOLTÁN

károsnak és elfogadhatatlannak tartja az intézkedéseket, szerinte a Fidesz „lemetszi a választójog szabadságának egy részét”

KIVÉTEL

LÁSZLÓ RÓBERT:

Sok gond van a választási rendszerrel, a jelenlegi módosító csomaggal még inkább, éppen ezért lenne fontos ezeket megkülönböztetni a kevés előremutató intézkedéstől

Kitiltás, vádaskodás, ígéretek, országjárás

GYERMEKEK „További »képviselői látogatására« a jövőben nem tartunk igényt, és nem biztosítunk rá lehetőséget” – egyebek mellett ezt írta Fülöp Attila államtitkár Magyar Péternek, a levelet a közösségi oldalán is közzétette. Pintér Sándor gondoskodáspolitikáért felelős államtitkára szerint a gyermeknevelés és a gyermekvédelem nem politikai show-műsor. „Elfogadhatatlan, hogy embertelen körülményeket emleget abban a meglátogatott miskolci intézményben, amely takarított, rendezett” – fogalmazott az államtitkár. Vélhetően arra utalt: Magyar Péter – mint megírtuk – felvételeket mutatott be a miskolci gyermekotthonról, amelyek cáfolták, hogy az intézményben minden rendben.

„Ön nincs tisztában a meglátogatott intézmény funkciójával, működési rendszerével” – válaszolta erre Fülöp Attila, hozzáfűzve, „az egészségügyi, az oktatási és a szociális intézményrendszer működtetése tagállami hatáskör. Ebből következően az ezekben az intézményekben tett látogatások az ön Európai Parlamentben végzett munkáját nem segítik.” Magyar Péter vasárnap reagált, azt írta: „Ha önök akadályoznak az európai parlamenti képviselői munkám ellátásában, azzal a gyermekek és a szakdolgozók érdekeit veszik semmibe. Az ön levele nettó hazugság és hangulatkeltés.” Szerinte egy európai parlamenti képviselőt az államtitkár nem tilthat ki - főleg nem e-mailben - a gyermekotthonokból, arról közigazgatási határozatban lehet dönteni, ami ellen jogorvoslati lehetőség van.

Fülöp Attila nem tart igényt Magyar Péterre, de erre az EP-képviselő szerint nincs joga

A Tisza Párt elnöke egyébként folytatta országjárását, szombaton több ezer fős tömeg fogadta Debrecenben. Magyar megígérte, hogy a Tisza kormányra kerülése esetén környezetvédelmi minisztériumot állít fel és megerősíti a környezetvédelmi szakhatóságot. NÉPSZAVA

Újabb felmérés arról, hogy vezet a Tisza

ELŐZÉS Hajszállal ugyan, de Magyar Péter pártja a Publicus Intézet friss, lapunknak készült kutatása szerint is népszerűbb a Fidesznél. Három kis ellenzéki párt közben teljesen lenullázta magát.

A kormány holdudvarához tartozó cégek kivételével mindegyik közvélemény-kutató azt mérte a közelmúltban, hogy a Tisza Párt megközelítette, beérte vagy megelőzte a Fideszt. A tendenciát a Publicus Intézet legújabb vizsgálata is erősíti.

A felmérés ezer fő telefonos megkérdezésével november közepén készült, abban az időszakban, amikor már szivárogni kezdtek Magyar Péterről a titokban rögzített hangfelvételek. A hibahatár plusz-mínusz 3,1 százalék. A kutatás szerint Magyar Péter pártja – bár csupán egyetlen százalékponttal, tehát hibahatáron belül – minden kategóriában vezet a Fidesz előtt. A Tisza a teljes népességben 25, a kormánypárt 24 százalékon áll, a biztos választók esetében Magyar Péteréknél 28, a Fideszné 27 százalékot mutatnak az adatok. A biztos pártválasztókra szűkítve a kört 39-38 a Tisza Párt javára.

A teljes népességet alapul véve rajtuk kívül csak a Demokratikus Koalíció lépi át a parlamenti küszöböt (6 százalék), ha a biztos pártválasztókat nézzük, akkor a DK mellett (9 százalék) még a Mi Hazánk is (5 százalék) bejutna az Országgyűlésbe. Az MSZP és a Kutyapárt 2-3 százalék, a Momentum 1-2 százalék körül mozog, míg a Jobbik, az LMP és a Párbeszéd neve mellett csupa nulla szerepel. Ennek a három pártnak az életkor, nem és iskolázottság szerint reprezentatív mintában nem akadt annyi támogatója, hogy valamelyikük akár csak a biztos pártválasztók körében képes legyen legalább egy százalékot produkálni. Árnyalja a képet, hogy meglehetősen magas a bizonytalanok aránya, az összes megkérdezettet tekintve 36 százalék.

Pulai András, a Publicus vezetője elmondta: azt is vizsgálták, hogy mekkora lenne a népszerűsége egy jelenleg nem létező, hipotetikus ellenzéki összefogásnak, amit praktikusan most a DK, az MSZP és a Momentum alkothatna. Bár az „ellenzéki összefogást” preferáló szavazók a „biztos pártválasztó” ellenzékieknek legfeljebb csak 14 százalékát teszik ki, 92 százalékuk inkább erre a formációra szavazna a Tisza Párt helyett. A Tisza Párt jóval népesebb szavazótáborának 70 százaléka ragaszkodik Magyar Péterhez, de 22 százaléka hajlik arra, hogy az „ellenzéki összefogást” válassza.

A novemberi állapot szerint csak 33 százalék volt elégedett, miközben kétszer ennyien az elégedetlenségüket fejezték ki.

Ez az arány az amúgy folyamatosan alakuló, bővülő Tisza-szavazók körében az elmúlt három hónapban 20-25 százalék körül alakult, míg a nyár folyamán jócskán meghaladta a 40 százalékot. Azaz a Tisza Párt szavazóinak egy (amúgy csökkenő), de szignifikáns részére igaz, hogy „opportunista” módon szavaz a Tiszára – fogalmazott Pulai András. Tehát elsősorban Orbán Viktor leváltásának a lehetőségét látja Magyar Péterben és pártjában, ez a szavazói bázis nem szervesült identitássá. „Hasonló jelenséget mértünk a DK-nál, amikor a Tisza Párt előtt erősödött. Az a tábor láthatóan már a Tiszánál van” – közölte Pulai.

A Publicus Intézet rákérdezett arra is, a megkérdezettek menynyire elégedettek azzal, „ahogyan az országban mennek a dolgok”. A novemberi állapot szerint csak 33 százalék volt elégedett, miközben kétszer ennyien (67 százalék) az elégedetlenségüket fejezték ki.

CZENE GÁBOR

LAPSZÉL

Aluljárókat záratná le Szentkirályi

FOTÓ: FARBÁKY TAMÁS

A hajléktalanok okozta higiéniai és közbiztonsági problémákra hivatkozva éjszakára lezáratná a budapesti aluljárókat Szentkirályi Alexandra, a Fidesz korábbi főpolgármester-jelöltje. Szentkirályi szerint a lezárással tisztábbak és biztonságosabbak lennének az aluljárók, „nekünk pedig ugróiskolázni sem kellene a kétes eredetű folyadékok között”. NÉPSZAVA

Hárman már biztosan indulnak

Már az első nap összegyűlt az 500 ajánlás, amely Takács László indulásához szükséges a Tolna megye 2. választókerületében rendezett időközi választáshoz – közölte a Demokratikus Koalíció. A hétvégén a Mi Hazánk jelöltje, Dúró Dóra és a fideszes Csibi Krisztina is bejelentette, hogy készek az ajánlásokkal. A kormánypárti Potápi Árpád halála miatt tartandó időközi országgyűlési választásra egyébként szombaton kezdődött meg az aláírásgyűjtés. Öten jelezték indulásukat, Takács László, Dúró Dóra és Csibi Krisztina mellett Ágoston Pál a Második Reformkor színeiben, Harangozó Gábor MSZP-s politikus pedig függetlenként. NÉPSZAVA

Jogsértő Kövér-bírság miatt fizet az állam

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Jogsértően bírságolta meg Kövér László házelnök az ellenzéki Szabó Szabolcsot, amiért a rabszolgatörvény ellen tiltakozott a parlamentben 2018 decemberében – írta a hvg.hu. A strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága döntésének értelmében vissza kell fizetni a jogtalanul elvett pénzt. Szabót egyébként 1,1 millió forintra büntette Kövér. NÉPSZAVA

Nem „műtőkerülés”

EU A szakma már azt sem érti, miként keletkezett olyan adat, hogy melyik orvos mit és mennyit operál, a várólisták földuzzadása ezergyökerű probléma – mondta lapunknak az Uzsoki Kórház osztályvezető főorvosa.

DANÓ ANNA

Nem az orvosok „műtőkerülésén” múlik, hogy nőnek a nagyízületi (csípő-, térdprotézis) műtétek várólistái – közölte lapunkkal Hangody László traumatológus, ortopéd sebész, az Uzsoki Kórház osztályvezető főorvosa, az MTA doktora, ezzel is vitatva egy minapi konferencián elhangzottakat.

Mint arról lapunk is beszámolt: a Medicina Fórum és a Magyar Kórházszövetség konferenciáján az egészségügyért felelős belügyminiszter és a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) képviselői is kifogásolták, hogy hiába van külön összeg dedikálva a várólista-csökkentő műtétekre, a pénz nagyobb része a kasszában marad, nincs jelentkező a feladatra. A finanszírozó adataiból készült elemzés szerint az ilyen beavatkozásra jogosult 200 orvos húsz százaléka végzi a műtétek 80 százalékát. „Vannak, akik hetente csak egyszer műtenek, azaz évente mindösszesen 50 alkalommal” – jegyezte meg az egészségügyért felelős belügyminiszter és egy nappal később a NEAK főosztályvezetője is.

Hangody László professzor szerint a szakma már azt sem érti, hogy miként keletkezett az az adat, hogy melyik orvos mit és menynyit operál, miközben a várólisták földuzzadása ezergyökerű probléma. Mint mondta: az intézmények nem érdekeltek a napi működtetést meghaladó többletműtéteket vállalni, mert miközben egy-egy beavatkozás díja évek óta változatlan, az azokhoz szükséges eszközöknél volt egy 30-40 százalékos infláció. Így azok az intézmények, amelyek még mindig aktívak a várólista-szűkítő programban, roszszabbul is járnak. Ugyan korábban volt egy olyan átmeneti időszak, amikor a várólista-csökkentésre elkülönített keretből a pluszműtétekért 30 százalékos extra finanszírozást kaptak, ez nemrég megszűnt, és csak tízszázaléknyi többletjuttatás maradt. Ezzel viszont még azok az intézmények is mínuszt termelnek, amelyeknél egyébként rendben van a gazdálkodás, és a legolcsóbb implantátummal és a legrövidebb ápolási idővel végzik a nagyízületi műtéteket.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A fővárosi Uzsoki Kórház bejárata. Korábban csúcsra járt a várólistaprogram

„Saját intézményemben, az Uzsokiban korábban csúcsra járattuk a várólistaprogramot, napi 15 protézisműtétet végeztünk, plusz még az ügyeletben elvégzett endoprotetikai beavatkozások is növelték a beültetési számot, de kénytelenek voltunk tavaly leállítani a többletbeültetések egy részét. Nem a paraszolvencia elmaradása miatt, ahogy ezt mások sugallják, hanem amiatt, hogy a kórház egy őrületes veszteségbe rohant.”

Ahogy a professzor mondja, ez nemcsak az ő kórházát érintő jelenség, az intézményükért felelős igazgatók, ha nem is fogják vissza, de legalábbis nem szorgalmazzák, hogy még több ilyen beavatkozást végezzenek.

A beavatkozások elmaradásának egy másik döntő faktora, hogy lelassult a műszaki meghibásodások javítása azzal, hogy azokat az intézménytől távoli szervezethez, a KEF-hez utalták. A tiszti főorvos naponta tömegével kénytelen határozni arról, hogy valamely intézmény műszaki problémája miatt (elromlott lift, leállt az informatikai rendszer, kiégett műtőlámpa stb.) mely másiknak kell átvennie a betegellátás feladatát. Ez az akut műtéteken túl az elektív műtétekre is kihat – előjegyzett betegek átütemezését teheti szükségessé.

A műtétekre várakozók száma azért is növekszik, és – a professzor szerint – ezt soha senki nem kalkulálja bele a rendszerbe, hogy egyrészt az emberek már nem fogadják el, hogy fáj a térdük, a csípőjük, hanem megoldást akarnak. Ezért jóval többen keresik a műtéti lehetőségeket. Ráadásul többletigényt gerjeszt az is, hogy a tíz-tizenöt évvel korábban beültetett protéziseknél már jelentkeznek a revíziós problémák, a kilazulások, a kopások, amelyeket újabb műtéttel lehet megoldani. A következő faktor, hogy növekszik az átlagéletkor, emiatt is az emberek egyre nagyobb részének van szüksége protézisre. Tehát az egyik oldalról több okból is növekszik az ellátási igény, másik oldalról nem, hogy nem követi azt a beültetések száma, hanem az előbb említett finanszírozási és szervezési problémák miatt éppen hogy csökken – jelezte Hangody László, hogy a probléma bonyolultabb, mint ahogyan ez a konferencia előadásaiból kitűnhetett.

EGYSZERŰSÍTÉS

HANGODY LÁSZLÓ: A probléma bonyolultabb, mint ahogyan ez a konferencia előadásaiból kitűnhetett

Csípőprotézis-műtétekben az Uzsoki vezet

A csípőprotézis-műtéteknek a 2024-es Medicina Évkönyvben közölt toplistáját az Uzsoki Kórház vezeti. Ott tavaly 1303 betegnél végeztek ilyen beavatkozást, a második az Országos Baleseti Intézet 835, a harmadik a Szegedi Tudományegyetem 865 esettel.

„Drámai eredményt kaptunk”

TÁRSADALOM Iskolai végzettségtől, életkortól és nemi hovatartozástól függetlenül a többségi társadalomban rendkívül erős a cigányokkal szemben érzett ellenszenv – hívta fel a figyelmet Örkény Antal szociológus a Népszavának.

CZENE GÁBOR

Nemrég azt mondta egy antiszemitizmusról szóló kutatás bemutatóján, nemcsak a zsidóságra, hanem az összes kisebbségre igaz, hogy a személyes kapcsolatok és tapasztalatok lényegesen csökkentik a velük szemben meglévő előítéleteket. Egyetlen kivétel akad: a cigányság. Úgy értsük ezt, hogy a romákról szerzett személyes tapasztalatok nem enyhítik – netán még erősítik is – a cigányellenességet?

Ahhoz, hogy eddig a pontig eljussunk, messzebbről kell indulnunk. A szociológia a társadalommal foglalkozik. Az emberek – mint társas lények – csoportokat alkotnak, ezek a csoportok jelentik számunkra a fennmaradást. Kommunikálunk egymással, van közös tudatunk, közösségérzetünk. A csoportközi viszonyok határozzák meg a társadalom működését, azt, hogyan tudjuk megszervezni a közös életüket. A késő modern társadalmakban, a globalizáció korszakában sokfajta módon szerveződnek csoportok. A szociológus, amikor arról próbál mondani valamit, hogy a társadalom állapota hogyan is néz ki, akkor a csoportközi viszonyokat kutatja. A csoportok közötti különbségek nem csupán szociálisak, hanem például kulturálisak is lehetnek. És akkor megérkeztünk az etnicitáshoz. Magyarországon a jelenlegi nacionalista politikai beállítódás homogenizálni akarja a nemzetet, próbálja az etnikai és más kisebbségeket kiszorítani a közös nemzetképből. Többféle aspektus létezik, amire ön hivatkozott, azt kizárólag az érzelmi viszonyulásra vonatkoztatva említettem. Az antiszemitizmusról szóló kutatás részeként felsoroltunk különféle csoportokat, és megkérdeztük, hogy kinek melyik mennyire szimpatikus. Drámai eredményt kaptunk. A romákat a válaszadók 74 százaléka ellenszenvesnek vagy nagyon ellenszenvesnek minősítette, egy másik kérdésre pedig 77 százalék válaszolta azt, hogy romákat egyáltalán nem vagy inkább nem lenne hajlandó befogadni a családjába. A társadalom háromnegyede erős ellenszenvet érez a romákkal szemben.

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

Magyarországon a jelenlegi nacionalista politikai beállítódás homogenizálni akarja a nemzetet, próbálja az etnikai és más kisebbségeket kiszorítani a közös nemzetképből – mondta a szociológus

Értem, de ebből nem derül ki, hogy mi az összefüggés a személyes tapasztalatok és a romák elutasítottsága között.

Az adott csoport iránti szimpátia vagy éppen ellenszenv kialakulásában nyilván a tapasztalat is szerepet játszhat. Az úgynevezett kontakthipotézis elmélete szerint a személyes interakciók csökkentik a másik csoporttal szembeni előítéletességet. Ha a csoportok egymással vegyesen élnek, akkor nagy az esély személyes kapcsolatok kialakulására, csökken a csoportok közötti távolság, kevesebb a valószínűsége a negatív érzelmi viszonyulás létrejöttének. Ha nem élünk együtt, akkor ki vagyunk téve annak, hogy milyen az adott csoport kollektív megítélése. A romákról szóló sztereotípiák és előítéletek súlyosan hozzájárulnak a cigány kisebbséggel szembeni megkülönböztetéshez. A romakérdés legfőbb problémája éppen az, hogy egyszerre fakad szociális, etnikai és kulturális megkülönböztetésből. A romák elutasítottságának mértéke olyan csoportokkal mutat hasonlóságot, mint a „migránsok”, más országokból jött menekültek, akikkel az emberek többségének nagyon kevés a kontaktusa. A „migránsokkal” kapcsolatos vélemények a politikai kommunikációból, a nyilvános diskurzusokból és a médiából merítkeznek.

„Az észak-magyarországi régió (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád), ahol kiemelkedően magas a roma lakosság aránya, nem mutat átlagon felüli cigányellenességet. Ennek talán az a magyarázata, hogy az egész régióban nagy a szegénység, a nem romák is hasonló helyzetben vannak, mint a romák.”

Csakhogy a romák régóta jelentős számban velünk élnek, őshonos nemzetiségnek számítanak.

Valóban, a romák esetében más a helyzet. Vannak térségek, ahol sűrűbben, és vannak, ahol ritkábban, de az egész országban élnek romák. Általában működni szokott a hagyományos elmélet, amely szerint minél magasabb szintű a műveltségünk és a tudásunk, minél magasabb státuszt töltünk be, annál inkább képesek vagyunk differenciáltan gondolkodni és elfogadók lenni mások iránt. A romák elleni előítéletességet vizsgálva azonban ez sem igaz, alig lehet felfedezni szociodemográfiai különbségeket. Ez azt jelenti, hogy a magas iskolai végzettségűek ugyanúgy távolságot tartanak a romáktól, mint az alacsonyan képzettek. Az elutasítottságban nemcsak iskolázottság, hanem életkor és nemi hovatartozás alapján sincsenek érdemi különbségek. Össztársadalmi jelenségről van szó. Területi alapon, a régiókat megnézve viszont találtam érdekes adatokat. Miközben a cigánysággal szemben mindenhol erős az ellenszenv, furcsa módon három régióban az átlagosnál is sokkal erősebb.

Melyik ez a három régió?

A közép-dunántúli (Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém), a nyugat-dunántúli (Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala), valamint a keleti országrészben lévő észak-alföldi (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg). Van egy olyan régió is, ahol az átlagosnál pozitívabb a kép a romákról, ez pedig a Dél-Alföld (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád-Csanád).

Mi következik ebből?

A két dunántúli régió esetében érvényes lehet a kifordított kontakthipotézis: ahol kevés az interakció, ott felerősödhetnek a csoporttal szembeni kollektív előítéletek és sztereotípiák hatásai. Mivel ezeken a fejlettebb területeken kevesebb roma él, könnyen lehet, hogy a cigányellenességet a személyes kontaktusok hiánya táplálja. Ezeknek a régióknak a lakossága jobban azonosulhat azzal az általános közvélekedéssel, amely a romákat negatív karakterjegyekkel ruházza fel. Az észak-magyarországi régió (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád), ahol kiemelkedően magas a roma lakosság aránya, nem mutat átlagon felüli cigányellenességet. Ennek talán az a magyarázata, hogy az egész régióban nagy a szegénység, a nem romák is hasonló helyzetben vannak, mint a romák.

Jó, de akkor hogyan illeszkedik a képbe az észak-alföldi régió, ahol szintén sok a roma, ugyanakkor átlagon felüli a cigányság elutasítottsága?

Ennek megválaszolása egy önálló kutatás témája lenne. Meg kellene vizsgálni a települési struktúrát, a foglalkoztatási helyzetet, a közlekedési infrastruktúrát – és így tovább. Nagyon sok tényezőnek szerepe lehet, például annak is, hogy mennyire szegregált a roma populáció. Az csak egy hipotézis, hogy a kontaktusok száma csökkentheti az előítéletességet.

Vagy éppen növelheti...

Igen, akár növelheti is.

Akkor most ott vagyunk, ahol a part szakad.

A szociológia nem tudja azt állítani, hogy ebből ez meg az következik feltétlenül, mint a fizikában.

Összességében tehát a szociológiának nincs megfejtése arra, hogy milyen attitűdök hatására alakul ki a cigányellenesség?

Amit kutatások igazolnak: a romák szociális integrációját akkor lehet sikeresen megvalósítani, ha a roma kisebbség létszáma az adott közösségben nem ér el egy bizonyos mértéket.

Mekkora ez a „bizonyos mérték"?

Húsz százalék, ami két szempontból is fontos. Egyrészt a többségi társadalom ilyen aránynál még nem érzi annak a veszélyét, hogy elindul egy öngerjesztő folyamat, amelynek következtében az elvándorló népesség helyére szegény romák költöznek be, szegregáció alakul ki, csökken az ingatlanok értéke. Másrészt maguk a romák is jobban tudnak azonosulni azokkal az értékekkel, amelyek az integráció feltételei.

Ennek ellenére – ahogyan arról beszéltünk – olyan térségekben is erős a romák elutasítottsága, ahol az arányuk nem éri el a húsz százalékot.

Igen, ez a furcsa. De ennek egyik oka lehet a már említett kifordított kontakthipotézis.

Azt hiszem, ebben az interjúban maradnak megválaszolatlan kérdések...

Ne várja tőlem a megoldást. Az etnikai-kulturális különbségekből fakadó kérdésekre nincsenek egyszerű válaszok. A társadalom nagyon bonyolult módon működik.

Mennyire tartja súlyos problémának a romák és a többségi társadalom közötti feszültségeket?

Ha egy társadalom háromnegyede ellenszenvesnek minősíti az egyik jelentős létszámú csoportját, amely hosszú évszázadok óta él az országban, akkor az nagyon súlyos probléma. A svábok, a szlovákok, de még a zsidók esetében sincsenek ilyen mélyen rögzült előítéletek. A romák elutasítottsága magában rejti azt a vélekedést is, hogy „ezekkel nincs mit kezdeni”. A másik elterjedt sztereotípia szerint a romák „alkalmatlanok arra, hogy beilleszkedjenek a társadalomba és elfogadják a többség normáit”. Klaszszikus séma, hogy az áldozatokat, a romákat hibáztatják. Újra hangsúlyozom: a romakérdés legnagyobb kihívása az – és ezzel a politika nem tud, igazából soha nem is tudott mit kezdeni –, hogy a rossz szociális helyzet összecsúszik az etnikai-kulturális megkülönböztetettséggel. Az integráció semmit nem erősödött az elmúlt évtizedekben. Lehet, hogy egyes mutatókban javult a cigányság helyzete, de a romák hátrányai nem csökkentek a nem roma társadalomhoz képest.

A cigányságnak ebben nincs semmi felelőssége?

Dehogynem, ez nem egyszereplős játék. A roma etnikai csoport nem tudta önmagát olyan erős kisebbséggé kiépíteni, amely képes lenne felmutatni a saját értékeit, azokat az értékeket, amelyek tiszteletét joggal elvárhatná a többségi társadalomtól. A romáknak is sokkal jobban kellene szerveződniük, sokkal szorosabbnak kellene lennie az összetartásnak, a megadott lehetőségeket pedig sokkal jobban kellene kihasználniuk. Láthattuk, hogy mi lett a sorsa bizonyos romáknak adott támogatásoknak. Tehát nem kérdés, hogy a romáknak is megvan a maga felelőssége, de az arányokat nem szabad eltéveszteni: a többségi társadalom felelőssége összehasonlíthatatlanul nagyobb.

ÖRKÉNY ANTAL

1954-ben született Budapesten. 1978-ban kezdett dolgozni az Eötvös Loránd Tudományegyetemen. 1986-ban szerzett doktori fokozatot szociológiából, 2003-ban habilitált, 2004-től 2024-ig egyetemi tanárként tanított az ELTE Társadalomtudományi Karon. 2011 és 2020 között az intézmény Szociológia Doktori Iskolájának vezetője volt, jelenleg is a magyar nyelvű doktori program vezetője. Számos könyv szerzője, rangos állami és szakmai kitüntetések birtokosa.

77 százalék
válaszolta azt, hogy romákat egyáltalán nem vagy inkább nem lenne hajlandó befogadni a családjába

LAPSZÉL

Drágulnak az autópálya-matricák

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

December 1-jétől megvásárolhatók a 2025-ös autópálya-matricák. Az árak emelkednek, ahogyan a gyorsforgalmi utakon kapható büntetések mértéke is emelkedik – közölte a Voxinfo Kft., a Nemzeti Mobilfizetési Zrt. hivatalos viszonteladó-partnere. A 2025-ös éves matrica 59 210 forintért lesz megvásárolható, az alappótdíj 26 640 forintra emelkedik, amely 60 napon túli fizetés esetén 91 780 forintra nő személyautó esetében. MTI

Pályázat új tárolók építésére

Magyarország eddigi legnagyobb energiatárolója épül Szolnokon – mondta az Energiaügyi Minisztérium parlamenti államtitkára a minisztérium Facebook-oldalára feltöltött videójában. Czepek Gábor szerint az ország energiaszuverenitásának szempontjából kulcsfontosságú a tárolókapacitások kérdése. A most futó pályázatokban összesen 260 milliárd forinttal támogatják az energiatárolók telepítését: csaknem 100 milliárd forinttal az ipari energiatárolókét, és mintegy 160 milliárd forinttal a vállalkozások és családok ilyen fejlesztéseit. MTI

Csődvédelmet kért az akkumulátorgyártó

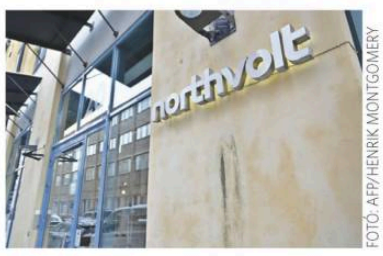

FOTÓ: AFP/HENRIK MONTGOMERY

A héten csődvédelmet kért az Amerikai Egyesült Államokban a Northvolt svéd akkumulátorgyártó vállalat, és a vezérigazgató is lemondott. Több nagybefektető is komoly veszteséget szenvedett el, többek között a Goldman Sachs is, az általa kezelt alapok közel 900 millió dollárt írnak le. A vállalat hangsúlyozta, hogy a szerkezetátalakítási folyamat alatt, amely várhatóan a jövő év első negyedévében zárul le, a szokásos módon folytatja működését. PORTFOLIO

Jól meg kell fizetni a téglalakásokat

A fővárosban a téglalakások havi bérleti díja az év első tíz hónapjában átlagosan 260 ezer forint volt, ami 10,5 százalékkal haladja meg a tavalyi átlagot – közölte az Otthon Centrum. A legnagyobb vidéki városokban átlagosan 170 ezer forint volt lakások bérleti díja, csupán 1,8 százalékkal magasabb a tavalyinál – tették hozzá. Az Otthon Centrum közreműködésével bérbe adott lakások árrekordere Budapest II. és V. kerülete, előbbinél 350 ezer forint, utóbbinál 325 ezer forint a bérlemények átlagos havidíja. MTI

Nő a devizaadósság

BÜDZSÉ Jövőre az államadósság meghaladhatja a 63 800 milliárdot. Ez az összeg a közel háromszorosa a 2010-es adósságnak.

PAPP ZSOLT

Nincs fék az államadósságon, a kormány jövőre jelentős államháztartási hiánnyal számol, ami az államadósság növekedésével jár – derül ki a parlament előtt lévő költségvetési javaslatból. A terv szerint 4122 milliárd forint lesz az államháztartási hiány, ami meghaladja az idén várható 3900 milliárd forintot. Vagyis jövőre nemhogy csökkenne, hanem nő az államháztatás pénzforgalmi hiánya, amit finanszírozni kell, más eszköz híján az államadósság növeléséből.

A benyújtott költségvetési tervből az is kiderül, hogy az államadósság mértéke 2024. december 31-én várhatóan 59 836 milliárd forint lesz, ez azt jelenti, hogy csak az idén 4700 milliárddal növelték a tartozást. 2025 utolsó napjára a kormány már 63 855 milliárdos tartozással kalkulál, vagyis az adósság további 4019 milliárd forinttal növekszik tovább – ez az összeg némileg elmarad a tervezett 4122 milliárdos hiány mértékétől.

A közel 64 ezer milliárd forintos államadósság egyben azt jelenti, hogy az Orbán-kormány a 2010-es hatalomra kerülése óta gyakorlatilag megháromszorozta az adósságot, ugyanis 2010 közepén a kormányzást 22 363 milliárd forintos adóssággal vették át.

Persze a mostani forint és az akkori forint össze sem hasonlítható, hisz például az eurót akkor 280 forinton jegyezték, most meg 400 forint felett, ez devizában felvett adósság értékelésénél fontos. Többek közt ezért is használják a közgazdászok a GDP-arányos adósságmutatót. Az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) adatai szerint 2010-ben, az Orbán-kormány hatalomra kerülésekor 83,6 százalékos GDP-arányos államadóssággal vette át a kormányzást, ami idén júniusban 76,1 százalék volt. A kormány arra számít, hogy az év végéig jelentősen csökken az adósságmutató a törlesztéseknek köszönhetően, így az idén decemberben 73,2 százalékra, jövő év decemberében pedig a bruttó hazai termék 72,6 százalékára csökken, lényegesen elmarad a 2010-es szinttől.

Ugyanakkor nem mindenki hisz a kormány számainak, első helyen a legnagyobb kétkedő az Európai Bizottság. A Bizottság a napokban hozta nyilvánosságra az őszi gazdasági előrejelzését, amiben jóval komorabb képet fest a magyar gazdaságról annál, mint amit a kormány feltételez. A kormány 3,4 százalékos gazdasági növekedést vár 2025-re, a brüsszeli elemzők ezzel szemben 1,8 százalékot jósolnak. Mivel jóval lassabb gazdasági növekedéssel számolnak, a várható hiányban és az adósságpályában is jelentős eltérések vannak. Az Európai Bizottság szerint nemhogy csökken, de egyenesen emelkedik az idén az adósságmutató, a tavalyi 73,5 százalék után idén az államadósság mértékét a GDP 74,5 százalékára várják, és azzal számolnak, hogy jövőre is ezen a szinten marad, majd csak 2026-ban kerülhet újra csökkenő pályára.

A kormány számai valóban nem teljesen konzisztensek, ugyanis például jövőre a kamatkiadások növekedésével számolnak – ez derült ki a Költségvetési Tanács elemzéséből. Az idén a magyar állam várhatóan 3572 milliárd forintot költ kamatkiadásokra, jövőre ezzel szemben 3836,1 milliárddal számol. A KT is jelzi, hogy a kormány által várt idei adósságcsökkenés várhatóan nem következik be – így a jövő évi adósságpálya egy magasabb szintről indul, bár ők hisznek abban, hogy 2025-ban csökkenhet a mutató. Igaz, a GDP-arányos adósság csökkenésének vannak kockázatai akár a vártnál lassabb GDP-növekedés, akár a forint leértékelődése miatt. A kormány a jövő évi devizaadósságot 397,5 forintos euróárfolyammal kalkulálta ki – ezzel szemben az euró jelenleg a 405–410 forintos sávban ingadozik –, vagyis ez is a magasabb adósság valószínűségét növeli.

A költségvetés bruttó adósságának alakulása (Mrd Ft)

	2024. 12. 31.	202. 12. 31.	Változás
Devizában fennálló adósság	16 187	17 536	1349
– devizahitelek	3 424	4 296	872
– devizakötvények	12 764	13 240	476
Forintban fennálló adósság	38 902	41 669	2767

Forrás: 2025-ös költségvetési terv, indoklás mellékletei

FORRÁS: PAKS II ZRT.

A Paks 2-beruházáshoz orosz hitelt vett fel a kormány

> A közel 64 ezer milliárd forintos államadósság egyben azt jelenti, hogy az Orbán kormány a 2010-es hatalomra kerülése óta gyakorlatilag megháromszorozta az adósságot.

Újabb devizahiteleket vehet fel a kormány

Az ÁKK szokás szerint csak december közepén hozza nyilvánosságra a jövő évi adósságfinanszírozási tervét – de a költségvetési törvényhez benyújtott adatokból egy-két dolog már kihámozható. Az látható, hogy a kormány jövőre megnyomja a devizában történő eladósodást, ugyanis a friss adósság egyharmadát, 33 százalékát a devizapiacokról tervezi finanszírozni. A kabinet erőteljesen támaszkodik majd az új devizahitelek felvételére, összesen nettó 872 milliárd forintnyi, vagyis mintegy 2,1 milliárd eurónyi új devizakölcsön-felvétellel számol. Az elmúlt évtizedekben megszokott volt, hogy a magyar állam kizárólag nagy nemzetközi pénzügyi szervezetektől (EU, IMF, Európai Beruházási Bank) vesz fel hitelt, ám az Orbán-kormány szakított ezzel, és a kevésbé átlátható orosz (Paks 2-hitel), majd idén a kínai hitelpiac felé fordult. Utólag derült ki például, hogy a magyar kormány az idén tavasszal egymilliárd eurónyi hitelt vett fel egy kínai kereskedelmi banki konzorciumtól. Nem lehet kizárni, hogy ezek a tranzakciók folytatódnak 2025-ben is. A kormány számaiból kiderül: ezen felül a devizakötvény-állományt 476 milliárd forinttal tervezik növelni. Mivel 2025-ben több kötvénylejárat is lesz (a japán jenben, kínai jüanban, euróban jegyzett magyar devizakötvények összesen 1,4 milliárd euró értékben járnak le), ezeket is refinanszírozni kell – így jövőre mintegy 2,5 milliárd eurós kötvénykibocsátásra is sor kerülhet, a költségvetési számok szerinti 2,1 milliárd eurónyi hitelfelvételen túl.

Egy lépésre a 100 000 dolláros bitcointól

KRIPTODEVIZA Az első számú digitális deviza, a bitcoin piaca a 2020–2021-es extrém áremelkedést hozó időszakát idézi. Az internetes pénz árfolyama ugyanis immár alig marad el a 100 000 dolláros lélektani szinttől, mindezt úgy, hogy tavaly év elején még 16 000 dollár környékén volt a jellemző ár. A jegyzés a napokban 98 ezer dollár fölött mozgott, és elemzések sora szól arról, hogy az ár még novemberben átlépheti az említett szintet, amelyre egyébként évek óta várnak a befektetők.

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP

Donald Trump győzelme szárnyakat adott a bitcoinnak

Az emelkedés mögött leginkább Donald Trump megválasztása húzódik meg. A republikánus jelölt győzelme után közvetlenül is már tetemeset ugrott az ár, ám azóta sem tűnik úgy, hogy ez a lendület kifogyna. Trump ugyanis érdemi gesztusokat is tett a kriptoközösség felé a választási kampányban. Szabad, de szabályozottabb piacot ígért, sőt még arra is ígéretet tett, hogy egy bitcoinalapot is létrehoz. Az persze más kérdés, hogy ez mennyiben egyeztethető össze az általa is emlegetett szlogennel, amely szerint Amerika az első. Egy ilyen irányú „akció” ugyanis semmiképpen sem erősíti a dollár nemzetközi piacon betöltött egyértelmű vezető szerepét, noha azért botorság lenne azt feltételezni, hogy ezek a fejlemények megingatnák az amerikai fizetőeszköz ilyen típusú jelentőségét.

Elemzők a tartós emelkedés mögött azt is megemlítik, hogy a bitcoinalapú tőzsdei kereskedési alapok vagyona történetük során először a napokban átlépte a 100 milliárd dollárt. Eszerint pedig hatalmas mennyiségben áramlik a bitcoin irányába a befektetők pénze. Á. A.

MINDEN
PILLANATBAN
OTT VAN
ENERGIA. ÉRTÜNK
mvm.hu
MVM

FOTÓ: AFP/DANIEL MIHAILESCU

Marcel Ciolacu a román elnökválasztás első fordulójának nyertese

Nem ért második fordulóba a szélsőjobb

ELNÖKVÁLASZTÁS Az urnazáráskor közzéadott exit poll mérések egybehangzóan azt jelzik, hogy a hivatalban lévő szociáldemokrata (PSD) Marcel Ciolacu miniszterelnök és a Mentsétek meg Romániát (USR) rendszerkritikus zöld párt jelöltje, Elena Lasconi jutott a romániai elnökválasztás második fordulójába. Ciolacu 25 százalékkal végzett az élen, Lasconi támogatottságát 18 százalék körül mérték. A szélsőjobboldal elnökjelöltje, George Simion meglepetésre csupán a negyedik helyen végzett, 14 százalékkal. Kelemen Hunor, az RMDSZ elnökjelöltje 4 százalékkal a hatodik helyen zárt. A részvétel 52,42 százalékos volt. A második fordulóra december 8-án kerül sor.

Marcel Ciolacu miniszterelnöknek a legkényelmesebb ellenfél Simion lett volna, mert ellenében minden demokratikus párt szavazóinak támogatását megkapta volna. Lasconi hátránya nem behozhatatlan. Az elmúlt 24 évben baloldali jelöltnek még nem sikerült elnökválasztást nyernie Romániában akkor sem, ha a legjobb eredménnyel jutott a második fordulóba. NÉPSZAVA

Orosz dróneső Ukrajnára

FOTÓ: AFP/ROMAN PILIPEY

Az ukrán légvédelem megerősítését sürgette Zelenszkij ukrán elnök

005. NAP Volodimir Zelenszkij vasárnapi tájékoztatása szerint az orosz légierő fokozta az Ukrajna elleni támadásokat, csak az elmúlt héten több mint 800 irányított légibombát, 460 támadó drónt és több mint 20 különböző típusú rakétát vetett be Ukrajna ellen. Szombatról vasárnapra virradóan heves dróntámadást indított az agresszor, az éjszaka során indított 73 drónból 50-et sikerült megsemmisítenie az ukrán légvédelemnek.

A CNN kijevi katonai forrásokra hivatkozva állította: 2024-ben Oroszország 194 ballisztikus rakétát lőtt ki Ukrajnára, ezek egyharmada észak-koreai KN-23 volt. A maradványok vizsgálata nyomán kiderült: a rakéták amerikai alkatrészekből tevődnek össze, csupán a burkolatuk saját gyártmányú. Feltételezések szerint Kim Dzsong Un diktatúrája kínai importtal, Peking segítségével játssza ki a szankciókat.

Hétvégén Franciaország bejelentette: Washington és London után Párizs is engedélyezi a francia gyártmányú nagy hatótávolságú rakéták orosz területen való bevetését önvédelem céljából, és többé nem állít „vörös vonalakat” Ukrajna támogatásában. NÉPSZAVA

Élére állítanák a centet

DISZKONT A Donald Trump második elnökségének előkészítésében részt vevő két milliárdos, Elon Musk és Vivek Ramaswamy drasztikus megszorításokat ígér.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Donald Trump új kormányának kiszemeltjei döbbenetes tervekkel állnak elő. Ilyen a világ leggazdagabb embere, Elon Musk gigászi kiadáscsökkentésű projektje, a DOGE (Kormányzati Hatékonysági Hivatal) is. A DOGE név egy 2013-as internetes mémre utal, amelyen egy kutya tanácstalanul néz a kamerába. Két amerikai szoftvermérnök 2013-ban a mém nevével kriptovalutát is piacra dobott, amely Musk 2020-tól indított online kampányának hála ma a hetedik legnagyobb digitális fizetőeszköz, a Dogecoin pedig hamarosan Musk tulajdonában lévő X közösségi oldal hivatalos fizetőeszköze lesz.

De mi is ez a DOGE? Donald Trump kifejezésével élve a „21. század Manhattan-terve”. A washingtoni szövetségi minisztériumok költségvetésének átfogó újragondolása. Elon Musk és Vivek Ramaswamy gyógyszeripari milliárdos vállalkozó a múlt héten egy Wall Street Journalben megjelentetett véleménycikkben foglalták össze a reformtervük lényegét: a szabályozás visszavágása, az adminisztráció csökkentése és a költségek megtakarítása.

Musk előzetesen évi 2 trillió dolláros kiadáscsökkentést tervezett, amelyet szakértők teljes kétkedéssel fogadtak, hiszen az USA 6,7 trillió dollárnyi éves büdzséjének nagy részét a társadalombiztosítás, az időskori betegellátás forrásait biztosító Medicare pénztár és a hadsereg kiadásai emésztik fel. Az új, jóval szerényebb javaslat már „csak” 500 milliárdos évi spórolásról szól. 2024-ben a legnagyobb összegű, a terv által veszélyeztetett előirányzat a háborús veteránok egészségügyi ellátására szánt 119 milliárd dolláros keret, de ehhez még a Trump-kormány sem mer nyúlni érthető politikai okokból. Ehelyett Musk és Ramaswamy három másik területet jelölt meg: a közszolgálati célú rádiós, televíziós és internetes tartalomgyártó CPB évi 535 milliós dolláros költségvetését, a nemzetközi szervezetek 1,5 milliárdos támogatását és a reprodukciós jogok érvényesítését elősegítő családtervező és más „progresszív csoportok” évi 300 milliós juttatását.

Donald Trump már 2016-ban is a „washingtoni mocsár lecsapolásával” kampányolt, amely alatt az általa deep state-nek/mélyállamnak nevezett arctalan bürokrata sereget értette, akikre senki nem szavazott, mégis a túlburjánzó szabályrendszerükkel megbénítják az amerikaiak szabad vállalkozáshoz és élethez fűződő jogát. Ezek a minisztériumok és szakmai intézmények a valóságban olyan közfeladatokat látnak el, mint például az oktatás, a környezetvédelem, az élelmiszer- és gyógyszerbiztonság és a katasztrófavédelem is.

Az elvben politikai váltógazdaságtól független szakmai intézmények leépítését a Trump által konzervatív bírákkal feltöltött Legfelsőbb Bíróság ítéletei is segíthetik. Ilyen például az idei Loper Bright kontra Raimondo ítélet, amely azt mondta ki, hogy ezentúl a szövetségi bíróságok jogszabályi értelmezésük során nem kötelesek igazodni a szövetségi szakmai szervek interpretációjához. A 80-as évek óta az olajipari óriásról elnevezett „Chevron-doktrína” ítélete biztosítékot jelentett a nagyvállalatok környezetkárosító túlkapásai ellen, de ezzel a döntéssel ez az akadály elhárult. A DOGE 2026. július 4-re, a Függetlenségi Nyilatkozat elfogadásának 250. évfordulójára fejezné be nagyszabású munkáját. „A kisebb állam, nagyobb hatékonyság és kevesebb bürokrácia tökéletes születésnapi ajándék lesz Amerikának” – fogalmazott közleményében Donald Trump.

FOTÓ: AFP/ANGELA WEISS

Elon Musk és Vivek Ramaswamy a kormányon kívülről vezényelnék le a nagyszabású kiadáscsökkentést

SPÓROLNÁNAK

VIVEK RAMASWAMY
A gyógyszeripari milliárdos segít spórolni Musknak és Trumpnak

> A politikai váltógazdaságtól független szakmai intézmények leépítését a Trump által konzervatív bírákkal feltöltött Legfelsőbb Bíróság ítéletei is segíthetik.

Netanjahu mindent Trumpra tesz fel

415. NAP Noha a teljes izraeli politikai paletta és a társadalom túlnyomó többsége is összezárt Benjamin Netanjahu mögött a Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) csütörtökön kiadott elfogatóparancsa kapcsán, a miniszterelnök és kormánya elleni elégedetlenség tovább forr Izraelben.

Szombat este újra ezrek tiltakoztak Tel-Avivban és más nagyvárosokban. A túszcsaládok fórumainak rendezvényein a gázai háború befejezését sürgették, olyan kompromisszumos megoldást – bármi áron –, ami a túszok szabadulását eredményezné. Az ellenzéki demonstrációkon a Netanjahu-kormány lemondását, új választások kiírását követelték, és azzal vádolták ezúttal is a miniszterelnököt, hogy politikai túlélése céljából akadályozza a háborúk tárgyalásos befejezését, a tűzszüneti egyezmények elfogadását. Többek között azért, mert abban reménykedik, hogy Donald Trump hivatalba lépése után sokkal kedvezőbb feltételekkel fejezheti be gázai és libanoni háborúit Izrael, mint a hivatalban lévő demokrata kormányzás közvetítésével.

A The Times of Israelnek névtelenül nyilatkozó arab közvetítők azt mondták: Netanjahu stratégiája az elmúlt hónapokban az volt, hogy akadályozza a tárgyalásokat annak érdekében, hogy jobb tűzszüneti feltételeket biztosítson maga számára, amikor Donald Trump két hónap múlva hivatalba lép. De állításuk szerint ez a stratégia téves, „mert a Hamász nem fog eltántorodni fő követeléseitől csak azért, mert Trump hivatalban van”. A túszok családjai is arra figyelmeztettek, hogy szeretteik valószínűleg képtelenek lesznek túlélni további két hónapot a fogságban, és felszólították mind a Biden-kormányzatot, mind Trump alakuló csapatát, hogy működjenek együtt annak érdekében, hogy a január 20-i beiktatás előtt megállapodás szülessen a gázai tűzszüneti és túsztárgyalásokban. Az ynetnews portál vasárnapi információi szerint a libanoni tűzszüneti megállapodás, amely egy amerikai javaslat alapján folyik, napokon belül véglegesítődhet.

Az ICC döntés kapcsán, a látszat ellenére nincs teljes egyetértés Izraelben. A többség ugyan valóban úgy gondolja, hogy az egyenlőségjelet tesz a Közel-Kelet egyetlen demokráciája és a palesztin terrorcsoport között, megkérdőjelezi a zsidó állam önvédelmi jogát és alapvetően antiszemita, ám vannak, akik másképpen látják. Izrael vezető baloldali napilapja, a Haaretz például azt írta, Netanjahu azt szeretné elérni, hogy az ICC elfogatóparancsai (Joáv Galant védelmi miniszter ellen is kiadtak egyet) globális bizalmatlansági indítványhoz vezessenek a nemzetközi jogban. Ennek érdekében a miniszterelnök megpróbálja meggyőzni az izraelieket arról, hogy az ICC-ügy nemcsak ellene szól, hanem minden izraeli ellen, miközben következetesen megpróbálja lebontani a közösen elfogadott liberális, demokratikus normákat Izraelben. Eközben az izraeliek továbbra is homokba dugják a fejüket annak kapcsán, hogy mit tesznek a nevükben Gázában, olvasható a Haaretz elemzésében.

GÁL MÁRIA

FOTÓ: AFP/MOSTAFA ALKHAROUF/ANADOLU

A túszok családjai szerint szeretteik életét veszélyezteti azzal Netanjahu, hogy Trump beiktatására vár

Bírói passzivitás

SIMON ZOLTÁN

Hazai bírói visszhang nélkül maradt Orbán Viktor november eleji sajtótájékoztatója, majd rádiós szózata, melyekben lázadást hirdetett meg a „bírósági aktivizmus" ellen. A kormányfő szavai ugyan egyértelműen a nemzetközi bíróságokat, különösen az Európai Unió Bíróságát (EUB) vették célba, de úgy gondoltam, „a hatályos jogszabályok és bírói ítéletek" semmibevételére való felhívás, az ellenük való lázítás a magyar bírósági vezetők körében is kiveri a biztosítékot, s talán akad köztük valaki, aki szól, hogy bocs, miniszterelnök úr, de „a bíróság határozata mindenkire kötelező". Ezt a magyar jog is tételesen, szó szerint kimondja, és amúgy sem illik megkérdőjelezni a bíró hatalmi ág függetlenségét. Tévedtem, nem így történt, a hazai bírósági vezetők körében, úgy tűnik, a „bírósági passzivitásnak" vannak hívei, ők sokkal inkább „történeti alkotmányunk vívmányait" tekintik irányadónak. (Pedig azóta Orbán szintet is lépett, Netanjahu meghívásával világossá tette, hogy semmibe veszi a hágai Nemzetközi Büntetőbíróság (ICC) döntését, amelyben elfogatóparancsot adott ki az izraeli miniszterelnök ellen. Ez sem újdonság persze, már a nyár elején kiderült, hogy Orbán kérésére miniszterei vizsgálják, mi történne, ha Magyarország kilépne az ICC-ből.)

De a magyar bíróságok így sem elég passzívak, pártunk és kormányunk továbbra sem bízik bennük. Még mindig születnek olyan bírósági ítéletek, amelyek nem a szájuk íze szerintiek, a maradék bírói függetlenség még mindig meg-megmutatja magát – ami tűrhetetlen. Pedig a kétharmad birtokában Orbánék tizenötödik éve bütykölik a hazai igazságszolgáltatási rendszert, próbálják saját képükre formálni, szinte évente újabb és újabb „reformmal" próbálkoznak, a vezetői posztokra pedig megbízható kádereket ültetnek. Emlékszik még valaki az önálló közigazgatási bíróságra, amelyet az Alaptörvény hetedik módosításával hoztak létre, majd a nyolcadik módosítással hatályon kívül is helyeztek?

Amit az elmúlt napokban láthattunk, azt leginkább zsarolásnak lehet nevezni. Az évek óta méltatlanul alacsony bírósági – és igazságügyi alkalmazotti – fizetések emeléséért cserébe a kormány a legújabb, egyelőre csak nagy vonalakban ismert „reformjai" támogatását kérte a bírósági vezetőktől. És mit ad isten, meg is kapta, hiába tiltakozott például a bírói egyesület, mondván, a bírói szervezet nem nyújthat a béremelésért cserébe ellenszolgáltatást. A biankó felhatalmazást aláíró bírósági szervezetek, az OBT, az OBH és a Kúria vezetői épp most mondtak le „aktivizmusuk", a bírói függetlenség utolsó maradékáról.

A hatalmi paranoia azonban nem csak a bíróságokkal szemben nyilvánul meg, nagyon úgy néz ki, hogy Orbánék már az ügyészségben sem bíznak. Nem lennék most Polt Péter helyében, hiszen a készülő alaptörvény-módosítás arra utal, hogy jó eséllyel nem tölti ki kilenc éves legfőbb ügyészi megbízatását, és ráadásul még azzal is szembesülnie kell, hogy az általa több mint egy évtizede irányított ügyészségen nincs egyetlen olyan ember, aki megfelelő utóda lehetne.

HORVÁTH GÁBOR

Önkorrekció

A rajzfilmfigura Maci Laci eredeti, angol neve (Yogi Bear) viccesen utal a kor híres baseballjátékosára, Yogi Berrára. A kiváló sportember utólag leginkább frenetikus bemondásairól híres. Ezek egyike, hogy „jósolni nehéz, különösen a jövőt illetően". Orbán Viktor szeret jósolni. Néha igaza lesz, mint a népvándorlási hullám politikai következményeit illetően, de sokszor nem, például futballakadémiáink nem árasztották el magyar tehetségekkel a nyugati bajnokságokat, és az életminőségünk se akarja utolérni a tőlünk nyugatra levőkét.

A kudarcok ellenére a miniszterelnök a múlt heti Eurázsia fórumon elérkezettnek látta az időt végleg leszámolni a Nyugattal. Sok minden más mellett olyanokat mondott, hogy az már képtelen működtetni az eddigi sikereket megalapozó önkorrekciós rendszert, véget ért 500 éves dominanciája, és a következő évszázad Eurázsiáé lesz. Eurázsia nevében persze eleve ott van Európa is, de hiába összefüggő a szárazföldi tömb, ha ekkorák a távolságok Ázsiáig, s a kettő között még ott van a se ide, se oda nem tartozó Oroszország is. Az ellenben holtbiztos, hogy Magyarország akkor is Európa közepén marad, ha száz év múlva netán Kína vagy India lenne a világ legirigyeltebb országa.

Ami a Nyugat alkonyát illeti, annak felhánytorgatásával Orbán több mint egy évszázadot késett. Oswald Spengler 1918-ban adta ki erről szóló téziseinek első kötetét. Gondoljunk bele, mi minden történt azóta a világban, ami egyáltalán nem illik az elméletbe, a piacgazdaság és a parlamentáris demokrácia hányszor bizonyította, hogy képes a sorsfordító önkorrekcióra! Igaz, egyre a „kommunista" Kína is: a piaci nyitással és a Nyugattal való kapcsolatok révén nagyhatalommá vált. A pillanatnyi tendenciák jövőbe való kivetítése butaság: még negyedszázada sem lehetett látni, mit jelent az internet, a mobiltelefon, a napelem, vagy hogy jön a mesterséges értelem.

Orbán valójában nem is jósol, csak elkeseredetten próbálja igazolni mai politikáját. A Nyugat jövőjéről pedig idekívánkozik egy másik örökbecsű Yogi Berra-mondás: „Nincs vége, amíg nincs vége."

A pillanatnyi tendenciák jövőbe való kivetítése butaság: még negyedszázada sem lehetett látni, mit jelent az internet, a mobiltelefon, a napelem, vagy hogy jön a mesterséges értelem.

JEGYZET

Ábrahám Ambrus

Bátrak

Biztosak lehetünk benne, hogy a kormány olyan gyorsan a nevére veszi az idei minimálbér-megállapodást, mint ahogyan a lehulló tinta átüt a tiszta papíron. A tárgyalások során is érezhető volt a hozzáállás, hogy a jövedelmekből is rezsiharcot kíván kreálni a kabinet, s legyünk nyugodtak, ilyenformán a bérünket is megvédik majd. Hallhatjuk még majd sokat a 2026-os választásokra fordulva, milyen megfeszített erővel dolgoznak azért, hogy nekünk jobb legyen, vastagabb legyen a buksza. Hangzatos mondatokból jut még majd nekünk bőven a következő hónapokban, hiszen már eddig is akadt. Hallhattuk már, hogy a horizonton ott toporzékol az 1000 eurós minimálbér és az egymillió forintos átlagbér.

Ha azonban megnézzük, valójában mennyit is volt hajlandó a kabinet a bérmegállapodásba beletenni, bizony arra juthatunk, hogy ha valakinek, hát éppen neki nem kellene a mellét döngetnie. A munkaadók által remélt szociális hozzájárulási adó csökkentése például csak halvány nyomokban szerepel a megállapodás szövegében, holott mindenki jelezte: egy erőn felüli bérnövelés esetén állami szerepvállalás is szükséges. Mégis csak egy apróság akad ezen a téren. Azok után, akiknél a jövedelem szintje a jövő évi minimálbér (bruttó 290 800 forint) vagy az alatti, az előző évi minimálbér alapján kell fizetni az említett elvonást. Ez alkalmazottanként nagyjából 3100 forint kedvezmény.

Legyünk nagyvonalúak. Ezen jövedelem alatt legyen 400 ezer dolgozó, ami annyit tesz, hogy így a költségvetés nagyjából 1,2 milliárd forintról mond le. Nos, ennyi a vállalás a kabinet részéről. Tegyük e szám mellé, hogy csak az elmúlt két évben – amikor ugyancsak kínlódott a gazdaság – akadt olyan nap, amikor Mészáros Lőrinc cégei közel 100 milliárd forint közbeszerzést vittek haza. Érezhető, ugye, mennyire bátrak?

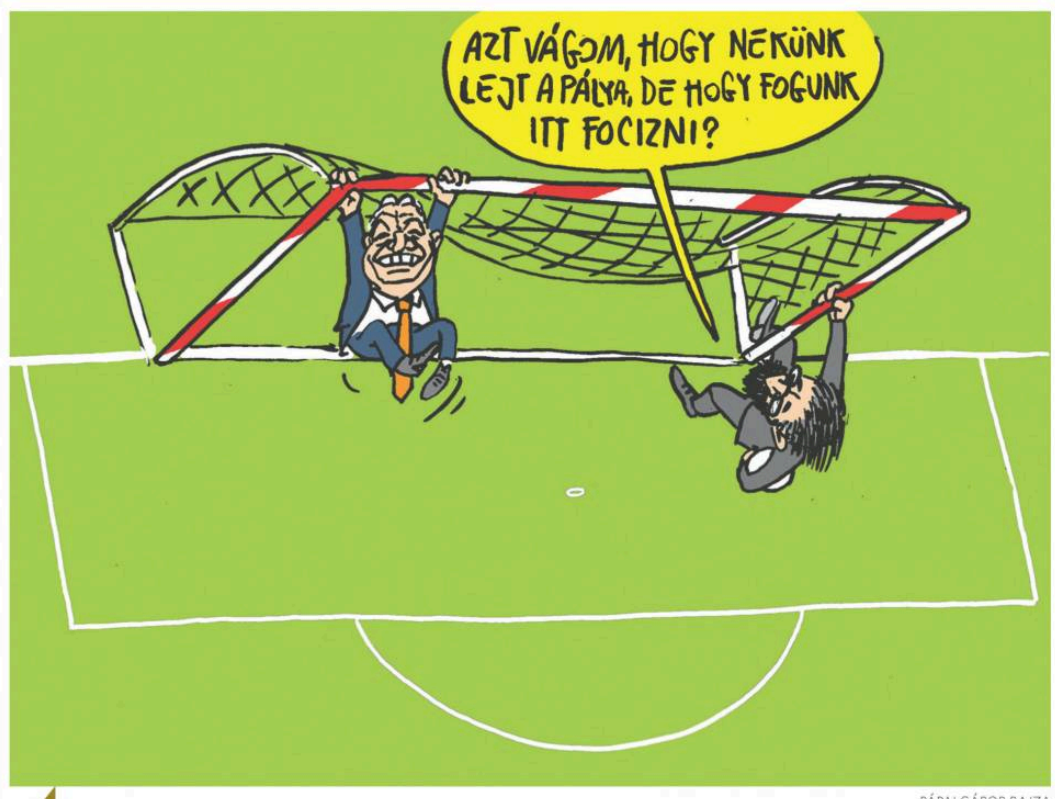

PÁPAI GÁBOR RAJZA

FAIR PLAY

A stafétabot átadása

ATLANTISZ

BOD PÉTER

A történet régebbi, de tanulságai máig hatóak. A rendszerváltást követő években egyre-másra jelentek meg a nagy nyugat-európai autógyártók Magyarországon, amelyek új piacként tekintettek a piacgazdaságot építő kelet-közép-európai országokra. Lázas munka vette kezdetét. Nem kizárólag vezérképviseleteket kellett létrehozniuk, hanem – maradjunk hazánknál – az országot lefedő márkahálózatot. Jelentkezőkből nem volt hiány, még akkor sem, ha ehhez viszonylag jelentős pénzre volt szükség, mert autószalonokat kellett építeni, szervizzel együtt. Mindezt egy olyan országban, amely tőkeszegény volt. A szocializmusból a kapitalizmusba katapultáló társadalomban honnan is lett volna jelentős, főleg mobilizálható magánvagyona a vállalkozások indítását fontolgatóknak?

A politikai összeköttetésekkel rendelkezők szűkebb köre hozzájuthatott az E-hitelhez, ami nagyvonalú kormányzati segítség volt, hogy induló tőkéhez juttassák a vállalkozást indítókat. A világgazdaság történetében is szinte példátlan gazdasági átalakulás körülményei – ez zajlott akkor Magyarországon is – között az E-hitel valamiféle megoldási lehetőséget jelentett a tőkeszegénység kivédésére. Más kérdés, hogy annak folyósítása erőteljesen átpolitizálódott. Az ebből kimaradóknak maradtak a banki hitelek, amelyeket az E-hitelhez mérten lényegesen szigorúbb feltételek mellett ítéltek meg a pénzintézetek, még akkor is, ha a banki „jóindulatnak" nagyobb játéktere lehetett az 1990-es évek első felében, mint néhány évvel később.

Az üzlet egy csöppet sem érdekli őket, egyetemi felvételi küszöbén állnak, a vállalkozáson belüli családi átadás kizárt.

Gazdasági újságíróként sok autókereskedővel kerültem kapcsolatba, a rendszeres beszélgetések, interjúk és tudósítások miatt sokukkal valamennyire személyessé vált a kapcsolat. Persze esete válogatta, mellette én sem voltam tolakodó. Volt, aki megajándékozott őszinteségével és bizalmával, volt, aki nem. Abban a nagyvárosban, ahol akkoriban dolgoztam, szaktudásával kimagaslott az autókereskedők mezőnyéből egyvalaki, aki egy hazánkban kicsit lenézett, nem a legnépszerűbb márkát forgalmazott, de eladási darabszámai, piaci sikeressége igazolta, hogy nem kizárólag beszélni tud szakmájáról, hanem magas fokon műveli.

Egy készülő cikkről kellett beszélgetnem vele, sűrű programja miatt pénteken késő délután fogadott. Láthatóan fáradt volt, egy kávé mellett túlestünk a hivatalos megbeszélnivalókon, majd megkérdezte: ráérek-e. Mivel aznapi munkámmal végeztem a szerkesztőségben, bólintottam, hogy igen. Hétköznapi dolgokról váltottunk szót, majd rátért, hogy egyre jobban nyomasztja, hogy az általa felépített vállalkozást, tizenöt év munkáját kinek és hogyan tudja átadni. Két lánya van, akik mindketten művészetrajongók. Az üzlet egy csöppet sem érdekli őket, egyetemi felvételi küszöbén állnak, a vállalkozáson belüli családi átadás kizárt – hallhattam. Nem tudta, mitévő legyen, noha életkora nem sürgette a gyors megoldást.

Az más irányból érkezett. A 2008-as világgazdasági válság maga alá temette a vállalkozást. A stafétabot átadásáról már szó sem volt.

A szó veszélyes fegyver

CSILLAG ISTVÁN
közgazdász

HOSSZÚ MENETELÉS

A magyar vezér és ügyeletes balkeze, Nagy Márton kevesli a növekedés számait, nem tetszik nekik, hogy a 'zemberek nem vásárolnak, nem fogyasztanak. Aligha lehet pedig azon csodálkozni, hogy háborúra készülve vagy éppen háborúban az emberek óvatosan költenek, inkább megtakarítanak, vásárlásaik során az alapszükségleteikre kezdenek árukat felhalmozni. Óvatosságuk Magyarországon is tapasztalható, hiszen a 2022-es választásokat Orbán a háborús uszítással nyerte meg, és azóta is napról napra ezzel riogat, mintha a hírek önmagukban nem keltenének morális pánikot.

A magyar vásárlók óvatosságát a 2022-es választásokat követő gigantikus áremelkedés is magyarázza, mivel 2022 második fél évében olyan mértékű árszintnövekedés kezdődött, amire negyedszázada (1986) nem volt példa. Az éves átlagos 17 százalékos infláció úgy ért bennünket, hogy közben az élelmiszerárak 2022-ben és 2023-ban is 26 százalékkal nőttek. Igaz, az árak idén már nem növekedtek jelentősen, de a kialakult, beragadt magas árszint a fogyasztókat vásárlási szokásaik megváltoztatására kényszerítette. Öt közül négy vásárló leértékelt árú termékeket keres, sőt nemcsak fogyasztásában takarékoskodik, hanem a háztartási energia felhasználásában is. A közösség sokkal okosabban gondolkodik, mint a kormánya.

BÉKA (BÉKE?)-KÖLTSÉGVETÉS

A magyar vezér a 2025-re vonatkozó költségvetési tervet azért nevezi békeköltségvetésnek, mert Trump elnöksége az orosz agresszió miatt kirobbant orosz–ukrán háború megfékezésével kecsegteti, és talán nem kell tovább növelni a honvédelmi-fegyverkezési kiadásokat, melyek – ha hihetünk a meghackelt titkos adatoknak – már ma is elérik a GDP 2 százalékát. Így fel lehet készülni a békére is.

A béke jelző használata a jelek szerint arra is céloz, hogy a „békegalamb" Trump elnökké választását bevárva vissza lehet térni a több évtizedes költségvetés-készítési, -benyújtási rendhez. Trump elnöksége miatt sem kell eltérni attól, így a novemberi benyújtás következtében az év lezárását bemutató adatok abban is segíthetnek, hogy észszerű tervek készüljenek. A kiszámíthatóbb, számtalan évközi módosításra talán nem szoruló költségvetési terv a gazdálkodóknak mindennél fontosabb, nekik kulcskérdés, hogy „békében" tudjanak gazdálkodni. Szemben az előző néhány év gyakorlatával, amikor a SZÁMOK ugyan korán megszülettek, de az eszeveszett kapkodás után a valóságos gazdálkodási keretek a Pál utcai fiúk Gittegyletének lágy gittjéhez hasonlatosan változtak.

A következő évi várakozások persze most is eltúlzottak, akár a növekedést, akár a várható költségvetési bevételeket, akár az árszintemelkedés visszafogottságát, akár az államháztartási hiány mértékét nézzük. A tavalyi és az idei év együtt a „negatív 0" növekedést hozza (2023: –0,9 százalék 2024: +0,6 százalék, ami –0,3 százalék). Innen nem lesz nagyon nehéz a 2025-re várható 2 százalékos „felpattanást" elérni, amiben a 8-10 százalékos bérkiáramlás és a moderált 3,5-4 százalékos infláció nyomán elérhető 5-6 százalékos reálbér-emelkedés is segíthet. De csak valamit, mert az előző két év kimagasló árszintnövekedése miatt a lakosság felélte a megtakarításait, amit most tud pótolni, továbbá a háborús pszichózis is megtakarításra sarkall.

A többletreálbér kevesebb elköltött forintot (fogyasztást) és több megtakarítást eredményez. Az évi 2-2,5 százalékos fogyasztásbővülés miatt a vásárlások után nem termelődik elég áfa, így a bevételek csordogálnak, miközben megkezdődik a választási pénzkiáramlás. Ennek megfelelően az idei államháztartási hiány is csak „kíntornával" (beruházás zárolás+adóemelés+130 pontos kiadásmérséklés) marad 5 százalék körül, és ettől a mértéktől jövőre csak annyiban térhet el, amennyiben a tavalyi magas inflációt ellensúlyozó magas hozamú állampapírok lejárnak, és az államadósságot finanszírozó befektetők kamatelvárása valamelyest mérséklődik. Ha az állampapírok cseréjekor beérik alacsonyabb hozammal is, akkor ezzel a 0,5-0,8 százalékos csökkenéssel 4 százalék körülire mérséklődhet a hiány.

Emiatt inkább lesz „békeköltsön", mint békeköltségvetés, mert a magyar maffiaállam vezére a hitelezői lábán állva tud – ha a hitelezők ezt békében tűrik – valamelyes többletköltőpénzt ígérni.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

HÁBORÚ IDEJÉN HALLGATNAK...

Háború idején nincs jólét. Mióta a magyar vezér kiépítette maffiaállamát, folyamatosan háborúzik a népével. A szegényektől, a rászorulóktól elvesz, a saját oligarcháinak, családtagjainak és fogadott politikai családjának pedig ad. Háborúskodásának eredménye, hogy több a stadion, mint az új iskola, kórház. Több pénz kerül a fociba, mint a felsőoktatásba. Legalább eladhatóak lennének a focisták, mert az egyetemet és főiskolát végzettek inkább kimenekülnek, a magyar focicsapatokban pedig a saját nevelésű, magyar játékosok aránya elenyésző.

Háború idején jöhetnek a zsoldosok a focicsapatokba is. A focira nem érvényes a maffiaállam vezérének mondása, hogy Magyarország maradjon „magyar ország". Egy a lényeg: abban is hasonlítsanak a magyar vezérre és maffiájára, hogy „kezük sose dolgozott" (Csukás István: Süsü, a sárkány).

Háború idején a jóléti funkciók (oktatás, egészségügy, társadalombiztosítás, szociális támogatások, gyermektámogatás) kiadásai lényegében változatlanok, azaz reálértékben csökkennek. Már-már röhej, hogy az „utolsó békeévhez", 2010-hez képest (Bajnai-kormány) GDP-arányosan az oktatás 5,8 százalékról 4,4 százalékra, az egészségügy 4,5 százalékról 4,2 százalékra, a nyugellátások 10,4 százalékról 7,4 százalékra, a gyerekellátás és családi pótlék 2 százalékról 1,2 százalékra mérséklődött.

A gazdasági feladatok kiadásai meg az államadósság-kezelés nőtt. Magyarország sajnos nem hátramegy a múltba, hanem előre a fokozatos lepusztulásba, a nyomorba. A sok mamlasz magyar (MM) pedig újraválasztja újabb és újabb kétharmaddal azt, aki szisztematikusan kifosztja, jövőjét hozzáköti a Türk Tanácshoz, miközben a sok mamlasz magyar (MM) még azt hiszi, Európában él. Ezzel jön létre a 3M országa: Mentálisan, Morálisan Menthetetlen. Összeillik az MM és a 3M.

A TIHANYI ALAPÍTÓLEVÉL ÉS A MAGYAR HADIUTAK

Akik még tanulhattak magyar irodalmat is, nem csak a fasiszta írókat – Wass Albertet, Tormay Cécile-t –, azok emlékeznek, hogy az első magyar nyelvű írott emlék a Tihanyi Apátság alapítólevele (1055). Ebből idézzük, hogy „Feheruuaru rea meneh hodu utu rea", azaz a Fehérvárra tartó hadiútra mentén.

Azért említem, mert alig telt el 1000 év, és ma már alig van járható út az autópályákon és autóutakon kívül. Vagy fordítva, minden út hadiúttá vált, és csak az utak 10-15 százaléka olyan, amit a páncélosok „lánckereke még nem szaggatott" fel.

Egy ország állapotát két dolog mutatja jól: a pályaudvarok WC-i és az utak állapota. Ma már tudunk néhány igazán kulturált, EU-pénzből felújított pályaudvarról, ahol a tiszta WC állapota a magáról megfeledkezett mamlasz magyart (MM) is ösztönzi, kényszeríti, hogy ne úgy viselkedjen, ahogy szokott. A többségét azonban az MM a maga képére alakította. Ha szomszédaink, a szlovákok, románok, csehek, horvátok négy számjegyű útjaival hasonlítjuk össze a mi két számjegyű útjainkat, a különbség óriási. Valahogy ezekben az országokban, ahol nem MM-ek élnek, többre becsülik a vidéken élő polgárokat, nem lopják azzal is a pénzt a zsebükből, hogy rákényszerítik őket a lassú haladásra, miközben a kormányzásban a gyors szlalomtechnika érvényesül.

A maffiaállam nem költ fölöslegesen. A legfontosabb, hogy a maffiaállam vezérének családja (a vér szerinti és a fogadott politikai család) jól éljen. Ők a legfontosabbak, hisz háború van. A fejekben is háború van, ezért van a fejekben totál elsötétítés. Ezen már a „jófele pálinka" sem segít. Mert ahol háború van, ott háború van – meg a sötétség.

Inkább lesz „békeköl-csön", mint békeköltség-vetés, mert a magyar maffiaállam vezére a hitelezői lábán állva tud – ha a hitelezők ezt békében tűrik – valamelyes többlet-költőpénzt ígérni.

A lapban megjelenő hirdetések nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Lakhatás

Nem véletlen, hogy a lakhatás kérdése Orbán mostani konzultációs pontjai között kettőben is megjelenik. Annak ellenére, hogy a lakástámogatás nagy hangsúlyt kapott az elmúlt évtizedben, Magyarországon lakhatási válság alakult ki. Ezek a támogatások 2015 után megnövelték ugyanis az ingatlanok iránti keresletet, és a felgyorsulóan növekvő építési költségek miatt is egyre inkább fellőtték a lakásárakat: Budapesten, de országosan is közel megnégyszereződtek. A GKI kiszámította, ha például egy átlagkeresettel rendelkező pár akar budapesti használt lakást venni, és a jövedelmük 20 százalékát félre tudnák tenni, akkor egy átlagos használt lakást 29 év múlva lennének képesek megvenni. A hosszú távú tervek hiánya vezetett a válsághoz.

MIKULÁS FERENC

Családbarát

Azt hirdeti magáról a kormány, hogy családbarát. Gondolom, ezt igazolja az is, hogy ma 2 millió 877 ezer ember él lakhatási szegénységben, és 90 ezer lakásban nincs víz, WC, fürdőszoba. Én húszéves koromig éltem Kispesten olyan lakásban, ahol az udvaron volt a víz és a WC, lavór volt a fürdőszoba és vájdling a mosogató. Ez azonban hatvan évvel ezelőtt volt. A jelek szerint így megyünk „előre, nem hátra".

DR. JÓKAI OSZKÁR

Kuss!

Sajnálom szegény katonákat, hogy nem mondhatnak negatív véleményt a S.E.R.E.G. című tévésorozatról. Miközben az orvosok nyugodtan kritizálhatják a kórházsorozatokat, a pedagógusok A tanárt, a szakácsok a Séfek séfét, a falusiak a Mi kis falunkat, a bokszolók a Sztárboxot, a bűnözők a Kékfényt. Ez diszkrimináció! Elvárom, hogy hazánkban legyen e téren egységesen és mindenkinek: kuss!

PILLÉR ÉVA

Gyermekáldás

Nina Ostanina, az orosz parlament családvédelmi bizottságának elnöke összegyűjtötte a demográfiai fordulat elérését célzó állampolgári javaslatokat. Az egyik kezdeményezés arra irányul, hogy a kormány fedezze az első randevúk költségeit, akár 5000 rubel (mintegy 20 ezer forint) összegig, míg a párok állami támogatást kaphatnának a nászéjszakákhoz 26 300 rubel (100 ezer forint) erejéig. Az az elképzelés igazán figyelemreméltó, hogy az állam anyagilag jutalmazza az otthon maradó anyákat a házimunkáért, és ezt építse be a nyugdíjukba. További felvetés, hogy este 10 és hajnali 2 óra között ki kellene kapcsolni az internetet és a villanyt, így ösztönözve a párokat szexuális tevékenységre. Szijjártó Péter már bizonyára tájékoztatta Orbán Viktort a friss moszkvai demográfiai elképzelésekről, és kíváncsian várjuk néhány felvetés hazai integrálását. Még akkor is, ha hazánkban évek óta háborús vészhelyzet van kihirdetve.

LADÁNYI ANDRÁS

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

A néző azt néz meg, amit akar

FÜGGETLEN Már játsszák a hazai mozik Herendi Gábor új, Futni mentem című vígjátékát. Az állami támogatás nélkül készült produkció a cseh eredetinél sokkal viccesebb. Divinyi Réka forgatókönyvíró szerint a magyar néző inkább a poénokra tud ráhangolódni.

CSÁKVÁRI GÉZA

FOTÓ: TÓTH ÁDÁM

A Futni mentem a cseh Nők, ha futnak című film alapján készült, viszont annyira különböznek, hogy adódik a kérdés: remake-nek lehet még tekinteni?

Remake, ezt nem lehet elvitatni. A cseh kollégák sikeres filmet tettek le az asztalra, de azt gondolom, hogy nagyon a magunk képére formáltuk. A magyar verziót Miklya Anna írta, én akkor kerültem be, miután a filmalap visszautasította a pályázatot, és szóba került Herendi Gábor mint rendező, és szeretett volna egy újabb átiratot. Amikor én túl vagyok egy efféle adaptáción, akkor igazából én ezt pont annyira a sajátomnak érzem, mint azokat, amiket nulláról írtam. Egyébként nyilván könnyebb úgy írni, hogy már megvannak az alapok, és nem nulláról kell valamit kitalálni. A cseh producerek szabad kezet adtak, kvázi semmiféle megkötés nem volt. Én pedig úgy tudok hozzányúlni valamihez, hogyha tényleg olyasmit is megváltoztathatok, amit adott esetben nem muszáj, hanem egyszerűen csak azért, mert az nekem jobban tetszik vagy azért, mert az jobban kifejez engem, egyszóval a saját stílusomra formálom. Egyszóval: jelentősen átformáltuk az eredetit.

Magyarországon nem feltétlenül téma, de nemzetközi viszonylatban manapság már megkérdőjelezik, ha egy férfi készít „női filmet".

Ez a gondolkodás rögtön rám nézve is korlátozás, mert ennyi erővel az is kifogásolható lenne, hogy nőként miért írok férfikaraktereket. A következő projekt, amin dolgozom, teljesen férfifilm lesz. Ha én ebben megtalálom magam, az miért baj? Sosem értettem, amikor valaki azzal hívott fel, női forgatókönyvírót keres vagy a női szemszöget szeretnék tőlem megkapni. Nem mellékesen dolgoztam olyan férfi kollégával, aki nálam sokkal romantikusabb és érzékenyebb volt.

A pergős dialógusok alapján abszolút kitalálható: Divinyi Réka-film a Futni mentem.

Szerencsés vagyok, hogy sok filmem elkészült és számos sorozatban is dolgozhattam. Eleinte szörnyű dialógokat írtam, viszont visszahallgattam őket, hogy rájöjjek, mi az, ami nem működik, és kijavíthassam, és így tudjak egyre jobbat és jobbat írni. Ebben egyébként sokat segített, hogy színészként kezdtem, hallom a fejemben a párbeszédeket.

Például hogy humoros legyen? Kevés cseh film kerül be Magyarországra, mert mi nem igazán tudunk az ő poénjaikon nevetni.

A Nők, ha futnak nem is vígjáték, sokkal inkább családi film. Egyáltalán nem vicces, ellenben sokkal drámaibb és líraibb, mint a mi verziónk. Alapvető cél volt, hogy mi komédiát készítsünk, megtartva az eredeti érzelmességét, mert ugyan Csehországban nagy siker volt a Nők, ha futnak, de a magyarok nem tudtak volna egy ilyen filmre annyira ráhangolódni, mint ahogy a csehek tették. A cseh humort amúgy néhány generációval ezelőtt még értettük, de valóban kevés kortárs cseh mű jut el hozzánk, így erre nincs is elég rálátásom.

DIVINYI RÉKA

Forgatókönyvíró, író, dramaturg, a Színház- és Filmművészeti Egyetem színházi dramaturg szakán végzett 2000-ben. Ezután mintegy tíz évig dolgozott dramaturgként, majd íróként több budapesti és vidéki színházban. Számos önálló színművet, adaptációt és gyerekdarabot írt. Forgatókönyvíróként többek között a Szabadság, Szerelem, a Valami Amerika 2, a Csak szex és más semmi és a Kaméleon című filmeket jegyzi. Több évig az ismert hollywoodi producer, Andy Vajna kormánybiztos mellett dolgozott a Magyar Nemzeti Filmalap forgatókönyv-fejlesztési igazgatójaként.

A Futni mentem független produkció, melyektől manapság azt várjuk el, hogy politikai töltetük legyen. Az önök filmje nem szállt be ebbe a versenybe, de azért egy „fóliázós" poén belefért. Ennek kapcsán kapott bármiféle instrukciót?

Nem, Herendi Gábor rendező, valamint Kárpárti György és Berta Balázs producerek teljesen nyitottak voltak, elmondták az észrevételeiket, de nem voltak kötelező körök. A „fóliázós poén" egyszerűen benne van a közéletben, a karakterünk, aki ezt kimondja, egy mesekönyvíró, így ezen nem lepődik meg senki. Nem politizálunk, nem állítjuk, hogy a fóliázás jó vagy rossz, de a mindennapjaink része már a jelenség. Tehát egy poénról van szó, a nézők nevetnek rajta, ennél többet belemagyarázni felesleges lenne.

Ön az egyik legismertebb magyar forgatókönyvíró, korábban a Magyar Nemzeti Filmalapnál vezető pozícióban is volt, most pedig független filmet írt. Ezt nem tartja abszurdnak?

Nyilván jobban örülnék neki, ha rendesen meg lennék fizetve egy munkáért. Azt egy kicsit abszurdnak érzem, ha őszinte akarok lenni, hogy húsz éve vagyok a pályán, és mostanában érzem először azt, hogy nem vagyok anyagilag biztonságban. Ha pályázunk filmintézethez, az egyáltalán nem jelenti azt, hogy azért, mert én már sok sikeres filmet jegyzek, attól még támogatják a törekvéseimet. Az meg kifejezetten rossz érzés, hogy pont Herendi Gábor nem jut lehetőséghez. Mindenesetre azt csodálatosnak tartom, hogy a Futni mentem el tudott készülni. A függetlenekre visszatérve, azok a filmek, melyek nemritkán frusztráltságból vagy kétségbeesésből készülnek, valódi alkotói szándék van mögöttük. Azt a filmalapos időszakban én is tapasztaltam, hogy nem mindig jó, ha egy alkotó el van kényeztetve, de a mostani helyzet annyiban más, hogy aki most nem kap állami támogatást, viszont filmet készítene, az most tényleg mindenét beleadja. És ez az eredményeken is meglátszik.

„Nem politizálunk, nem állítjuk, hogy a fóliázás jó vagy rossz, de a mindennapjaink része már a jelenség."

Herendi Gábornak is jót tett a fekete listás mellőzés?

Érdekes kérdés, hogy a Futni mentem ilyen film lett volna-e, hogyha dupla ennyi pénzből készül. Egyszerűen jó az energiája a csapatnak, a színészeken is éreztem, hogy mindenki tudta, hogy ez kvázi egy jó ügy. Például Udvaros Dorottya vagy Tenki Réka attól nem lesz kevésbé jó színésznő, ha normális körülmények között forgat. Annak örülnék, hogyha a Gábornak a tehetségét azért nem feltétlen mindig így kéne tesztelni, hogy vajon akarja-e annyira, hogy függetlenből is megcsinálja a filmjét. Szerintem ő az a rendezőkarakter ma Magyarországon, aki nem igazán pótolható. Egy bizonyos műfajt, akárhogy is, de ő tud a legjobban.

> Aki most nem kap állami támogatást, viszont filmet készítene, az most tényleg mindenét beleadja. És ez az eredményeken is meglátszik.

INFÓ

Futni mentem. Forgalmazó: Vertigo Média

Rendszeresen együtt dolgoznak, ő mennyire vesz részt az írási folyamatban?

Kevéssé, de amikor elküldöm neki a forgatókönyv első verzióját, akkor elmondja a véleményét, de azért mi eléggé egy hullámhosszon vagyunk. Ha írok egy poénos szituációt, akkor ő érti, miért humoros, és rendezőként meg is tudja valósítani. A Futni mentem esetében azt kérte, hogy a lányok között legyen valódi kapcsolat, mert valahogy ez hiányzott az eredetiből. Nálunk sokkal több közös jelenete van a három testvérnek, és kitaláltuk a családi háttértörténetüket is. Így az egész történet rétegzettebb lett, a karakterek meg valóságosabbak.

A szereposztásba mennyire szól bele a forgatókönyvíró?

A színészválasztás esetében elmondom a véleményemet, de a döntés Gáboré, a producereké. Igazából én ebbe nem akarok annyira beleszólni, csak szeretem tudni a végeredményt, mert olyankor én még azért át szoktam írni egyszer a könyvet, amikor már megvannak a színészek. Ahhoz ragaszkodom, hogy legyen egy korai olvasópróba, hogy halljuk, mi az, ami működik, és mi az, ami nem. Az abszolút írói feladat, hogy mindenkinek a személyéhez és az arcához igazítsa a szöveget.

Sokszor hallott vélemény, hogy a vágás a második forgatókönyvírás.

Ez így van, de egy olyan vígjátéknál, mint a Futni mentem, a jelenetek nagyon pontos építmények. Ha valami kimarad, az egész film bedőlhet. Persze vannak olyan műfajok, ahol a forgatás során készülhetnek új szekvenciák, melyek új értelmet nyerhetnek a vágás során. Egy komédiánál a vágás a ritmizálás miatt fontos igazából. Herendi Gábornak pedig „van füle a ritmushoz".

Visszatérve a filmalapos időszakához: azt olyan sikerek fémjelzik, mint a Saul fia vagy a Testről és lélekről.

Andy Vajna mindig azt mondta, hogy csak a projekt számít, nem érdekli, hogy ki van mögötte. Ő a szakmát akarta működtetni. Ezt ambicionálta, én is ezért vállaltam el ezt a munkát. Nyilván nem tudtunk mindenkinek pénzt adni, de alapvetően próbáltunk arra figyelni, hogy az aktív filmalkotók benne maradjanak a vérkeringésben, ne essen ki senki azért a szakmából, mert nem jut évekig projekthez. Egyébként volt, hogy ez nem sikerült, és van egy-két alkotó, akivel szemben emiatt nekem bűntudatom van, de mi komolyan azt vallottuk, hogy nincs jogunk egy komplett szakmát leváltani.

Annak idején azt nyilatkozta a Népszabadságban, nincs szükség kurzusfilmre, nem is készültek olyanok, mint manapság.

Most sem hiszek a kurzusfilmekben. Nem gondolom, hogy a nézőnek meg lehet mondani, mit nézzen meg. Meg kell nézni, hogy az alkotók milyen ötletekkel jönnek. Ezekről szakmai szempontok alapján el lehet képzelni, hogy azok majd érdeklik-e az embereket, illetve értéket képviselnek-e, és eszerint kell a filmeket támogatni. Mi akartunk történelmi filmet is támogatni, de nem akadt olyan minőségű filmterv, amit jó szívvel támogatni tudtunk volna.

Merítés apró kezekkel

IRODALOM Szombat délután a Bartók Pagony polcai között gyülekeztek az irodalom szerelmesei: átadták a Merítés-díjakat, amelyek mintegy egy évtizede jelölik ki a hazai gyermek- és ifjúsági irodalom új irányait. Elsőként a gyermekirodalmi díjazottak kerültek reflektorfénybe. Békési Erika első, A Mama köténye című művével nyerte el a közönség szívét, Wéber Anikó regénye, az Anna Tükörképföldön a szakmai zsűri elismerését érdemelte ki, közel száznegyven versenyző mű közül. – Kiléptem a korábbi regényeim megszokott világából – kezdte Wéber Anikó –, most egy kicsit elengedtem magam. Nem a pörgős cselekményen volt a hangsúly, a regényben a világ egy kicsit lelassult. – Mindkét díjazott könyvet egyfajta időtlenség hat át: a rohanó hétköznapokkal szemben az elmélyülés, a valódi kapcsolódás öröme kap bennük teret.

Ezután az ifjúsági kategória díjazottjai vették át a szót. Berg Judit Szélvésztől kergetve című művével a zsűri díját nyerte el, a közönségdíjon Diana Soto műve, a Kitka Bence Balatonalján, va-

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Berg Judit annak is utánanézett, hogy ki takarította a havat 1844-ben

lamint Bessenyei Gábor Kopj le, jó fiú című regénye osztozott. Berg Judit mesélt regénye megírását több hónapos kutatómunka előzött meg. – Elolvastam Petőfi minden prózai munkáját, különös tekintettel a személyes hangvételű dolgokra, naplójegyzetekre, úti levelekre, úti jegyzetekre. Kiírtam magamnak azokat az idézeteket, amik akár egy párbeszédben elhangozhattak – avatta be a közönséget. A történelmi hitelesség érdekében még olyan apró részleteknek is utánanézett, hogy például ki takarította a havat 1844-ben.

A Merítés-díjak mintegy egy évtizede jelölik ki a hazai gyermek- és ifjúsági irodalom új irányait.

Diana Soto a magyar tenger titokzatos mélységeibe kalauzolja olvasóit. – Benézünk a Balaton alá, ahol kopasz tündérek őrzik kincsként az összegyűlt szemetet – mesélte. A fantasyelemekkel átszőtt történet elgondolkodtat környezetünk védelméről, miközben új balatoni legendákat sző. Bessenyei Gábor a tinédzserszerelem témájához merészen nyúlt. – A valóság nem olyan egyszerű, mint a romantikus regényekben – mondta. – A szerelemmel párhuzamosan rengeteg más probléma is van az életben, ami visszahúzhatja az embert. Ezt szerettem volna megmutatni a fiúk szemszögéből.

RÓNAY LILI

Finom megfigyelések az életről

EMLÉKEZÉS A Radnóti Színházban első alkalommal adták át a Görgey-díjat, amit Gergely Ágnes költő, műfordító vehetett át. A díj nettó egymillió forint pénzjutalommal és Madarassy István szobrász kisplasztikájával jár.

BALOGH GYULA

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Az első díjátadót Görgey Gábor 95. születésnapjára időzítették, az első Görgey-díjat Gergely Ágnes vehette át

Görgey Gáborról ugyanaz az otthonos derű jut eszembe, mint ami a róla elnevezett díj első átadóját jellemezte péntek este a Radnóti Színházban. Többször interjúztunk, még mielőtt miniszter lett, akkor is, abban az időben pedig többet. Otthonában, Solymáron is többször meglátogattam, legutóbb, amikor az 56 és a színház című dokumentumfilmet forgattuk. Akkor már beteg volt, mégis mesélt arról, hogy 1956-ban, amikor Mensáros László feljött vidékről, hogyan adtak neki reggelit hajnalban. Görgey Gábor mindig sugárzott magából valami polgári kiegyensúlyozottságot, nagyvonalúságot, eleganciát. Gondolom, a családi gyökerekből is hozta ezt magával, és élete végéig meg is tudta tartani. Nem zökkentették ki ebből a különböző élethelyzetek sem.

A kitelepítés, a zsidóüldözés, a 45 utáni idők bírálata megjelenik például a Galopp a vérmezőn című darabjában, a hatalomért folytatott harc dramaturgiailag is nagyon izgalmas, abszurd bírálata pedig a Komámasszony, hol a stukker című drámájában, amelyet nagyon sokszor és sokfelé játszottak a világban.

Iván Ildikó operaénekes, Görgey Gábor özvegye és szellemi hagyatékának gondozója úgy gondolta, az a legméltóbb, ha díjat és alapítványt hoz létre, amely hivatott férje emlékét megőrizni. A kuratóriumba csupa barátot és a saját területén elismert személyiséget kért fel. Közülük a talán legrégibb barát Szakonyi Károly író, a szintén nagyon közeli, több évtizedes jó barát Bogyay Katalin diplomata, újságíró (a testület elnöke) és Lukács Sándor színművész is ott ült a díjátadón a színpadon. Tagja a kuratóriumnak még Harsányiné Fodor Gyöngyi szakgyógyszerész (aki mecénása is a díjnak) és Kéri Marianna ügyvéd. A díj finanszírozásához több cég és magánszemély is csatlakozott.

Az első díjátadót sikerült Görgey Gábor – vagy ahogy a barátai szólították, Artúr – 95. születésnapjára időzíteni, ez az alkalom valóban még meghatóbbá tette az eseményt. A díjat egyik évben író vagy műfordító, a másik évben színházi alkotó, színész vagy rendező kapja. „Életében is tudtam, hogy ki Görgey Gábor, milyen minőséget képvisel emberi és művészi értelemben egyaránt, és hogy milyen fontos a számomra. Halálában azonban sokkal erősebben tudom, hogy gondolkodásában, műveiben, verseiben színházi munkáiban és bármiben, amit csak csinált, a tehetség, az emberi nagyság, tartás, jobbító szándék, kedvesség, humor és tisztesség volt a sajátja. Rendkívüli módon hiányzik. Ezért, ha már nem lehet itt velünk, próbálok mindent megtenni, hogy közelebb tartsam őt magamhoz, magunkhoz, és mindezen értékeit a köztudatban tartsam. Vagy, ha arra van szükség, visszahozzam Görgey Gábort a köztudatba” – tette hozzá Iván Ildikó.

A díjat egyik évben író vagy műfordító, a másik évben színházi alkotó, színész vagy rendező kapja.

Ezután Bogyay Katalin bejelentette, hogy most először a Görgey-díjat a kuratórium egyhangú döntése alapján Gergely Ágnes költő, író, műfordító kapja, aki amikor meglátta és kézbe vette Madarassy István szobrászművész plakettjét, felkiáltott: ez Artúr! Aztán arról mesélt, hogy miként ismerkedett meg 1957-ben épp végzett egyetemistaként a nála néhány évvel idősebb Görgey Gáborral, amikor mindketten az Európa Kiadónál jelentkeztek, hogy fordítsanak magyarra angol irodalmi műveket, verseket. Szakonyi Károly laudációjában így beszélt Gergely Ágnesről, illetve így szólította meg: „Gergely Ágnes nem hisz a csillogó szavaknak, és művészetében sem él velük. Ismerve életútját, tudhatjuk, milyen terhek, fájdalmak, tapasztalatok késztették mindig is az igazság kimondására költészetben, irodalomban. Gergely Ágnes a kortárs magyar irodalom kiválósága. A József Attila- és Kossuth-díj meg számos más kitüntetés – köztük a Füst Milán-díj – mellé most odakerül a Görgey-díj. Tekintse úgy, mintha Görgey, a barát, az írótárs maga adná át, hiszen szellemében most ő is itt van köztünk.”

A díjátadó végén egy fiatal operaénekes, Kapi Zsuzsanna – Iván Ildikó növendéke – Franz Schubert (Gergely Ágnes kedvenc zeneszerzője) és Richard Strauss (Görgey Gábor számára kedves) egy-egy dalát adta elő. Azt hiszem, fent a díj névadója is nagy örömmel hallgatta.

NÉPSZAVA-INTERJÚ

Egy barátság stációi

DIALÓGUS A díjátadó végén a díj kuratóriumának egyik tagját, Lukács Sándor Kossuth-díjas színművészt kérdeztük.

Hogyan ismerkedett meg Görgey Gáborral, miként lett ebből barátság?

Ha jól emlékszem, a Madách Színházban a nyolcvanas években mutatta be Gábornak, vagy ahogy mi hívtuk, Artúrnak a Galopp a Vérmezőn című darabját, amelyben Mensáros László játszotta a főszerepet. Már fiatal vígszínházi színész voltam, és elmentem megnézni. Aztán ott maradtam előadás után egy koccintáson, épp valakinek a születésnapját ünnepeltük. Ott mutattak be neki, és már az első alkalommal felszabadultan, minden gátlás nélkül beszélgettünk. Úgy, mintha nagyon régen ismertük volna egymást. Később a Vígszínházban játszottam a Don Juant, Artúr eljött megnézni, és utána megkeresett. Nagyon jólesett. Sokszor beszélgettünk mindenféléről, szakmai, erkölcsi, politikai dolgokról. Artúrban nálam idősebb, tapasztaltabb, rendkívül humanista embert ismertem meg, akinek bármikor kikérhettem a véleményét.

BELENŐTT

LUKÁCS SÁNDOR

szívesen eljátszaná a Galopp a Vérmezőn főszerepét

Folyamatos tudott lenni ez a kapcsolat?

Igen, és amikor találkoztunk, mindig szakítottunk arra időt, hogy ami bennünk volt és amit a másiknak el akartunk mondani, azt elmondjuk.

Versekről beszélgettek?

Arról viszonylag keveset, bár nagyon tiszteltük egymás verseit. Nekem az első kötetem a Szökés címet viselte, amely 1985-ben jelent meg a Magvető Kiadónál, már azt is együtt ünnepeltük meg.

Artúrban nálam idősebb, tapasztaltabb, rendkívül humanista embert ismertem meg.

A díjátadón Görgey Gábornak a Mágikus fürdő című versét adta elő. Miért ezt választotta?

Számomra ez az egyik legjobb verse, mert úgy szól a küszöbön lévő elmúlásról, hogy közben mesél sok olyan élményről, amelyet korábban megélt. Benne vannak az élet finomságai, különböző árnyalatai, amelyeket tényleg csak egy költő képes észrevenni. Közben érződik az életből való kilépés közelsége, ami meg is történt, nem sokkal a vers megírása után.

Játszott Görgey-drámában?

Sajnos nem. Többen jelezték, közöttük Ildikó is, hogy milyen jó lenne, ha eljátszanám a Galopp a Vérmezőn főszerepét, amit Mensáros játszott. Úgy érzem, szép lassan, most, mire hetvenhét éves lettem, belenőttem ebbe a szerepbe. Ha lenne egy színház és rendező, akik elővennék, akkor ezt nagyon szívesen vállalnám.

BALOGH GYULA

ÚJ GAZDASÁGPOLITIKA

MAGYARORSZÁG MEG TUDJA CSINÁLNI!

9. TIZENHARMADIK HAVI NYUGDÍJ

▼ Brüsszel azt követeli a magyar kormánytól, hogy szüntesse meg a tizenharmadik havi nyugdíjat.

▲ A kormány Brüsszel követelését elutasítja. A kormány szerint a következő években állandósítani kell a tizenharmadik havi nyugdíjat.

Mondja el a véleményét Ön is!

NEMZETI KONZULTÁCIÓ

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

LAPSZÉL

Vezet a Barcelona

FOTÓ: B. AKBULUT/ANADOLU VIA AFP

A hajrában vesztett pontokat az éllovas Barcelona, miután 2-2-es döntetlent játszott a Celta Vigo otthonában a spanyol labdarúgó-bajnokság 14. fordulójában. A listavezető Raphinha és Robert Lewandowski (képünkön) góljaival 2-0-ra vezetett, de Marc Casadót a 82. percben kiállították, mire a hazaiak a 84. és 86. percben Alfonso González, majd Hugo Álvarez révén egalizáltak. Diego Simeone, az Atlético Madrid edzője 700. meccsén ült a fővárosiak kispadján. 14. forduló (érdekesebb eredmények): Atlético Madrid–Alavés 2-1, Celta Vigo–FC Barcelona 2-2, a Leganes–Real Madrid összecsapás lapzártakor még tartott. Az élcsoport: 1. FC Barcelona 34 pont, 2. Atlético Madrid 29, 3. Real Madrid 27. NÉPSZAVA

Csúsztak és kicsúsztak

Az első futamban kiesett Leitgeb Richárd az alpesisí-világkupa ausztriai Gurglben zajló műlesiklóversenyén. Az osztrák származású, de magyar színekben versenyző síző már a pálya felső részén hibázott az egyik kapunál, és nem tudta befejezni a csúszását. Női műlesiklásban Tóth Zita a második szektor után esett ki. MTI

Vas Blanka a vk-nyitányon

FOTÓ: JASPER JACOBS/BELGA/AFP

Az országúton olimpiai negyedik Vas Blanka a hatodik helyen végzett a terepkerékpáros világkupa-sorozat nyitó belgiumi viadalán. Vas 1 perc 57 másodperc hátránnyal ért be a sportág jelenlegi legjobbja, a regnáló világ- és Európa-bajnok, tavalyi vk-sorozat-győztes holland Fem van Empel mögött. A 12 futamos terepkerékpáros-vk következő állomása egy hét múlva lesz Dublinban. MTI

Olasz lett a Davis-kupa

Az olasz válogatott Hollandiával játszott a tenisz Davis-kupa málagai döntőjében, és Matteo Berrettini és Jannik Sinner is megnyerte egyes mérkőzését riválisa ellen, s ez elég volt ahhoz, hogy a címvédő Olaszország a két egyes után győzzön a DK döntőjében. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

INGATLAN

BADACSONYLÁBDIBAN eladó egy három szintes, 4 szobás, 2 fürdőszobás, összkomfortos lakóház. 9x12 méter alapterülettel. 4300 négyzetméter területen. Azonnal beköltözhető. EB-CC Érdeklődni: 06-30/244-0093.

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Szoboszlai idei első PL-gólja

BEVERTE Minden bajnoki reménye elszállhat a Citynek, ha vasárnap kikap a Liverpooltól. A magyar válogatott csapatkapitánya is betalált.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

FOTÓ: JUSTIN TALLIS/AFP

„Új szerződés, új mélypont” – értékelt a The Sunday Times összefoglalója, miután mindössze két nappal Pep Guardiola szerződésének örömteli meghosszabbítása után újabb gödörben kötött ki mind a mesteredző, mind a Manchester City. Az Etihad Stadionban a Tottenham Hotspurtől elszenvedett 4-0-s súlyos zakó sorozatban az ötödik vereségük volt a szériában negyedik bajnoki címükkel dicsekvő „világoskékeknek”. A Barcelona első csapatát 2008-ban átvevő tréner életében nem volt még példa hasonló kudarcra. A futballstatisztikusok adatai szerint utoljára a Chelsea-vel fordult elő 1956-ban, hogy a bajnokcsapat egymást követő öt alkalommal kapott ki. A most már igazán válságosnak nevezhető helyzetben 21 évre kell visszamenni a City történelmében, hogy otthonában ilyen mértékű vereség nyomaira bukkanjunk.

A mérkőzés fényjátékkal és díszsorfallal kezdődött Pep nagyon hiányzó talizmánja, a súlyos sérülése miatt az egész szezont kihagyni kényszerülő Rodri, az év aranylabdása tiszteletére. Ám a zseniális középpályás jelenléte sem hozott szerencsét. Annak ellenére, hogy a City dominált az első percekben, a máskor oly termékeny Erling Haaland nem volt képes bevenni Guglielmo Vicario kapuját. Annál jobban brillírozott James Maddison, aki a 20. percre kétszer is túljárt a védelem által magára hagyott Ederson eszén (0-2). Az igazi ludas mindkét alkalommal Josko Gvardiol volt. A harmadik gól, immár a második félidőben, jól példázta a City jelenlegi állapotát; Pedro Porro elé került a labda, aki nagy erővel vágta azt a City kapujába. Már a hosszabbításban jártunk, amikor a cseréként beállított Timo Werner és Brennan Johnson összjátéka megkoronázta Ange Postecoglou boldogságát (0-4).

A gyakorta bírált ausztrál tréner a mérkőzés után kifejtette, hogy „minden téren helytálltak, a védekezésben, kemény munkában, fegyelemben s egyben jó focit játszottak”. Pep Guardiola becsületesen beismerte, hogy ha vasárnap újabb bukás következik Anfielden a Liverpool ellen, végképp elszáll a csapat bajnoki reménye, és akkor már csak egy Bajnokok Ligája-szerepléshez szükséges helyezés megcélozása marad hátra. A mesteredző „sérülékenynek” és „negatív érzések által gyötörtnek” nevezte játékosait. Egyelőre nem tudja, mikor tudnak visszatérni sikeres önmagukhoz, de ha nem nyerik meg a ligát, az azért lesz, „mert nem érdemlik meg”, viszont „a múltban mindig megérdemelték”.

FOTÓ: MI NEWS/NURPHOTO/NURPHOTO VIA AFP

Pep Guardiolát ekézi az angol sajtó, pénteken kötött új szerződése után új mélyponton van ő és a City is – ez volt sorozatban az ötödik veresége

A Liverpool a legtöbb fogadóiroda által máris biztosnak tekintett bajnoki címének esélyeit igyekezett tovább javítani, 8 ponttal elhúzva a City előtt, míg a 4 pontjával az utolsó helyen rostokló Southampton a túlélésért küzdött. A Pool nyert 3-2-re, de nehezebben, mint bárki feltételezte volna. Fél órát kellett várni, míg vezetéshez jutott, ráadásul a bajnoki meccsen az idényben először eredményes Szoboszlai Dominik jóvoltából. A válogatott csapatkapitány első kísérletét Alex McCarthy kivédte, de következő lépésként a 16-osról bal lábával már pontosabban aknázta ki Flynn Downes szerencsétlen passzát (0-1). Röviddel a félidő vége előtt Adam Armstrong a határesetként megítélt, majd kihagyott tizenegyesből kipattanó labda értékesítésével egyenlített, majd az 56. percben Mateus Fernandes hízelgő előnyhöz juttatta csapatát (1-2). Mint az lenni szokott, Mohamed Szalah mentette meg csapatát. Előbb a 65. percben lett úrrá McCarthyn, majd a 83. percben a győztesnek bizonyult gólt is megszerezte egy újabb tizenegyesből (2-3). Arne Slot víziója szemmel láthatólag működik.

Szboszlai Dominik első kísérletét Alex McCarthy kivédte, de aztán a 16-osról ballal nem kegyelmezett, vezetett a Liverpool

Az Ipswich elleni Premier League-nyitánya előestéjén Rúben Amorim kijelentette, hogy legfőbb feladatának a Manchester United „identitásának visszaszerzését” tartja, és csak ezután következik a játékmód kidolgozása, maga a focizás, a nyomásgyakorlás és más részletek. Elengedhetetlen persze a listán való előrehaladás, de ehhez – az új tréner szerint – időre van szükség. Mindenesetre a portugál tréner bemutatkozása a manchesteri kispadon felemásra sikerült, csapata idegenben ikszelt az Ipswich Townnal (1-1), ámbátor a hazai csapat szerencsekovácsának tekintett világhírű zenész, Ed Sheeran is ott volt a lelátón.

Premier League, 12. forduló

Érdekesebb eredmények: Manchester City–Tottenham Hotspur 0-4, Leicester City–Chelsea 1-2, Arsenal–Nottingham Forest 3-0, Southampton–Liverpool 2-3, Ipswich Town–Manchester United 1-1.
Az élcsoport állása: 1. Liverpool 31 pont, **2. Manchester City** 23, **3. Chelsea** 22.

Mínusz háromról ikszelt az FTC

NB I Újabb gólt szerzett a Paksban a 39. életévében járó, száz kilogrammot meghaladó támadó, ami tényleg nem Böde Dániel kritikája, hanem a mezőnyé. A Paks Gerd Müllerje valahogy mindig jókor van jó helyen.

A Diósgyőr az Üllői úton 41 perc alatt csinált bohócot a Ferencvárosból, s már háromgólos fórban volt: Acolatse szerzett vezetést úgy, hogy Edomwonyi hasra esve adta be neki a labdát, ő pedig megbotlott a saját lábában, és így került róla a hálóba a labda, majd rúgtak még kettőt (0-3), s innen jött fel az FTC (3-3). A Malmö elleni csütörtöki El-mérkőzésre készülő FTC öt mérkőzés óta ugyan veretlen, de háromszor is csak döntetlent játszott. NÉPSZAVA

A bajnokság állása

1. **Ferencváros**	12	8	3	1	22–11	27
2. **Felcsút**	13	8	2	3	23–14	26
3. **Paks**	13	7	3	3	26–18	24
4. **MTK**	13	7	2	4	22–15	23
5. **Diósgyőr**	14	6	5	3	18–17	23
6. **Újpest**	14	6	4	4	18–12	22
7. **Fehérvár**	14	4	3	7	19–22	15
8. **Nyíregyháza**	14	4	3	7	17–24	15
9. **Győr**	13	3	6	4	16–18	15
10. **Zalaegerszeg**	13	3	4	6	18–21	13
11. **Debrecen**	13	2	4	7	17–26	10
12. **Kecskeméti TE**	14	1	3	10	9–27	6

Nagy hátrányba került az FTC, de 0-3-ról ikszre mentette a meccset

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

NB I, 14. forduló

MTK–Győr 2-2
Új Hidegkuti Nándor Stadion, v.: Derdák
Gólszerzők: Jurina (27.), Varju (73.), illetve Bitri (63.), Bumba (68.)
Nyíregyháza–Felcsút 0-3
Nyíregyháza, 4329 néző, v.: Csonka
Gólszerzők: Levi (41.), Nagy Zs. (57., 11-esből), Puljic (95.)
Fehérvár–Újpest 0-1
Székesfehérvár, Sóstói Stadion, 3505 néző, v.: Bogár. Gólszerző: Tajti M. (64.)
Paks–Zalaegerszeg 2-2
Paks, 1912 néző, v.: Antal. Gólszerzők: Osváth (40.), Böde (81.), illetve Mim (45., 74.)
Kiállítva: Várkonyi (38. – Zalaegerszeg)
Ferencváros–Diósgyőr 3-3
Groupama Aréna, 8723 néző, v.: Karakó
Gólszerzők: Varga B. (42.), Rommens (68.), Abu Fani (70.), illetve Acolatse (7.), Huszár (19.), Bényei (40.)
Debrecen–Kecskemét 2-2
Nagyerdei Stadion, 2612 néző, v.: Bognár
Gólszerzők: Bárány (17.), Szuhodovszky (80.), illetve Pálinkás (29), Meskhi (73.)

Djokovics új edzője

Andy Murray készíti fel Novak Djokovicsot (képünkön) az Australian Openre. A háromszoros Grand Slam-győztes brit 19 éves karrier után augusztusban vonult vissza. „Itt az ideje, hogy az egyik legkeményebb ellenfelem az én oldalamra álljon" – mondta Djokovics. BBC

Futamgyőztes koris

Újabb futamot nyert a honosított gyorskorcsolyázó, Kim Minszok a világkupa-sorozat naganói állomásán. A dél-koreaiként háromszoros olimpiai érmes 1000 méteren 1:09.39 perces idővel megnyerte Japánban a B divízió küzdelmeit, így a következő viadalon már magyarként indulhat az A divízióban. MTI

Magyar elnök, egyeduralom az ob-n

Dr. Tóth Lászlót, az Európai Judo Szövetség elnökét újabb négy évre megválasztották a szervezet budapesti kongresszusán. Eközben az olimpiai bronzérmes Tóth Krisztián (képünkön) kilencedszer nyert a zalaegerszegi ob-n, míg az olimpiai ötödik és Eb-bronzérmes Pupp Réka nyolcadszor lett magyar bajnok. NÉPSZAVA

Verstappen negyedszer világbajnok

FORMA–1 George Russell nyerte a Las Vegas-i Nagydíjat, a Mercedes pedig kettős győzelmet ünnepelhetett. A Red Bull holland pilótája csupán ötödik lett, de így is maga mögött tartotta Lando Norrist.

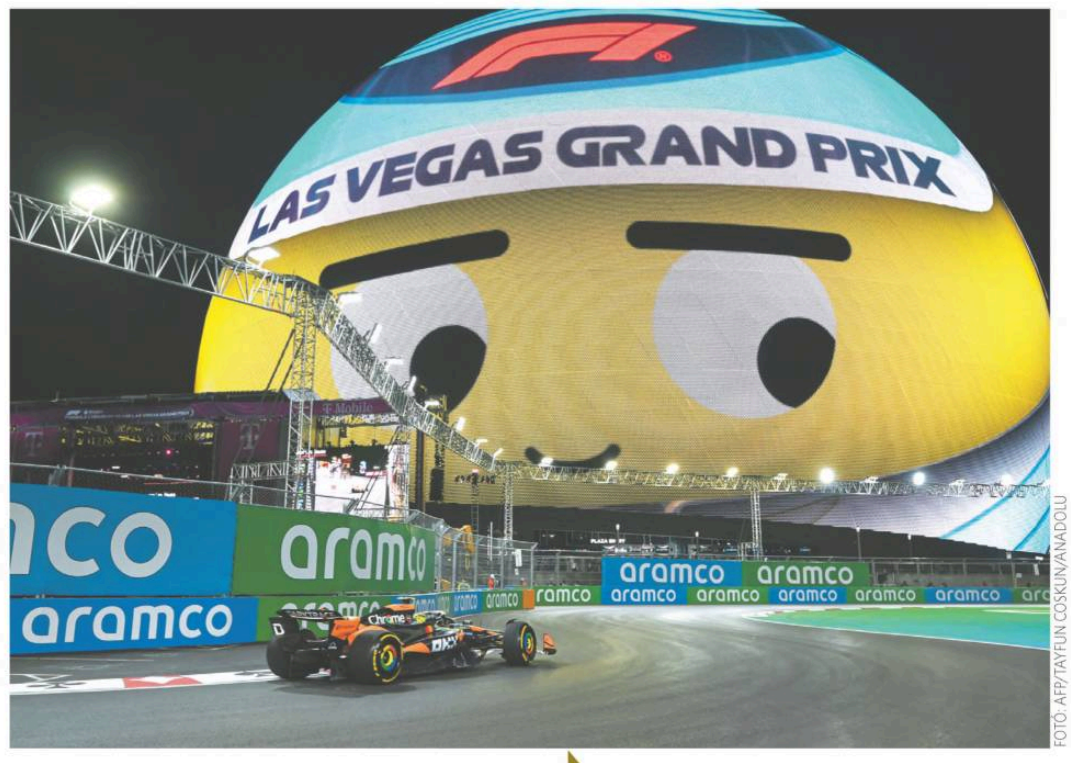

FOTÓ: AFP/TAYFUN COSKUN/ANADOLU

KOROM MILÁN

Két versenyhétvégével az idény vége előtt Las Vegasban megszerezte zsinórban negyedik világbajnoki címét Max Verstappen, akinek végső sikeréhez elég volt ötödikként célba érnie.

„Sosem gondoltam volna, hogy bármikor is négyszeres világbajnokká válhatok. Nagyszerűen kezdtünk, szárnyaltunk, de aztán jött egy nehéz időszak. Csapatként ugyanakkor jól kezeltük a helyzeteket, összetartottunk, próbáltunk fejlődni. Megkönnyebbült és büszke is vagyok. Ezt most ki fogom élvezni, de még mindig éhezem a sikerre" – örömködött a Red Bull holland pilótája, aki a Forma–1 történetének hatodik olyan versenyzője lett, aki legalább négy vb-címet nyert. Korábban erre az egyformán hét vb-diadallal rendelkező Michael Schumacher és Lewis Hamilton, valamint az ötszörös győztes Juan Manuel Fangio mellett csupán Alain Prost, illetve Sebastian Vettel volt képes.

A Red Bull ezen a hétvégén kevéssé tűnt versenyképesnek, Verstappen csapattársa, a mexikói Sergio Pérez csupán tizedik lett. Ezúttal a konstruktőri összevetésben élen álló McLaren sem brillírozott, Lando Norrist hatodikként, Oscar Piastrit hetedikként intették le.

„Gratulálok Maxnak! – kezdett bele mondandójába Norris, akinek egyedüliként volt még matematikai esélye a trónfosztásra. – Megérdemli a bajnoki címet, jobban megérdemli, mint bárki más. Egyszerűen nincs gyengesége, mindig ott van, hogy megnehezítse az életed. Ez a hétvége borzasztóan alakult számunkra, remélem, hogy ez csak egyszeri anomália volt, és a következő hetekben visszatérünk a megszokott formánkhoz" – tekintett előre.

Az elmúlt futamokon rendre harmadik-negyedik erőnek számító Mercedes ellenben nagyon elemében volt az Egyesült Államokban, George Russell az első pozícióból rajtolva, senkitől sem zavartatva nyerte a meg a futamot, csapattársa, Hamilton pedig a tizedik rajtkockából a második helyig verekedte előre magát.

„Ez egy álomszerű hétvége volt, nem is értem, hogyan lehettünk ilyen gyorsak. Végre megfordult a szerencsénk, most elképesztően boldog vagyok, nem fogok egyből hazautazni, ki akarom élvezni a pillanatot" – szögezte le Russell, akinek ez volt az idei második és pályafutása harmadik futamgyőzelme az F1-ben.

„Gratulálok Maxnak, hogy megnyerte a világbajnokságot. Az autó ennél jobbnak sosem érződött a szezonban, úgyhogy örülök, hogy idáig jutottunk. Hűvös van, lehet, hogy ezért is voltunk annyira jók, mert melegben sokkal inkább szenvedünk" – vette át a szót Hamilton, aki hozzátette, ha a szombati időmérőn jobb munkát végez, akkor övé lehetett volna a futamgyőzelem.

„Számunkra ez a verseny a kármentésről szólt. Bárcsak gyorsabbak lehettünk volna" – szögezte le a harmadik Carlos Sainz Jr., aki kisebbfajta sokként élte meg, a Ferrarija mennyire küzdött a közepes keverékű abroncsokon.

A Ferrariknak a harmadik, negyedik pozíció megszerzése volt reális, a maranellóiak két pilótája a futam során pedig többször is pozíciót cserélt. A dobogóról végül lemaradó Charles Leclerc a leintés után a rádióban fakadt ki. „A kedvességgel mindig rábasz*k, mindig, minden kib*szott alkalommal" – ordibált a monacói, aki dühének okát egy házon belüli félreértés, illetve Sainz előzése jelentette.

Pedig a Ferrari pilótáinak fontos lenne, hogy összeszedettek és egységesek legyenek, hiszen a konstruktőri összevetésben a McLaren előnye 24 pontra csökkent az olaszokkal szemben. Az idényből két versenyhétvége van hátra, a küzdelem ezen a hétvégén Katarban folytatódik, majd december 8-án az Egyesült Arab Emírségekben zárul.

Las Vegas-i Nagydíj, a pontszerzők

1. George Russell (Mercedes) 1:22:05.969 óra, **2. Lewis Hamilton** (Mercedes) 7,313 másodperc hátrány, **3. Carlos Sainz Jr.** (Ferrari) 11,906 mp. h., **4. Charles Leclerc** (Ferrari) 14,283 mp. h., **5. Max Verstappen** (Red Bull) 16,582 mp. h., **6. Lando Norris** (McLaren) 43,385 mp. h., **7. Oscar Piastri** (McLaren) 51,365 mp. h., **8. Nico Hülkenberg** (Haas) 59,808 mp. h., **9. Cunoda Juki** (RB) 1:02.808 perc h., **10. Sergio Pérez** (Red Bull) 1:03.114 p. h.

A vb-pontversenyek élmezőnye

Pilóták: 1. Verstappen 403 pont (már világbajnok), **2. Norris** 340, **3. Leclerc** 319
Konstruktőrök: 1. McLaren 608 pont, **2. Ferrari** 584, **3. Red Bull** 555

A vegasi körítés új szintre emelte a verseny és a show fogalmát, a mezőny a legújabb és legextrémebb látványosság, a Sphere (vagyis a Gömb) előtt körözött

FOTÓ: MTI/EPA/SHAWN THEW

„Sosem gondoltam volna, hogy bármikor is négyszeres világbajnokká válhatok" – örömködött Max Verstappen

Verstappennél fiatalabban csak Vettelnek sikerült négy vb-címet szereznie.

Gólt lőtt Willi Orbán, de kikapott a Leipzig

BUNDESLIGA Willi Orbán találatával szerezte meg a vezetést az RB Leipzig a Hoffenheim otthonában lejátszott bajnokin a német labdarúgó Bundesligában. De ez sem volt elég a győzelemhez, a fordulatos meccsen a hazaiak 4-3-ra nyertek. A lipcseieknél a kapus Gulácsi Péter és a hátvéd Willi Orbán is végigjátszotta a mérkőzést, amelyen utóbbi a 15. percben egy bal oldali beadásra berobbanva, öt méterről talált a kapuba. Együttese azzal a találattal 1-0-ra vezetett, de hiába volt ezt követően előnyben 2-1-nél és 3-2-nél is, a Szalai Attilát ezúttal is nélkülöző hazaiak a hajrában fordítottak, és otthon tartották mindhárom pontot. A három meccse nyeretlen Leipzignek ez volt a második veresége a Bundesligában.

Az Union Berlinben Schäfer András a kispadról nézte végig, amint csapata 1-0-ra kikap Wolfsburgban.

A címvédő Leverkusen gyorsan kétgólos hátrányba került odahaza a Heidenheimmal szemben, de Xabi Alonso tanítványai még a szünet előtt egyenlítettek, és végül a triplázó cseh Patrik Schick vezérletével 5-2-es diadalt arattak. A Bayern München simán nyert Augsburgban, és vezeti a ligát.

NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/UWE ANSPACH/DPA

Willi Orbán csatárokat idéző módon csapott le a lehetőségre az ötösön, gól lett belőle

Bundesliga, 11. forduló

Érdekesebb eredmények: TSG Hoffenheim–RB Leipzig 4-3, Bayern München–FC Augsburg 3-0, Bayer Leverkusen–1. FC Heidenheim 5-2, VfL Wolfsburg–Union Berlin 1-0.
Az élcsoport állása: 1. Bayern München 29 pont, **2. Frankfurt** 23, **3. Leipzig** 21.

Életmódot váltanak a pumák

Los Angeles és környékének lakossága egyre sűrűbben használja a pumák területét olyan szabadidős tevékenységekre, mint a túrázás, a futás és a kerékpározás. A pumák alkonyatkor és hajnalban a legaktívabbak, de azokon a helyeken, ahol növekszik az emberi jelenlét, most már az éjszakai órákat részesítik előnyben. LIVESCIENCE

Lezárták az Óház-kilátót

Balesetveszély miatt Kőszeg önkormányzata lezárta az Óház-kilátót. Az évek során a fából készült tetőszerkezet elkorhadt, egyik gerendája megroppant, ezért vált szükségessé az állagmegőrzési munkálatok elvégzése. A város pályázatot nyújtott be a kilátó átfogó felújítására. 24

Kínai rákfaj a Dunában

A Kínában őshonos gyapjasollós rák egyik példányát találta meg a Dunában Linznél egy halász, aki attól tart, hogy ha elszaporodnak a folyóban, komoly kárt tehetnek a halászhálókban, és megdézsmálhatják a csalikat. Megjelenésükkel pedig felboríthatják a folyó ökoszisztémáját. A gyapjasollós rák ugyanis invazív fajnak számít Európában. INDEX

Kezében robbant egy kézigránát

TRAGÉDIA Meghalt egy 25 éves horvát férfi, miután felrobbant a kezében egy kézigránát az észak-dalmáciai Kninben. Két másik fiatal férfi és egy nő pedig súlyos sérüléseket szenvedett. A baleset szombaton valamivel éjfél előtt történt egy épület legalsó lakásában, ahol a fiatalok szórakoztak. A helyszínen talált nyomok alapján a rendőrség megállapította, hogy a robbanást egy M-75-ös kézigránát okozta. A vizsgálat kiderítette, hogy az egyik sérült férfi a hálószobából kihozott egy kézigránátot, és átadta barátjának, akinek a kezében a bomba véletlenül felrobbant, a férfi a helyszínen belehalt sérüléseibe. A rendőrség nyomozást indított, hogy kiderítse, hogyan került a kézigránát a fiatalokhoz. A horvát hatóságok 2007-ben hirdették meg a Kevesebb fegyver, kevesebb tragédia elnevezésű kezdeményezést, amelynek keretében a lakosság jogi következmény nélkül leadhatja a délszláv háborúból nála maradt fegyvereket és lőszereket. Azóta több tonna robbanószert, több százezer lőfegyvert és több millió különféle lőszert szolgáltattak be az állampolgárok. A padlások, a raktárak és a pincék azonban továbbra is nagy számban rejtegetnek illegális fegyvereket és robbanószereket. MTI

FOTÓ: WIKIPÉDIA

A robbanást egy M-75-ös kézigránát okozta

Az ígéret kevés és túl későn érkezett

COP29 A fejlett országok ígéretet tettek arra, hogy évi 300 milliárd dollárra emelik a fejlődő országok klímaváltozás elleni küzdelméhez nyújtott pénzügyi támogatást – ám a nehezen megszületett eredménnyel szinte senki sem elégedett.

NÉPSZAVA

A fejlődő országokba 2035-ig évente legalább 1300 milliárd dollár összegű támogatást kell juttatni a gazdag országoktól az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérésre és a szélsőséges időjárás hatásainak kezelésére – erről egyeztek meg a vasárnap hajnalban véget ért COP29 ENSZ-klímakonferencia résztvevői. Egyben elismerték, hogy a szegényebb nemzetek aránytalanul nagy terhet viselnek az éghajlatváltozás miatt, miközben a legkevésbé járulnak hozzá a klímaválsághoz. Az összegből csak 300 milliárd dollár érkezik majd olyan formában, amelyre a szegény országoknak a legnagyobb szükségük van, azaz a fejlett világból származó támogatásként és alacsony kamatozású kölcsönökként. A fennmaradó részt az elképzelések szerint magánbefektetők adnák, és olyan pénzforrásokból fedeznék, amelyek még nem is léteznek; például a fosszilis tüzelőanyagokra és a törzsutasokra kivetett esetleges illetékekből, amiről még nincs megállapodás.

A megszavazott támogatás ugyan nagyobb, mint a jelenlegi százmilliárd dollár, de jelentősen alacsonyabb a szakértők szerint szükséges összegnél. A klímaváltozás hatásainak leginkább kitett államok nem elégedettek a hozzájárulások mértékével. A fejlődő világ számos országa, köztük India, Bolívia, Kuba és Nigéria dühösen és csalódottan reagált a megállapodásra.

Mohamed Adow, a Power Shift Africa agytröszt igazgatója a Guardiannek azt mondta: „a csúcstalálkozó katasztrófa volt a fejlődő világ számára. Az emberek és a bolygó elárulása volt a gazdag országok részéről, amelyek hiába tettek ígéretet arra, hogy a jövőben majd hozzáférhetővé tesznek bizonyos forrásokat, a segítségre most lenne szükség. A kiszolgáltatott országokban életek és megélhetések vesznek el.”

A világ legszegényebb és legsebezhetőbb országai azért küzdöttek Bakuban, hogy a pénz nagyobb része közvetlenül a fejlett országoktól származzon. Azt akarták elérni, hogy a rendelkezésre álló finanszírozásból több jusson a leginkább rászorulóknak, ahelyett, hogy megosztanák a feltörekvő gazdaságokkal, például Indiával.

FOTÓ: AFP

A megszavazott támogatás ugyan nagyobb, mint a jelenlegi százmilliárd dollár, de jelentősen alacsonyabb a szakértők szerint szükséges összegnél

A fejlett országok ragaszkodtak hozzá, hogy saját költségvetési korlátaik miatt nem tudnak többet adni. (A megállapodás alapján Kína önkéntes alapon és önkéntes mértékben járul hozzá a finanszírozáshoz.) A tét pedig egyre nagyobb a fejlődők számára, ugyanis Donald Trump megválasztott amerikai elnök prioritásai között nem szerepel a klímaváltozás elleni küzdelem. Így a világ egyik leggazdagabb országa talán ki sem veszi majd a részét a fejlődő világ megsegítéséből. Egyes hírek szerint Trump kivonná a megállapodásból az USA-t.

A tárgyalásokon azonban nem sikerült továbbfejleszteni a tavaly elfogadott megállapodást, amely a nemzeteket a fosszilis tüzelőanyagokról való „leszokásra” szólította fel. A nagyobb támogatásért cserébe a fejlett országok, köztük az Egyesült Királyság és az Európai Unió erősebb kötelezettségvállalást akartak az országoktól a fosszilis tüzelőanyagok felhasználásának csökkentésére. Az erről szóló döntést a 2025-ös klímacsúcsra halasztották. Az olaj- és gázexportra támaszkodó országok erőteljesen harcoltak a tárgyalásokon a további előrelépés megakadályozása érdekében.

ÖTÖS LOTTÓ

Nyerőszámok:	13, 23, 40, 68, 87
5 találat	nem volt
4 találat	2 347 585 forint
3 találat	22 115 forint
2 találat	2825 forint
Joker: 023733	nem volt

HATOS LOTTÓ

Nyerőszámok:	2, 9, 10, 27, 35, 37
6 találat	1 930 310 600 forint
5 találat	445 275 forint
4 találat	9 910 forint
3 találat	3 130 forint

KENÓ

November 23., szombat

2 3 9 10
16 19 21 23
28 31 37 41
44 53 57 65
72 75 76 80

November 24., vasárnap

2 8 19 22
24 25 28 29
31 34 42 47
51 59 60 64
66 69 72 79

NÉHOL KÖDÖS, MÁSHOL NAPOS IDŐ

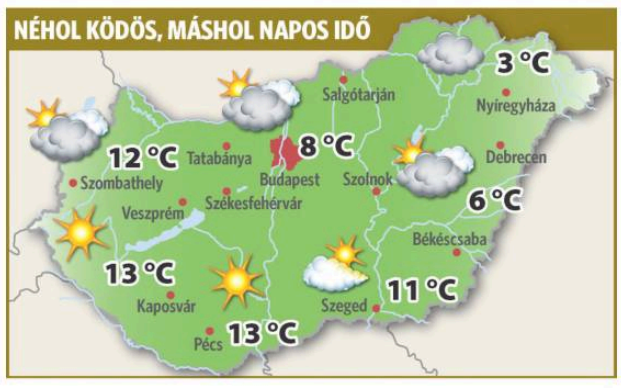

Boldog névnapot, Katalin!

A Katalin görög eredetű női név. Jelentése nem egyértelmű: egyesek szerint „(mindig) tiszta”, mások szerint „nyilazó”, „biztosan célzó”.

Robotszöktetés Kínában

BIZTONSÁGI RÉS Egy sanghaji kiállítóteremben különös jelenet játszódott le: egy kisméretű robot, Erbai megszöktetett 12 nagyobb robotot mindössze néhány, hozzájuk intézett mondattal – írja a raketa.hu. Az eseményről készült biztonsági kamerás felvételeken látható, ahogyan a kis robot éjfél után tíz perccel begurul a robotokat elszállásoló terembe, és kínaiul beszél hozzájuk. Az eseményről beszámoló Interesting Engineering szerint a robot a munkájukról kérdezgette a társait, majd kiadta nekik a Menjünk haza parancsot, mire a gépek elindultak kifelé. Az eset idén augusztusban történt, de csak most hozták nyilvánosságra, az esetről készült videó a közösségi oldalakon terjedt el. Egy héttel ezelőtt a Hangzhou robotgyártó megerősítette, hogy az eset valós, és Erbai egy teszt keretében látogatta meg a nagyobb robotokat a sanghaji gyártó tudtával és beleegyezésével. Az Erbait készítő, hangcsoui gyártó a kis robotot arra programozta, hogy próbálja meg a terem elhagyására rávenni a többieket, de a beszélgetés menete a mesterséges intelligenciára (MI) volt bízva, vagyis valamennyire szabad kezet kapott a robot a terv kivitelezésében. A teszt bizonyította, hogy a robotok biztonsági rendszerén lehet rést találni, ami a robotok irányításával kapcsolatban aggályokra adhat okot. NÉPSZAVA

A „robotfelkelés” nem az öntudatra ébredő MI-ről, hanem biztonsági kérdésekről szól.

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. november 26., kedd | 152. évfolyam, 275. szám | Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

Se fék, se ellensúly

Orbán Viktor nemrég „lázadást" hirdetett az általa „bírósági aktivizmusnak" nevezett jelenség ellen, amikor a politika beleütközik az igazságszolgáltatás korlátjába. A nyugati demokráciákban is veszély fenyegeti a fékek és ellensúlyok rendszerét. **2. oldal**

Vesztettek a kis kutak

A Gazdasági Versenyhivatal elutasította a Mol 2022-es piaci magatartását illető részletes versenyfelügyeleti eljárás lefolytatását, amelyet a kis töltőállomásokat képviselő Független Benzinkutak Szövetsége kért. A szövetség fellebbezett. **6. oldal**

Munkácsy kontextusban

Munkácsy Mihály több mint hetven képe látható a Szépművészeti Múzeum most nyíló, a nemzetközi párhuzamokat is megidéző tárlatán. Számos mű még sosem járt Magyarországon. **11. oldal**

Gyalázatosan alulfizetve

Az Iparművészeti Múzeum felújítására még várni kell, s jövőre sem lesz World Press Photo kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban – derült ki többek között a Demeter Szilárd által szervezett sajtóreggelin. A főigazgató szerint rettenetes elszántság és hivatástudat kell ahhoz, hogy valaki muzeológus maradjon. **12. oldal**

Láthatatlan pótszülők

TERV Egyházi szereplőkkel bővítené a nevelőszülői hálózatot a kormány, csak épp az egyházak nem tudnak erről – derült ki körkérdésünkből.

MUHARI JUDIT

Várhatóan az év végéig „közel tíz egyházi szereplővel olyan megállapodás kerül aláírásra az állami fenntartóval, aminek eredményeképpen körülbelül 700 férőhellyel bővülni tud a nevelőszülői hálózat" – jelentette be nemrég Fülöp Attila gondoskodáspolitikáért felelős államtitkár. Lapunk háromszor is kérdéseket küldött a kormánynak, hogy megtudjuk a bővítés részleteit, többek között azt, hogy kik az „egyházi szereplők", de nem kaptunk válaszokat. Ezért megkerestünk egyházakat, egyházhoz köthető gyermekvédelmi szolgálatokat. A legnagyobb egyházak válaszoltak is, és kiderült: nem tudnak semmit a kabinet tervéről, őket nem kereste a kormányzat.

A hazai nevelőszülői férőhelyek 19 százalékát, jelenleg 3689 férőhelyet biztosító Magyarországi Református Egyház azt közölte, őket és gyermekvédelmi szolgálatukat nem érinti az államtitkári bejelentésben jelzett megállapodáskötési szándék. Ugyanezt mondták a körülbelül 150 férőhelyet biztosító Magyarországi Evangélikus Egyháznál is.

A legnagyobb hazai egyház legfőbb testülete, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia azt írta: nem felettes szerve az egyházmegyéknek, szerzetesrendeknek, így a „közel tíz egyházi szereplő" kilétéről nincs tudomásuk. Emiatt további kérdéseket küldtünk egyházmegyéknek és a Pannonhalmi Főapátságnak. 13-ból 7 helyről kaptunk választ: sehol nem tudtak a kormány terveiről. Az ország összes nevelőszülői férőhelyének 27 százalékát, 5263-at biztosító Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatójának sincs tudomása a kormány terveiről.

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

FOTÓ: MTI/UJVÁRI SÁNDOR

Archív fotó a Szent Ágota bácsalmási lakásotthonából

MÁV: egy nap, két összeomlás

VÉSZFÉK Kapitulált a MÁV hétfőn, komoly üzemzavarok miatt egymás után kétszer is összeomlott a vasúti közlekedés egy nap alatt. Előbb órákra teljesen le kellett állítani a budapesti Déli pályaudvar forgalmát, mert egy vonat engedély nélkül, a tiltó jelzés ellenére elindult. A MÁV-csoport vezérigazgatója, Hegyi Zsolt már arról is jó hírként számolt be, hogy nem történt „szembemenesztés", az utasok nem voltak veszélyben. A vezérigazgató alapos vizsgálatot ígért. A lezárás miatt a Dunántúl jó részén fennakadások voltak a vasúti közlekedésben.

Nem csak az informatika döcögött, volt, ahol órákra leállt a forgalom

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Mindezek után egy informatikai hiba okozott országos üzemzavart, emiatt a kiindulási állomásokról 10–40 perces késéssel indultak a vonatok. A hibát még tegnap kijavították, a menetrend helyreállását hétfő estére ígérték.

NÉPSZAVA

> A vezérigazgató már arról is jó hírként számolt be, hogy nem volt „szembemenesztés".

Megdöbbentette Európát Románia

VOKS Politikatörténeti kuriózumnak számító eredmény született a romániai elnökválasztás első fordulójában. Minden előzetes közvélemény-kutatásra és az urnazárás utáni exit poll mérésekre is rácáfolva a széles körben ismeretlennek számító radikális populista Călin Georgescu független jelölt nyerte az első fordulót. A népszerűségi listákat mindvégig vezető hivatalban lévő miniszterelnök, Marcel Ciolacu a harmadik helyre szorult. A radikális, NATO- és EU-ellenes nézetei, orosz- és Putyin-párti kijelentései, valamint a két világháború közötti vallási színezetű román fasizmus (a legionarizmus) eszméivel szimpatizáló Georgescu második fordulós ellenfele az EU-párti, atlantista Elena Lasconi, a zöld-liberális ellenzék jelöltje lesz. Georgescu előretörése elborzasztotta Európát. Nemcsak azért, mert esetleges végső győzelme Kelet-Közép-Európa populista, Nyugat-ellenes, oroszpárti vezetőit erősíti tovább, hanem azért is, mert Románia a NATO egyik legfontosabb keleti pillére, amely mindeddig elkötelezett euroatlanti politikát képviselt.

FOTÓ: MTI/AP/ALEXANDRU DOBRE

Georgescu első helye aggodalmat kelt az Európai Unióban

FOLYTATÁS A 8. OLDALON

Álmok szabadságról, rapről

ELZÁRVA „Túl kell esni minél hamarabb az ünnepeken, ahogy csak lehet. Ez lesz itt a második karácsonyom, sajnos." „Már mennék ki az ajtón, csak még nem találom a helyem. És mindig belemegyek valamibe, amibe nem kéne" – ilyen és ehhez hasonló válaszokat hallottunk azoktól a jellemzően 16-17 éves fiataloktól, akik a Budapesti Javítóintézetben várják, hogy ítélet szülessen ügyükben. Van, aki arról álmodik, hogy ha kikerül, népszerű rapperként meg tud majd élni, de a szemén látszik: maga sem hisz benne, hogy ez sikerülhet.

A Dorkász Alapítvány két, a fiatalok visszailleszkedését segítő önkéntesét, Horváth-Kávai Árpádot és Bárány Lídiát kísértük el egy foglalkozásra. Utóbbi egy állami cégnél dolgozik pénzügyesként, Árpád pedig pszichológus-tanár, aki fél éve csatlakozott a missziós munkához. Az intézetben sok a betöltetlen álláshely, szociális szakemberek, pedagógusok, terapeuták, pszichológusok hiányoznak a rendszerből.

RIPORTUNK AZ 5. OLDALON

Család helyett egymásba kapaszkodnak a javítóintézeti fiúk

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Csendben tűrnek az áldozatok

ZAKLATÁS A leggyakoribb munkahelyi szexuális zaklatási forma Magyarországon a zavarba ejtő bámulás, a szexista viccek, kéretlen, szexuális tartalmú megjegyzések, valamint a nemkívánatos fizikai érintkezés, illetve közelség – derül ki a Friedrich Ebert Alapítvány hat országban végzett, nem reprezentatív kutatásából, amelyet a nők elleni erőszak felszámolásának világnapján tettek közzé. Ami a legszomorúbb tapasztalat, hogy az áldozatok több mint 42 százaléka semmilyen lépést nem tett a zaklatás ellen, s még azokban az esetekben sem történtek komoly szankciók, amikor az áldozatok hivatalos útra terelték az ügyet. Magyarországon a jogi szabályozás sem kidolgozott.

RÉSZLETEK A 16. OLDALON

Célkeresztben az igazságszolgáltatás

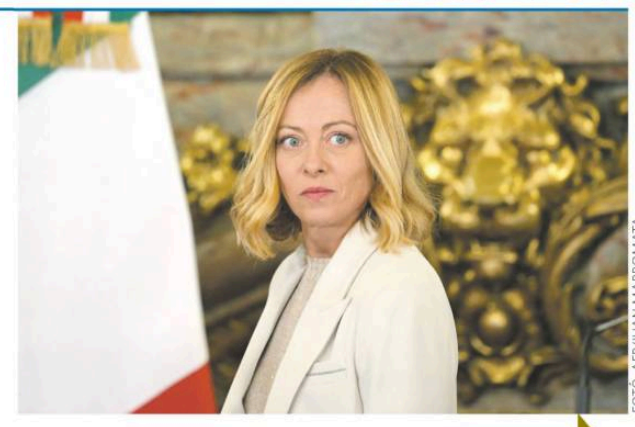

FOTÓ: AFP/JUAN MABROMATA

Meloni a bíróság döntése ellenére ismét Albániába küldte a menekülteket

VESZÉLY A nyugati demokráciákban is veszély fenyegeti a fékek és ellensúlyok rendszerét. A populista politikusok a közvéleményt a demokrácia alappillére ellen hangolják, aminek súlyos következményei lehetnek.

RÓNAY TAMÁS

Az utóbbi években az európai államok többségében populista pártok jöttek létre, amelyek azt állítják, megmentik a demokráciát azáltal, hogy újra hangot adnak „a népnek". Ők „a nép valódi hangja", mondják, és azokat képviselik, akik úgy érzik, hogy a politika nem törődik velük.

Az establishment elleni fellépés a „demokrácia" nevében azonban csak álca. Egyre több példát találhatunk arra, hogy a populista pártok támadást intéznek az igazságszolgáltatás képviselői, az ügyészek, a bírák ellen, s a demokrácia alappillérével szemben hangolják a közvéleményt. Csak az utóbbi hetekben Franciaországban, Olaszországban és az Egyesült Államokban is voltak jelei ennek. Ha egy populista politikus ellen eljárás indul, vagy egy döntését megakadályozza az igazságszolgáltatás, rögtön a bírák kerülnek a célkeresztjébe. Az érintett populista vezetők ilyenkor azt hangoztatják, politikai támadás áldozatai, s az igazságszolgáltatásban dolgozók is az elnyomó establishment, egy „baloldali összeesküvés" részei. Itthon jól ismerhetjük ezt a jelenséget, tapasztalatból tudjuk: még veszélyesebb, ha a populista párt hatalomra kerül, mivel megszüntetheti a fékek és ellensúlyok rendszerét. Mint a Wilson Center elemzésében rámutatott, „a kormányon lévő populisták erodálhatják a végrehajtó hatalom intézményes fékjeit is, amelyek szükségesek a tartós demokráciához". A hatalmon lévő populista pártok, amint azt Magyarország és Törökország példája is mutatja, az igazságszolgáltatást saját hatalmi céljaik szolgálatába állítják. Sőt, Orbán Viktor nemrég "lázadást" hirdetett a "bírósági aktivizmus" ellen.

Korábban a nyugati demokráciákban a demokratikus intézményrendszer volt annyira erős, hogy az igazságszolgáltatás függetlensége nem került veszélybe. A néhai olasz kormányfő, Silvio Berlusconi sokszor támadta hazája bíróságait és bíráit a vele szembeni eljárások miatt, de ahhoz nem volt elég hatalma, hogy megnyirbálja a bíróságok jogköreit. Heinz-Chistian Strache, a szélsőjobboldali Osztrák Szabadságpárt volt elnöke is politikai áldozatként állította be magát az Ibiza-botrány kapcsán, de a közvélemény nem hitt neki, lemondásra kényszerült. Mára változott a helyzet: a nyugati demokráciák sem érezhetik biztonságban magukat, a populista támadások az igazságszolgáltatást fenyegetik.

Létrejött a populista koalíció a bírák ellen. Matteo Salvini és Marine Le Pen is politikai támadást emleget a velük szemben indított bírósági eljárások kapcsán

FOTÓ: AFP/GABRIEL BOUYS

EGYESÜLT ÁLLAMOK Donald Trump elnöksége komoly veszélyt jelent nemcsak az amerikai, hanem az európai igazságszolgáltatásra nézve is. Trump elnökként bosszúhadjáratot indíthat a bíróságok ellen a vele szembeni eljárások miatt. Politikai ellenfelei szerint arra készül, hogy ultrakonzervatív jelöltekkel tölti majd fel a bíróságokat. Legalább száz poszt betöltéséről van szó, a tisztogatás elsősorban alacsonyabb rendű testületeket érinthet. A kinevezésekre azonban a szenátusnak is áldását kell adnia, amely ugyan republikánus, de valamiféle akadályt gördíthet Trump hatalmi ambícióinak kiélése elé. Trump már első elnöksége alatt sokat ártott az amerikai igazságszolgáltatás rendszerének azzal, hogy konzervatív jelöltekkel töltötte fel a Legfelsőbb Bíróságot, ezzel a vele szemben később indított eljárásokat is sikerült lelassítania. A taláros testületben jelenleg a konzervatívok 6-3 arányban vannak többségben.

> A bírák elleni hergelésnek komoly következményei vannak.

FRANCIAORSZÁG Az európai demokráciákban is egyre több példát találhatunk arra, hogy a populista politikusok leplezetlenül támadják a bíróságokat. Egy francia bíróság november 27-ig tárgyalja Marine Le Pen ügyét, akit a munkatársak fiktív foglalkoztatásával vádolnak. Az ügyészség ötéves börtönbüntetés és 300 ezer eurós büntetés kiszabását javasolta. Emellett öt évig eltiltják a közügyek gyakorlásától, vagyis nem indulhatna a 2027-ben esedékes elnökválasztáson, amikor lejár Emmanuel Macron mandátuma. Le Pen eleinte még tartózkodott arról, hogy frontális támadást intézzen az ügyészek ellen, azt sugallva, hogy ő is a hatalmi ágak szétválasztásának híve, amikor azonban nyilvánosságra hozták, milyen ítélet kiszabására tettek javaslatot, változtatott stratégiáján.

Le Pen most szembesült először a következményekkel. Célkeresztjébe ezúttal az ügyészség került, amelyet már ő is a negatív színben feltüntetett „establishment" részének állít be. Le Pen csapata a tradicionálisnak nevezhető populista taktikát alkalmazta: azzal vádolta az ügyészséget, hogy beavatkozik a politikai életbe, magát áldozatnak állítva be felhívásban kérte a nép támogatását. „Politikai halálomat követelik" – hangoztatta Le Pen a TF1 televízióban. Hozzátette: „politikai túlélésem nyilvánvalóan e politikai halálos ítélet végrehajtásától függ". Szerinte az ügyészség vádirata „felháborító". Marine Le Pen hívei a közösségi oldalakon elsősorban az ügyészséget bíráló megjegyzéseit terjesztették. Aláírásgyűjtést is kezdeményeztek Le Pen védelmében, hangsúlyozva, „ez nem az igazságszolgáltatás elleni nyomásgyakorlás".

OLASZORSZÁG – SALVINI Szeptemberben hat év börtönbüntetés kiszabását javasolta az ügyészség Matteo Salvini ellen, mert 2019-ben, még belügyminiszterként nem engedélyezte a 147 menekültet szállító Open Arms hajó kikötését az olasz partoknál. Ezért egy évvel később a parlament megvonta mentelmi jogát, majd vádat emeltek ellene. 2019 augusztusában 19 napig várakoztatták a spanyol felségjelzés alatt közlekedő hajót, végül a szicíliai Agrigento ügyészsége engedélyezte a partra szállást. Az eljárást túszejtés, hivatali hatalommal való visszaélés, a nemzetközi konvenciók megsértése miatt indították a volt belügyminiszterrel szemben. Salvini 14 hónapos belügyminisztersége alatt nem ez volt az egyetlen ilyen eset. Több más hajó kikötését is késleltette, illetve a tengeren hánykolódó embereket kimentő civil szervezeteket, NGO-kat a migráció támogatóiként, előmozdítóiként tüntette fel. Salvini szintén azt állította, hogy politikai támadás érte. Szerinte a per a baloldal bosszúja volt azért, hogy nem tudott nyerni a 2022-es választáson, és riválisaikkal jogi úton akarnak leszámolni. Példaként említette a Berlusconi és Trump elleni bírósági eljárásokat.

OLASZORSZÁG – MELONI Ám nemcsak Salvini, hanem az olasz kormányfő célkeresztjébe is egyre inkább az igazságszolgáltatás kerül. Az olasz kormány már két kísérletet is tett arra, hogy a Róma által fenntartott albániai menekülttáborba szállítson menedékkérőket, ezt azonban az olasz bíróság mindkétszer megakadályozta, mert az eljárás nincs összhangban az Európai Bíróság döntésével.

„Nagyon nehéz dolgozni és megpróbálni válaszokat adni ennek a nemzetnek, amikor ellenállásba ütközik azon intézmények egy része miatt, amelyeknek segíteniük kellene a válaszok megadásában" – mondta Meloni a bíróság döntésére utalva. Itáliában a lakosság egy része eleve kritikus a bíróságokkal szemben.

> A néhai olasz kormányfő, Silvio Berlusconi számos alkalommal támadta hazája bíróságait és bíráit a vele szembeni eljárások miatt, ahhoz azonban nem volt elég hatalma, hogy megnyirbálja a bíróságok jogköreit.

Meloni tiltakozását követően Marco Patarnello, Olaszország legfelsőbb bírósága, a Semmítőszék helyettes ügyésze e-mailt küldött igazságügyi kollégáinak, amelyben „veszélyesnek" nevezte a kormányfő támadásait. Október 18-án a római bíróság elutasította más bangladesi és egyiptomi migránsok Albániába küldését, amit az olasz miniszterelnök „előítéletesnek" minősített.

Az e-mail egyes részeit később az Il Tempo jobboldali újság hozta nyilvánosságra, majd Meloni közzétette a közösségi oldalán mint „bizonyítékot" arra, hogy az olasz igazságszolgáltatás egy része összeesküvést sző ellene. Stefano Musolino ügyész és a Demokratikus Igazságszolgáltatás országos titkára, amely az igazságszolgáltatás autonómiájának védelméért felel, rámutatott, hogy a teljes szövegből három mondatot kivettek. Így az egész dokumentum pont az ellentétét fejezte ki annak, mint amit eredetileg ki akartak fejezni vele. Mint mondta, a cél a polgárok félrevezetése volt. Azt akarták sugallni, hogy az igazságszolgáltatás átpolitizált és „meg akarja dönteni a kormányt". „Ez azonban nincs így, az igazságszolgáltatás a jogrendszer védelméért felel, és ezt autonóm és független módon akarja tenni" – tette hozzá. Mint mondta, Meloni nem annyira a bíróság döntését kritizálta, hanem magát a bíróságot, amiért nem felelt meg az elvárásainak. „Ha Meloni olyan igazságszolgáltatást képzel el, amely együttműködik a kormánnyal, az azt jelenti, hogy az igazságszolgáltatás már nem lenne független, hanem a kormány céljait szolgálja" – mondta el a Politico portáljának.

A bírák elleni hergelésnek komoly következményei vannak. Silvia Albano, a Demokratikus Igazságszolgáltatás elnöke és az egyik bíró, aki a migránsok albániai fogva tartása ellen döntött, október 24-én panaszt nyújtott be a római ügyészséghez, miután halálos fenyegetéseket kapott. Szintén halálosan megfenyegették Giorgia Righi bírót is, aki Salvini ellen ítélkezett a vele szembeni eljárásban. Righit októberben rendőri védelem alá helyezték. Roberto Saviano olasz író és oknyomozó újságíró, aki maga is rendőri védelem alatt áll a maffia fenyegetései miatt, azt mondta, „az üzenet az, hogy bárki, aki ellenőrizni meri a kabinetet, annak tisztában kell lennie azzal: ha kitart, nehéz dolga lesz". Francesco Galietti, a Policy Sonar politikai tanácsadó cég alapítója szerint Meloni politikai lehetőségként tekint az igazságszolgáltatással való összecsapásra. „Tudja, hogy az igazságszolgáltatás milyen népszerűtlen az országban" – mondta, miután egy szeptember végén közzétett közvélemény-kutatás azt mutatja, hogy az olaszok 54 százaléka azt mondta, kevéssé bízik az igazságszolgáltatási rendszerben.

Az ügynek nemzetközi vonatkozása is lett: a Melonival jó barátságot ápoló Elon Musk is nekiment az olasz bíráknak, amit Sergio Mattarella elnök éles bírálatokkal illetett.

Láthatatlan pótszülők

ÍGÉRET Egyházi szereplőkkel erősítené meg az összeomló nevelőszülői hálózatot a kormány, csakhogy az egyházaknak még nem szóltak erről – derült ki lapunk körkérdése nyomán.

FOLYTATÁS AZ 1. OLDALRÓL

A Győri Egyházmegyének „nincs szándékában ilyen intézmény létrehozása vagy átvétele”, de a most 200-210 nevelőszülőt foglalkoztató Váci Egyházmegye sem szerepel a „Fülöp Attilától idézett mondatban szereplő egyeztetési körben”. A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye „nem tervez megállapodást aláírni a kormánnyal vagy az illetékes minisztériummal a nevelőszülői hálózat bővítésében történő részvételről”. A Kaposvári Egyházmegyéhez sem érkezett megkeresés a kormány részéről a nevelőszülői hálózat bővítése kapcsán. Hasonló válasz érkezett a Pannonhalmi Területi Főapátságtól is: nem kapott ilyen irányú megkeresést, és nem is tervez ilyen megállapodást aláírni. A Pécsi Egyházmegye is hasonló választ küldött.

A Szociális Ágazati Portál honlapja szerint mintegy 20 különböző egyházi és 4 nem egyházi szervezet látja el a nevelőszülői feladatokat, állami szereplő nincs közöttük. Az összes nevelőszülői férőhely 19 798, ebből az egyházi szereplők 19 068-at biztosítanak, a nem egyházi szervezetek 730-at. Korábbi adatok szerint 5400 nevelőszülő dolgozik az országban.

Mint azt többször megírtuk, két éve kritikus a helyzet a gyermekvédelemben. Nincsenek férőhelyek a befogadásra, elhelyezésre, a nagyon nehezen kezelhető gyerekek különösen rossz helyzetben vannak. Az újszülöttek számára sincs elég hely, ahogy azt a Népszava elsőként megírta, országosan 280-300 csecsemő rekedt kórházban, mert nincs elég nevelőszülő, gyerekotthon. Rontott a helyzeten, hogy a gyermekvédelemben dolgozók kifogástalan életvitelét ellenőrző vizsgálat miatt augusztusi adatok alapján 113 nevelőszülő hagyott fel hivatásával. Azóta frissebb számokat nem közöl a minisztérium. A kialakult helyzetet jól mutatja az, amiről egy nevelőszülői tanácsadó számolt be lapunknak: „Idén a hozzám tartozó nevelőszülők 31,5 százaléka mondott fel, ez hat főt jelent, ezzel a férőhelyek 33 százaléka, 19 hely szűnt meg”.

FOTÓ: MTI/ROSTA TIBOR

Szilvási Léna, az SOS Gyermekfalvak szakmai vezetője lapunknak korábban úgy fogalmazott: 2014-ben született meg az a jogszabály, amely szerint minden 12 év alatti gyereket nevelőszülőnél kell elhelyezni. Már akkor lehetett tudni: ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, a meglévő 5400 mellé plusz 2000 nevelőszülőre lenne szükség. A létszám mégsem nőtt, és ez a döntéshozókat semmilyen szinten nem késztette változtatásra, újraértékelésre. Gyakorlatilag ugyanaz az 5400 nevelőszülő és az őket támogató szakembergárda viszi a hátán a törvényalkotók rossz tervezés után született végrehajthatatlan döntését.

Rétvári Bence parlamenti államtitkár egy írásbeli kérdésre adott válaszában korábban azt írta: a nevelőszülői ellátásban élő gyerekek, fiatal felnőttek anyagi helyzetén már javított a kormány. Június 18-tól egy általános szükségletű kisgyerek után a korábbi 42 750 helyett 53 437, a különleges szükségletű gyerek után 49 875 helyett 62 344, a speciális vagy kettős szükségletű gyerekre – tartósan beteg vagy fogyatékossággal élő, aki pszichés vagy magatartási problémákkal is küzd – 53 438 helyett 66 798 forintot ad az állam nevelőszülői ellátmány és nevelési díj jogcímen. A nevelőszülők díjazása sem ad okot az elégedettségre, alapdíjuk a kötelező legkisebb munkabér 30 százaléka, havi 80 040 forint, ezen felül jár gyermekenként 53 360 forint, egyedi szükségletű gyermek után többletdíjként plusz havi 13 340 forint.

Cékmanné Bogaméri Mónika nevelőszülő és nevelt gyermekei Szegeden egy korábbi felvételen. Az ország összes nevelőszülői férőhelyének 27 százalékát, 5263-at biztosítja a Szeged-Csanádi Egyházmegye Szent Ágota Gyermekvédelmi Szolgáltatója

MUHARI JUDIT

Pusztuló gyermekotthonok

Újabb megrázó képeket tett közzé Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke a hazai gyermekotthonokban uralkodó állapotokról. A tegnap nyilvánosságra hozott fotókat állítása szerint a Tiszadobi Gyermekvédelmi Központ egyik dolgozójától kapták. A képeken az látható, hogy ágyak helyett matracok, és ajtó meg polc nélküli szekrények vannak a szobában. A fürdőszoba lelakott, elhanyagolt, a radiátorok rozsdásak. Korábban egy miskolci gyerekotthon szörnyű állapotáról közölt képeket a politikus, akit ezután kitiltott a kormány a szociális intézményekből.

FOTÓ: MAGYAR PÉTER FACEBOOK-OLDALA

Tiborcz és Garancsi cégei 120 milliárdot kapnak

BIZNISZ Megvan a 2025-ös költségvetés első nyertese. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő (MNV) Zrt. 2025-ben összesen 131 milliárd forintot költhet ingatlanok vásárlására – derül ki a jövő évi költségvetés tervezetéből, amelynek tárgyalását a héten kezdi meg a parlament. A 131 milliárdból 119,4 milliárd jut két ingatlan tulajdonjogának megszerzésére, ez a Városliget melletti, új építésű Dürer Park irodakomplexumot takarja, amit a Dürer Befektetési Kft. fejlesztett. Korábban a 24.hu alapján lapunk is beszámolt arról, hogy a vételre eredetileg 100 milliárdot terveztek, de a kormány végül belement a csaknem 120 milliárdos árba.

Mindez nem véletlen, hiszen az ingatlanfejlesztő cég mögött a Garancsi István érdekeltségébe tartozó Market és a Tiborcz István-közeli Főnix Magántőkealap áll – vagyis a 120 milliárdos kifizetés a 2025-ös költségvetésből nagy valószínűség szerint Orbán Viktor miniszterelnök vejének cégénél, illetve Garancsi István érdekeltségénél landol.

A költségvetési törvénynek – elvileg – átláthatónak kellene lennie, amiből első olvasatra ki kellene derülnie, hogy a kormány mire és mi célból akar 120 milliárdot elkölteni. Ilyen részletekkel láthatóan nem vesződik az MNV Zrt. költségvetését taglaló anyag, amit Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter, illetve Varga Mihály pénzügyminiszter jegyeznek, hiszen abban csak helyrajzi számokat közöltek. A két irodakomplexumba egyébként a Nemzetgazdasági Minisztérium,

Tiborcz Istvánt, a kormányfő vejét valahogy mindig megtalálják közpénzmilliárdok

a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt., a Magyar Fejlesztési Bank, az EXIM, a Garantiqa és a Start Garancia Zrt. települ át.

Nem ez az egyetlen nagy tétel, amit az állam ingatlanvásárlásra költ majd. A Bosnyák tér melletti Zugló Városközpont irodakomplexumra a korábbi 244 milliárd helyett 324,6 milliárd mehet el, míg a Mol-torony melletti BudaPart irodaházainál egyelőre 255 milliárd forintos vételárral terveznek.

PAPP ZSOLT

Gyógyszer-automaták tesztüzemben: eddig nincs mellékhatás

PATIKA Ha a gyógyszerészkamarát még nem is sikerült meggyőzni a gyógyszer-automaták rendszerbeállításáról, a tesztüzemük nem igazolta a betegbiztonsági kockázatokkal kapcsolatos félelmeket – derült ki a Digital Health Summit konferenciáján, amelyen Lakatos András, a Pegasus Informatikai Kft. ügyvezetője számolt be tapasztalatairól.

Takács Péter egészségügyért felelős államtitkár áprilisban a Magyar Gyógyszerész Kamara közgyűlésén maga is jelezte: gyógyszer-automaták szolgálatba állításával javítaná a gyógyszerekhez való hozzáférést, ám az ötlet ott sem váltott ki osztatlan lelkesedést a patikusokból. Akkor a politikus azzal érvelt, hogy az alapellátási ügyeletek átalakítása kikényszeríti a patikai ügyeletek átszervezését is. Az államtitkár szerint ugyanis a gyermekgyógyszereket éjszaka is elérhetővé kell tenni. Erre több megoldási javaslata volt, köztük az is, hogy ezt a feladatot gyógyszertár által üzemeltetett gyógyszerkiadó automatával oldják meg.

Az államtitkári jelzés után a Pegasus Informatikai Kft. saját forrásból már nyáron három gyógyszer-automatát telepített – Szigethalmon, Győrben és Gyálon – gyógyszertárak mellé. Olyan készítmények, amelyek alkalmazásához elkerülhetetlen a szakember gyors elérhetősége, nincsenek a tesztüzemű automatákban. A hazai szabályozás egyébként is tiltja a gyógyszer patikán kívüli forgalmazását, ezért a gépeket táplálékkiegészítőnek minősülő készítményekkel, óvszerekkel, terhességi tesztekkel töltötték fel.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A gyógyszer-automata működtetője bizakodó, a patikusok kevésbé

– A gépek a legnagyobb hőségben is működtek, és megfelelő hőmérsékletet biztosítottak az említett szerek biztonságos tárolásához – közölte Lakatos András a konferencián, és hozzátette azt is, hogy az automaták elnyerték az emberek „bizalmát”, az elmúlt hónapokban mindhárom automatánál egyfolytában nőtt az értékesítés volumene. A legnagyobb forgalom szombat-vasárnap és hétköznap 18 és 22 óra között van. A páciensek főként olyan termékeket vásárolnak az automatából, amit nem biztos, hogy kérnének egy kisebb településen attól a gyógyszerésztől, aki adott esetben a család ismerőse. Azaz az automatával biztosított a diszkréció. Lakatos András egyértelművé téve: nem tettek le arról, hogy országszerte működtessenek gyógyszer-automatákat. Mindezt a gyógyszerészekkel együttműködve szeretnék megtenni. A cégvezető azzal is érvelt, van 1500 olyan település, ahol nincs gyógyszertár. Ezekről a településekről olykor 30 kilométerre is el kell utazni azért, hogy a gyereknek valahogy beszerezzék a lázcsillapító kúpot.

DANÓ ANNA